

Ярослав Марків

Село Журів

колишнє містечко Рогатинщини

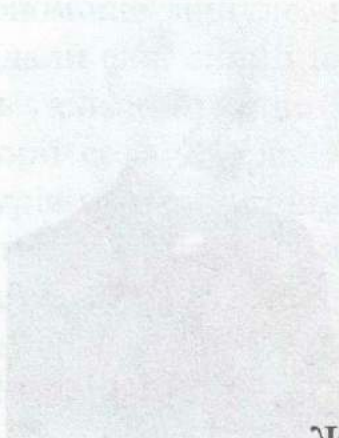

Ярослав Марків

СЕЛО ЖУРІВ -

колишнє містечко Рогатинщини

Історико-епічний нарис

Журів - Коломия, 2001 р.

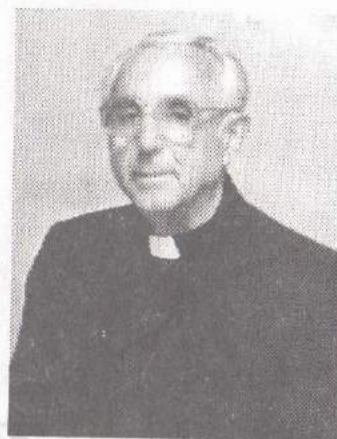
Ярослав Марків

народився 27 серпня 1921 р. в с. Підмихайлівцях.
Колишній вчитель української мови і літератури та
німецької мови і малювання. Багатолітній директор школи
в селах Вільхова, Новий Мартинів і Журів.
Художник-аматор. Пенсіонер, інвалід II групи.
Помер 9 березня 2001 р.

Володимир Короташ

Співавтори:

Зиновій Карась

Вступне слово

“Історія кожного українського села – це краплина історії життя народу України. Сива давнина по сьогоднішній час таємниче тримає в собі ключі розгадки тих чи інших подій, фактів, які можуть розкрити правду про нашу історію”, – пише колишній учитель історії журівської школи Ігор Ящук у своїй статті “Село Журів – 600 років” в районній газеті “Голос Опілля”. Наші потомки повинні знати, хто вони і звідки є. Не знаючи свого минулого, ми не зможемо правдиво оцінити свої помилки і побудувати цивілізоване майбутнє. Доля українського села сьогодні не визначена. Її може визначити тільки реальна оцінка минулого.

Тепер настав відповідальний час у нашій вільній Україні, який зобов’язує кожного мешканця нашого краю взяти активну участь у побудові незалежної України, за яку боролись віками наші предки, проливаючи свою кров. Настала пора невтомної культурно-просвітницької праці серед нашого народу, формування його ідейного світогляду, віддача всіх сил для виховання молодого покоління в національно-патріотичному дусі, щоб повернути його до духовних джерел, до прадідівських звичаїв та традицій, до культурного життя і моралі, які втратила сучасна наша молодь внаслідок насадження десятиліттями комуністичних ідей, безбожності, аморальності.

Моя мета – шляхом публікації історично-краєзнавчого нариса села Журів, його духовної і матеріальної культури на основі архівних документів допомогти кожному із нас, а зокрема нашій молоді, глибше пізнати історико-культурне та соціально-економічне минуле, висвітлити прізвища і дії тих людей, які віддали свої сили і навіть життя, щоб прислужитися народові. Ось такими принципами я керувався, подаючи короткий нарис історії села Журів. А тому в пошуках історії минулого села Журів я використовував архівні записи Станіславівського державного архіву: “Akta grodzkie i ziemskie”, том XII, rok 1469 (“Акти городські і земські”, том 12, рік 1469); “Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów Słowiańskich” (“Словник географічний Королівства Польського і інших держав слов’янських”; “Przegląd archeologiczny. D-r Scharaniewicz, Lwów – 1882, str. 22” (“Перегляд археологічний”. Д-р Шараневич, Львів, 1882 р., с. 22); книжки: “Грабовецький В. “Селянський рух на Прикарпатті в II пол. 17 ст. і в I пол. 18 ст.””, К., 1962 р. і

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

“Народний герой Довбуш” Львів, 1957 р.; книжки Я. П. Кіся “Участь міст західно-українських земель у визвольній війні українського народу 1648-1654 рр.”, Львів, 1958 р. і книжка о. О. Пристая “Із Трускавця у світ хмародерів”, 1935 р.; книги “Рогатинська земля” – збірник історико-меморіальних, етнографічних і побутових матеріалів, Т. 1, 1989 р., ст.ст. 36, 47, 72, 78, 465, 472, 497, 504, 520, 528, 632, 819; “Рогатинська земля” Т.2, 1996 р., ст. ст. 20, 21, 30, 32, 44, 86, 87, 94, 100, 102, 109, 135, 147, 148, 323, 328, 336, 347, 384, 385, 411, 413, 426, 427; “Рогатинська земля – історія і сучасність, матеріали І наукової конференції.” Рогатин, 24-25 березня 1995 р. і “Записки о. Давидяка В. про Журів”, різні брошури і спогади самих журів’ян – літніх людей, а також у написанні історії с. Журів використав я історико-краєзнавчий нарис “Рідне село Підмихайлівці” автора Ярослава Польового; історико-епічний нарис Романа Коритка “Опільське село Черче”; історико-публіцистичний збірник “Українська дивізія “Галичина”; “Гуманістичний вісник”, ч. 1-2 під ред. Б. Трача та літературно-мистецький альманах українців Європи “Зерна” шеф-редактора І. Трача.

Давня доба Рогатинщини

Рогатинщина була заселена людиною вже декілька десятків тисяч років тому в кам'яну добу. Про це свідчать археологічні знахідки біля сусіднього села Колоколин. В Журові на кам'яній горі "Лиса" викопано кістки мамонта.

Однією з перших і широко досліджених в західній частині України є "липицька культура". Цю назву дістала вона від села Верхня Липиця. Тут в могильнику виявлено 8 житлових споруд, 4 вогнища, 15 господарських ям. Є багато поховань поблизу с. Колоколин. Проведений аналіз знахідок дозволив віднести ці поховання до "липицької культури" (I ст. н.е.)

Бронзову добу Рогатинської землі (200-800 р. н.е.) представляють поселення багатьох сіл. Населення Голінградської культури, час існування якої припадає на кінець бронзової – початок залізної доби (X-VII ст. до н.е.), репрезентоване пам'ятками у багатьох селах, в тому числі в Журові (римська монета). Стосовно пізньо-середньовічних пам'яток збереглися залишки в археологічному плані замків, фортець, монастирів. Прикладом є журівський замок. В багатющих покладах торфу в с. Журові знайдено залишки столітніх дерев, великі роги оленя; очевидно першими поселенцями Журова були мисливці і рибалки, відтак землероби.

Сива давнина Журова

(Короташ Володимир Йосипович)

Село Журів розташоване по обох берегах річки Свірж, за 7 км від Дністра, на рівнинній місцевості, оточеній з північного сходу невисокими пагорбами. В давні часи ця територія була вкрита густими лісами, які переривалися річковими заплавами і болотами. В лісах з дерев переважали дуб, бук, граб, сосна. Водилися різноманітні звірі, в тому числі і мамонти, кістки яких знайдено в околиці села. В ріці було багато різної риби, а в заплавах і болотах гніздилися різноманітні птахи. Отже, природні умови цієї території: рельєф, ландшафт, гідрологія, кліматичні особливості, рослинний і тваринний світ, ґрунти – були сприятливими для поселення і ведення примітивного господарства і приваблювали в ці краї людей в найдавніші часи.

Однак археологічних досліджень на території села майже не проводилося, а виявлені археологічні матеріали вивчалися

недостатньо. Але якщо враховувати, що для найдавніших людей основними видами занять були збиральництво, мисливство, рибальство, щоб забезпечити себе необхідним, потрібні були території значно більші, ніж територія сучасного села, то ми можемо скористатися науковими даними про давніх поселенців, які проживали по сусідству з Журовом і в його околицях і, поза всяким сумнівом, використовували територію сучасного села.

Саме в плані вивчення далекого минулого пощастило сусідньому, найближчому від Журова Колоколинові, який колись вважався присілком Журова. Ще в 30-х роках тут було виявлено сліди діяльності давніх людей. Тут працювали такі видатні українські археологи, як Я. Пастернак, Т. Сулімирський, М. Смішко, В. Цигилик та інші. Наукові дані дають підстави говорити, що ця територія була вже освоєна людиною в добу неоліту, в IV тис. до н.е. Так в невеликій печері за с. Колоколин, за 2 км від Журова, були знайдені сліди використання її людиною, було виявлено два поховання, а також керамічні посудини з пізньострічковим орнаментом і кам'яні вироби. Археологічні розкопки, проведені археологом Т. Сулімирським в 1935 р., дозволили віднести даний комплекс вже до наступного після кам'яної доби часу – Лендельської культури (Зимне – Злата).

Починаючи з IV тис. до н.е., в околицях Журова постійно знаходимо сліди проживання давніх людей. Мали тут свої поселення племена Підкарпатської культури шнурової кераміки, культури кулястих амфор, культури лійчастого посуду (кінець III – II тис. до н.е.). Безпосередньо в Журові виявлено поселення Голіградської культури, час існування якого припадає на кінець бронзової – початок залізної доби (X – VII ст. до н.е.). Проживали тут племена Липицької культури (I – III ст. н.е.), племена Черняхівської культури (кінець II – поч. V ст. н.е.).

Особливо цікавим з наукового погляду виявився курганий могильник, розташований з обох сторін старої дороги, яка вела з Журова через Колоколин на Букачівці. Могильник утворювали дві групи курганів. Перша складалася з трьох, друга – з чотирьох насипів. Кургани діаметром 18 – 21 м і близько одного метра заввишки. Судячи з виявлених в них багатих поховань, можемо зробити висновок, що вони належали родово-племенній знаті. Розкопки тут проводили Я. Пастернак, Т. Сулімирський. Матеріали, які виявлені в курганах цього могильника, є унікальними. Переважно вся наукова література, в якій розглядаються питання,

пов'язані з вивченням цих культур в Україні, посилається на знахідки з цього могильника. В могильнику знайдено ряд поховань. Крім цього, виявлено ножі, бойові сокири, керамічний посуд, залишки сакрального столика кельтського походження, прикрашеного срібними і бронзовими пластинами. Унікальність цих знахідок полягає в тому, що вони належать до різних культур, що свідчить про зв'язки населення нашого краю з населенням Західної Європи вже в ті далекі часи.

З усього вище сказаного можна зробити висновок, що за даними археологічних досліджень територія нашого села і його околиці були заселені не менш як 6 тис. років тому. І проживали люди на цій території безперервно. Змінювались епохи, культури, в результаті міграційних процесів змінювався етнічний склад населення, але господарський досвід і культурні надбання не пропадали, а передавалися з покоління в покоління.

Давня історія Журова

(Ящук Ігор)

Журів – дуже давнє село, яке виникло з поселення у сиву давнину і має свою багату історію, ще за княжих часів, багате на історичні факти в середніх віках.

За дослідженням історика П. Сіреджука, перша письмова згадка про Журів датується 1394 р. і згадується у документах жалування грамот Ягайла Великого – князя литовського з 1377 по 1386 рр., який був королем польським з 1386 р. по 1434 р. З часом с. Журів вписує у свою сторінку ще одну видатну дату: польський король Зигмунт I (1506 – 1548 рр.) надає Журову магдебурзьке право, і Журів стає містечком (див. архівні записи про Журів – автор).

1599 року татари спалили Журів (“Рогатинська земля”, т. 2, с. 32), хоч містечко було фортифіковане з 1510 р. і проявило сильний опір татарській навалі.

Архівні записи про Журів

В архівних записах “Akta grodzkie i ziemskie”, том XII, rok 1469, знайдено “Акт, складений у Галичі перед святом Агнеси, 16.01.1469 р. в присутності вельможних і знатних родів панів – Григорія, Архиепископа Львівського і Станіслава, Ходича – воеводи Русі, і старости”, де згадується с. Журів. А назва Джурів (Dzurów) згадується в архівній книзі “Siownik geograficzny

Krulewstwa Polskiego i innych krajow Siowianskich". Згадане воно як володіння магнатів Даниловичів, які походили з українського роду і спольщились.

З обласного архіву Станіславова знайдено відомості в "Словнику географічному", Варшава, Друк. "Віку" Новий світ, № 61, 1895 р., що місто Журів заклав на засадах привілею Зигмунта I Михайло Данилович в 1510 р. З цього часу писалися "Даниловичі із міста Журова".

В 1880 р. в містечку Журові було 108 домів, в яких проживали 349 греко-католиків, 260 римо-католиків, 202 жиди, 2 чол. іншої віри. З них усіх 479 поляків, 334 українців. В центрі містечка був обширний ринок, на якому відбувалися ярмарки 6.04, 8.05, 12.07, 6.08, 20.9. Біля ринку стояв великий заїжджий дім з корчмою і ратушею. Довкола ринку були жидівські будинки, жидівська божниця і малі крамнички. Центр села зберіг до цього часу назву "місто". Згадка про місто Журів (Oppidum Żurów) збереглася і в метрикальних записах шлюбів високої польської шляхти.

В році 1621 Микола Данилович заклав римо-католицьку парафію, до якої входили Бортники, Черемхів, Григорів, Явче, Юзефівна, Колоколин, Лукавець, Воскресінці, Острів, Підмихайлівці, Васючин з Вільховою і Вербиця.

В пошуках істини таємничої назви Журів

Докладні дати заснування Журова не встановлені. Є різні думки, але вони не підтверджені документально. Початки існування поселення Журова сягають у сиву давнину і до цього часу не зафіксовані в письмових джерелах. Ряд джерел засвідчує, що історія Журова бере початок від часів Галицько-Волинського князівства.

Деякі відомості про Журів подає Митро Пасічник у своїй книжці "Наша Слава", етнографічний збірник – опис міст і містечок полудневої Рогатинщини (Вишнів, Журів, Колоколин, Козара, Журавенко, Чернів), Вінніпег, Канада, 1954 р. Автор книжки, Пасічник Дмитро, – уродженець с. Вишнів. Одружився з дівчиною з багатодітної сім'ї Озаркових із с. Журів – Емілією. Виїхав у Канаду на заробітки і забрав туди свою дружину. Після смерті Емілії одружився вдруге з її сестрою Стефанією. Вивчав краєзнавство і історію сіл і містечок нашої країни. Ось

що він пише про Журів: “Журів – село, положене на полудневий захід від повітового осередку у віддалі 21 км. Населення було 679 українців – католиків, 700 латинників і 88 жидів. Діяла трикласна польська школа, в якій навчалося 81 дитина. Мурована церква Святого Дмитрія, побудована в 1913 р., парохом якої в 1935 р. був о. Володимир Давидяк, а сотрудником – о. Мирослав Липинський, приналежний до Бурштинського деканату. Під адміністративним оглядом село тепер належить до с. Чернева (сільрада – автор). Журів – колись одне з найменших містечок Рогатинщини, положене на рівнині над допливом Дністра – річкою Свірж. Журів у часах галицького короля Данила був великим містом; називався Данилівкою від того, що король Данило збудував його в дарі для своєї сестри і сильно його укріпив. Посілости княгині Олени сягали на полудні сіл Мартинова і Медухи коло Галича, на сході – міста Рогатина, на півночі – міст Ходорова і Княгинич, а на заході границею був Дністер. Замок княгині був зруйнований під час татарських нападів уграми з полудня в 13 ст.

Журів отримав свою назву від Богдана Хмельницького, який у погоні за поляками в 1648 р. ішов з козаками на Львів. Козацькі полки, очолювані Кривоносом, переправляючись через ріку Свірж, яка тут має 25 м ширини (при розливі – автор), не вважали за відповідне перекинути моста, бо, здавалося, легко було перескочити конем. Кілька смільчаків скупалося в глибокій воді. От “зажурилися”. Кривоніс наказав саперам перекинути легкий міст, від того нібито і постала назва Журів”. Торкнемося другої версії про походження назви села.

В книжці отця Олекси Пристая “З Трускавця у світ хмаро-дерів” він пише: “Не маю відваги назвати Журів ні містечком, ні селом, бо він був, як-то кажуть, “ні кіт, ні пес”. В нашій мові не було для нього відповідної назви. Але дооколичні люди описували його вірно і дотепно. Вони казали: “Як хочете знати, що означає Журів, то вважайте: і звідси вода, і звідти вода, а все-редині біда”. Справді, Журів був між водами, бо лежав на рівнині між Чернівським і журівським ставами, а через саму середину перепливалася річка Свірж. Тому Журів був просто гніздом безлічі комарів, які немилосердно ссали кров з людей і худоби. Другою напастю Журова була малярія, що особливо дошкуляла тим, які нещодавно оселилися там. Зате журівських мешканців, що жили тут від народження, не чіплялася так

немилосердно. Ось та “біда – жура” дала назву селу Журів.

До найпереконливіших свідчень давнього, того чи іншого пункту поселення, дуже важливою ознакою є словотворна сутність найменувань від власних назв людей. Так, правдоподібно, село Журів походить від праслов’янських і слов’янських імен: Жур, Жура, Джура. До цього часу в Рогатинщині залишилось прізвище Жура. Мабуть ще за княжих часів жив боярин Жура в поселенні Журів. Джурів – на Снятинщині.

Основною господарською ланкою і предметом оподаткування у 15 ст. було дворище, на чолі якого стояв один із поселенців. Його іменем або прізвищем воно і називалося. У дворищі проявлявся не так родинний, як виробничий зв’язок. Дворище не мало чіткого визначеного розміру землі. Окремі дворища з часом ставали хуторами або селами з назвою того, хто очолював його.

Зупинимось ще на одному поясненні назви села Журів. Роман Процак – провідний науковий спеціаліст відділу “Звід пам’яток” при обласному управлінні культури – подає статтю до районної рогатинської газети “Голос Опілля” “Про що мовчить рогатинська земля” (топоніміка та коротка історія населених пунктів Рогатинського району). Він пояснює, що в основу назви села Журів покладено слово “Дзюр – Жур”, що по старослов’янському звучить “випалена ділянка лісу”. Вперше згадується у 1394 р., до 1539 р. називалося село Джуровом. У селі відомі фортеця із 1510 р. та замок із 1648 р.

Ще одна версія, взята від старожилів села Журів: на водах і болотах сідало багато птиці, особливо журавлів, і звідси пішла назва – Журів.

Журів за княжих часів і дата його заснування

Короташ Володимир

Історія Рогатинщини, починаючи з княжих часів, багата на історичні перекази і легенди, які збереглися до наших днів. Саме вони є важливим доповненням у вивченні краю. Збереглося багато таких легенд, пов’язаних з історією села. Згідно з цими легендами, Журів був осідком княгині Олени, сестри Данила Галицького. Бував тут і сам Данило. Саме за його вказівкою тут був збудований перший замок, в якому і проживала княгиня, якій крім Журова, належало ще цілий ряд сіл, в тому числі і Княгиничі,

де, за переказами, вона любила відпочивати. Данило Галицький більшу частину свого життя віддав розбудові і зміцненню своєї держави. Він засновував нові великі міста, будував невеликі, але міцні замки, навколо яких виникали поселення. Місцевість, на якій він вирішив збудувати замок, в оборонному відношенні була дуже зручна. Це був невеликий острівець серед лісів, оточений непрохідними болотами і річкою Свірж. На цьому підвищенні і був збудований дерев'яний замок, прокопано широкий і глибокий рів, з'єднаний з річкою. Цей рів у поєднанні з болотами робив замок неприступною фортецею, яка була з'єднана єдиною вузькою дорогою і підйомним мостом.

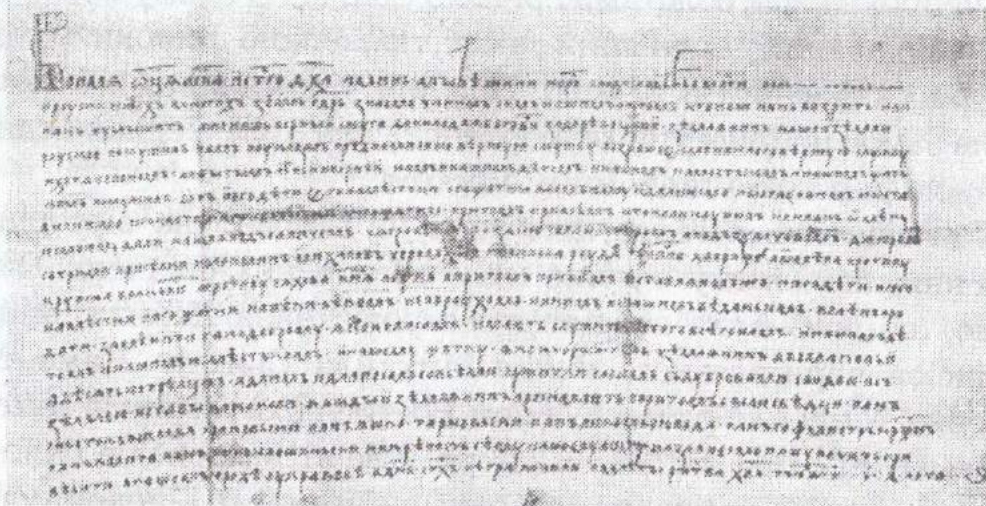
Так свідчить легенда, але вона не позбавлена вірогідності. Про княгиню Олену є дуже мало літописних свідчень. Відомо лише, що вона була старшою сестрою князя Данила, вийшла заміж за чернігівського князя Михайла Святого. Саме тому, напевно, Михайло разом з сином Ростиславом боровся за право княжити в Галичі в 1235 – 1238 рр. Але втриматися в Галичі їм не вдалося. Михайло помирився з Данилом і повернувся в Чернігів. В 1246 р. Михайло Святий під час свого візиту в Золоту Орду трагічно загинув. Княгиня Олена вирішила покинути неспокійну Чернігівську землю і повернулася до себе на батьківщину, під захист свого брата – князя могутньої Галицько-Волинської держави. І саме тоді вона, з братового дозволу, оселилася в своєму осідку. І що цікаво, первісна назва Журова, яка дійшла до нас з глибини віків, була Данилівка. Цю назву поселення дістало в честь імені князя Данила, який доклав багато зусиль в розбудові його і перетворенні в центр домену княгині Олени.

Діти княгині Олени залишилися в далекій Чернігівщині. Княгиня доживала свій вік у своїх володіннях сама. Кому належав її уділ після її смерті, невідомо. Відомо лише, що під час одного з татарських походів, ще в княжі часи, замок був зруйнований.

Зі смертю останнього галицько-волинського князя Юрія II починає занепадати і держава. Незабаром галицькі землі опинилися під владою Польщі. Ті осідки і землі, власники яких вимерли і не залишили нащадків, або не змогли довести своє право на власність, новими правителями були перерозподілені. Особливо інтенсивно цей процес почав розвиватися при польському королеві і великому князеві литовському Ягайлові. Саме на той час і припадає перша письмова згадка про село Журів, датована 1394 р. В жалуваній грамоті польського короля Ягайла

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

своєму слугі Данилові Дажбиговичу-Задеревацькому на ряд сіл від 29 червня 1394 р. говориться: "Я дарую під ... Жидачевом село Джурів з трьома присілками Колоколин, Михайлів і Черемхів ... за що, в разі потреби, повинен виставити 20 піших воїнів та 2 списеносці." (копія оригіналу грамоти, знайдена в архівах, додається).

Історичні відомості про містечко Журів на основі архівних документів

Польські феодали, завоювавши Україну, загарбали собі кращі землі, ліси і пасовища, скрізь засновували свої великі помістя і фільварки. Родовита шляхта одержувала від короля маєтки за заслуги на "східних кресах" і юридично закріплювала право власності на них. З цією метою магнати записували копії королівських привілеїв у громадських актах, а також договори про продаж, обмін, поділ, передачу в оренду чи заставу за борги сіл і майна, рішення судів про майнові спори. Такі записи велися в актах галицьких, львівських, теребовлянських і деякий час у жидачівських громадських і земських судах.

В архівах знайдено контракт від 27 січня 1747 р. між Констанцією Потоцькою і Людвіком Покорою Цехніцьким про заставу на три роки двох сіл – Журова і Підмихайлівців за грошові борги. Мабуть, власниці великих володінь бракувало коштів на ведення шляхетського способу життя, і вона, як тоді практикувалось, здала в оренду іншому, очевидно, грошовитому польському панові два наші українські села на три роки з 1747 по 1750 р. В контракті відмічено, що "ясновельможна пані каштелянова Брацлавська, пильно потребуючи грошової суми, на руко-

писний лист, датований днем 30 січня і внесений до львівських громадських актів, на наступний рік 1745 на свято Очищення П. Д. Марії, з усім забезпеченням на добрах своїх дідичних, загалом, а особливо містечку Журові і селі Підмихайлівцях у Руському воєводстві і Жидачівській землі розташованих, позичила, взяла і відібрала у свої руки золотих польських 20 000 з терміном повернення на ранок після Трьох Королів року 1746.”

В контексті зазначено, що цю суму в означений час не було повернено, а ще 6 лютого 1746 р. ясновельможна пані 4 000 позичила і суму на означений час не віддала, а тому “панові Людвікові Цехніцькому і спадкоємцям його, заставляє, записує і заставним способом записавши, у трирічну заставу, посесію негайно віддає, почавши від запустів римських, тобто дня 4 (з середи після неділі Окнулі сороківниці року 1747 до 1750 р.”.

Інвентарний опис містечка Журова і села Підмихайлівців

(від 26 січня 1746 р.)

З архівних документів “Інвентарного опису містечка Журова і села Підмихайлівців”, який був проведений у зв’язку з контрактом між Потоцькою і Цехніцьким про заставу містечка Журова і села Підмихайлівців і “Картотеки землевласників земельних ділянок, їх кількості та сум прибутків” (за 1883 р.), можна добре уявити тодішній соціальний стан українського галицького села. Наші селяни по 2-3 дні в тиждень змушені були працювати на панщині, платити різні натуральні і грошові податки (чинш), зокрема пороговий – за будівлі, з рогівщини – за корів та волів, тощо.

Документ має ще велику цінність, бо подає прізвища та імена маломістечкового населення Журова.

“До уряду і актів нинішніх гродських, старостинських, жидачівських особисто з’явився шляхетний Микола Попіль і подав до населення в акти копію нижче викладеного інвентаря, писаного такими словами: “Інвентар містечка Журова і села Підмихайлівців, списаний дня 26 січня нинішнього року.

Містечко Журів

Гриниха, вдова, має одного вола, робить днів 3, порогового дає грошів 24.

Дмитро Сирликів, має вола одного, робить днів 2, порогового дає

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

грошів 24.

Биричка, вдова, має волів пару, робить днів 2, порогового дає грошів 24.

Гринь Парашин, робить днів 3, з рогівщини дає одне, порогового грошів 24.

Василь Сень, робить днів 3, з рогівщини дає одне, порогового 24.

Іван Парасин, має вола одного, робить днів 3, порогового дає грошів 24.

Федько Зимирик, до оренди робить днів 3, з рогівщини дає 2, порогового дає грошів 24.

Кухарчиха, волів два, чиншу з пороговим дає золотих 5, грошів 24.

Михайло Сирликів, чиншу дає золотих 20, порогового грошів 24.

Кость Боричів, чиншу дає золотих 13, порогового грошів 24.

Тимко Кочережка, чиншу дає золотих 15.

Василь Сирликів, робить днів 3, з рогівщини дає одне, порогового грошів 24.

Романиха, вдова, робить 1 день, порогового грошів 24.

Федь Озарко, має волів 2, чиншу з пороговим і травним дає золотих 18, грошів 24.

Ян Цирулик, дає чиншу золотих 8, порогового грошів 24."

У зв'язку з тим, що цей список досить довгий і немає сенсу його продовжувати в такому виді, бо нас в першу чергу цікавлять прізвища і імена маломіщан містечка Журів, які жили в 1746 р., працювали на панщині, платили різні натуральні і грошові податки, тому подаємо їх список:

Іван Кондаків, Василь Петрів, Дмитро Концаків, Яцко Кугалов, Михайло Кугалов, Шимон Камердинер, Федь Чигиринський, Павелко Кравець-Двірський, Іван Козаків, Андрійко Критський, Федь Ткач, Олексиха-Вдова, Василь Макогін, Іван Микита, Кочережка, Мостовський-Швець, Михайло Дідур, Василь Майхірко, Андрусь Беркій, Федь Мельник, Яцько Дідичів, який належав до Гаю, Стасько Кренський – до послуг двірських. Жиди дають чинш з пляцу: Іцко – крамар, Йось, Давидко, Шмуйло – шийман, Йоньо, Іцко Скульський, Гершко – різник, Хаїм, Евшиля, Шмуйло.

Оренда корчми варта золотих 1200. Загалом сума прибутків, описаних вище, за панщину, чинші, рогівщина, порогівщина і з худоби тяглової, з орендою корчмовою, становить золотих 2094, грошів 16.

Список платників податків села Підмихайлівці даний в книжці

автора Ярослава Польового "Рідне село Підмихайлівці", з якої я використав дані про містечко Журів.

Подано ще один документ за 1908 р., коли журівську парохію залишив священик о. Олекса Пристай, про якого вже була згадка.

Журівський замок. Його дата заснування.

В зв'язку з тим, що в далекі часи життя населення Рогатинщини було тривожним, швидкими темпами наприкінці 16 – поч. 17 ст. будувалися замки, перетворювались на фортеці церкви, костели, монастирі. Особливо частими були напади татар і турків. Відчутної шкоди завдавали польські шляхетські війська.

З архівних документів відомо, що с. Журів – містечко-фортеця. Згадка з 1648 р.

В центрі містечка Журова був збудований (1510 р.) великий замок, який з усіх сторін обмивали води річки Свірж. До костела

Журівський замок в кінці 15 - на початку 16 ст. Намальований з уяви та на основі знахідок руїн художником-аматором Марківим Ярославом.

На малюнку зображено основну вхідну вежу і біля неї оборонні вежі, а також житлові будинки, мур з масивними підпорами, а також звідний міст.

був прокопаний підземний хід, на сьогодні зовсім зруйнований. В період визвольної війни 1648 р. населення Рогатинщини прилучилося до козаків, і Рогатин одержав козацьку управу, а міщани включилися у воєнні експедиції і походи на двори в околиці. Селяни Явча зі своїм священиком Василем, а також з Васючина, Воскресінців, здобули журівський замок в 1648 р. і зруйнували його (Я. П. Кісь "Участь міст західно-українських земель у визвольній війні українського народу 1648 - 1654 рр.", Львів, 1958 р.). На місці зруйнованого замку ще до цього часу мешканці села знаходять багато цегли, каміння, керамічних плиток, а також польські гроші з 1584 р. Це місце по сьогодні зветься "замок", і на ньому було побудовано декілька хат польських сімей, тепер тут проживають українські родини. Копаючи свій город, один із господарів, Іваницький В., знайшов золоту римську монету III ст., перероблену пізніше на медальйон. Це свідчить про те, що населення нашого краю ще в III - IV ст. підтримувало економічні зв'язки з наймогутнішою державою тогочасного світу - Римом.

Римська монета, знайдена в Журові - золотий солід часів

імператора Максиміана (по прізвиську Фракійця), (роки життя 172 - 238 рр., роки правління 235 - 238). Повне ім'я - Гай Юлій Вер Максимін. Напис на монеті - Gaius Julius Verus Maximius.

Медаль в натуральну величину і в збільшеному вигляді

В польській газеті, яка виходила

у Львові в 1861 р. і називалася "Друг дому для господаря", подається рік заснування журівського замку. В статті "Тернопіль" читаємо: "Найчастішим і найбільш кровавим тереном татарських війн було Поділля, земля якого молоком і медом пливуча, найбільш життєва і найбагатша частина давньої Польщі. Шляхом Золотим і Кучманським (частина шляху Чорного) впадали татарські орди через Поділля на Русь і Волинь,

залишаючи криваві сліди свого походу. З кінцем 15 і поч. 16 ст. ці землі, відчуваючи незахищеність, вимагали тривалої і посиленої оборони. Було побудовано цілий ряд нових і фортифіковано старі замки. Їх багато з'являється на Поділлі і Русі: Рава (1455), Комарно (1471), Кам'янка-Струм'ялова (1471), Підкамінь (1515), Угринів (1515), Поморяни (1504), Журів (1510), Чортків (1522), Гусаків (1525), Бережани (1530).

Інші міста були зміцнені мурами і валами. Так, Хмельник зміцнив Тарнавський, Медику – Кліта, воєвода Краківський; фортифікацію Теревовлі відновив Танчинський – каштелян Краківський. Крім цього, Пріхник, Радехів, Динів і багато інших в короткім часі змінилися на сильні оборонні міста.

(В зв'язку з тим, що Журів вже датується з 1394 р., то, на думку авторів книжки, замок в ньому був збудований раніше, а вже в 1510 р. фортифікований)

Журівське Замчище (Дворище)

Замчище знаходиться біля ріки Свірж, нижче по течії до села Чернева, де потік Колоколінка впадає в ріку Свірж. Це місце з підвищеним горбком вздовж ріки. Розповідають, що із замку тягнувся підземний хід до Замчища. Тут був двір з оборонними мурами. Місце було недоступне ворогам, бо довкруги мочари і непрохідні болота. Тепер на цьому місці луг, на ньому множаться кані – татарські птахи, яких завезли сюди татари і випускали їх, щоб вони своїм скиглінням повідомляли їх про місце знаходження людей.

Доля історичної пам'ятки – журівського костела

Перед 1568 роком в Журові був закладений спершу гостролуковий латинський костел предками спольщених Даниловичів, пізніше зруйнований пожежею і відновлений 1668 р. Миколою Даниловичем. Над бічними дверима костелу був вміщений на кам'яній плиті напис: "Nicolaus Daniłowicz, Regini Poloniac supremus Thesaurarius, loci hujus saneti fundator hane ecelesiam erexit. A. D. 1621 d. 15 septembris".

В 1816 р. костел цей було закрито з причини руїни. Відремонтували його дідич Бартолей Малуя і ксьондз Антоній Тарнавський. У костелі перероблено склепіння в готицькому

Польський костел-фортеця фундації Даниловичів у містечку Журові в 16 ст., зруйнований пожежею, відновлений 1668 р. Миколою Даниловичем. Відремонтований дідичем Бартоломєєм Малусю і ксьондзом Антонієм Тарнавським. Під час облави пограбований солдатами НКВД. Остаточно зруйнований сталіністами Букачівського району.

стилі, а ззовні давні склепіння зняті. Цілу будову підпирали підпори із цегли, особливо від входу, над котрим піднімалася висока вежа. В костелі було два вівтарі, з котрих один – для богослужіння грецького обряду. По лівій стороні від головного вівтаря знаходився надгробник Констанції Даниловичевої. Була вона “starostianka parczewska” (старостиня парчевська), вдовою по Малаховському – старості смотрицькому, відтак третьою дружиною Івана Потоцького – підстольного Київського. Жила в другій пол. 18 ст.

Із супружества Івана Потоцького з Констанцією Даниловичевою походив син Теодор, який оженився з дочкою Сапіги – канцеляриста Великого Князівства Литовського. Портрет Івана Потоцького, намальований на полотні, був розміщений в протилежній від гробівця стіні костела. (“Przegląd archeologiczny”, Dr. Scharaniewicz, Lwow 1882, str. 22 (“Перегляд археологічний”, Д-р Шараневич, Львів 1882, ст. 22)

За радянської влади костел був зруйнований за велінням сталіністів Букачівського району. Під час облави солдатами були пограбовані поховання Констанції Даниловичевої і магнатів, які були похоронені в крипті костела. Сама Констанція, бальзамо-

вана, була викинута під костелом і довго лежала, аж поки голова сільради Беркій Іван не розпорядився похоронити її на місці зруйнованого костела.

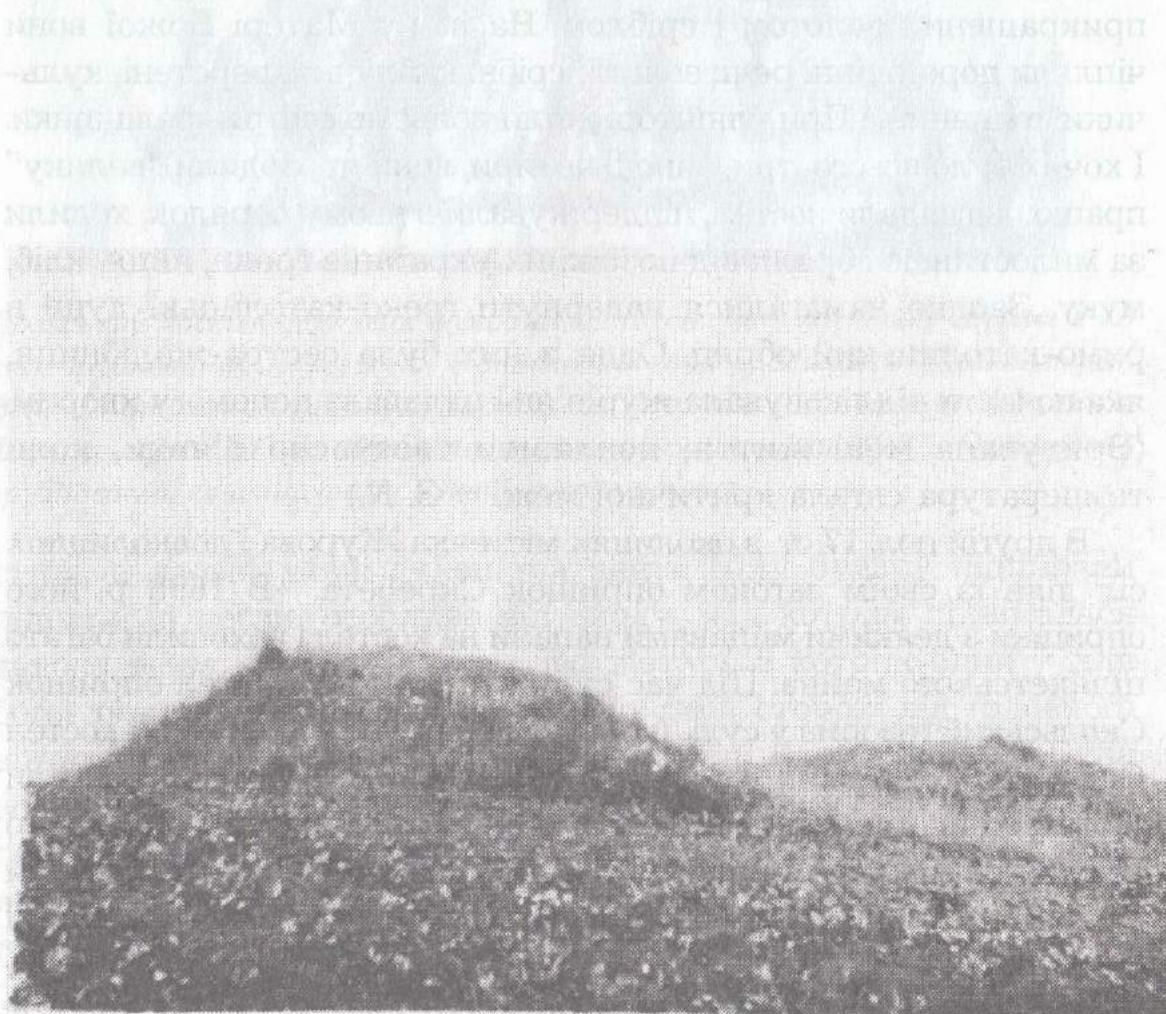
Латинський костел був увесь час осередком латинізації для всього населення містечка. За час Даниловичів тут було багато латинських співробітників і монахів. Користаючи з цієї нагоди, що в містечку довший час не було церкви, єзуїти перетягали до костела українців. Про це свідчать метрики з 1700 року, в яких записано "laborissi" (піддані). Багатими магнатами костел був прикрашений золотом і сріблом. На ікону Матері Божої вони чіпляли дорогоцінні речі: золоті і срібні каблучки, перстені, кульчики, годинники. При кляшторі жили польські сестри-феліціанки. І хоч їх було всього три, а іноді чотири, вони проводили "велику" працю: доглядали костел, піддержували в ньому порядок, ходили за милостинею і брали від побожних українців гроші, яйця, хліб, муку. Заодно намагалися навернути греко-католицькі душі в римо-католицький обряд. Одна з них була сестра-жалібниця, яка почасти підліковувала журів'ян і надавала допомогу хворим. (Врятувала мені життя, поклавши своєчасно п'явки, коли температура сягала критичної межі – З. К.)

В другій пол. 17 ст. в околицях містечка Журова і довколишніх сіл діяв із своїм загоном опришок Скребета. В 1698 р. його опришки з деякими міщанами напали на костел і захопили багато шляхетського майна. Під час суду за напад на костел опришок Скольський говорив у суді, що в час нападу на журівський костел Скребета – керівник загону – з Тумичем і Побережником мали три набивні рушниці. Сам він став під вікном католицького ксьондза з сокирою. Міщани з Журова, що приєдналися, тримали за поясом сокири, а в руках спеціальні ножі – так звані рогатини (*Грабовецький В. "Селянський рух на Прикарпатті в другій половині XVII ст. і в першій половині XVIII ст", К. 1962 р., ст. 178; "Народний герой О. Довбуш", Львів, 1957, ст. 33).*

З архівних документів відомо, що весь Журів (з 1510 р.) був містечком-фортецею. Отже, були фортифіковані костел, монастир домініканців і інші споруди, особливо замок. Із трьох сторін костел обмивали води широкого ставу. Сам костел нагадував оборонну споруду: вежа з вузькими вікнами, цегляні опори при стінах, широкий фундамент (до 3 м). Існують перекази, що костел був побудований на місці церкви княжих часів.

Легенда про Яцекову долину або Пропастище

На Залужжі при самій дорозі є заглибина. Легенда розповідає, що чоловік-поляк Яцек вранці на наш Великдень орав волами своє поле. І коли задзвонили в церкві, плугатар разом з волами запався в землю, і на цьому місці утворилося озеро, яке за якийсь час замулилося. І тепер, свідчить легенда, коли на Великдень задзвонять дзвони, а добре напружити слух, можна почути, як плугатар погейкує на свої воли під землею.

Могили за селом на горі. Нагадують про боротьбу з татарською навалою, де похоронені захисники. Також, мабуть, служили як спостережні пункти.

Церква

Історія журівської церкви та її роль в духовному та національному відродженні журівців

*Гаївки біля церкви Св. Дмитрія
в Журові*

дію каси Райфайзена, про поле та сіножаті, котрі належали церкві. Тематизм також згадує про Домініканський монастир (кляштор).

Витяг із Шематизму Греко-Католицької Митрополичої Єпархії Львівської

В 1832 р. під патронатом церкви дідичем Юліяном Уруським був священиком-адміністратором Шумський Йосип. журівська парохія церкви Святого Дмитрія мала 310 душ.

В 1836 р. під патронатом церкви дідичем Комітіссом Потоцьким, священиком дальше був Йосип Шумський. журівська парохія мала 174 душі, а в 1838 р. – 427 душ.

В 1840 р. під тим самим патронатом церкви в журівській парохії був священик-адміністратор Сьокало Василь, (1813 р.н., орд. 1838 р.), нараховувалось 407 душ.

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

В 1841 р. під патронатом церкви дідичем Михайлом Попілем був священиком-адміністратором Роман Толіховський. В парохії було 425 душ, а в 1842 р. – 434 души.

В 1843 р. під тим самим патронатом церкви був священик-адміністратор Іван Раковський (1816 р.н., орд. 1842). В парохії було 440 душ.

В 1844 р. під тим самим патронатом церкви був священиком-адміністратором Шумський Йосиф з Чернева. В парохії – 432 души.

В 1845 р. під тим самим патронатом церкви і священика, в парохії було 444 души, а в 1846 р. – 448 душ.

У 1847 р. під тим самим патронатом церкви був парох Іларіон Глодзінський (1813 р.н., орд. 1842). В парохії було 453 души, в 1848 р. – 458 душ.

В 1849 р. під тим самим патронатом церкви і священика в парохії було 436 душ.

З 1851 р. по 1868 під патронатом церкви дідичем Віктором Бохонським був священиком Іларіон Глодзінський, в парохії нараховувалося в середньому 440 душ.

В 1871 р. під патронатом церкви дідичем Юліаном Тустановським був священиком Іларіон Глодзінський. В парохії було 396 душ.

З 1878 по 1892 р. під тим самим патронатом до 1888 р. був священик Іларіон Глодзінський, а в 1889 р. – був священик-завідатель Юліян Бачинський (1859 р.н., орд. 1884, жонатий). В парохії було 383 души, а в 1890 – 385 душ.

В 1893 р. під патронатом церкви дідичем Степаном Тустановським був священик-завідатель Андрій Пеленський. В парохії було 346 душ.

З 1894 р. по 1898 під тим самим патронатом був священиком Іван Созанський (1866 р.н., орд. 1891, жонатий). В парохії було 347 душ.

В 1889 р. під тим самим патронатом був священиком-завідателем Володимир Андрусів (1865 р.н., орд. 1895, жон.). В парохії було 347 душ.

В 1901 р. під патронатом дідича Степана Тустановського був парохом Олексій Пристай (1863 р.н., орд. 1893, жон.). В журівській парохії було орного поля 36 моргів, сіножатей 42 морги, дотація 119 корон 86 сот., 352 души.

З 1902 р. під патронатом дідича Степана Тустановського парохом до 1908 р. був Олексій Пристай. В журівській парохії в 1902 р. було 335 душ греко-католиків, 265 латинників, 200 жидів. Монастир

сс. Домініканів, школа однокласова польська, в якій навчалось дітей греко-католиків 38, читальня "Просвіти".

В 1905 р. було греко-католиків 427, латинників 230, жидів 210. в однокласовій польській школі навчалось дітей гр.-кат. – 38. Існували єпархія і монастир сс. Домініканок, каса Райфайзена, членів – 95, читальня "Просвіти": членів – 50. Орного поля 36 моргів, сіножатей 34 морги, лісу – 10 моргів, городу 1 морг.

В 1906 р. в парохії було греко-католиків 451 душа, в 1907 р. – 495 душ, в 1908 р. – 516 душ.

В 1909 р. парохом був Володимир Давидяк (1878 р.н., орд. 1902), в парохії було 477 душ.

В 1910 р. в парохії було гр.-кат. – 486, латинників – 400, жидів – 190. Існувала двокласова польська школа, читальня "Просвіти", членів 50, шпихлір, каса Райфайзена: членів – 95, орного поля було 36 моргів. Греко-католиків – 492.

В 1912 р. гр.-кат. – 491. Існувала єпархія і монастир сс. Домініканок. Однокласова польська школа, де навчалось дітей греко-католиків – 70, лат. – 80, жидів – 10, читальня "Просвіта", кружок "Сільський Господар", товариство "Січ", шпихлір, каса Райфайзена.

В 1913 р. в парохії була дерев'яна церква Святого Дмитрія, канонічно висвячена в 1894 р., було душ греко-католиків 491, латинників – 436, жидів – 202. Існувала єпархія, монастир сс. Домініканок, однокласова польська школа, в якій навчалось дітей гр.-кат. – 168.

В 1914 р. Журів – містечко, в якому є мурована церква Святого Дмитрія, незакінчена. Канонічно визнана 1908 р. душ греко-католиків – 503.

В 1918 р. церква трохи ушкоджена, дзвони забрали росіяни, згоріло 22 хати, 6 осіб загинуло від куль.

В 1924 р. парох – Володимир Давидяк, співробітник з правом управи Іван Ковалишин. Власниця в Журові Марія Грабська. Душ гр.-кат. 526, лат. 425, жидів 90. Костел і монастир сс. Домініканок, однокласова польська школа, в якій навчалось дітей греко-католиків 35, латинників – 45, іновірних – 3, сиріт 23, загинуло на війні 26. Читальня "Просвіти". Орного поля 30 моргів, город 1 морг, лісу 13 моргів.

В 1927 р. парох – Володимир Давидяк, співробітник Василь Максимець (1901 р.н., орд. 1923, жон.). Надає: Митроп. Ординаріят. Двір розparcelьований. Мурована церква 1912 – 1913 рр. Святого Дмитрія. Душ гр.-кат. 600, лат. – 700, ін. – 53. Костел.

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

Лат. парох. Монастир сс. Домініканок. Однокласова польська школа, де навчається дітей гр.-кат. 63, лат. – 64, жидів – 7. Читальня "Просвіти", аматорський драмгурток, каса Райфайзена, гурток "Сільський Господар".

У 1928 р. парохом Володимир Давидяк, співпрацівник – Любомир-Філатей Давидяк (1903 р.н., орд. 1927, жон.). Душ гр.-кат. 625, однокласова школа.

В 1930 р. душ гр.-кат. 654. Двокласова школа польська, дітей греко-католиків 35.

В 1931-32 рр. душ гр.-кат. 672, латинників 700, ін. 53. Костел і лат. парохія. В школі дітей гр.-кат. 47, лат. – 50, жидів 10.

В 1932-33 рр. – парох Володимир Давидяк, співробітник Мирослав Іван Липинський (жон.), патронат: Митрополичий Ординаріят. Душ греко-католиків 675, латинників 710, жидів 55.

1935-36 рр. – парох Володимир Давидяк, співробітник Мирослав Іван Липинський. Душ греко-католиків 679, латинників 700, жидів 88. Школа польська трикласова, дітей 81. Дотація: город 0,57 га, поле 6,32 га, сіножаті 16, 68 га, ліс (корчі) 7,48 га. Дім мурований, інші будинки понищені.

В 1938 р. парохією завідує Євген Левицький (1903 р.н., орд. 1935 р., жон.).

Після 1939 р. припинив виходити Шематизм кліра Львівської Греко-Католицької єпархії.

Дуже сумні цифри подає священик о. І. Глодзінський у своєму "Виказі вінчань і похорон за 5 років (1879-1884) у Журові", коли у селі поширювалась холера і була велика смертність серед людей. У Журові померло 88 осіб, а вінчань було 20.

Ще досить цікавий архівний матеріал про історію журівської церкви поданий у листі о. Мирослава Липинського, датованому 27 червня 1932 р. до греко-католицького Митрополичого Ординаріату у Львові. Він пише: "Згідно з зарядженням Митрополичого Ординаріят з дня 13.4 – 193 ч. 4301/АВ – греко-католицький уряд парохіяльний в Журові доносить: після записок і метрик парохіяльних не можна дошукатися часу, коли існує парохія Журів, крім ось цих кількох перевірених дат:

від 1846 р. адмініструє Журів о. Філярій Глодзінський, яко капелан Підмихайлівець, замешканий в двірських офіцинах в Підмихайлівцях, тому що мешкання для священика враз з

парохіяльним будинком згоріло. Від якого часу існує журівська парохія, нікому з парохіях невідомо. Відомо є лише, що від 1818 аж до 1892 р. Журів не мав своєї власної церкви, а тулився в кутку костела. Однак церква, побудована в 1892 р., згоріла. А в 1912 р. взялись до будови нової мурованої церкви, яку ще досі не годен викінчити. Помешкання для священика в Журові побудоване в 1902 р. Де і яке було попереднє мешкання для священика в Журові – нікому не відомо.

Дочірня церква в Підмихайлівцях – дерев'яна, відновлена один раз в 1875 р., а другий раз – в 1913. Як матірня в Журові, так дочірня в Підмихайлівцях, мають свої окремі метрики. Щодо чисельності, то гр.-кат. парохія в Журові має тепер 679 душ, а дочірня в Підмихайлівцях – 904 душі. В матірній церкві Журів перейшло на лат. обряд в 1922 р. 6 осіб, з однієї родини мішаного подружжя. Батько латинник – крайній шовініст, чужосторонець, під впливом якого перейшло 6 дочок. В найновіших часах є вже 4 случаї хрещення в гр.-кат. церкві дітей родичів мішаного подружества: (дочки матері лат. обряду), розуміється за доброю згодою і бажанням обох родичів. Рівнож і в дочірній церкві в Підмихайлівцях є дотепер таких два случаї, але переходу з греко-католицького обряду на латинський не було жодного.”

З листа парафіян села Підмихайлівці до Митрополита Андрея Шептицького від 20 червня 1938 р. довідуємося, що у селі Підмихайлівці відновлено окремішню від Журова парохію.

Матеріали з архіву

Написанню історії церкви с. Журів у великій мірі завдячую авторові історико-краєзнавчого нарису “Рідне село Підмихайлівці” Польовому Ярославу, який використав із Львівського історичного архіву багатющий матеріал, де зберігались церковні документи сіл Підмихайлівець і Журова від давних часів, коли підмихайлівська церква являлась дочірньою церквою журівської. З наведених документів довідуємося про майно греко-католицької парохії в Підмихайлівцях і в Журові, про їх доходи і витрати.

Із 1888 р. архівний документ “Інвентарний опис парохії Журів і дочірньої церкви в Підмихайлівцях” описує увесь інвентар церкви, оцінюючи його грошима ринськими і золотими. В цьому інвентарному описі не подано повідомлень про приходство разом

з будинками в с. Підмихайлівцях. Річ в тім, що пожежа 1876 р. повністю знищила помешкання і господарські будинки священика в Підмихайлівцях. Мабуть, це стало причиною злиття двох парохій в одну журівську.

Слід відмітити, що до того в Журові не було ні приходства, ні церкви, а Служба Божа відправлялася в костелі.

Подано в архівах ще один документ за 1908 р., коли журівську парохію залишив священик о. Олекса Пристай. Цей архівний документ вказує на перелік набутків і втрат парохії після відходу Олекси Пристая.

Набутки:

1) А 1 орнат білий, вишитий золотом, вартість 100 корон.

Нерухоме майно: 1) А плебанія мурована 17 x 12 м з 5 покоюми, кухнею, коморою, пивницею, вкрита дахівкою.

2) А стодола дерев'яна дильована з м'якого дерева, вкрита соломною 14.5 x 9 м.

3) стайня дерев'яна, стіни ліплені, вкрита соломною 22 x 7,5 м.

4) дровітня на стовпах, обшальована дошками, 3 x 5 м.

5) курник дерев'яний дильований, 4 x 3 м.

6) хлів для не рогатої худоби, дерев'яний під соломною, 10 x 4 м.

7) туалети з дощок, вкриті дахівкою.

Всі будівлі мають вартість близько 15 000 корон.

Втрати:

Давні будівлі плебанії (ЦДІАЛ. Ф. 146. оп. 20, спр. 2122, арк. 48, оригінал. мова пол.)

Все нерухоме майно, що зазначено в документі, було збудовано в Журові.

Архівні дані із церковної книжки похоронів з 1871 по 1958 роки

В 1871 р. перебувала церква в Журові під патронатом діди́ча Юліяна Тустановського. На парохії в той час був священик о. Лларіон Глодзінський. Із його записів в церковній книзі похоронів можна судити, що в той час найбільше помирало малих дітей, які від народження були слабо розвинені, помирали на коклюш, а старші люди переважно помирали від сухот (туберкульоз). В 1876 р. запанувала холера, від якої померло 40 селян: Янек Дашкевич – 36 р., Агафія Андрусів – 12,5 р., Катерина Дашкевич – 1 р., Михайло Баранович – 37 р., Антін Баранович – дитина,

Церква

Анна Янкевич – 34 р., Софія Маєгевич – 37 р., Сімеон Кугель – 2 р., Янек Баранович – 9 р., Янек Баранович – 70 р., Євдокія Гринишин – 8 р., Алексія Гринишин – 50 р., Софія Майдан – дитина, Гавриїл Гаврилук – 45 р., Галина Бучек – дитина, Янек Когут – 3 р., Катерина Зобків – дитина, Ксеня Муха – 70 р., Антоній Когут – 35 р., Михайло Гринишин – 8 р., Марія Сенів – 38 р., Євстахій Гринишин – 11 р., Григорій Федишин – 37 р., Євстахій Сенів – 51 р., Параскевія Возняк – 25 р., Марія Кугаль – дитина, Катерина Когут – 2 р., Ксенія Степ'як – дитина, Марія Степ'як – 1 р., Марія Сепіг – 2 р., Катерина Гринишин – 9 р., Марія Гречух – 8 р., Оксана Озарків – 1 р., Софія Яревич – 1 р., Петрусь Мистецький – дитина, Марія Федишин – 52 р., Михаїл Гаврилук – 34 р., Катерина Гучко – 25 р.

В кінці 1887 р. похорони править о. Юліян Бачинський. Причина смерті людей (за нього) – це тиф, ангіна, дизентерія. Деякий час з 1890 р. похорони відправляють у Журові священники з Вишнева – о. Павло Філіпович, з Колоколин – о. Теофіль Теліховський, потім о. Михаїл Форись. З 1891 на парохію в Журів приходить священник-адміністратор о. Андрій Пеленський. По його записах відомо, що люди почали помирати від тифу, дизентерію, не покидала і холера.

В 1893 р. в Журів прибуває священник-адміністратор о. Іван Созанський. Він хоронив людей, які в більшості випадків помирають від тифу і сухот.

В 1898 р. в квітні місяці почав хоронити людей священник-адміністратор Володимир Андрухів. Найчастіше помирали тоді люди від ангіни і туберкульозу.

З травня 1900 р. хоронив людей о. парох Олексій Пристай, який працював у журівській парохії до листопада 1907 р. найчастіше хоронив він малорозвинених слабих дітей і старших людей, які помирали з причини перестуди. Далі запис похоронів веде о. парох Володимир Давидяк. Тоді вмирало багато людей від дифтерії, туберкульозу, астми, і особливо від холери. Померли: Анна Ковальчук – 35 р., Іван Хрущак – 70 р., Марія Вербова – 67 р., Марія Коваль – 10 р., Олексій Гучко – 15 р., Андрій Гринишин – 48 р., Петро Гучко – 10 р., Анастасія Беркій – 70 р., Іван Возняк – 54 р., Катерина Зьрудловська – 8 р., Ярослав Сенів – 12 р. Всі вони похоронені в 1915 р. з липня по серпень. З 4 лютого 1920 р. були похоронені з причини смерті від тифу: Михайло Возняк – 42 р., Ілюська Фернега – 36 р.,

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

Оксана Іваницька – 21 р., Михайло Федішин – 70 р., Гриць Гривнак – 75 р., Марія Павнак – 68 р., Іван Сенів – 65 р., Олена Гривнак – 42 р. З 1921 р. до 1922 р. людей хоронив о. Дмитро Сеньківський з Колоколина. З 1922 р. похорони веде співпрацівник пароха Володимира Давидяка Іван Ковалишин. Помирають діти і старі люди. В 1924 р. і майже до кінця 1925 померлих хоронить о. Миколай Дереш.

В 1926 – 27 рр. похорон померлих проводить співпрацівник пароха о. В. Давидяка – Василь Максимець. В той час появляється небезпечна хвороба – рак, а також скарлатина. З 1928 по 1932 р. похорони відправляє співпрацівник пароха о. В. Давидяка Любомир-Філатей Давидяк. В більшості випадків серед померлих – діти, слабкі від народження, задуха, рак, грип. В кінці 1931 р. похорони благословить о. Роман Гошовський, капелан Підмихайлівського монастиря і о. Дмитро Сеньківський.

З 12 квітня 1932 р. по 9 січня 1936 р. запис похоронів веде співпрацівник пароха о. В. Давидяка – о. Мирослав Іван Липинський. Посмертні картки свідчать про такі хвороби, як запалення легень і смерть від старості. З 13 червня 1936 р. по 10 вересня 1936 р. хоронить померлих о. Степан Баслядинський, священник парохії с. Підмихайлівець. З 1937 р. кілька похоронів проводить о. Володимир Мендюк, а потім священник о. Іван Любович. З 1938 р. похорони благословить о. Дмитро Сеньківський, а з 28 квітня – священник о. Євген Левицький. З 12 вересня 1939 р. похорони веде завідатель о. Лев Яшикович. Посмертні картки вказують на поширення раку і серцевих недуг. З початку 1941 р. по листопад похорони благословить о. Дмитро Сеньківський, а відтак записи похоронів не вказані до 1942 р. Починаючи з місяця жовтня 1942 р. похорони веде о. Антін Волощак. В той же час діти помирають від кору, а старші – від “червінки” і сухот. З 29 листопада 1944 р. похорони веде о. Любінець. Починаючи з 18 серпня 1946 по 1958 р. похорони веде завідатель журівської церкви о. Дмитро Сеньківський. Записи посмертних карток свідчать про серцеві недуги, дифтерію, запалення легень, туберкульоз, рак, недуги шлунка і смерті від старості.

“Григорій Матовій, дяк, народився 1866 р., помер 18 липня 1956 р. Євстахій Озарків – народився 1878 р., помер 31.07.1926 р., Елеонора Озарків – народилася 1878 р., померла 1915 р., Тарас Ярощак – помер 5.11.1942 р., жив 39 літ.” (записи із церковної книги зі списками померлих)

Давня одноголосна церковна музика

В Україні записувалась церковна музика в особливі книги – “Нотні ірмології”. До нашого часу дійшло сотні таких рукописних збірників. Збереглося декілька “Нотних ірмологіїв”, які були створені чи побутували на Рогатинщині. 1782 р. в Журові “Нотний ірмолой” переписав Тимофій Сабатович (*Львівський історичний музей, рук 91*): “Сію книгу, рекомую ірмолой, писав своєю рукою Тимофій Сабатович, гражданин журівський, для своєї потреби і інших віри християнської заховующих. Року 1782.” (*Арк 14-19*)

Священики журівської церкви в часи австрійського (1772 – 1913), польського (1919-1939) і совєцького панування

На основі вивчення архівних джерел довідуємося, що через брак української світської інтелігенції важливу роль у просвітнянському, національному та громадському русі відігравали священики.

Відомим літературознавцем на Рогатинщині був священик Омелян Огоновський (1833 – 1894), який з 1870 р. – професор української мови і літератури у Львівському університеті, а з 1877 – голова “Просвіти”. До засновників цього товариства в Журові належав о. Іван Созанський (1894 – 98). Багато священиків брали участь в громадсько-культурному житті, зазнавали переслідувань з боку австрійсько-польської адміністрації. До них належав о. Олекса Пристай (1901 – 1908). За совітів була переслідувана вся сім’я о. Дмитра Сеньківського.

З книжки о. Олекси Пристая “Із Трускавця у світ хмародерів” багато довідуємося про історію журівської парохії, яка сягає давніх часів. Він пише у розділі книжки “Страсти і радощі парохії”, що в 1789 р. в Журові сталася пожежа, яка знищила майже все містечко. Її жертвою впала і українська церква. Збіднілі журівські парохіяни не мали змоги відбудувати нову церкву та приходство. Тодішній парох, мабуть, о. Лозинський, змушений був переселитися в с. Підмихайлівці і замешкати на приходстві. Священик доїжджав до Журова на Служби Божі і відправляв їх у місцевому польському костелі. Іноді, спізнившись, приїжджав майже на саме полудне. Звичайно, що люди не завжди дочікувалися свого священика і розходилися додому.

Бувало таке, що польський ксьондз навмисно продовжував своє богослуження, щоби греко-католики вислухали його Службу Божу і проповідь і не потребували чекати на свого душпастиря. Українці ходили на латинське Богослужіння, вчилися польського обряду і чимраз більше відвикали від своєї рідної Церкви. Молодші і письменні йшли радо на хори, куди їх запрошував органіст, щоб допомагати співати під час Меси. Згодом вправно вдався їм хоревий церковний спів, і в костелі на хорах співали майже самі українці. Українських богослужінь не було для кого відправляти. Ніхто з журівських українців не вмів по-українськи ні, тим більше, по-церковнослов'янськи ні читати, ні писати. Не знали також церковного співу.

Старенький журівський парохіянин Стах Беркій розповідав о. Пристаю, як польський ксьондз і костельник зробили з нього першого костельного співака. В разі потреби він вже міг заступити органіста.

З часом майже цілий Журів спольщився. Українці зовсім перестали ходити на українські Богослужіння. Вони вже співали польські пісні і навіть говорили польською мовою. Але святкували як польські, так і українські свята. Підмихайлівський парох почувався безрадний і безсильний в цьому становищі і почав чимраз більше забувати своїх журівських парафіян. І, мабуть, всі українці в Журові були б забули і покинули свій обряд, якби Боже Провидіння не заопікувалося цією нещасною громадою.

В 1876 р. в Підмихайлівцях спалахнув вогонь, який знищив приходство з його будинками. Парох залишився без даху над головою. Підмихайлівчани, які 87 років мали свого священика, збайдужіли і не спішилися відбудувувати приходство. Невдовзі помер їхній священик о. Гілярій Глодзінський. Львівська Консисторія не дуже цікавилася цими двома селами, вона не призначила постійного душпастиря ні до Підмихайлівців, ні до Журова, вона тільки доручила сусіднім священикам заопікуватися осиротілою парохією. Панотці Васючина і Григорова мали обслуговувати підмихайлівчан, а журівців повинні були обслуговувати панотці з Вишнева, Чагорова, і частково з Григорова. Їм було не вигідне таке обслуговування, і вони звернулися до Консисторії у Львові з проханням про призначення постійного священика на журівську парохію.

Отець Андрій Пеленський

У 1892 р. Львівська Консисторія призначила о. Андрія Пеленського на адміністратора журівської парохії. Цей молодий панотець походив з Комарно під Львовом, де його батьки були маломіщанами. Він студіював у Львівській академічній гімназії і на богословському факультеті Львівського університету. Оженився з Меланією Раковською, дочкою пароха з Боднарова в Станіславівській дієцезії. Його першою парохією був Журів.

Отець Андрій Пеленський був за характером непохитний і послідовний, мав підприємницьку вдачу і хист оратора. Любив господарство, приділяв увагу плеканню расової худоби. Йому всіляко допомагав Михайло Тустановський – голова повітового господарського товариства.

Неоцінним помічником, порадником і ангелом-хоронителем була для о. Андрія його дружина Меланія. Ця середнього росту блондинка мала лагідну вдачу і жадобу до знань. Була зразковою співробітницею свого чоловіка, яка повністю посвятила себе Церкві і нації.

Отець Андрій, прийшовши на парохію до Журова, не застав там ні церкви, ні приходства. А ще болючіше, що місцеві українці встигли вже златинцтисся. Але о. Пеленський не був слабодухом. Не оглядаючись ні на кого і ні на що, звернувся до місцевого польського священика і попросив його, щоб дозволив йому в неділі і свята відправляти Службу Божу в костелі.

Врешті вирішив, що треба братися до будови церкви в Журові. В тому часі громада купила в дідича Стефана Тустановського мурований заїжджий двір на ринку, де розмістилася школа. Стара ліплена школа стала домівкою о. Пеленського, бо до того часу він жив на Федорівці в старого Івана Фернеги, скупого багатія, який мав сварливу і гордовиту жінку, що зробила життя Пеленських нестерпним.

Напроти старої школи простягнувся невеликий город, що належав Янові Голіцькому. Власник городу був старий, бездітний і дуже поважний господар римо-католицького обряду. Ця ділянка городу завдовжки 90 м межувала з так званим “ринком”. Ян Голіцький і громада відпустили цю площу, а цісарсько-королівське староство затвердило її під будівництво церкви.

На той час польським парохом був ксьондз Бонковський – самолюбива, недружелюбна людина. Він часто навмисне продовжував своє богослужіння, завжди навчав парохіях, що вистачить вислухати одну (латинську) Службу Божу, щоб бути спасеним, і намагався оскаржити о. Пеленського до староства, що нібито він привласнив собі шкільний будинок. Ксьондз розумів, що спольщити село буде неможливо.

Отець А. Пеленський поїхав до Львова і звернувся до чесного і праведного Митрополита Сембратовича, який дав дозвіл на вирубку дерев в митрополичих лісах в Перегінську, а також підписав відозву до всіх архикнязів, щоби жертвували гроші на будову церкви в Журові. В містечку запанувало нове життя, воно ожило. Вся околиця дивувалася, бо журівські русини тепер воскресли до нового життя. До року пишалася в Журові гарна українська дерев'яна церква.

У Підмихайлівцях для о. Андрія не було багато роботи на ниві національного відродження, бо тут не відчувалося польського впливу на селян. Село трималося віри своїх батьків – греко-католицького обряду. Але склалося так, що о. Андрій незабаром залишив журівську парохію і в 1894 р. одержав парохію в Княгиничах.

По наших визвольних і програних війнах прийшло лихоліття. Почались переслідування свідомих людей і патріотів. Поляки переслідували також о. Андрія Пеленського, він мусив цілих два роки переховуватися по селянських стайнях, стодолах, оборогах. Його вірна дружина навідувалася до нього в морози і сніговиці. Одержавши вістку, що, буцімто, зловили її чоловіка, пустилася в дорогу серед ночі, в хуртовину. Перестудилася, важко захворіла і померла.

Отець Іван Созанський

У 1894 р. на журівську парохію прийшов о. Іван Созанський. Він був сином дяка і належав до молодшого свідомого покоління. Був надзвичайно цілеспрямованим, енергійним і водночас стриманим та розсудливим. Оженився з дочкою судового радника Березинського, чутливою, інтелігентною і свідомою патріоткою.

Священик Іван Созанський почав з того, що взявся за

національне виховання своїх парохіян як в Журові, так і в Підмихайлівцях. З цією метою організував у цих селах читальні "Просвіти", церковні хори, проводив бесіди з історії України. У цій громадській роботі доброю помічницею була його дружина.

Як освічена і мудра людина, о. Созанський сповідував патріотичні погляди, розумів світ і людей. Він та його дружина захоплювалися музикою і, мабуть, тому завоювали симпатію у Степана Тустановського, дідича журівського, який ставився до них дуже прихильно. Цей світський бувалець, ще тоді нежонатий, часто гостював у Созанських, любив слухати пісні о. Івана і його гру на гітарі, а також гарний спів імості. З о. Іваном польський дідич заприятелював, хоч не раз вони сперечалися на політичні теми, бо о. Созанський не давав можливості політичному противникові нав'язувати свої погляди. Навпаки, пригадав дідичеві його українське походження, що його батько Юліан Тустановський був записаний у метриках як греко-католик. Завдяки о. Созанському, вдалося виміняти церковне поле на 20-морговий лан, що знаходився на межі між Підмихайлівцями і Журовом. Такий обмін дав можливість одержати в Журові ділянку землі біля церкви під забудову приходства, адже священик і далі мешкав у ліпленці. Але підмихайлівські господарі, зваживши на те, що 87 років у них було приходство журівського пароха, запротестували. А тим часом у домі, де проживав парох, сталася пожежа. Легкоодягнена дружина вибігла надвір і простудилася. Невдовзі померла від туберкульозу, залишивши чоловіка і сина Богдана. По її смерті о. Іван втратив веселість. Місцевий дідич Тустановський порадив йому переселитися на другу парохію, де б швидше зміг забути свою втрату. Незабаром о. Созанський перевівся на парохію в Черче, де також був зразком народного діяча і організатора. Там і помер в 1916 р. Хоч на журівській парохії він був усього 5 років, але встиг для її добра зробити більше, ніж дехто за цілий свій вік.

Отець Володимир Андрухів

Після виїзду о. Івана Созанського до Черча на журівську парохію Консисторія призначила о. Володимира Андрухіва, хоч спочатку доручила йому лише виконувати обов'язки священика. Це був шатен низького росту з приємним теноровим голосом. Тоді якраз одружився дідич С. Тустановський, і спів о. Володими-

ра полонив душу його дружини. Маючи вплив на свого чоловіка, вона так повела справу, що дідич пообіцяв о. Володимирові місце пароха в журівському приходстві.

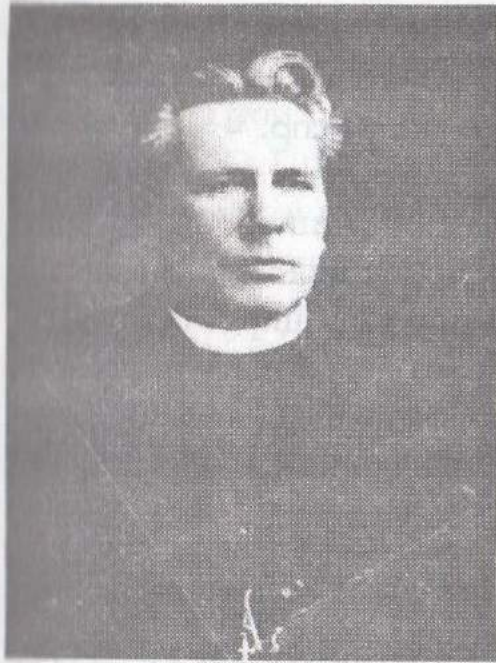
Дружина о. Володимира зовсім не цікавилася сільськими справами і лише намагалася грати роль великої аристократки. Вона не ходила до читальні, не працювала серед місцевого жіноцтва, не опікувалася хворими та самотніми. На це в неї не вистачало часу, бо прагнула великопанського життя – постійно влаштуовувала в себе бали з музикою і танцями, що викликало спротив в інших священничих родин. Тому до Журова не заїжджали сусідські священники. Їмосць почала запрошувати на свої вечорниці різних поштових і залізничних урядників, щоб було тільки з ким розважатися. Безхарактерний о. Володимир хоч протривав цьому, мусив врешті задовольняти примхи дружини. На приходстві в Журові було гомінко і весело, а читальня стояла пустою. Замок церковний хор, у селі завмерло життя. Натомість швидко ширилися пиятика і темнота.

Отець Володимир Андрухів оформляє документацію на заснування товариства "Просвіта" в 1898 р., де він є першим її головою. Проте фактично заслуга у цьому належить о. Созанському. І тільки переїзд до Черча не дав йому можливості юридично оформити документи.

Вирішивши відкрити при читальні кооперативну крамницю, о. Андрухів зібрав в парохіях 100 ринських, але цього було мало, і він звернувся до дідича С. Тустановського, запропонувавши йому вступити до новоствореної крамниці з умовою с чистого доходу на користь дідича. Дідич дав 300 ринських на крамницю, сподіваючись мати з цього прибуток. Але не так сталося. Пані їмосць потребувала також грошей. Брала в крамниці товар безкоштовно, адже ж директором був її муж. Така хитра комбінація привела до упадку крамниці, і дідич Тустановський не підписав презенту о. Андрухіву на парохію в Журові.

Отець Олекса Пристай

Велику потенційну силу духовного впливу на духовно-культурний розвиток кожної сільської і міської громади, кожної людини мала Церква і зокрема священник, як єдиний інтелігент на селі, який мав безпосередній доступ до людських душ. Порізно використовували цей потенціал і самі священники. Були

Отець Олекса Пристай

такі, які сіро виконували свої душпастирські обов'язки, або, як казали, обслуговували духовні потреби своїх парафіян, не вникаючи глибше в саму гущу народу у всіх його проявах, і тоді село скніло духом моральної гнилі. Темнота, пияцтво, лайдацтво, сварки і бійки панували в громаді, а в родинах грубість і загальний гріх. Інакше було, коли громада мала щастя одержати священика, пройнятого глибокою турботою про культурний і моральний стан своїх парафіян. І такі священики, які відчували глибокий поклик, розбуд-

жений почуттям любові до свого знедоленого, темного народу, йшли до нього не з метою збагачення, вивищення, а з метою допомогти тому народові позбутися вад, вийти на шлях освіти, мудрості і глибокого християнського життя. З середини минулого століття, розбуджені революцією 1848 року в Європі, таких священиків, що вийшли з гущі народу і пройнялися болями того народу, появляється все більше.

Таким був о. Олекса Пристай, що прийшов до Журова в час повного упадку духовного життя.

На прикладі цього отця, великого патріота і подвижника, ми хочемо показати ту нову когорту духовних провідників нашого народу, показати, які труднощі доводилось їм долати, але навіть свої власні невігоди їх не зупиняли. Вони вміли йти на жертву. Таких людей в нас не бракувало навіть тоді, коли в жертву за свою Церкву і народ доводилося платити власною волею, навіть життям своїм і рідних.

Отець Пристай походив з Трускавця, був сином села в повному розумінні того слова, ніколи не відцурався його, тому не міг інакше жити, як жив. Можемо тільки жаліти, що обставини виділили йому мало часу для праці в нашому Журові (7 літ). Міг зробити значно більше.

Крім жертвовної праці, о. О. Пристай залишив нам прегарні свої спогади в чотирьох томах під заголовком "З Трускавця у світ хмародерів". У цих спогадах чимало написав нам про Журів.

Архівні документи: Пристай Олексій – священик.

Спогади про душпастирську працю в Журові, листування

ДІА України, м. Львів, Фонд № 789, оп. 1, спр. 4

Розпочато – 1904 р., Закінчено – 1929 р.

У своїх спогадах о. Олексій Пристай пише: “З великим одушевленням від’їжджав я колись перед вісьмома роками з Журова на нову посаду. За 8 літ невсипущої щирої праці моєї та дружини придбалось багато власного добра, яке прикувало нас до самого Журова. Нове помешкання, вигідне, ясне, з городцем перед ганком, з садком за старими липами, з пасікою, зі золотими коропами, з худібкою, птицею, яка весело походжала по подвір’ю. Згідлива громадка зуміла добитися за 8 літ власного читальняного дому, вартости 1000 австр. гульденів, читальні, крамниці, шпихліра, каси позичкової, церковного хору, аматорського товариства, та й ще не одне планувалося зробити.

А тепер мені і моїй дружині сльози гарячого жалю в очах, як купці зганяли ціле стадо рогатої худоби з подвір’я, а вже таким рясним горохом котилися по лиці сльози, коли ми обоє виїжджали з парафії, проїжджали попри свою читальню, в котрій пережилося серед гуртка читальняників – газдів, газдинь, парубків та дівчат так багато веселих та щасливих хвиль.

18 падолиста 1907 р., позбувшись свого любого господарства та попрощавшись з моїми парафіянами, був я вже з моєю родиною на новім помешканню в Коломиї. Розлука з родиною, з гарно започаткованою господаркою, з вітчизною, рівнялися мукам, яких чутливе серце не так легко могло переболіти. Але висказ лікаря-знатока Глюзінського: “Прошу ся приготувити на найгірше, якщо не зміните місце своїй дружині” та заклик усіх польських часописів до панів коляторів: “Подаєми вьдомосці ім’єн і назвіско панам коляторам гайдамакі в реверендзе, рускего ксендза о. Пристая – пароха в Журове”, а не які-будь інші причини виганяли мене з моєї дорогої та над усе наймилішої серцю вітчизни у світ за очі, до заморської країни, до Америки.”

10 листопада 1925 р. війт Озарків Йосиф з Журова написав листа до о. Пристая в Америку. Поздоровивши його сердечно, він повідомив, що всі в нього здорові, крім Богданка, який брав участь у війні на великій Україні і там загинув в 1918 р. як січовий стрілець. Стах і Іван повернулися. “Я їх поженив, побуду-

нав їм хати і будинки на парцеляції, котру купив у Стефана Тустановського – 35 моргів. Маю сина Петра в Америці, - пише Озарків, - і той поміг мені долярами.” Він повідомляє, вірніше пригадує о. О. Пристаю, що читальня і крамниця не мали свого власного дому, а крамниця знаходилася у плачевному стані. За почином о. О. Пристая було закуплено дім на читальню з городом. Окрім того, що не було готівки на сплату жидові 500 золотих, то ми визичили 300 золотих у тодішньої поштарки Айзенбергерової за порукою о. Пристая, вп. п. Пристайової, Й. Озарківа, Гриця Озарківа, Стаха Беркія, Віктора Яроцака, Степана Сирлика, котрі до цього часу є заінтабульовані на тій реальності. Дім читальні зістав посвячений 1 березня 1903 р. о. парохом Пристаєм при участі процесії та в асисті о. совітника Михайла Бачинського – пароха з Григорова. 1 квітня 1904 р. були скликані загальні збори і посвячено касу Райфайзена, на яке прибули в більшій кількості журівці і підмихайлівчани. В той день вписалося 50 членів і підписали декларації. До виділу каси Райфайзена увійшли: голова – о. О. Пристай, касир – Йосиф Озарків, Стах Беркій, Гриць Озарків і інші. Від 1.04.1904 р. до 1.08.1904 р. всі члени користали з тої каси, бо було вигідно позичати. І досі та сама каса, але під іншим услів'ям і на підставі іншого статуту. Теперішній член, як хоче отримати позику (в сумі 100 зол.), то мусить зложити увписового 2 зол., уділу – 25 зол., вексель підписати з двома поручителями – квартальний, а за три місяці віддати решту – 25 золотих і 25%, а на рештуючу квоту підписати інший вексель і до року мусить віддати 100 за 100 золотих. “Тепер ми в читальні не маємо жодної інтелігенції, селяни самі сходяться. Маємо кружок аматорський, який того року дав 18 вистав. Маємо молоді сили з 50 людей. На свято Дмитрія грали п'єсу “Хмара”. Ми, за поміччю вашою, дальше розвиваємося. Ваш портрет висить на першій місці, завжди є удекорований з іншими історичними портретами. Тепер хочемо заложити кооперативну торгівлю. Тільки я вже не змагаю, маю 55 літ. До 1922 р. я вїтував, а тепер вже покинув.”

16 грудня 1929 р. Озарків Йосиф написав знову листа о. О. Пристаю. Поздоровляє його з Різдрвом Христовим, дякує за листа до Журова з липня 1929 р. В листі пише: “По залагодженню домашніх справ ми не забуваємо за народну працю, чого

найбільшим доказом є те, що вже маємо нову церкву по спаленню давньої, читальню та упорядковану громадську справу. Дякую Пану Богу, що я в Журові набув 40 моргів поля і 6 моргів ліса. На полі просвітнім я є також на кожних загальних зборах читальні. Ми по війні зареєстрували дім-читальню, салю представлення, всередині вималювали, дах покрили дахівкою і удекорували салю історичними образами. На разі залучаю Вам фотографію мою найновішу та теперішню недокінчену церкву. Головою читальні є тепер мій зять Беркій Іван – син Стаха. При читальні є склеп кооперативий, який слабо розвивається. Є рівно ж кружок аматорський, який щомісяця дає два представлення. Режисером є мій син Іванко. Касу Райфайзена проводить мій зять Іван Беркій. Справником і касіером від кооперативи є другий мій зять Ярослав Озарків. Агенцію “Дністра” передав я своєму зятеві Беркієві Івану. Мій син Стах, той що за вашого побуту був суб’єктом в склепі, є членом ради надзираючої каси Райфайзена (Стефчика). А підписаний, хоч мені вже добігає сімдесятка, мусить всього доглядати.

Редакція “Нового часу” і “Народної справи” у Львові вибрали мене мужем довір’я.”

Парох Володимир Давидяк,

1878 р.н., висвячений 1902 року.

Після виїзду з журівської парохії о. Олексія Пристая на його місце Консисторія надає в 1909 р. пароха Володимира Давидяка. В парохії нараховується в той час 477 душ. Отець Давидяк Володимир далі продовжує просвітянську працю. Діє читальня “Просвіта” (50 членів), шпихлір, каса Райфайзена – 95 членів, кружок “Сільський господар”, товариство “Січ”. Богослужіння відбуваються у дерев’яній церкві Святого Дмитрія до 1911 р. В 1912-13 рр, як вже було сказано, будується мурована церква. Отець Володимир Давидяк захворів, розбитий паралічем, і на поміч йому надають співробітника з правом управи Івана Ковалишина, потім Василя Максимця, а від 1928 р. співробітником стає син Давидяка – о. Любомир-Філатей. В 1932-33 рр. співробітником став Мирослав-Іван Липинський. В 1938 р. о. Володимир Давидяк помер.

Отець Любомир-Філатей Давидяк

Народився 1903 р., вчився у Львівській духовній семінарії і в 1927 р. був висвячений на священника. 1928 р. приступив до душпастирювання в церквах сіл Журова і Підмихайлівців. Був дуже активним у громадській роботі і підніс на найвищий щабель Журів. Запрацювала молочарня, хор, яким він сам керував, аматорський гурток і багато інших громадських справ було на його рахунку.

Його батько, о. Володимир Давидяк, в середині 30-х років ще проживав у Журові, будучи паралізованим. Після смерти батька, за часів большевиків, у 70-і роки, о. Любомир виїхав до Коломиї і проживав на вул. Уляни Громової (сьогодні Млинська), доїжджав в с. Підгайчики на відправу. Ще кілька раз відвідував Журів, гостював у мене. Пропонував мені поставити з аматорським гуртком в Журові написану ним п'єсу з козацьких часів. Та, на жаль, цього я не зміг зробити, бо партійна місцева організація комуністів не дозволила. Помер о. Любомир в Коломиї, тут похований. Дуже добре запам'ятались мені уроки релігії о. Любомира в 30-х роках. Був лагідний, добрий, любили його діти, а отже, легко засвоювали поданий ним матеріал.

Отець Дмитро Сеньківський

З 1940 р. журівською греко-католицькою церквою завідує священник з с. Колоколин о. Дмитро Сеньківський. В 1946 р. греко-католицька Церква припинила своє існування, натомість діє православна Церква. Отець Сеньківський, з причини переслідування совєцькою владою, змушений перейти на православ'я і в роках 1947 – 49, а відтак 1958 – 60 очолює православну церкву в Журові.

Пізніше в журівській школі працювала дочка отця, Ірина. Син Ярослав, відбувши 15 років радянських концтаборів, повернувся до Колоколина і деякий час був диригентом хору в Журові.

Будівництво церкви в Журові

Як вже була згадка, дерев'яна церква, побудована 1893 р. за о. Андрія Пеленського, згоріла. Журівці вирішили побудувати нову муровану церкву. Будівництво розпочали перед першою

Діти о. Сеньківського Ярослав, Микола, Галина, Оксана, Дарина, Ірина

Сільський хор с. Колоколин

світовою війною в 1912 р. У 1914 р. подані відомості у витязі із Шематизму Греко-Католицької Митрополичої єпархії Львівської, що в містечку Журові була побудована церква Святого Дмитрія, мурована, незакінчена. Із переказів літніх людей довідуємося, що кошти на кладку фундаменту уділив Митрополит Андрій Шептицький. Мурували церкву найняті муляри з допомогою журівців: Озарківа Ярослава, Озарківа Омеляна, Беркія Івана, Кіндія Дмитра. Беркій Михайло разом з синами зробили верх, а Беркій Стах при допомозі Озарківа Омеляна і Ярослава штукатурили стіни. Всю столярну роботу та іконостас виготовили Озарків Ярослав і Озарків Омелян. В час війни не було змоги покрити верх бляхою, і журівці змушені були пошити церкву соломною. Під час війни церква була дещо пошкоджена, дзвони забрали москалі. Після війни стіни в церкві розмальовував Беркій Афтанас. Церкву перекрили бляхою. Ще в 30-му році церква не була викінчена. Роботи велися за отців Мирослава-Івана Липинського, Івана Ковалишиного, Василя Максимця, Любомира-Філатея Давидяка. В 1938 р. завідує церквою Євген Левицький до 1940 року, відтак о. Сеньківський Дмитро. В 1946 р. греко-католицька Церква припинила своє існування. В журівській церкві совєцькі безбожники робили спробу влаштувати музей. Церковні образи, хоругви, кивот і все інше церковне майно було знищено, а що краще – забрано. Проте урухомити музей їм не вдалося. Отець Сеньківський перейшов в православну Церкву і продовжував відправляти в Журові до 1960 р., після чого церква була закрита. За проханням мешканців села, журівську громаду обслуговував священик з Чернева о. Токарік, потім о. Левицький Орест.

20.11.1990 р. церкву знову було зареєстровано в Івано-Франківському облвиконкомі уповноваженим в справах релігії

Дерев'янком (колишнім начальником КГБ м. Косова), протокол № 234. Від того часу церкву в с. Журові обслуговував о. Мартин Гаврилюк. По його смерті священиком став о. Роман Пук. Церковний комітет очолює Данилів Ярослав, членами комітету є Белегай Марія, Янкевич Іван, Шумський Ігор.

Побудова нового приходства

Площа, де незабаром мало стати нове приходство, була пустелею, тобто без огорожі, без садка і городця. Тільки тут і там стояли зажурені споконвічні липи. Серед них була колись двірська палата. В ній гомоніло великопанське життя: забави, балі, чулося гавкання ловецьких собак, інтриги, заговори, а, можливо, і вбивства. Панцизняних хлопів клали там на лаву, і гайдуки катували їх нагаями. А липи бачили все це.

“Увихаючить у тіні задушливих лип, - писав о. О. Пристай, - я промишляв, щоби якнайкраще влаштувати житло для мене і для моїх наслідників. А в 1903 р. вже стояв тут мурований із цегли дімок, що був покритий дахівкою. Напереді мав невеличкий ганок. Це була нова резиденція українського пароха у Журові. Перед нею у деякій віддалі були старі розлогі липи. А за ними низка господарських будинків, що творили своє окреме царство. Там була стайня для корів і коней, збоку возівня, курник і хлів для свиней, а над самою відроною річки Свірж стояла велика дильована, соломою пошита стодола. Моя дружина заклала собі яриновий городець. А я насадив живий глодовий пліт. По обох боках приходства я понасаджував щепи різних овочевих дерев, а від сходу - низку смерічок. Дружина подбала про квітники, а я поробив в горподі стежечки і обсадив їх корчиками порічок і агрусу. В другім городці, близько стодоли, я розвів собі пасіку серед слив. А біля відрони Свіржа, що переливала через попівство, я казав викопати 20 м довгу та 10 м широку саджавку. До неї дав золотих коропів.

Наша господарка гарно розвивалась. Стайня наповнилась худобою, між якою я мав 15 молочних і справді расових корів. Купив кират, молотаркою намолочував денно 12 - до 20 кіп збіжжя. Також справив киратову січкарню.”

Дерев'янком (колишнім начальником КГБ м. Косова), протокол № 234. Від того часу церкву в с. Журові обслуговував о. Мартин Гаврилюк. По його смерті священиком став о. Роман Пук. Церковний комітет очолює Данилів Ярослав, членами комітету є Белегай Марія, Янкевич Іван, Шумський Ігор.

Побудова нового приходства

Площа, де незабаром мало стати нове приходство, була пустелею, тобто без огорожі, без садка і городця. Тільки тут і там стояли зажурені споконвічні липи. Серед них була колись двірська палата. В ній гомоніло великопанське життя: забави, балі, чулося гавкання ловецьких собак, інтриги, заговори, а, можливо, і вбивства. Панцизняних хлопів клали там на лаву, і гайдуки катували їх нагаями. А липи бачили все це.

“Увихаючить у тіні задушливих лип, - писав о. О. Пристай, - я промишляв, щоби якнайкраще влаштувати житло для мене і для моїх наслідників. А в 1903 р. вже стояв тут мурований із цегли дімок, що був покритий дахівкою. Напереді мав невеличкий ганок. Це була нова резиденція українського пароха у Журові. Перед нею у деякій віддалі були старі розлогі липи. А за ними низка господарських будинків, що творили своє окреме царство. Там була стайня для корів і коней, збоку возівня, курник і хлів для свиней, а над самою відроною річки Свірж стояла велика дильована, соломою пошита стодола. Моя дружина заклала собі яриновий городець. А я насадив живий глодовий пліт. По обох боках приходства я понасаджував щепи різних овочевих дерев, а від сходу - низку смерічок. Дружина подбала про квітники, а я поробив в горподі стежечки і обсадив їх корчиками порічок і агрусу. В другім городці, близько стодоли, я розвів собі пасіку серед слив. А біля відрони Свіржа, що переливала через попівство, я казав викопати 20 м довгу та 10 м широку саджавку. До неї дав золотих коропів.

Наша господарка гарно розвивалась. Стайня наповнилась худобою, між якою я мав 15 молочних і справді расових корів. Купив кират, молотаркою намолочував денно 12 - до 20 кіп збіжжя. Також справив киратову січкарню.”

Із спогадів о. Олекси Пристая

Коли малий Олексій вступив до Дрогобицької гімназії, викладачі були вражені знаннями сільського хлопця. Але шовіністично налаштовані польські професори не могли змиритися зі сміливими національно-ідейними поглядами молодого Пристая. Йому рекомендували продовжити навчання в іншій гімназії. Патріотизм хлопця сформувався саме під час навчання в Дрогобичі. Тут Олекса відвідував таємний гурток, яким керував Іван Франко, і в своїх спогадах "Із Трускавця у світ хмародерів" свідчить, що якраз він перший, замість слова "русин", почав вживати слово "українець".

В 1883 р. Олекса Пристай вступив до Стрийської гімназії. Тут він заприятелював з Олександром Колесою і Володимиром Охримовичем. Разом з ними брав участь у заснуванні читальні "Просвіти" у Стрильцях та Верганах Стрийського повіту. Відчуваючи матеріальну скруту, давав собі раду приватними лекціями.

Склавши матуру в 1888 р., аж по двох роках став питомцем Львівської духовної семінарії. Перед висвяченням Олекса Пристай звінчався з Ольгою Бачинською, учителькою, яка працювала в с. Дегова Рогатинського повіту.

В 1891 р. працював безоплатним приватним співробітником в Підгірцях Золочівського повіту. За 4 роки душпастирської праці о. Пристай заснував у Підгірцях читальню "Просвіти", церковний хор, шпихлір, агенцію "Дністра", мав пряме відношення до організації товариства "Сільський Господар".

В 1898 р. о. Пристай всього півроку був адміністратором в Гологорах, але за цей час зумів організувати перші загальні збори товариства "Просвіта".

Багато прислужився людям о. Пристай в Лагодіві Перемишлянського повіту, де теж організував читальню, церковний хор, шпихлір.

В 1900 р. о. Пристай одержав журівську парохію. Поселився в Журові, а не в Підмихайлівцях, де були кращі життєві умови, де не було в селі поляків, поселився в Журові з метою підняти Журів морально, матеріально і розбудити серед людей національну свідомість, бо журівські українці були в складному становищі і могли впасти жертвою винародовлення.

Тут він вів спершу боротьбу з ксьондзом Борковським. Вистояв і переміг. Отцеві Пристаю доводилось вести запеклу

Озарків Йосиф

боротьбу не тільки з ксьондзом, але і сестрами феліціанками, двірськими службовцями, начальницею пошти Стояновською, брат якої був ксьондзом і сеймовим посланцем. Але о. Пристай вмів опиратися на національно свідомих парафіян села, особливо віта Озарківа Йосифа – щирого українця. Він вирішив запровадити відпуст на Святого Апостола і євангеліста Марка, що припадає на свято святого Станіслава, тобто 8 травня (польський відпуст). Це був би найдоцільніший спосіб відірвати українців від костела. За проханням до Митрополитичого Ординаріату церква в Журові одержала привілей на три відпусти річно: 8 травня – на святого апостола Марка, 28 серпня –

на Успення Пресвятої Богородиці і 8 листопада – на Святого Димитрія, патрона журівської церкви.

В купленому громадою будинку була розміщена читальня “Просвіти” з великою залю для концертів і зборів. З великою енергією і ентузіазмом парохіяни взялися за підготовку першого відпусту у Журові.

Нарешті прийшов день 8 травня 1903 р. Містечко прибралося на це велике свято. Читальняний дім, що був гарно відновлений, побілений, замаєний, привертав на себе увагу тим, що на ньому майорів синьо-жовтий прапор. Цього дня священик повинен був його посвятити. Церква була замаєна зеленню і жовто-блакитними прапорами. Навколо неї росли молоді липи, які в свій час посадив о. Іван Созанський.

Під звуки церковних дзвонів прибули процесії з Підмихайлівця, Колоколина, Григорова, Чернева, Букачівців, Вишнева, Воскресінець. Жиди розсілися із своїм крамом перед будинками. Було багато жебраків і калік, які завжди відвідують відпусти. У церкві почалася велика Служба Божа. Її відправляли три священики і три дякони. Вишколений місцевий хор співав з нот. Одночасно відправлялася Служба Божа на дворі перед церквою,

бо було багато прочан. Після проповіді процесія пішла на посвячення читальні “Просвіти” і крамниці. Скінчилося водосвяття і наступила церемонія посвячення. Отець Андрій Пеленський з Книгинич, колишній завідаватель Журова і перший організатор цієї громади та будівничий її нової церкви, виголосив промову.

В ту саму пору закінчилася Служба Божа в костелі, з якого вийшло заледве 50 людей, винятково колоністи. Виявилось, що навіть місцеві латинники не пішли на відпуст до костела, а потягнулися до церкви, на відпуст Святого Марка.

Це була перша і дуже вагома перемога. По відпусті прочани розійшлися, але у всіх залишився приємний спогад про це велике свято. Українці були горді, що їх старання увінчалися успіхом. Відтоді в Журові повіяло українським духом. З того часу у Журові всі українці без винятку почали ходити до церкви, навіть католики радо відвідували її, куди їх приваблював чудовий церковний спів. Ксьондз Бонковський накидався з лайкою на своїх одновірців, але це не допомагало. Сестри феліціянки втратили вплив на жіноцтво. Закінчилося тим, що ксьондз Бонковський покинув Журів і дістав парохію в селі Прусах біля Львова, де і помер після двох років душпастирювання.

Тепер повітові головачі з Рогатина не давали спокою і ворожо поставились до релігійного і національного відродження журівських українців. Приїжджали із староства або повітового відділу, щоби “лікувати” журівські душі, заражені українським духом.

Каса Райфайзена

В 1900 р. галицький Сойм приділив якусь суму грошей на підмогу для господарських кредитових і освітніх товариств. Краєвий виділ мав завідувати цим субвенційним фондом і виділити з нього допомоги на позички для польських “кулек рольнічих”, кредитових спілок і для подібних українських установ. Однак українці чомусь не мали щастя до цього фонду.

Виділ журівської читальні “Просвіти” звернувся до Крайового відділу з проханням, щоб він виділив із згаданого фонду безпроцентну позику для журівських селян. Нею мала б користуватись каса Райфайзена в початках свого існування, але прохання журівців припадало канцелярським пилом, бо їх прохач був записаний в “чорній книзі” за активну участь в українському національному русі. Шефом фонду, призначеного для кас Райфайзенки, був визначний польський економіст і польський

патріот Стефчик. Він інформував у Рогатині про журівську читальню і її діяльність і не хотів ніяк дозволити відкрити в Журові касу, бо це буде корисно для українців, а не для поляків, які не змогли б зайнятися цим ділом. В зв'язку з тим журівці хотіли призначити до григорівської Райфайзенки, бо в той час Григорів був осередком довколишніх польських колоністів. Тут було досить латинників, які мали б не допустити, щоб українці захопили григорівську касу в свої руки. Це була хитро наставлена пастка, але під керівництвом священника о. Пристая журівці і підмихайлівчани вже вибрали собі управу каси, виготовили декларації і чекали на приїзд делегата Стефчика, так що він був змушений приїхати до Журова на збори, де було підписано 40 декларацій вступу, і журівці стали дійсними членами журівської каси Райфайзена. Таким чином в Григорові не була створена каса, бо в члени її вступило тільки 5 мазурів. Отже, 1 квітня 1904 р. засновано на журівській парохії касу Райфайзена. Управу вибрали в такому складі: о. О. Пристай – голова і директор, Йосиф Озарків – заступник і скарбник, Остап Беркій, Гриць Озарків і 5 інших – члени управи. Позику сплачували ратами протягом 5 років. До надзірної ради входила також дружина о. Пристая.

Гурток “Сільський Господар”

Діяльність “Сільського Господаря” мало досліджена. На початку 1910 р. 22 гуртки “Сільського Господаря” на Рогатинщині мали 506 членів. В селі Журові о. О. Пристай дбав, щоби люди жили краще, мали доволі харчів, грошей, тому приклав чимало зусиль, щоби підвищити врожайність полів. З цією метою він ввів серед селян рільничий всеобуч. Лекції і бесіди про сівозмінні, угноєння, про глибоку оранку, внесення до ґрунту суперфосфату і томасину навчили селян, як краще господарювати. В 1927 р. на парохії Володимира Давидяка і співпрацівника Василя Максимця був створений гурток “Сільський Господар”, на якому вчили селян збирати високі врожаї зернових, буряків і інших сільськогосподарських культур.

У 1904 р. до Львова приїхав австрійський прем'єр-міністр Ернест фон Кеблер. Сюди прибуло багато українських діячів, щоби провести загальне віче і поскаржитись прем'єрові на без-

чинства крайової влади. Був серед них і о. Олекса Пристай. Після скарги делегація від Кеблера дала відповідь, що австрійський уряд нібито дуже дбає про український народ і далі продовжуватиме таку політику. Це обурило присутніх, і вони вийшли на вулицю і попрямували до будинку намісництва, де зупинився фон Кеблер. Цісарська сторожа відразу кинулася розганяти людей. У перших рядах демонстрантів ішов о. Пристай. Його арештували разом з Мирославом Січинським, який пізніше здійснив акт помсти і вбив намісника Галичини. Тут також заарештували товариша о. Пристая – о. Льва Сілінського. На суді їх обороняв адвокат д-р Кость Левицький. Священикові о. Пристаю присудили 130 корон штрафу, але польська преса наробила великого галасу. В газетах від 7 серпня 1904 р. писалося: “Подаємо до відома вельмишановним панам коляторам і їхнім наступникам ім’я і прізвище гайдамаки в рясі руського священика Олексія Пристая, прибувшого з Журова, який з палкою в руці замішався до зграї демонстрантів у час візиту найвищого достойника, прем’єр-міністра пана Кеблера у Львові, вдарив коня поліції, чим заплямив свою капелянську сукенку.”

Через кілька років, в 1907 р. о. Пристай виїхав до Америки без своєї родини, яку залишив в Коломиї: дружину, сина і дочку. І хоч життя священика в Америці було нелегким, він залишив по собі світлу пам’ять. Причинився до будівництва кількох українських храмів і ніколи не поривав зв’язків з Україною. До нього приїжджала тільки його дочка, а син, січовий стрілець, загинув у 1918 р. У 1935 р. у Львові померла його дружина. В Америці о. Пристай написав і видав книгу своїх спогадів “Із Трускавця у світ хмародерів”. Одну з них подарував колишньому співробітникові, журівському війтові Озаркову Йосифові, яка попала в мої руки від зятя війта Озарківа Ярослава.

Помер о. Олексій Пристай 17 січня 1935 р., похований у Сирикузах, США. У своїх спогадах залишив такі слова: “Я вірив, що моя Батьківщина буде колись вільна, сильна, велика та весела, а я повернусь до неї, щоби перед смертю покуштувати рідної і солодкої, неначе мід, свободи.” Не дочекався своєї мрії повернутися в незалежну самостійну Україну, тож схилимо голови свої з пошаною перед великим патріотом України.

Розгром церкви при спробі створити музей

Коли совіти позакривали наші церкви, вони вирішили використати журівську церкву для створення музею. В 1984 р. одного ранку прибула в Журів із району група безбожників, вони увійшли до церкви і почали руйнувати всередині все майно. Зі стін здирали образи, дерли їх, ламали рами, дерли фани і хоругви, ламали царські ворота, престіл, викинули кивот – цінну історичну пам'ятку. Все скидали на купу і відвезли в Підмихайлівську психлікарню, щоби там все спалити. Озарківу Созанту, який працював у психлікарні кочегаром, вдалося витягнути з купи знищеного церковного майна держакі хоругов і сховати в надійне місце. Тільки вони були придатні для нових хоругов і фан.

Кивот, виготовлений з алебастру, був вивезений і пропав безвісти. Церковні голі стіни наново побілені і помальовані. Школі доручено обладнати музей експонатами давньоминулих років (ціп, серп, куделя, веретено і інші експонати, які тепер не є в ужитку), а також малюнками учнів школи. Все було зроблено. Музей відкрито, але його ніхто не відвідував.

А селяни домагалися відновлення церкви. Делегації, в які входили Чагринський Петро, Янкевич Дмитро, а також Катерина Гринишин, Ярослав Бобик, Тарас Беркій, Анна Крижанівська, Анна Сенів, Ярослав Рудик і інші, часто їздили в район і область, домагалися ліквідувати нікому не потрібний музей і відновити діяльність церкви. І свого таки домоглися. 20.11.1990 р. церква знову була зареєстрована Івано-Франківським облвиконкомом уповноваженим у справах релігії Дерев'янком, протокол № 234 (Дерев'яно – колишній начальник КГБ м. Косова, жорстка, тупа людина – З. К.). Селяни з радістю приступили до відновлення церкви під керівництвом церковного комітету, головою якого деякий час був Бобик Богдан, а потім Данилів Ярослав. Майже всі селяни старались наново обладнати церкву. Белегай Богдан, Помадовський Казимир, Кіндій Євген і інші селяни виготовили царські ворота, престіл і інші необхідні речі. Багато селян намагалися щось офірувати в церкву: вишивані рушники, образи. Наприклад, Кіндій Ганна просила мене, щоб я намалював у її офіру образ Воскресіння Христового, що я охоче зробив. Потім намалював образ Різдва Христового, великий образ Матері Божої Неустанної Помочі, який висить в церкві за перстолом.

Підлога в церкві була помальована, все відремонтовано. Приступили до Богослужінь, але з 1985 до 1991 р. не було кивоту. Церковний комітет довідався, що кивот журівської церкви знайшовся. Про це повідомив монах Михайло Ільків з Березівки. Він його бачив в Соборі Святого Юра у Львові. Але нікому не відомо, яким чином він туди потрапив. Під проводом священика о. Мирослава Любінця, делегація в складі монаха Ількова з Березівки, Озарківа Михайла, Чагринського Петра поїхала до Львова, побувала в Соборі Святого Юра, пізнала свій кивот, але взяти його не змогли, бо не мали дозволу від єпископа. Проте від'їхали вони задоволені, що кивот не пропав безвісти, а знаходиться в належному стані і в належному місці. Данилів Ярослав домовився в майстерні в м. Івано-Франківську вилити з гіпсу новий кивот на взірць попереднього. Кошти на це офірувала громада села. Таким чином, церква від 1991 р. знову має свій кивот.

З листа Ярослава Петровича Даниліва

Буду відповідати по тій послідовності, яка у вашому проханні.

Перше. Повернення односельчан в лоно Греко-католицької Церкви.

В ту неділю, як Ви були в Журові, то було дві думки: одні, щоб залишитись православними, другі – перейти в греко-католицький обряд, який сповідували наші батьки і прадіди. Перша думка була такою тому, що ми вже відживаємо, а наші діти хрещені за православним обрядом. Другої думки молоді не знали, якими були діди і батьки, бо ми вже виростили за радянських часів, в тому числі і я.

Прихильники другої думки робили зборища під хрестом на подвір'ї церкви і викрикували, що вони не допустять до церкви православних, але такого не сталося.

В той час проживав на квартирі в Ярощак Юлії Степанівни о. Гаврилюк Мартин Михайлович. Він приходив до мене з запитанням: що вони хочуть і що робити далі. Делегація поїхала до Івано-Франківська, але безрезультатно. Пізніше поїхав я з о. Мартином і Озарків Катериною (з дому Крижанівською), а також Матовій Оксана. І сталося так, як є на сьогоднішній день. Зроблено так, як вимагав статут: о. Мартин зрікся православ'я і перейшов

на греко-католицький обряд. За ним пішли і всі люди.

Друге. Реєстрація церкви.

Спочатку я не дуже втручався до церковних справ, бо думав, що є старші, більш досвідчені люди. Почалася групова поїздка в район по 5-6 осіб. Успіху не було видно, тоді звернувся до мене Приймак Степан Панькович і запропонував свою допомогу. Він – інвалід війни, мав свою інвалідську машину, і ми поїхали, не більше трьох осіб. Справи почали просуватися в нашу користь. Я звернувся до тодішнього заступника голови райвиконкому д. Каспрука Михайла Теофіловича. Він мене знав як бувшого голову сільради. І так поволі, папір до папірця, і документація вся була затверджена районом і областю.

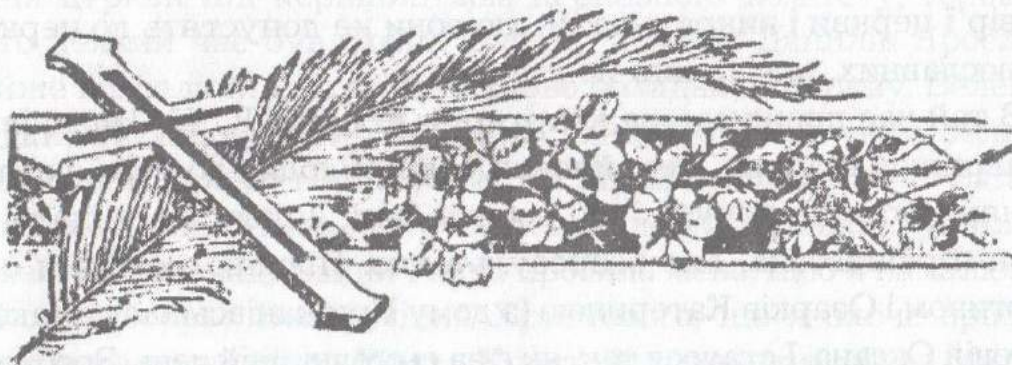
1) Справка № 177 від 3.12.1990 р. про реєстрацію релігійного об'єднання (підписана Дерев'янком).

2) Справка № 177а від 3.12.1990 р. про реєстрацію виконавчого органу і ревізійної комісії релігійного об'єднання (підписана Дерев'янком).

3) Акт від 19.11.1991 р. про повернення у власність культової будівлі і майна.

Третє. Коли громили церкву?

Це було 1985 р., головою сільради була Сокіл Марія Іванівна. Погромники культових приміщень були чужі і одягнуті у міліцейський однострій. Цим погромом керував Каспрук Михайло Теофілович. До речі, коли його хоронили у с. Верхня Липиця, бо в Рогатині люди не дозволили його хоронити, і там домовину викидали з гробу. Це була йому відплата за руйнування церков і хрестів.

Школа

Сторінки історії журівської школи

Біля старого будинку журівської школи

В Рогатинщині 1832 р. було всього 5 шкіл, в тому числі школа в Журові. Вчителями були дяки. Тому школи називалися дяківськими. Учнями шкіл були переважно хлопчики. Їх навчали читати, лічити, церковного співу, а інколи і писати. Опікувалась парохіяльними школами і проводила інспектування Львівська

греко-католицька Консисторія. Підручниками служили Біблія, Псалтир. Вчилися також азів арифметики. В 1854 р. у Журові була заснована тривіяльна школа, без дівчат (ф. 146, оп. 14. ст. 360), а в 1860 р. нараховувалося 40 учнів, з яких було тільки 12 дівчат. “Дяківки” проіснували до 1869 р. 14 травня 1869 р. в австрійській державі був прийнятий новий шкільний закон, який

Біля нового будинку журівської школи

зобов'язував вчити всіх дітей віком від 6 до 14 років. Навчання в більшості шкіл велось українською мовою. Почакову освіту здобували протягом 6 років, а хто мав здібності і статки, 2 роки ходив на доповнюючий курс. Тут школярі вивчали рідну і німецьку мови, арифметику, історію, географію, малювання, співи і Закон Божий.

В 1900 р. в Журові була однокласна народна школа. Вчительська посада в той час не вважалася престижною, тому, звичайно, обсаджували її слабими силами. В Журові вчив сліпий вчитель, якого в школі заступала його дружина. Це була сухенька і замкнена в собі жінка. Жила, як пустельниця, а по смерті чоловіка покинула школу і виїхала. Незабаром шкільна рада надала польським сестрам – феліціянкам право вчителювання в місцевій школі, хоч дітей латинського обряду була тільки п'ята частина. Вони намагалися виховувати дітей у польському дусі. Для школи громада купила в дідича половину двірського будинку, що колись, під час ярмарків, був заїжджою корчмою, а друга половина будинку була винаймлена місцевому поштовому урядові. Після розпаду Австро-Угорщини і проголошення Української Народної Республіки директором школи став Кісь Павло і працював разом з вчителькою Зобків Павліною. Школа виховувала дітей в українському національному дусі. Навчання велось в переобладнаному будинку, який знаходився у дворі польської пані Грабської. Діти навчалися в 1 – 4 класах.

За польської влади, в 1928 р. в школі вчителюють польки сестри Крижанівські – Анна і Емілія та українка Соломківна Катерина. Знову ведеться навчання переважно польською мовою, робиться спроба перевиховувати дітей у польському дусі. В 1939 р. Журів окупували совіти. Громадяни містечка Журова забажали мати своїх вчителів-українців і запропонували вчителям Дмитровому Володимирі і Кісеві Павлові взяти школу в свої руки.

Микола Озарків – начальник міліції Журова – розпорядився, щоби вчительки Крижанівські покинули містечко за 24 години. Дуже швидко вони вибралися зі школи і незабаром виїхали до Рогатина.

Народна освіта призначила директором журівської школи Дмитріва Володимира, а завпедом – Кіся Павла.

В Журові, за часів польського уряду, була чотирикласна польська школа. Директор Дмитрів пропонував організувати і

урухомити в Журові семикласну школу, доповнивши дітьми із сусідніх сіл. Було зроблено запотребування кваліфікованих вчителів по предметах. В школу прибули вчителі: Лучинський, Лучинська, Гурська, Анна Белейчук і Марія Яворська. В школі було мало приміщень: три класні кімнати, кухня і кімната для мешкання керівника школи. Виникла потреба збільшення шкільних кімнат. Діти вчилися в дві зміни. Знайшовся вільний будинок, де колись була канцелярія польської поліції. Районний комітет затвердив дотацію на перебудову будинку для школи. За дані кошти протягом канікул була здійснена перебудова будинку дідички Грабської. Отже, в старій школі було три класні кімнати, а в новій – чотири класні кімнати, і навчання відбувалося в одну зміну.

На пропозицію директора школи Ярослав Озарків погодився підготувати дітей до концерту в Букачівцях. Він зорганізував учнівську мандолінову капелу, яка зайняла друге місце на олімпіаді в районі.

22 червня 1941 р. почалася війна. Вночі до Журова прибули німці. Перед їх приходом директора школи Дмитріва заарештували члени Підмихайлівської ОУН, обвинувачуючи його в радянській агітації і вихованні дітей в радянському дусі. Але він себе виправдав. У шкільництві був кілька місяців застій. За часів окупації Павло Кісь став директором господарської школи. На директора семирічної школи призначили Дмитріва Володимира, який перед тим вчителював у с. Дитятині. Проте за німецької влади дуже мало дітей відвідувало заняття і не можна було урухомити семикласову школу. І тоді Дмитрів, в порозумінні з Кісем, подали прохання про дозвіл на організацію приватних шестимісячних курсів для сьомої класи. Прохання задовільнили, і школа мала 42 учасники курсу. Дмитрів викладав математику, Кісь – німецьку мову, а Белегай М. – інші предмети. По закінченні курсу учасники склали іспити в Рогатинській школі. Усі “задовільно”, крім двох дівчат з Колоколина.

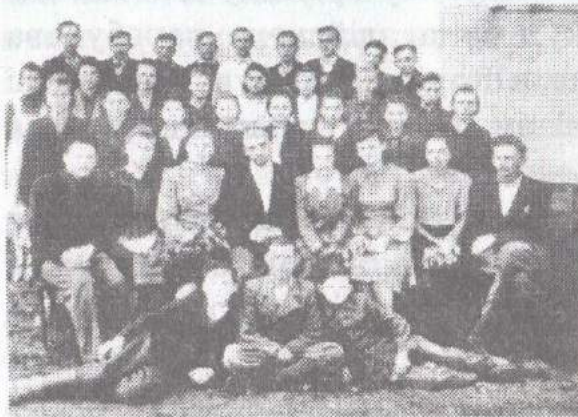
Під кінець німецької займанщини Дмитрів і Кісь залишили школу, а на їх місце прибула Романівська. В школі працювали вчителі Мурин, Муращук, Лучинські, Белегай Марія, Малецька Ярослава.

Після німецької окупації, за радянської влади, 1946 р. школу очолив Косяченко Михайло, якого було вбито через нез'ясовані причини. А влада обвинуватила українських націоналістів. Через

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

Службу Безпеки ОУН було з'ясовано, що СБ ніколи тайно не вбивала людину, не перевіривши спочатку її особисто та не склавши акт про її страту, якщо вона заслуговувала кари. Але на конто українських націоналістів робилися різні провокації самими большевиками, або ж діяли деякі одинаки з помсти, чим шкодили репутації українських націоналістів.

Після Косаченка директором школи став Гаркавий. Він не втримався довго на цій посаді, і на його місце прийшов Запаренко

*Учні Журівської семирічної школи
разом з учителями
(1946/47 навч. рік).*

Сидять зліва направо:

*Запаренко Панас, Гринишин
Марія, Вчорашнюк Антоніна
(завпед) Гаркавий (директор),
Белегай Степанія, Мушка Ніна,
Белегай Олег.*

Панас Зеновійович. Слід відмітити, що Запаренко був не тільки вмілим керівником школи і здібним вчителем української мови і літератури, але й письменником. Його повісті і оповідання друкувалися у літературних журналах. Особливу літературну

*Вчителі (сидять зліва-направо):
Ледвій Текля, Пенкіна Валентина,
Запаренко Панас (директор),
Іванченко Ольга, Копоть Віра.*

(Стоять зліва-направо):

*Белегай Олег, Ярощак Галина,
Марків Володимира (рахівник),
Марків Елеонора, Марків Ярослав
(завпед).*

цінність становить його повість "Дума про дитинство", в якій йдеться про штучний голод 1933 р. і трагізм сталінських репресій 1937 року, свідком яких був сам автор. Повість вийшла в 1990 р. Писав також для молоді і дітей оповідання і повісті. Наприклад, вийшла з друку книжечка "Гуцул з-під Рима", де показано важку долю хлопчика-сироти в Італії.

В той час в школі під його керівництвом працювали вчителі Вчорашнюк Антоніна (завпед), Мушка Ніна, Пенкіна Валентина,

Белегай Олег, Белегай Стефанія, а згодом Марків Ярослав (завпед), Марків Елеонора, Блажко Марія.

До семирічної школи ходили діти не тільки з Журова, але й в навколишніх сіл: Чернева, Колоколина, Підмихайлівців, Григорова і Вільхової. Школа спрямовувала виховання дітей в радянському дусі. Примусово в школі організовано комсомольську організацію та організацію піонерів і жовтенят. Панаса Запаренка переводять у Вишнівську середню школу, і на його місце директором стає Бартків Петро. Вчителювали в той час Марків Ярослав, Марків Елеонора, Бартків Ярослава, Ледвій Текля, Якименко Таїса, Стецюра Ганна, Іванченко Олександра, Савчук Володимир (піонервожатий), Микитюк. Діти навчалися тоді в двох будинках – в старому, переобладнаному будинку дідачки Грабської та в частині будинку старої школи. В семирічну школу тоді ходили учні з Журова, Підмихайлівців і Григорова, інші села мали вже свої семирічні школи.

Директор школи Бартків Петро, крім вмілого керівництва школою, проводив активну громадську роботу разом зі своїми вчителями. Особливо була поживлена клубна робота.

*Вчителі Журівської
семирічної школи
(зліва - направо):
Савчук Володимир
(піонервожатий), Бартків
Ярослава, Бартків Петро
(директор), Ледвій Текля,
Марків Ярослав (завпед),
Якименко Таїса, Стецюра
Ганна серед учнів школи.*

В 1953 р. Бартків Петро через сімейні обставини був змушений залишити нашу школу, а на його місце директором став Марків Ярослав. За його багатолітнього директорства в школі працювали вчителі, з яких одні прибували, інші вибували, а саме: Стецюра Ганна (по чоловікові Озарків), Лисокобилко Тетяна, Ремез Ганна (по чоловікові Беркій), Марків Елеонора, Возняк Ганна, Хомин Зеновій, Белегай Марія, Озарків Марія (по чоловікові Рудик), Гида Олекса, Гида Ганна, Шпирун Степан (піонервожатий), потім Озарків Віра (спочатку піонервожата, а потім вчитель біології),

Шкільний хор Журівської школи під керівництвом вчителя співу Озарківа Ярослава, який сидить серед хористів разом з директором школи Марківим Ярославом.

Бобик Стефанія, Гармата Олексій, Когут Левко, Миколук Дмитро, Боднарчук Юрій, Сеньківська Ірина, Озарків Ярослав, Гучко Олексій, Гучко Катерина, Мазур Катерина, Сачинський Зиновій, Довгань Роман.

Школа спрямовує роботу на підвищення якості знань учнів і прищеплювання дітям трудових навиків. Силами учнів школу озеленено, побудо-

вано спортивну площадку, обладнано шкільну майстерню, організовано посильну роботу на пришкільній ділянці. Школа придбала коней після ліквідації торфопідприємства, яким керував Паньків Євген. Їздовими були Федішин Володимир, Сабатович Володимир, Кохан Михайло. Це була велика допомога в обробітку пришкільної ділянки в розмірі одного гектара.

Незабаром відокремлюються від журівської семирічної школи учні решти доколишніх сіл, бо вже мають свої семирічні школи. У зв'язку з тим, що шкільний будинок дуже старий, школа приступила до будівництва нового народним методом. Всі кошти, призначені на ремонт школи, використовувались на будівництво, а стара школа ремонтувалася силами батьків, учнів і педагогічного колективу.

На сільському сході рішили: використати решту цегли із зруйнованого сталіністами костела на будівництво школи. Тому було створено бригаду під керівництвом Бобика Богдана, яка розібрала решту цегли з костела і завезла на місце будови шкільного будинку. Терлецький Григорій заготовив камінь, і під керівництвом Беркія Івана залили фундамент.

На другий рік будівельна бригада під керівництвом Вульчина Миколи почала мурувати новий будинок школи за проектом директора школи Маркового Ярослава. Проте цегли не вистачало для завершення будівлі другого поверху. За кошти, призначені для ремонту школи і від реалізації збору врожаю із пришкільної ділянки було закуплено решту цегли і таким чином закінчено

мурування будинку. Бурштинський райвно допоміг будівельним матеріалом для перекриття поверху, колгосп (голова колгоспу Іванишин Андрій Петрович) виділив залізні рейки. Побиття стелі дранкою виконав Федишин Авель, оштукатурено силами селян (Данилів Петро, Гриньків Євплотій, Федишин Володимир і інші) та чернівською бригадою за кошти прибутку зі шкільної дослідної ділянки. Лень Михайло і Беркій Іван покривали школу.

Печі вимурував Костик Василь. На будівництві весь час допомагали техроби Голик Павліна, Драб Григорій, Сабатович Марія, Павліш Емілія а також рахівник школи Возняк Михайло. Фізично трудився також і я, директор школи.

Таким чином був побудований новий шкільний будинок, в який перейшли учні 5-8 класів, бо в 1958 р. Законом "Про зміцнення зв'язку школи з життям і дальший розвиток системи народної освіти в СРСР" було запроваджено загальнообов'язкову восьмирічну освіту.

По домовленості із сільською Радою (голова сільради Федорків Михайло) було зроблено обмін будинками. Сільрада містилася в бувшій резиденції церкви, яка знаходилася біля нового будинку школи, тому віддала цей будинок школі, а сама перейшла в шкільний будинок в центрі села.

В обмінному будинку розмістились 1 – 4 класи і майстерня.

Велику увагу школа приділила громадській роботі. Вчителі брали активну участь в гуртках, організованих у клубі, особливо драматичному і співочому. Кращими аматорами драматичного гуртка були Лисокобилко Тетяна, Озарків Марія (Рудик), Гучко Олексій, Белегай Марія, Марків Ярослав був керівником гуртка. Також діяв співочий гурток, яким керувала Сеньківська Ірина. В нього входили і сільські дівчата, жінки та чоловіки.

Через тривалу хворобу, а також небажання бути членом компартії, я подав заяву про звільнення з посади директора школи. В травні 1965 р. був звільнений з цієї посади, яку прийняв від мене учитель цієї школи Гучко Олексій, а я залишився завпедом при ньому. В 1966 р. організовано шкільну їдальню, обладнано спортивний зал. Проте Гучко О. недовго перебував на цій посаді (1966 – 1970 рр.). Його місце зайняв Гнида Володимир, який працював з 1970 по 1972 роки. Після нього школу очолює Любінець Любомир, який в більшій мірі звертав увагу на господарські справи. За його керівництва було встановлено центральне опалення, проведено воду в шкільну

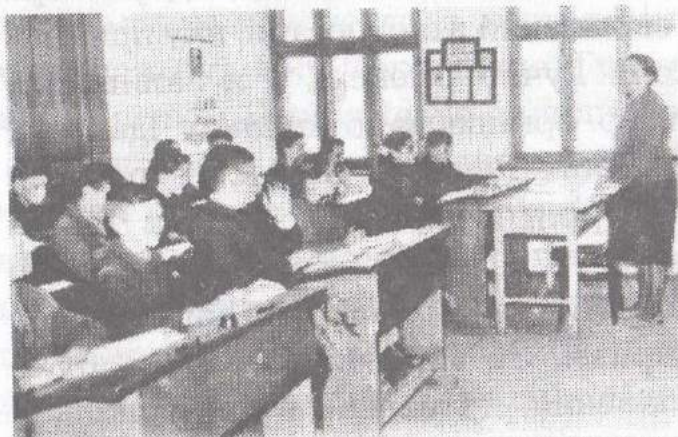

*Вчителі школи
(зліва направо):
Озарків Марія, Ящук
Галина, Озарків Віра,
Байда Галина, Любінець
Любомир (директор),
Семань Мирослав,
Степанюк Марія,
Пивоваров Леонід,
Підгородецька
Валентина з випуск-
никами 1986/87 н.р.*

ідальню, придбано також деякі меблі і станки для шкільної майстерні.

За його керівництва в школі працюють учителі: Марків Ярослав, Марків Елеонора, Озарків Марія, Ящук Галина, Озарків Віра, Озарків Ганна, Бобич Степанія, Беркій Ганна, Сачинський Зеновій, Семань Мирослав, Пивоваров Леонід, Степанюк Марія, Підгородецька Валентина, Байда Галина, Степанюк Борис, Семань Люба, Любінець Олена, Сеньківська Ірина, Гаврилук Ольга, Школяр Василь, Презлята Мирослав, Свачій Богдан, Братина Михайло. По смерті Любінця Любомира в 1980 р. директором школи стає активна вчителька, пунктуальний виконавець, добрий організатор і педагог Белегай Марія Йосипівна, яка в журівській школі почала свою педагогічну діяльність з 1957 р. і працює до сьогодні.

Два роки була заступником директора школи. Свою педагогічну освіту підвищила заочно і закінчила Станіславівський учительський інститут, а відтак Дрогобицький державний педагогічний інститут по спеціальності українська мова і література.

*Учителька Журівської
восьмирічної школи Белегай
Марія Йосипівна на уроці
української мови серед учнів
старших класів.*

Як директор школи, спершу подбала вона про естетичний і привабливий вигляд шкільного будинку. Силами батьків та при допомозі райвно огорожено шкільні приміщення, прикрашено стіни шкільного будинку набризком, прокладено цементну доріжку. Для опалення школи закуплено паровий котел, а для ідальні холодильну камеру. Для бібліотеки придбано три стелажі для книжок і деякі інші необхідні речі.

Під керівництвом Белегай Марії в Журівській школі працювали вчителі: Степанюк Борис – вчитель зарубіжної літератури, Степанюк Марія – вчителька музики і співу, Семань Мирослав – вчитель історії, Ящук Ігор – вчитель історії, Семань Люба – вчителька історії і вихователька груп продовженого дня, Гринишин Оксана – вчителька української мови, Школяр Василь – вчитель трудового навчання, Сачинський Зеновій – вчитель фізкультури, Руда Люба – вчителька географії, Носик Марія – вчителька математики і фізики, заступник директора школи, Мальона Володимира – вчителька математики, Беркій Ганна – вчителька математики, Белегай Марія – директор школи, вчителька української мови і літератури, Заяць Богдана – вчителька української мови і літератури, Дмитрів Галина – вчителька початкових класів, Гула Марія – вчителька початкових класів, Братина Михайло – вчитель фізвиховання, Мигович Ярослав – вчитель німецької мови, Пивоваров Леонід – вчитель хімії і біології.

Белегай Марія була не тільки добрим керівником школи, але і дотепер є громадською активісткою. Під її керівництвом в с. Журові споруджено пам'ятник Тарасу Шевченкові. Марія Йосипівна вже багато років входить у церковний комітет. Разом зі своїм чоловіком Богданом зробили багато добрих справ для церкви, а саме: перекрито церкву і дзвіницю бляхою, зроблено набризк стін, зроблено внутрішній ремонт в церкві, придбано будівельні матеріали для подальших ремонтних робіт.

Тепер, як громадський діяч, Белегай Марія старається, щоб в Журові було проведено газифікацію.

Як добра дружина і мати, дбає про сім'ю. За кошти Белегаїв побудовано каплицю Покрова Пресвятої Диви Марії.

Після виходу на пенсію Белегай Марії директором школи став Короташ Володимир – історик. Демократичні перетворення, що почались на початку 90-х років, створили умови національного відродження, в тому числі відродження національної школи.

Класний керівник 9-го класу Заяць Богдана і директор школи Короташ Володимир з випускниками 1994/95 навч. року. Позаду них: новий будинок школи.

української мови і літератури, Заяць Іван – вчитель фізвиховання, Белегай Марія – вчителька української мови і літератури, Мальона Володимира – вчителька математики, Носик Марія – вчителька фізики, Минович Ярослав – вчитель німецької мови, Ставничка Любов – вчителька біології і хімії, Школяр Василь – вчитель малювання і трудового виховання, Швед Марія, Школяр Уляна, Байда-Дмитрів Галина – вчителі початкових класів, Ящук Ігор – вчитель історії. Школа спрямовує зусилля на покращення якості знань учнів, на їх виховання в національно-патріотичному і духовному напрямках. Учні одержують добрі знання, про що свідчать районні олімпіади з різних предметів.

Так школа стала загальноосвітньою школою I – II ступенів з навчанням 9 років. У школі тепер працюють такі вчителі: Короташ Володимир, Степанюк Борис – завуч школи та вчитель зарубіжної літератури, Степанюк Марія – вчителька музики і християнської етики, Лаза Зоя – педагог-організатор Заяць Богдана – вчителька

Учні школи в 1999/2000 навч. році з учителями, які сидять зліва направо:

Мальона Володимира – математика, Байда Галина – початкові класи, Короташ Володимир – директор, Степанюк Марія – музика і співи, Степанюк Борис – завуч.

Спогади о. Зиновія Карася про школу в Журові

Журівська школа була розташована в старому будинку навпроти церкви. Цей будинок стоїть досі. Школа була утраквістична, тобто польськомовна, українська мова вводилася з другої кляси, як предмет. Навчали дітей дві вчительки-польки Кшижановські Анна й Емілія, які ніколи не вживали ні слова по-українськи, і Соломківна Катерина, родом з Пукова. Вона вчила нас української мови. Дух в школі все-таки був насичений польським патріотизмом, що межував із шовінізмом. Він, той дух, не впливав на українських дітей, бо в родині він був українським. Багато дітей пройшли через захоронку, де сестри-монахині з Підмихайлівського монастиря з наймолодших літ встигли закласти дітям фундамент національного українського духу. Ті пісні про польських героїв і уривки з польської історії, яких нас вчили, не могли зробити більшого враження на українських дітей, адже дома ми мали дитячі журналики, а ще розповіді батьків про такі, ще свіжі в пам'яті, подвиги УСС-сів. Вже діяла ОУН. Часті повідомлення в газетах про арешти "за приналежність до ОУН", пацифікація, страта Біласа і Данилишина у Львівській в'язниці, смерть М. Грушевського, генерала Мирона Тарнавського, Є. Коновальця широко обговорювалися молоддю і нашими батьками. Все це створювало революційну атмосферу, а в кожному дитячому серці западало глибоко і там залишалося назавжди. Про січових стрільців писав М. М. Мельник такі рядки:

Щось там дзвонить над шляхами,
Хтось там кличе на дорогу,
Ясні тіні йдуть рядами,
Йдуть на прю, на перемогу.

Ці ясні тіні залишилися в серці, як найчистіша, найшляхетніша легенда. В першій світовій війні це була єдина військова одиниця, яка не допустилася жодних злочинів. Це була армія інтелігентів, і ми це знали! Тому пропаганда польського патріотизму в школі породжувала тільки спротив, дух опору.

Пам'ятаю, якими ейфорійними заходами наші польські вчительки Анна і Емілія обклали переїзд "пана президента Мосціцького" потягом до Румунії. Нас, дітей, заставили по-святковому одягнутися, взяти квіти і повели на станцію до Чернева. Ми вдивлялися у вікна вагонів, що проповзли по рейках, але так нічого й не побачили, і ніхто наших квітів не приймав на

глухій станції, але ми вшанували переїзд пана президента, і це було найголовніше. Про президента Мосціцкого нам розповідали найзахопливіші речі. Коли помер маршал Пілсудський, панегірикам не було кінця. Він розпорядився ще за життя своє серце похоронити в ногах своєї матері. Славословія сипалися і на його Каштанку – кобилу, яку, мовляв, дуже любив пан маршалек. До честі поляків треба сказати, що своїх державних мужів вони вмiли вшановувати.

Учні 6 класу Журівської школи в 1939 р.
разом з учителями.

В другому ряді сидять: (третьій зліва)
Лучинський, Дмитрів Володимир
(директор), Кісь Павло (завуч), Лучинська
(правдоподiбно), Белейчук або Яворська.

З приходом большевиків в 1939 р., нас усіх повернули на рік назад. Вважалося, що польська школа дала дітям надто бідні знання, тому третю класу довелося повторити третім класом.

З усіх журівських вчителів першого радянського періоду я особисто найбільше завдячую Луцинській, що вчила мене в четвертому класі. Не мала підручника з історії, і я їй часто приносив підручник з Колоколина

від Сеньківських. Не було в школі географічних мап, і мапу Євразії намалював чоловік Луцинської. Ця пані, сліди якої якимось губляться з приходом німців, дуже багато зуміла нам закласти. З Богданом Озарківим, сином Ярослава, в Луцинській ми були відмінниками. Якимось був сильний мороз і до школи я прийшов сам один з цілого класу, хоч мені було далеченько, порівняно з тими, що мешкали в самому місті. Пані Луцинська почастиувала мене гарячим чаєм, дуже цікаво провела зі мною два уроки і відпустила додому. Мир душі твоїй, добра і мудра вчителько.

Говорячи про шкільництво, мушу згадати Муращука Володимира з села Підгороддя. Вчителював у нас за німців, вів біологію. Брав участь у драматичному гуртку, виступав у ролі Богдана Хмельницького. З приходом большевиків пішов у підпілля. Захоплений у криївці, вистрілив собі в голову. Його витягнули і, маючи за мертвого, прострікнули стегно штиком

Учні школи 1941/42 навч. року.

Посередині сидять вчителі
(зліва направо):

Мурин Роман, Малецька
Ярослава, о. Волощак Антін,
Кісь Павло (директор),
Белегай Марія, Марущак
Володимир.

і покинули. Вночі він опритомнів, доповз до добрих людей і поступово вилікувався, але кулею порвав собі зорові нерви і зору вже ніколи не відзискав. Жив дуже бідно з якоюсь жінкою. Не заарештований, але вічно цькований, так і помер. Я ще знав молодшого брата Гриця. Закінчив педучилище на рік раніше від мене. У педучилищі працював художником і вчителем малювання старший брат Ілля. Пізніше був засланий в Сибір.

Ще був в нас учитель-красень – Мурин. Грав у виставі “Чари однострою”. Це комедія із стрілецького життя на чотири дійові особи. Грала в ній також Ганя Беркій і Ольга Беркій з Федорівки. Зараз Мурин мешкає у Львові, але в горах, в Ямній, купив собі гуцульську хату, куди з родиною приїжджає на літо.

Була в нас Малецька Ярослава з Рогатина, а її брат служив у Журові в українській поліції, коли комендантом був Галяс з Воскресінець. В 1945 р. Малецька працювала крамаркою в Рогатині. Її старша сестра вчителювала у Вербилівцях в комбінованих 1-3 і 2-4 класах. Я в неї проходив педагогічну практику. Мала дві донечки, а чоловік загинув у підпіллі. Був у них брат, який виїхав на Східну Україну, як Крушельницькі, обдурений соціалістичними ідеями. Вцілів, на противагу іншим галичанам, які знайшли свій кінець на Соловках. Він повернувся і викладав педагогіку та психологію в педучилищі в 1945 – 46 рр.

Була також вчителька з Підмихайлівцеь Белегай Марія. вона вийшла заміж за Скробача Степана з Вербиловець. Він став священиком. В нашому селі його дуже уподобали собі люди на першій Службі Божій. Православ'я він не підписав і працював бухгалтером на Львівщині.

Панування Австро-Угорщини

Галичина під владою Австро-Угорщини

Воїни австрійської армії
Сенів Леон з Журова і
Балюк Данило з Колоколина

При першого поділу Польщі в 1772 р. Галичина, яка була в складі цієї держави, відійшла під владу Австро-Угорської монархії. В 1848 р. скасовано панщину, але податки треба було платити готівкою, а не сільськогосподарськими продуктами. Кожний селянин мусив ще відробити 7 днів "шарварку". Настали часи щорічного набору до австрійської армії (асентерунок). Служба у війську тривала 4 роки. Прикінці 18 ст. зреформовано кирилицю і прийнято її як українську азбуку. Заговорили рідним словом письменники "Руської Трійці", Юрій Федькович, Іван Франко. Стали виходити часописи,

створювались політичні партії: демократична, радикальна, народовська, москвофільська. Австрійська влада надавала полякам великі привілеї і повноваження, але дуже незначні – українцям, які становили більшість населення Галичини. Через це розгорались суперечки і конфлікти між поляками і українцями. Діяли 4-класові школи з українською мовою навчання.

Австро-Угорщина принесла Журову поступову втрату ролі містечка. Треба відмітити, що цей період був сприятливий для пробудження національної свідомості журів'ян – українців. Вже на початку 20-го ст. віттами в селі стають українці, а не поляки. Засновується "Просвіта", зростає роль греко-католицької Церкви. Мешканці села стають учасниками визвольних змагань, створюється легіон Українських Січових Стрільців. В містечко заїжджали мандрівні українські театри, включно із славетним хором Дмитра Котка. Бував у нас театр Івана Когутяка – "Заграва", заїжджала також славна капела бандуристів. Український народ пробудився, а на сторожі української нації стала Церква.

Журівський священник о. Олексій Пристай у своїх споминах "З Трускавця у світ хмародерів" писав: "Багато я бачив, скитаючись по широкому світі на обох півкулях землі, в Європі – як священник, і в Америці – як місіонер. Мав зв'язок з різними народами, пізнав у "Новім Вавилоні", себто Америці, поляків, словаків, словінців, італійців і японців, не говорячи вже про муринів (негрів – авт.), які були моїми близькими сусідами в Корнегі, Сенкт-Клер і інших американських містах. На основі досвіду заявляю врочисто, в обличчі зближаючоїся смерті, що український народ між всіма знаними мені народами міг би бути "світлом миру", коли б тільки мав освіту, оперту на християнських засадах. Але в Бозі надія, і я певний, що він колись цим світлом миру буде, як лише вийде на Боже Світло!"

Кріпосницька система, що переживала велику кризу, змусила Гамбурзьку монархію вдатися до реформ. Було реформовано освіту, прийнято новий виборчий закон і в 1848 р., як вже агадувалося, скасовано панщину. Ці події підштовхнули українців до політичної самоорганізації. Протестуючи проти спроб поляків репрезентувати все населення Галичини, українські кола заснували Головну Руську Раду, взяли участь у Слов'янському Конгресі у Празі, де обороняли окремішність українського народу. Домагаючись автономії у всіх сферах життя, українці почали видавати від 15 травня 1848 р. перший український часопис "Зоря Галицька". У Львові засновано Греко-Католицьку Духовну Семінарію, а при Львівському університеті відкрито кафедру української філології. Згодом українці створили міліційні відділи – "Народна гвардія", "Народна самооборона", "Батальйон руських гірських стрільців". Галичина нав'язала контакти із співвітчизниками на Буковині і Закарпатті.

Період цісарських реформ, знесення панщини увійшли в історію краю як "весна народів", і на його увіковічення в народній пам'яті скрізь по селах ставили хрести.

Журів'яни також урочисто встановили хрест на честь скасування панщини. *(Вищеподаний матеріал взято із книжки Ярослава Польового "Рідне село Підмихайлівці", історико-краєзнавчий нарис)*

Давній Журів у спогадах о. Олексія Пристая та літніх людей

Із спогадів о. Олексія Пристая ми довідуємося, що давній Журів (1900 р.) справді був між водами, бо лежав на рівнині між Чернівським і журівським ставами, а через саме село перепливали ріка Свірж. Від заходу сонця аж до його сходу вповивала Журів така густа мряка, що ціле село було немов у хмарах. Вода у Свіржі пливла так повільно, немовби стояла на одному місці. А під час зливи або довгої сльоти була залита водою ціла долина між Григоровом і Букачівцями. Тоді складалося враження, що перед нами довге суцільне вузьке озеро. Земля в цій долині була вельми родюча, але користь приносила хліборобам тільки в сухі роки, бо в сльотливий рік все вимокало. Трави були гарні і поживні, їх косили двічі в рік. Хліба також не бракувало в Журові. Бідніші люди заробляли собі по дворах в сусідніх селах, де працювали (за сніп або за полукіпок). В Журові було дуже мало пасовищ, тому і небагато було тут худоби. Переважно мав господар дві корови, пару коней і кілька штук ялівнику. Зате Журів був правдивим раєм для гусей і качок, були і кури в кожному господарстві. В цій околиці було досить багато лісів, отже люди мали дрова на опал і будівельний матеріал.

Журів подобав трохи на східногалицьке містечко, і його головною прикметою був ринок, навколо якого були побудовані сільські і жидівські хати, що чолом були звернені до обори, а причілками до ринку. Городи біля хат межували своїм долішнім кінцем з рікою Свірж і під час повені заливала їх вода. Тому, звичайно, вони були тільки вигоном для гусей і качок, а ярину садили на полі. При в'їзді на ринок дорогою з Григорова стояв тут по лівій стороні, зараз над ставом, польський старовинний великий мурований костел, а біля нього мурований дім польського священика з городом перед ним. Праворуч тарахкотів двірський млин, що мав два колеса. По обох боках ринку були хати журівських громадян, а в самій середині стояв чотирикутний, із цегли вимуруваний двірський будинок, що колись, під час рокових ярмарків, був заїжджою корчмою. Дідич продав половину цього будинку громаді і там примістили школу, а другу половину винаймав місцевому поштовому урядові. Нижче цього будинку стояла ліплянка, де давніше була школа. Напроти неї

знаходилась українська католицька церква з рівним майданом кругом неї. Зараз за церквою переходилося містком через відрогу річки Свірж і в цім місці урядово закінчувався Журів, а натомість починався двір Стефана Тустановського.

Мешканці Журова були маломіщани, дрібні крамарі і баришівники та інтелігенція. Тут, поруч із собою, жили українці греко-католицького обряду, що їх було 317, латинники, яких разом з поляками (тобто з польським священиком, учителем, поштовим урядником, дідичем і двірською прислугою) було поверх 250 та жиди – понад 200.

Українці, крім їхнього священика, були хліборобами. Тільки частина їх замешкувала так звану Федорівку, що була ніби передмістям Журова. Між українцями греко-католиками і латинниками не було жодної різниці, бо одні та другі одинаково одягалися, всі говорили українською мовою за винятком кількох справжніх поляків і двірської служби. Жиди мали невелику божницю, крамики і промишляли своерідним баришництвом. Ходили в халатах, побожно молилися до Єгови, жили між собою в зразковій злагоді.

Журівські маломіщани-хлібороби одягалися напів по-міщанськи і напів по-селянськи. Вони надягали на себе камізельки і довгі суконні каптани та носили куповані фільцеві капелюхи. Деякі мали довге волосся, а інші стригли його. Взувалися в чоботи, а дівчата – в черевики.

Начальника громади звали війтом. Він урядував у своїй хаті. У Журові не було тоді громадської канцелярії і тюрми. Громадський поліціант був одночасно польовим. Жінки носили довгі спідниці, переважно із запасками, і одягались в блузочки і корсети. У святкові дні і на концерти одягали народну ношу – вишивані сорочки і блузочки. Чобітки взували деякі жінки. Більшість жінок мали довге волосся і заплітали в коси, деякі з них, особливо старші жінки, підстригали волосся до плечей. Дівчата і молоді жінки робили завивки нагрітими рурками, тобто “руркували”. Праски мали деякі заможні газдині, їх розігрівали розжареним вугіллям. Білизну прали переважно “праником” над рікою або над ставом. Висохлу білизну “маглювали магільницею” і макогоном. Стіни в хатах жінки білили вапном, а озонні – вапном або білою глиною. Тільки в деяких хатах були підлоги з дощок, а в переважної більшості – земля, змащена глиною і посипана піском. В деяких хатах на образи вішали

вишивані рушники, застеляли вишиті обруси. Крім скринь, з меблів були ліжка, лавки, крісла, полиці, мисники на посуд. Хати і інші будівлі були покриті сніпками соломи або троці-очерету, тільки в багатих газдів дахи були криті черепицею чи бляхою.

Рільничий страйк

В 1905 р. в Східній Галичині вибухнув великий рільничий страйк. Він захопив також і Журів. Хлібороби вимагали від дідича Тустановського вищої плати за польові роботи. Вони не хотіли більше гнути спину за 35-40 сотиків 13-годинної праці. Косарі діставали по 50 сот. денно. В Рогатинському повіті заснувався страйковий комітет і розвивав свою діяльність в Журові, Підмихайлівцях, Григорові, Колоколіні, Черневі та інших селах. До нього належали Коломийський парох о. Петро Петрицький, його парафіянин Василь Калина, о. Олекса Пристай, один селянин-організатор і знаний тоді в цілій околиці селянський бесідник зі села Козар. Комітет працював, щоби організувати страйк у всіх дворах Рогатинського повіту.

Серед тамошніх дідичів був один, що не кривдив своїх робітників і платив їм більшу платню, ніж по інших дворах. Це був Підмихайлівський дідич Михайло Тустановський, що прихильно ставився до селян. Отці Петрицький і Пристай, як представники страйкового руху в повіті, вирішили звернутися до М. Тустановського, щоб він з власної ініціативи підвищив плату своїм робітникам, тоді страйковий комітет мав би право не оголошувати страйку в підмихайлівському дворі. На це дідич М. Тустановський погодився. Іншим дідичам нічого не залишалося, як погодитися на підвищення плати робітникам, які страйкували.

Члени роду Тустановських

Дідич Юліян Тустановський був заможним чоловіком. В його володіння входили села Журів, Підмихайлівці, Воскресінці, Васючин і Княгиничі. Походив з українського боярського роду, але зрікся свого релігійного обряду і прийняв римо-католицький.

Мав три сини: Михайла, Стефана і наймолодшого Юліяна, що був старшиною при австрійському війську. Юліян вів безтурботне життя, пив, гуляв, і повернувшись додому, помер від венеричної хвороби на 30 р. життя. Найстарший син Михайло

одержав у власність Підмихайлівці, середущий, Стефан, – Журів, інші села залишив собі старий пан, який на той час вже був вдівцем і жив у гарному дворі у Воскресінцях.

Підмихайлівський дідич Михайло Тустановський відзначався виваженим і добрим характером. Це була приємна і лагідна людина. В розмові привітний, щирий, він не цурався простих селян, обурювався, що галицькому селянинові доводилося терпіти соціальний і національний гніт, осуджував поведінку властей, які нехтували правами народу. Був головою повітового господарського товариства. Мав одного сина Юліяна. Дружина Михайла Тустановського, пані Михайлина, була шляхетною людиною і культурною жінкою. Вона дбала про двірських слуг, була щирою опікункою хворих та бідних, допомагала їм ліками і грошима. Не терпіла безбожників, лінивих і п'яниць. Намагалася перевиховувати їх. Якщо хтось з них не був без поважних причин на недільній Службі Божій, тоді дідичка сама чинила над ним суд – шмагала нагаєм. Дідич Михайло Тустановський продав свій маєток в Підмихайлівцях священникові Леву Туркевичу, прелатові Львівської капітули, а для себе придбав село Княгиничі. Священик Л. Туркевич залишив собі двір з парком, 95 моргів поля, а решту розпарцелював між місцевими і довколишніми селянами.

Стефан Тустановський був власником Журова і повною протилежністю братові Михайлові як за зовнішнім виглядом, так і за характером. Він відзначався консервативними поглядами, любив бенкети, жінок, але після одруження вгомонився. Його дружина, гарна блондинка, ревно грала роль високоповажаної пані. Стефан Тустановський своїм господарством не цікавився, в полі показувався рідко. Господарство повністю здав на економа, і таке господарювання вело до занепаду. Великопанське життя, подорожі за кордон, бали і т.д. потребували великих коштів. Робітникам треба було платити, бо тоді вже не було панщини. Врешті не залишилось нічого іншого, як тільки звернутися до банку за кредитом. Але банки позичали гроші тільки під певне гарантійне забезпечення. А журівський двір і без того потопав у боргах, і пан змушений був продати поле. Незабаром позбувся і лісу. Свій маєток розпарцелював серед журівських селян, а також мазурів, чим і сполонізував велику частину села. Після смерті батька дістав спадок у Воскресінцях, де і замешкав.

Статистичні дані про населення Журова

Перші письмові згадки про населені пункти Рогатинщини припадають на 14 ст. На той час вже існувало щонайменше 8 поселень. Серед них було поселення Журів. Село Колоколин в той час згадується як присілок Журова. Висока концентрація сільських поселень, а також вигідне географічне положення краю, через який проходили жваві торговельні шляхи, сприяли появі на цій території 12 міст, між ними міста Журів (1510 р.). Населені пункти Рогатинщини у пізнім середньовіччю не були багатолюдними. Це пояснюється тим, що вони неодноразово піддавалися нападам татаро-турецьких орд. В 1880 р. містечко Журів належало до судового повіту Бурштина. Його населення на 31.12.1880 р. становило 710 осіб, у фільварку – 78 осіб. У 1900 р. проживало 728 осіб, з 1.4.1932 р. місто Журів входило в Рогатинський повіт. Статистичні дані показують з 9.12.1951 р., що площа Журова 11,5 км², площа земельних угідь – 10,3 км², площа орної землі – 7,21 км². Число будинків – 241, а число населення – 1298 осіб. На основі адміністративного поділу з дня 1.08.1934 р. Рогатинського повіту сільська громада Журова мала загальну площу 85,25 км², число будинків – 1672, а число населення від 9.12.1931 р. – 9059 осіб.

Урядовий перепис жидівського населення у Польщі був продиктований інтересами держави для розмірів податку. Ухвалою Польського Сейму з 1764 р. встановлений податок у розмірі 2 пол. зол. від особи. У 1765 р. до Жидачівської землі входили села кагалу Журів: 33 особи – Журів, 8 осіб – Колоколин, 7 осіб – Підмихайлівці, 18 осіб – Григорів.

Гімназисти Рогатинської гімназії ім. Володимира Великого із Журова

В Рогатині в 1909 р. була заснована українська гімназія ім. Володимира Великого. Першим директором гімназії був Михайло Галуцинський (1909-1914).

30 вересня 1930 р. Рогатинська гамназія була закрита. В 1931 р. її знову було відкрито. Директором гімназії став Омелян Бачинський, а потім Михайло Кужіль.

Перший етап заснування гімназії – це час від заснування до вибуху 1-ї світової війни 1914 р. під управою Галуцинського. В

Будинок Рогатинської гімназії

удержання харчами (мука, крупа, яйця, жир, картопля). По якомусь часі Озарків Богдан перевівся до Коломийської гімназії, яку закінчив і пішов разом із стрільцями на фронт, де загинув.

За управи директора гімназії О. Бачинського учнями із Журова були Фернега Зеновій і Шумило Ярополк, які удержувалися на кошти батьків і громади села Журів. В той же час в гімназії навчався уродженець Підмихайлівців Марків Ярослав, теперішній житель с. Журова. Він навчався в 1933 – 34 н.р. в 6-му класі Рогатинської “Рідної школи” а потім в гімназії ім. Володимира Великого в 1-4 класах нового типу. Утримувався в бурсі

цей час із Журова навчались в гімназії Озарків Омелян, Озарків Ярослав і Озарків Богдан. У звіті гімназії за 1912/13 н.р. є список студентів, з якого видно, що Омелян Озарків і Богдан Озарків навчалися в 2-в класі. Батьки Озарків Стах і Озарків Йосиф платили за їх

*Гімназисти
Озарків Ярослав та
Озарків Омелян*

*Меморіальна дошка першому
директорові Рогатинської гімназії
Михайлові Галуцинському*

семінарії, де о. Гаврик був ректором. Брав участь у хоровавому гуртку, який вів директор гімназії О. Бачинський, а також в гуртку по ремонту книг, очолюваному студентом Василем Вишиваним.

Нас будуть пам'ятати

Спогади січового стрільця Озаркового Івана, мешканця села Журова про воєнні події в час першої світової війни і після неї

Якось випадково потрапила мені до рук книжка мемуарів "З Трускавця у світ хмародерів" колишнього отця О. Пристая, що в перші сім років нашого століття мав парафію в Журові, а потім виїхав за океан, у Північну Америку. З-поміж усього цікавого, що там написано, привернув увагу надрукований у ній лист, адресований отцеві Пристаю Йосифом Озарківим, датований 10 листопада 1925 року. Особливо ось ці рядки з листа: "Я і моя сім'я, Богу дякувати, всі здорові, крім Богданка, котрий брав участь на Великій Україні разом з У. С. С. і там загинув у році 1918. Скінчив сему клясу гімназіяльну в Коломиї і звідтам пішов разом зі стрільцями і більше не повернувся. Две моїх синів – Стах і Іван – повернулися. Тих я поженив і побудував їм хати та будинки..."

Січовий Стрелець Озарків Іван

Як видно з листа, три брати Озарківи були у січових стрільцях. Доля одного – Богдана – невідома. А як склались долі двох інших – Івана і Стаха?

І ось ми у хаті Івана Озарківа, який живе тепер з наймолодшою дочкою Мартою (в нього було семеро дітей), сидимо, розмовляємо, і старожил Журова неквапливо розмотує клубок спогадів, а розповісти було про що цьому чоловікові, який народився 1893 року!

Коли виповнилось Івану Озарківу сімнадцять років, він залишив рідне село і подався до Львова вчитись кравецької справи. На той час у нашому краї створювались молодіжні товариства "Сокіл" і "Січ", в яких юнаки і дівчата гартувались фізично й духовно. Отож і Озарків записався в товариство "Січ".

Коли почалась перша світова війна, в ході якої випало своє слово сказати й українським січовим стрільцям, добровольцем зголосився Іван Озарків. Формувались у Львові. А коли почав наближатись фронт, то перебрались у формування січових стрільців до м. Стрия. Був серед них й славний командир Дмитро Вітовський.

— Коло Стрия я навіть ставав до звіту перед Вітовським, аби мене пустили на урльоп, – згадує І. Й. Озарків.

Зі Стрия невдовзі перекинули стрільців під Мукачево, а звідти – на фронт у Карпати. Озарків був у передовій. Внаслідок стрімкої атаки росіян у селі Воловець (поблизу Бескиду потрапив у оточення, та вибрався звідти і добрався додому).

Після того, як становище на фронті змінилося, Іван Озарків у 1915 році знову подався в січові стрільці.

– Фронт тоді був за Підгайцями, – розповідає колишній січовик. – Сотня, в якій я був, проводила вишкіл в селі Верен. А далі нас перекинули на Збруч, куди пересунувся фронт. Довго там стояли. Аж ото на початку березня 1918 року наш сотник Микитка повідомив: “Повний збір! Є наказ йти на Україну!...”

Третього березня січові стрільці увійшли в Кам’янець – Подільський, звідки невдовзі рушили на Одесу, яку вже зайняли німці. Далі шлях — на Херсон, у який увійшли після бою з росіянами, потім — на Олександрійськ (нині Запоріжжя).

Іванові брати Стах і Богдан теж були у січових стрільцях (Стах перебував спочатку в австрійській армії, звідки й пішов у січові стрільці, а Богдан приєднався до братів після закінчення гімназії в Коломиї, був четарем, а наймолодший з братів Озарківих – Омелян – у роки другої світової війни був молодшим сержантом, загинув у вересні 1944 року в Румунії).

Голова районної Ради народних депутатів Іван Клід в День Державності вручає колишньому стрільцеві Іванові Озарківу вітальний лист облвиконкому.

Вояки Української Галицької Армії Озарків Лев і Озарків Омелян. Перебували у чотирикутнику смерті.

Жорстока окупаційна політика Австро-Угорщини й Німеччини була явно спрямована на пограбування українського народу. Почались народні заворушення.

Коли стало ясно, що Австрія терпить поразку у війні і насувається загроза переходу західно-українських земель до польської держави, Іван з Стахом вирішили повернутись додому. Вмовляли й Богдана, але він, як четар, не захотів залишити своїх хлопців. Так і загинув там...

Приїхали додому. А невдовзі довідались, що у Львові проголошено нову державу – Західно-Українську Народну Республіку. Стах з Іваном подались захищати молоду ЗУНР. Івану знадобилась кравецька професія: він шив обмундирування січовим стрільцям, легіон яких увійшов тоді до складу Української Галицької Армії.

А потім були знову бої, тоді уже з польською армією, яка наступала. Між Заліщиками, Чортковом і Дністром з'єднання УГА опинилось у так званому "чотирикутнику смерті". До того ж кинувся тиф, який косив бійців УГА. Івану Озарківу з братом Стахом вдалось вирватися звідти, повернутись додому. До 1939 року займались своїм господарством. Іван до і після другої світової війни працював фінагентом, потім займався кравецтвом. Стах працював у колгоспі, займався домашнім господарством.

...Надворі зима. А в оселі теплінь. Колишній січовий стрілець, 97-річний І. Й. Озарків, сидить край столу і переглядає газети.

—Тут я маю "Голос Опілля"... Про славні роковини ЗУНР написано, – мовить він. – Ось він, полковник Вітовський, а ось хорунжа Софія Галечко... Дивлюсь на ці фотографії – і ніби повертаюсь у свою молодість. А це ж було... сімдесят з лишком років тому. Які то були часи! Не повернеш їх, як і нам уже не

бути молодими. Та радію від того, що наша справа не була даремною. Ми залишили слід в серцях людей, нас довго будуть пам'ятати. Адже ми боролись за те, щоб Україна була вільною. Такою я ще хотів би її побачити...

Дмитро КУБАРИЧ.

Сотник УГА Володимир Марків

Незавидним було життя січового стрільця Володимира Марківа з Підмихайлівцеь, батька автора цієї книжки. Його доля кидала в різні сторони розбурханого житейського моря.

Але він – людина твердої волі, перемагав труднощі і ставив перед собою високу мету: сприяти національному розвитку села шляхом культурно-просвітницької роботи, боротись за волю України.

Жив Володимир у багатодітній, але дружній сім'ї. Вчився в Заліщиках і за добрі успіхи в навчанні мав державну стипендію. Приїжджаючи на канікули додому, він проводив активну культурно-освітню роботу, організував разом з головою читальні "Просвіта" Іваном Дмитривим аматорський гурток. Активісти ставили вистави, виступали з доповідями і рефератами до видатних історичних дат.

А потім, в 1914 році, почалась війна. Володимира Марківа беруть до австрійської армії. Там його вишколюють і присвоюють офіцерське звання. І тут же, як кажуть, свіжоспеченого офіцера відправляють на італійський фронт. В кількох боях він відзначається і одержує бойові нагороди. Та війна не щадить і відважних. В одному з боїв він був важко поранений і переніс складну операцію, через що вже до кінця життя налягав на ногу.

Але в той час всю Україну сколихнула революція, і його вона увібрала в свою круговерть. Колишній офіцер австрійської армії стає сотником і включається в активну збройну боротьбу

*Сотник УГА
Володимир Марків*

за волю України.

В той час Українська Галицька Армія вела жорстокі бої з польськими військами, зазнає ряд перемог і невдач. Часто потім Володимир Марків згадував ті воєнні роки, коли до нього приїжджав його бойовий побратим, письменник Микола Угрин-Безгрішний.

Важко було і після поразки УГА. Інтернований польськими військами сотник Марків намагався втекти на Східну Україну. Перейшовши річку Збруч, він попався до рук більшовиків. Приймавши його за диверсанта і шпигуна, вони вирішили Марківа повісити. Та врятував його колишній бойовий товариш Порайко, який вже тоді був комісаром загону Червоної Армії. Під покровом ночі йому знову вдалося втекти, перейти Збруч і податися в Галичину.

Вдома Марків знову поринає в культурно-просвітницьку роботу. Незабаром його обирають головою читальні "Просвіта". Щовечора відбуваються репетиції драматичного гуртка, аматори ставлять вистави на багатьох сценах повіту. Все це сприяло культурному розвитку села, але дратувало польське староство і жандармерію.

Колишнього сотника УГА поляки називали "гайдамакою русінув", а працював він писарем у селі Васючині.

Одного разу, коли ввечері йшов додому з роботи, на нього із засідки напали жандарми, які жорстоко побили його шомполами.

В час пацифікації в хаті Марківа зробили обшук – розвалили піч, підірвали підлогу, шукаючи зброю.

Коли гітлерівці напали на Польщу, Володимира Марківа поляки мобілізували до війська аж під Варшаву. Німці розбомбили столицю, і галичанин змушений був пішки добиратися додому.

За радянської влади в 1939 році Володимир Марківу надали посаду вчителя молодших класів у Васючинській семирічній школі. Та недовго йому довелось працювати тут. Одного разу його викликали в Рогатинський райком партії і показали йому фотографію в журналі "Літопис Червоної Калини", де він як сотник УГА сидів посередині своєї сотні. Тому він негайно був звільнений з роботи.

В час німецької окупації Володимир Марків працював директором рогатинської молочарні, з ним був техноруком теж колишній січовий стрілець з Черча Михайло Стек. Будинок, в

якому він жив, знаходився поблизу єврейського гетто. А тому деякі єврейські діти крадькома підходили до будинку, і дочка Володимира давала їм дещо поїсти. В час однієї з акцій один з хлопчиків, втікаючи, заховався під сходи будинку. Німець, який переслідував хлопчика, увірвався в квартиру і хотів застрелити дочку за підозрою, що вона заховала єврея. На щастя, нагодилася сусідка, яка пояснила німцеві, що та не єврейка і не причетна до переховування євреїв. Та Володимира Марківа все-таки звільняють з роботи і арештують.

Чимало хороших справ на рахунку колишнього сотника УГА Володимира Марківа було і після Другої світової війни, коли він працював головою сільради, старався побудувати школу, відновити культуру села.

А люди пам'ятають його і згадують добрими словами.

Максим ЗАСЛАВСЬКИЙ,

Рогатинська газета "Голос Опілля", 15 жовтня 1991 р.

Вже було згадано, що батько вчився спочатку в Заліщиках, а потім закінчив учительську семінарію в Чорткові. На учительську посаду його не приймали, і він в 1934 р. складає екзамени на посаду секретаря гміни. Спочатку працював писарем в с. Васючин, а потім секретарем гміни в Конюшках. Йому пропонують зректися свого греко-католицького обряду і перейти на римо-католицький, на що він не погоджується і його переводять на Волинь у Міцкуни.

Згадуючи про воєнні події, колишній ординанс батька, як офіцера австрійської армії, черчанин, на прізвище, здається, Гелета, розказував мені, як батько після капітуляції австрійської армії організував цілий полк австрійських вояків, що поверталися з італійського фронту додому зі зброєю. Їхали вони в Галичину, щоби подати допомогу УГА у боротьбі проти поляків. Але на території Чехословаччини чехи роззброїли полк. Добравшись додому, частина вояків разом з батьком вступили в легіон УСС і воювали за свободу України. З батьком пішов на фронт 18-літній його брат Ярослав, який загинув під Львовом і був похований на Янівському цвинтарі.

Коли німці заарештували мого батька, вони "приписали" йому зв'язки з євреями і внесли в список, як заручника, до розстрілу. За допомогою адвоката Пеленського, який домігся його викупу за велику суму дойчмарок і продуктів харчування, тимчасово звільнили з тюрми.

Карась Семен,

1891 р. народження, с. Кінашів Галицького району.

Наш дідю, Карась Ілля, переселився до Журова в час, коли пан Тустановський парцелював свої землі. Вигідно продавши своє господарство в Кінашеві, дідю купив собі на Залужжі більше поля, крім того, три морги лісу і три морги сіножаті – всього з орною землею мав 16 моргів. Збудував хату та інші господарські будинки. Маючи ще й дочку, дідю вирішив віддати сина, мого батька, в науку. Ще з Кінашева тато поступив у Рогатинську гімназію. Перед самою матурою вибухнула перша світова війна. Тата забрали в австрійську армію і відправили на італійський фронт. Так склалося, що для потреб війська було привезено різноманітні ліки, але їх треба було розфасовувати. Для цього підбрали хлопців із знанням латинської мови, тобто гімназистів. Для цієї роботи залучили і мого тата. Якось після обстрілу італійською артилерією татові довелося бандажувати поранених, а так як із цією роботою він добре справився, його приділили до санітарної частини. За старанне виконання обов'язків батько дістав урльоп. Приїхавши додому, тато зголосився до легіону Українських Січових Стрільців. Брав участь у різних боях. В бою на Лисоні був поранений в ногу. Ця рана ніколи чомусь не виліковувалася до кінця, часто відновлювалася, і знову доводилося її підліковувати. Уникнувши польського полону і табору інтернованих, залишився в домі батька, мого дідуся, а що сестра померла, то тато, як єдиний спадкоємець дідового майна, залишився на господарстві. Придбав згодом сільськогосподарські машини і, керуючись тогочасними новинами в технології, мав добрі прибутки, які реалізовував через кооперацію. Вважався добрим господарем, що потім стало причиною постійної загрози вивозу в Сибір. Був активним просвітянином.

Карась Семен і його
дружина Євдокія

З вибухом польсько-німецької війни був мобілізований до

польського війська. Під ударами німецької армії збройні сили Польщі розсипалися, і наш тато повернувся додому, не понюхавши пороху.

Був дуже працьовитою людиною. Вмів робити все на світі. Здавалося, не було ні одної потреби в господарстві, крім ковальської, де треба було горнила, чого він не міг зробити сам своїми руками. Не пам'ятаю дня, щоби тато просидів без праці.

В хаті все була свіжа преса, книжки, а для найменших – дитячі журналики “Дзвіночок”, “Світ дитини”, “Ранок”. Портрети Шевченка і Франка постійно висіли на стіні. В дитячій пам'яті зафіксувалися слова, що були надруковані під цими портретами. Наприклад, під Шевченком: “Великий український поет, який навчав нас, як маємо за долю і волю одностайно стати”.

На противагу мамі, яка молилася навіть під час роботи, тато не був глибоко віруючою людиною, але ретельно дотримувався усіх релігійних свят, ходив до церкви і нас, дітей, до цього заставляв. На Великдень ми всі, хлопці, діставали новенькі сорочки, пошиті татовими руками, і в них ішли до церкви разом з батьками і дідом Ільком (бабуся Оксана померла в рік мого народження). Інші відомості про Карася Семена розкидані в інших розділах цієї книжки. Помер 1970 р., переживши свою дружину, нашу маму, неповних три місяці. Похоронені обоє на сільському цвинтарі.

К. З.

Воєнні події в с. Журові в 1914 – 1920 роках

Ще до воєнних подій у 1914 р. в с. Журові існувало Товариство “Січ”, метою якого було готовити молодь у військовому вишколі для майбутніх дій у визволенні України, здобуття її самостійності. Такий час прийшов, коли вибухнула світова війна в 1914 р. Під впливом військових подій всі українські політичні партії об'єдналися до спільної дії. Головна Рада і Рада Воева видали Маніфест до українського народу, в якому закликали готуватись до воєнних дій. На збірний пункт УСС у Львів пішли із Журова Гриньків Михайло, Беркій Іван, Сенів Михайло, Фернега Дмитро, Фернега Степан, Фернега Осип, Кіндій Дмитро, Сенів Андрій, Сирлик Степан, Озарків Стах, Озарків Іван, Сенів Григорій, Сенів Йосиф.

Коли австрійська армія потерпіла поразку під Золочевом, Львів почав евакуацію двох тисяч добровольців до Стрия. Всі

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

добровольці із Журова брали участь у воєнних діях. В технічній сотні, де вістуном був Беркій Іван (1985 р.н.), знаходилися стрільці Сенів Григорій (1897 р.н.), Фернега Осип (1898 р.н.) і Фернега Степан (1896 р.н.) (дані про список стрільців УСС, вояків Першого полку на 1 червня 1916 р. із книги "Рогатинська земля", т. 2, стор. 147-148). В 1918 р., коли утворилась Західно-Українська Народна Республіка, на заклик Української Національної Ради в створену УГА вступили із Журова Озарків Омелян, Озарків Лев і Озарків Богдан. В УГА вони воювали проти поляків, а потім перейшли за Збруч, воювали з більшовиками і іншими ворогами України. Завзяті бої в 1919 р. були програні. Після перемир'я між поляками і більшовиками УГА була інтернована в польських таборах, і всі добровольці з Журова, крім Озаркового Богдана, повернулися додому і ще довго були під наглядом польської поліції.

В 1914 р. село Журів зайняли царські війська. Вони квартирували в селянських хатах, вимагали від селян харчів і фуражу, при спротиві били нагаями. В 1916 р. москалів з села було вигнано, знову встановилась австрійська влада, яка проіснувала до 1918 р., коли українськими військовими чинниками у Львові була проголошена Західно-Українська Народна Республіка. В селі запанувала українська влада, війтом залишився Озарків Йосиф – щирий українець, батько згадуваних добровольців в УСС. Українська влада проіснувала 8 місяців. Село намагаються зайняти поляки. На оборону його стає малий загін УГА, але під натиском поляків змушений відступити. При відступі залишилося два січовики. Вони замаскувалися над ставком, недалеко моста через ріку Свірж, біля хати Сабатович Катерини. Коли на мості появилися поляки, із скоростріла січових стрільців блиснув прицільний вогонь, який поразив насмерть 6 польських вояків. Інші були поранені. Під натиском поляків січовики, відстрілюючись, почали відступати. Коли один із них перебігав через площу біля кляштору, польська куля наздогнала його і прошила живіт. Пораненого підбрали польські монахині-феліціанки, але довго він не прожив. Помер і був похований на журівському цвинтарі, де тепер насипана могила і височить хрест з національним прапором. Другий стрілець відступав за село в напрямі хутора Залужжя, але, переслідований поляками, був смертельно поранений.

В 1919 р. в село прийшли більшовики і вигнали поляків,

почали встановлювати свою владу, ліквідували фільварок дідички Грабської, яка ще раніше виїхала із села. Знову повернулися польські війська і вигнали із села большевиків, встановили польську владу, яка проіснувала до 1939 р.

Будівництво залізниці

В 1876 р. розпочато будівництво залізниці Львів – Станіславів. В будівництві брали участь журів'яни.

За океан на заробітки

Багато українців, особливо селянство, за австрійської влади пригнічувалось царським урядом, і біднішим селянам було важко вижити на своїх клаптиках землі, тому були змушені йти на заробітки, щоб дотягнути до нового урожаю. Деякі із заможніших селян старалися своїми мозолястими від тяжкої праці руками складати гріш до гроша, щоб купити хоч клаптик нової землі і наділити одним-двома моргами поля своїх дітей. А багато селян подалися за океан, щоби придбати трохи грошей, повернутися і покращити умови життя своєї сім'ї. З Журова до Америки виїхали: Озарків Стах, Возняк Петро, Федішин Іван, Озарків Юліян, Кіндій Дмитро, Возняк Марія, Гречух Андрій, Гальків Андрій, Гучко Михайло, Яроцак Тарас, Пазіняк Степан, Шпак Василь, Шпак Анна (Белегай), Беркій Катерина; до Канади – Гриньків Петро, Сенів Григорій; до Аргентини виїхали Людвик Яків, Кусень Гелена.

Стихійне лихо

На першу половину 17 ст. припадає стихійне лихо для людей. Від 1708 до 1756 року по галицькій землі прокотилося 11 епідемій і найстрашніша з них – холера 1769 – 1770 рр., під час якої вимерло до 90% населення.

У час I світової війни охопила Галичину епідемія тифу. Гинули солдати від тифу, помирали люди по містах і селах. У Журові внаслідок тифу померло багато людей, і досі показують місця на полі, де хоронили померлих. (*Такий цвинтар знаходився біля "могил" – о. З. Карась*)

Польська окупація

Спогади о. Зиновія Карася про часи окупації Галичини Польщею

Внаслідок широкої політики шовіністичної Польщі ополячити "Wschodnie Kresy" в часи широкої парцеляції панських земель, Польща надає перше право придбати землі польським осадникам, вихідцям із Центральної Польщі, з "Mazowsze" (звідси "мазури"). Вони, мов саранча, кидалися поселятися в Галичині, на Поділлі в українських селах або засновували нові, чисто польські села: Людвіківка, Ріждоліна, Каролівка. І десь, мабуть, тоді виникли два села – Лукавець вишнівський і Лукавець журівський. Співжиття між селянами було нормальне: поляки жили своїм господарським життям, українці – своїм. Добросусідські відносини збереглися до самого виселення поляків в 1944 р. Але були окремі родини, синки з яких вступали в шовіністичні польські організації "Strzelcy" і "Orlenta" ("Стрільці" і "Орлята"), які підігрівала польська політика і колишні легіоністи. Їх нахабним проявам мусила поставити чоло ОУН. В Журові гніздо польського шовінізму розросталося з кожним роком в "Підмогилах" і "Замогилах" (хутори, з яких досі не лишилося сліду). А в самому селі вони збиралися навколо свого кулка і проводили свою шовіністичну пропаганду. Почалася ворожнеча. Я вже згадував у своїй публікації про "Просвіту", як на село напали поляки з Григорова. В результаті бійки в читальні "Просвіта" були поранені наші хлопці Сабатович Гнат і Гринишин Іван. Ота ворожнеча між поляками і українцями, розпалювалася саме поляками, а не українцями, мала тенденцію розростатися і була б призвела до кривавої різни, а потім нової пацифікації. Польською поліцією часто заарештовувались національно свідомі хлопці і покарання відбували в Львівській тюрмі "Бригідки", а також в концтаборі "Береза-Картузька". Через неї пройшли Сабатович Гнат, Булка Роман та інші.

В адміністративний поділ Польщі входило таке поняття як "гміна". В Журові була така гміна, повноваження якої простягалися на кілька навколишніх сіл: Підмихайлівці, Колоколин, Григорів, Вільхова. При гміні був постерунок, тобто поліційна дільниця. Комендантом польської поліції був Туш, його заступ-

ником – Сцібловський. Кожне село мало свого поліціанта при цьому постерунку, яких в народі називали “шандар” (від “жандарм”). Коли такий шандар ішов у службовій справі, то проходив з карабіном на плечі, а поясок кашкета був спущений під бороду. Це означало, що виконував службову справу. На більші акції йшло кілька поліцаїв. Так під час Колоколинського бунту нагостро з багнетами йшло їх багато. Потім селян з Колоколина вели в “кайданках” на постерунок на розправу, де їх били і допитували. А була це справа священика о. Дмитра Сеньківського. За несплату податку поліція намагалася забрати худобу отця. Селяни зійшлися на захист, піднявся бунт, як розцінювала поліція. І дехто з селян поплатився короткотривалим арештом.

З приходом большевиків в 1939 р. поляки хвоста присіли. На початку 40-го року відбувся їх перший вивіз в Сибір. Вивезли в ніч з суботи на неділю, потім так і практикували такі акції. Жах напав на все населення. До цього ніхто не знав, як на практиці виглядає залякування білими ведмедями. З приходом німців спочатку всі зітхнули з полегшенням. Останній вивіз, що планувався на червень 1941 р., не відбувся.

Досить скоро ворожі дії між поляками і українцями поновилися. В нашій околиці ширші наслідки ворожнечі, криваві і вогненні, розпочалися з Людвіківки. Через те село в околицях Бурштина проїжджала частина УПА, що тільки зароджувалася (адже йшов 1942 р.). Останню фіру, що дещо відбилася від решти обозу, поляки обстріляли. Когось поранили чи вбили, різне говорили. Через кілька днів село було оточене, підпалене, мешканці загинули. Пізніше так згорить, вже непотрібно, Каролівка, з якої всі поляки вже виїхали. Згорить навіть пшениця на пні. Страшне видовище! А Людвіківка – це перша велика пожежа, що забагрила кровавим заревом півнеба, яку мені довелося бачити вперше в житті.

о. К. З.

Політичні партії та організації села Журів за панування Польщі в 1920-1939 роках

Виявом самооборони проти соціально-національного гноблення польської влади стала створена у 1920 р. нелегальна Українська Військова Організація (УВО) під керівництвом Євгена Коноваль-

Гурт молоді с. Журів:

На першому плані під-літок Бобик Ярослав, Бобик Лев (псевдо "Максим", керівник районної СБ), Мудрий Володимир (дяк журівської церкви, пропав безвісти).

Позаду них: Озарків Юліян, Гучко Микола, Беркій Яків (член ОУН), Бобик Богдан (член ОУН), Гриньків Михайло (член ОУН), Шпак Дмитро, Гринджола Любомир (член ОУН), Сенів Стах.

поцікавився, що читає житель села. На домагання жандарма, газету довелось показати. В поліції пояснив, що знайшов газету на дорозі і навідріз відмовився давати якісь інші пояснення. Своє членство в організації заперечував і нікого не видав. За читання підпільної газети одержав кілька днів арешту в місцевій тюрмі.

Ще до воєнних подій у Журові було створене товариство "Січ". Кошовим товариства був активний діяч села Гриньків Стах. Товариство нараховувало 10 членів, з яких найбільш активними були Фернега Дмитро, Озарків Петро, Сирлик Микола. Кожен член товариства мав топірець, ним володів при різних спортивних вправах. Через плече носив червону стрічку із написом "Січ в Журові". Члени товариства вправлялися в гасінні пожеж.

Польська влада встановила свій окупаційний режим і розпочала наступ на українські національні інституції. В 1924 р. "Січ" була заборонена. Почалися переслідування політичних діячів. В липні 1925 р. на основі Української народно-трудової партії було створене Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО), в яке також увійшли Українська Партія Національної Роботи та Національна група Української парла-

ця. Кожний член цієї організації знав тільки свого провідника і свого товариша, тобто організувалися тільки трійки. Органом організації була газета "Сурма". Така організація існувала також в Журові і була випадково викрита жандармами журівського постреунку. Член цієї організації Озарків Омелян пас на лузі корову і при цьому читав газету "Сурма". Неподалік проходив жандарм і

ментської репрезентації. УНДО поступово здобувало все більше прихильників. Про це свідчать результати виборів до органів самоуправління на Рогатинщині 1927 р., на яких кандидати УНДО перемогли в ряді населених пунктів, зокрема в Журові, де українці становили близько половини населення. Причому половина з них були латинники, українці перемогли тільки в третьому і четвертому колі. Поляки йшли разом з жидами і виграли в першому і другому колі і за співпрацю

Внизу лежать: Белегай Михайло і Чагринський Петро (учасники хору).

Сидять: Микитка Роман (партизан, виїхав з німцями); Озарків Омелян (загинув на фронті); Беркій Кирило (керівник драмгуртка); Дашкевич Богдан (голова і член читальні "Просвіти", виїхав з німцями); Беркій Богдан (диригент хору, суджений, помер в Сибірі); Терлецький Григорій (учасник хору, помер вдома).

Стоять: Возняк Микола, Терлецький Микола (загинув на фронті), Чагринський Михайло (член самооборони, помер), Іваницький Стах (загинув на фронті), Беркій Омелян (дяк Журівської церкви, член хору, помер), Дмитрів (з Колоколина).

дали жидам одне місце. Всіх до голосування було 613 осіб, в тому числі 294 українці, 274 поляки та 45 жидів. При виборі вїгта обидва кандидати – поляк Стемпель із Луківця Журівського і Гучко Петро з Підмихайловець дістали по 12 голосів, у висліді чого поляк Стемпель став вїгтом журівської гміни, а Гучко Петро його заступником. Секретарем став Гривнак Петро. Не обійшлося без шахрайств. У списках для голосування не було вписано 40 українців, а в день виборів поліція арештувала двох братів, свідомих українців – Йосифа і Михайла Сенівих, їх випустили щойно по закінченні виборів (*газ. "Діло", число 152, 12 липня 1927 р., ст. 2-3*).

Нові вибори до польського сейму відбулися 4 березня, а до сенату 11 березня 1928 р. Вони проходили в умовах терору, виборчого зловживання і фальшування з боку поляків, і тому українці вибрали всього 48 послів, а не всіх 444 та 11 сенаторів. Поміж кандидатами-

переможцями знаходився також адвокат Степан Кузик – кандидат Рогатинщини, за якого голосували журів'яни.

1930 рік був трагічним для українців Галичини. Пiлсудський розв'язав польський парламент, який не був йому послухний, і сам став диктатором. Почався наступ на права українського народу. Ініціативу в організації протестаційних польській поліції заходів взяла створена в 1929 р. Організація Українських Націоналістів (ОУН). Розпочалися масові антипольські акції, починаючи від саботажів аж до терористичних актів. З липня 1930 р. по селах Рогатинщини пройшла хвиля пожеж у маєтках польських поміщиків і осадників. У відплату за терористичні акції поляки в Галичині організували так звану пацифікацію, що носила форму каральних акцій проти місцевого українського населення. У Рогатинському повіті пацифікація була проведена в два етапи. Перший етап розпочався 23 вересня 1930 р. Її проводили загони школи поліції у багатьох селах, в тому числі в Журові. Другий етап пацифікації здійснював 6-й полк уланів із Станіславова, який знищив кооперативи, читальні “Просвіти” в багатьох селах, також у Журові. У молочарні був знищений сепаратор і побитий молочар, переслідуваний був директор молочарні Беркій Іван. Кару переніс Озарків Володимир. Було заборонено ходити селянам у вечірні години, кого ловили – жорстоко били.

В 1924 р. з Новоселець прибула польська поліція і утворила в Журові постерунок (станіццо). В ньому було 5 жандармів, разом із комендантом. Поліція строго переслідувала українців-активістів, таких, як Кирило Беркій, Дашкевич Богдан, Кіндій Петро та інші. Їх заарештовувала жандармерія за участь в організації національного свята в честь українських воїнів, коли в козацьких строях на конях їхали до села Княгиничі на свято. Під час пацифікації були сильно побиті жандармами аматори драматичного гуртка, які ставили п'єсу-оперу Гулака-Артемовського “Запорожець за Дунаєм”. Переслідувала поліція Беркія Богдана, керівника церковного хору а також Озаркового Ярослава, який керував музичним гуртком при читальні “Просвіта”.

В 1925 – 26 рр. поляками був побудований будинок для організації “Стшелец”. Молодіжна польська організація проявляла вкрай шовіністичні настрої щодо українців. Але активна робота в “Просвіті” все-таки проводилася. Відзначалися важливі дати з історії України, Шевченківські дні, читались реферати про

визначних людей України, письменників. Активно працювали гуртки аматорський, хоровий, музичний. Займались цією справою активісти села Дашкевич Богдан – бібліотекар читальні “Просвіта”, Гриньків Емілія – членкиня “Союзу українок”, Дашкевич Емілія – членкиня “Союзу українок”, Гриньків Євплемій. В хоровому гуртку активно брали участь Беркій Тарас, Беркій Ольга, Іваницька Емілія, Сабатович Любомира, Беркій Анна, Фернега Віра, Дашкевич Марія, Кіндій Катерина, Кусень Гелена, Дашкевич Гелена, Озарків Омелян, Ярощак Іван, Гринишин Іван, Белегай Михайло, Микитка Роман, Наболотний Іван.

Виписка із книги Петра Мірчука “Нарис історії ОУН” 1 том:
“Арешти і судові процеси (від січня 1929 до кінця 1930 р.)

20 травня Бережанський суд засудив селян (із Підмихайловець – авт.) В. Озаркова, Б. Белегая, В. Гучка і Д. Гучка на 7 літ ув’язнення (стор. 149).

Арешти і засуди (січень 1935 р. по грудень 1937 р.)

Суд присяглих в Бережанах засудив 21.10. за знищення польських державних гербів Дмитра Василика з села Чагорова на 2 роки і 3 місяці і Сабатовича Гната із Журова на 1 рік ув’язнення (стор. 173)”.
440 0001

Дещо про Українську Військову Організацію УВО

Мій родич, Михайло Вульчин з села Підмихайлівцець, був членом УВО з 1923 р. В той час він працював продавцем в крамниці товариства читальні “Просвіта” в с. Підмихайлівцях. Михайло разом з членами УВО Володимиром Озарковим, Корнилом Дмитрівим і їх керівником Марківим Володимиром вели просвітницьку роботу серед жителів не тільки свого села, а й сусідніх сіл: Журова, Колоколина, Чагорова, Григорова, Васючина, Чернева. Вони допомагали організовувати кооперативи, товариства “Луг”, де прищеплювали членам любов до рідного краю, почуття національного обов’язку. Для поляків “Луг” пояснювався як “вогнева сторожа”, як вишкіл рятувальників від вогню, а насправді це була легальна організація, яка виховувала молодь в національному дусі.

Провідник УВО Марків Володимир був тісно зв’язаний з колишнім січовим стрільцем Угрином-Безгрішним з Рогатина, який разом з директором Черченської школи Петром Бігусом представляли на Рогатинщині керівництво УВО, а після організації

ОУН ввійшли до окружного проводу ОУН.

Вони постачали підпільну літературу, особливо газету "Сурма". На новий 1928 рік до Михайла Вульчина прийшли його товариші-підпільники В. Озарків, К. Дмитрів. Михайло передав В. Озарковому газету "Сурма", яку той не вклав надійно в кишеню. Коли йшли до читальні, газета випала. На нещастя, слідом проходив польський поліцай і підібрав газету. Почались допити. В. Озарків сказав, що газету йому хтось підкинув. В результаті його судили в Бурштинському суді. Рятуючись від переслідування, Вульчин виїхав у Аргентину, а згодом поселився в Америці і про цю подію сам написав.

В газеті "Діло" (число 112 від 25 травня 1931 р.) була поміщена інформація про те, що в Бережанах судили Володимира Озарківа, Богдана Белегая, Володимира та Дмитра Гучкових, які кинули бомбу до помешкання Ісаака Цітрохебля - жидаконкурента, що мав крамничку у своєму домі. Все це приписувалося роботі членів УВО.

Озарків Леонтій,

1900 року народження у селі Журові.

Займався домашнім господарством, любив садівництво. В час визвольних змагань за волю України в 1918 р. вступив до Української Галицької Армії, воював під Львовом, захищаючи його від поляків, перейшов ріку Збруч і у воєнному лихолітті опинився в "трикутнику смерті", з якого вийшов щасливо і повернувся додому. В 1944 р. забирають його в ряди Червоної Армії і послають на фронт. З боями проти німців дійшов до Чехословаччини. Звідти в 1945 р. повернувся додому і продовжував займатися господарством. Жив разом з дочкою і зятем до 1961 р.

Доля сім'ї Булки Романа

Під час розкопок в Дем'яновому Лазі в 1990 р. було вибрано і обстежено 542 жертви. На старому цвинтарі в центрі міста Івано-Франківська виявлено ще 269 закатованих, разом 811. З документів, знайдених після розвалу ССРСР, випливає, що розстріляно і закатовано в Станіславській тюрмі значно більше людей. Після "звільнення" західно-українських земель від фа-

шистських загарбників були нові арешти і нові розправи. Отже,

картина репресій по місту Станіславові далеко не повна. Цьому свідченням буде і ця розповідь. Вона покликана показати, що ні один окупант не приходив на наші землі з доброю для нас метою. І ті, що так прагнуть повернути смердячий труп ССРСР до життя, а московського окупанта до вирішення наших економічних труднощів – є безумці. В селі Журів на Рогатинщині проживала колись родина на прізвище Булка, що

Булка Іван

батька також було приборкання національного духу, річними подіями і польська шовіністичні загони жан-Галичину. Почала ПАЦИФІКАЦІЯ.

Карателі допускалися різноманітних злочинів:

громили читальні "Просвіти", кооперативи, бібліотеки, церкви, піддавали побиттю свідомих українців. Побили і Романа Булку. Безсильний проти свавілля польських шовіністів, він у розпачі висловився, що коли поляки далі так будуть поводитися, українці візьмуться за коси. Сусідка полька Молєнда Павліна донесла поліції. Булку схопили, зв'язали руки, за шию прив'язали, як худобину, до воза і по-

Булка Славко

вище Булка, що складалася з батька, матері і трьох синів: Івана, Славка і Романа. Ім'я Роман. В 1930 р. для українського національно-розбудженого істолістопада 1918 р., тична влада кинула дармерії і війська в ся так звана

Булка Роман

*Хор читальні "Просвіта" в 1939 р.
Сидять зліва-направо: союзянка
Гриньків Катерина;
Голова читальні Дашкевич Богдан;
диригент Беркій Богдан;
союзянка Дашкевич Емілія.
Серед хористів є члени
драматичного гуртка.*

гнали в сторону Бурштина (12 км). Після чергових побоїв погна-
ли далі через Рогатин до Стратина (біля 25 км). Під Стратином
заставили викопати собі могилу і розстріляли свою жертву. З
горя дружина збожеволіла і більше ніколи до нормального розуму
не повернулася. Хлопці, як могли, виростали. Коли наймолод-
шому Романові сповнилося 19 літ, в 1937 р. його заарештували
поляки і засудили за приналежність до ОУН на півтора року
тюрми. Пройшовши Бригідки і Березу Картузьку, Роман
повернувся додому в 1939 р., але невдовзі був взятий до Червоної
армії на строкову службу. Перед тим, в 1938 р., середущого
брата Славка взяли до польської армії. Коли почалася німецько-
польська війна, його в складі кавалерійського полку, в якому
служив, "мудре" польське командування кинуло проти німець-
ких танків. Славко загинув від німецької кулі під м. Вжесень.

*Членкині Союзу Українок:
Ярощак Марія, Шпак Ганна,
Ярощак Ольга*

Залишився найстарший Іван з
хворою мамою. І хоч не одна
дівчина задивлялася на розумного
гарного парубка, але виходити
заміж в хату до божевільної свек-
рухи не зважувалася. В 1942 го-
лодний рік Іван з мамою пережили
жорстокий голод, і тільки добрі
сусіди не дали їм загинути. В червні
1944 р. відбулося "звільнення" від
фашистських загарбників. В липні-
серпні вже прокотилися перші
арешти. Був заарештований також
близкий сусід (прізвища вмісно
не називаю). Не видержавши пер-
ших тортур, ще в Букачівському
НКВД він погодився видати все, що

знав. Одного осіннього сонячного недільного попудня, коли на вулицях села було багато людей, привезли цього сусіда так, що було видно лиш тільки очі. Вантажне авто з енкаведистами поволі їхало селом, а сусід – “кукла”, як називали таку методику, сидючи біля шофера, вказував потрібних людей, і їх тут же схоплювали, заставляли лягти ниць в кузові авта під автоматами енкаведистів, і авто рушало даліше. Того дня вдалося схопити вісім людей, в тому числі мого рідного брата – 18-літнього хлопця. Через кілька днів брата випустили, але не додому, а відразу через воєнкомат на фронт. Всі інші заарештовані опинилися в Станіславівській тюрмі: В їх числі і Іван Булка. З них через багато літ повернулося додому тільки

Дитячий хор.

чотири. Інші чотири не повернулися ніколи. Ніхто не чув про їх суд, ніхто не зустрічав їх в таборах. Об'їхавши низку концтаборів в Сибіру і Мордовії, я ні в кого із в'язнів тюрем і таборів нічого про них довідатись не зміг. Пам'ятаю із слів мого покійного батька, що є певні відомості про те, що їх замордовано в Станіславівській тюрмі під час тортур. Серед них були: Іван Булка, Михайло Сенів, Гнат Сабатович, Беркій Богдан. Той, що видав їх, теж був засуджений, відбув ув'язнення на півночі. Після виходу на волю залишився в Комі, там одружився з

сидять зліва направо: Микитка Роман (виїхав у Францію і там помер); Дашкевич Емілія (союзянка); Дашкевич Богдан - член читальні "Просвіти", бібліотекар, голова читальні, виїхав у Канаду і там помер.

Стоять ззаду: Гринишин Іван (за німців служив при українській поліції в Пукові, виїхав з німцями і поїхав в Канаду); Сабатович Гнат (заарештований поляками, відбував в Бригідках і Березі Картузькій, замордований большевиками в Станіславівській тюрмі;

Яроцак Іван (загинув на фронті).

Вгорі біля Сабатовича Гната стоїть Гринджола Розалія; Фернега Віра вгорі біля Дашкевич Емілії; Бобик Лев – вгорі перший в ряді, керівник СБ, помер.

Сидять внизу справа Сенів Дмитро, був в СС "Галичина", живе в Німеччині; Наболотна Галина – живе в Німеччині; Микитка Ольга, член ОУН, зв'язкова УПА, загинула

Біля читальні "Просвіти".

Сидять Людвік Катерина (по чоловікові Гриньків) – союзянка; Дашкевич Богдан – голова читальні; Беркій Богдан – диригент; Гриньків Емілія (по чоловікові Дашкевич) – союзянка.

Стоять: Бобик Катерина, Беркій Тарас, Беркій Ольга, Іваницька Емілія, Сабатович Любомира, Беркій Анна, Фернега Віра, Дашкевич Марія, Кіндій Катерина, Палазя (призвище невідоме), Кусень Гелена (виїхала в Аргентину), Савчин Стефа, Гриньків Гелена, Дашкевич Гелена.

Стоять в другому ряді: Озарків Омелян, Гриньків Євломпій, Ярощак Іван, Гринишин Іван, Белегай Михайло, Микитка Роман (виїхав у Німеччину), Наболотний Іван.

В хоровому гуртку брали участь Бобик Богдан, Сабатович Володимир, Шпак Дмитро, Гриньків Михайло, Крижанівська Євфрозія, Белегай Микола, Крижанівська Анна, Сабатович Катерина, Кусень Текля, Сенів Віра, Крижанівська Катерина, Сабатович Тарас, Фернега Володимир, Іваницький Володимир, Белегай Володимира, Сенів Леонора.

ком'ячкою і, можливо, досі десь живе. Мама Івана Булки залишилася сама. Страшно було дивитись на цю стару жінку. Неможливо заглянути, що творилося в її потьмареному мозку. Вона то плакала, то кляла, то кудись намагалася бігти, майже нічого з їжі, принесеної сусідами, не їла.

Невдовзі Бог зглянувся над нещасною і забрав її до себе. Сусіди (мій батько) збили яку можна було труну і поховали її на сільському цвинтарі без священика, бо вже такого не було. Як в пісні співається, навхрест "зabili дошками і вікна і двері, і крутом бур'янами заросло". Десь в 1946 чи 47-му повернувся з Червоної армії наймолодший син Роман. Одружився і продовжив рід. На сьогодні і він лежить під зеленою муравою.

Варто згадати долю деяких інших родин цих заарештованих.

Одного дня, повертаючись з облави, під час якої по слідах на снігу на полі захопили молодого хлопця (17 – 18 літ), Матофія Володимира, покололи штиками, стягнули чоботи і тяжко пораненого залишили вмирати. Ця група енкаведистів побачила, як стежкою йшла стара жінка, 200 м від дороги. Кулеметник із свого "дегтяра" скопив свою жертву. Це була мама Гната Сабатовича.

Доля синів Михайла Сеніва і його дружини склалася так: молодший Мирон був схоплений донськими козаками, які служили в німецькій армії і мали завданням виловлювати молодих хлопців і чоловіків та вивозити їх до Німеччини. Це було в останні місяці перебування німців на наших землях. Після війни Мирон переселився до Австралії. Старший Ігор був схоплений більшовиками і додому не повернувся. Майно родини розграбували. Мама довгі роки переховувалася між людьми від вивозу, а потім таки була вивезена в Сибір.

Ці приклади дають підстави для дальших пошуків нових місць поховань закатованих в Станіславівській тюрмі.

о. Зиновій Карась

Роль товариства читальні “Просвіти” в піднесенні освіти та культури журів’ян і їх боротьба за духовне і національне відродження

(Ф. 348 он 1 стр. 2468, с. Журів. Звіти, протоколи читальні “Просвіти”)

У другій половині 19 ст. більшість священників у Галичині були народовцями. Вони сприяли духовному і національному відродженню українського народу. В 1868 р. ними була створена культурно-освітня організація “Просвіта”. Серед перших членів і керівного органу “Просвіти” був уродженець с. Григорова, професор академічної гімназії Омелян Огоновський (1833 – 1894) – сусід нашого села Журова. З 1877 р. аж до самої смерті він очолював товариство “Просвіта”. По селах почали засновуватися товариства, при яких існували бібліотеки, крамниці, позичкові каси, шпихлірі.

18 грудня 1896 р. у містечку Журів була заснована читальня “Просвіти” заходом філії товариства “Просвіти” в Рогатині, про що свідчать документи.

З 1894 по 1896 рік в журівській парохії був завідателем церкви о. Іван Созанський, який очолив товариство “Просвіта” в Журові. Ось про що він повідомляє Головний Виділ: “Світлий Виділе! Дня 18 грудня 1896 р. наступить у Журові повіту Рогатинського утворення читальні товариства “Просвіта”. Позаяк читальники Журова суть люди дуже убогі, як і загалом ці та громада, а при тім не просвічені, тому для прискінення тої просвіти, як також для улегшення і обмеження видатків, осміляємось просити

“Світлий Виділ” дозволити ласкаво обдарувати їх книжками свого видавництва, а кожний дар приймемо з найбільшою вдячністю. Голова комітету читальні о. Іван Созанський, парох Журова”.

На основі прохання голови читальні “Просвіти” о. І. Созанського Головний Виділ невдовзі зробив щирий подарунок журів'янам: прислав 64 книжки, мапу Галичини, 5 портретів, календар на рік 1897, всього на суму 13 зр. 95 кр. Книжки прийшли на руки о. І. Созанського. Головний Виділ просив виділ читальні “Просвіти” в Журові послати йому звіт про роботу з перших загальних зборів читальників. Звіту не було здано о. І. Созанським, бо він відбув на парохію в Черче в 1896 р., а на його місце в журівську парохію Консисторія призначила о. Володимира Андрухового.

В 1898 р. о. Володимир Андрухів, завідаватель журівської парохії, здав “Справозданє”, в якому відмічено, що останні загальні збори відбулися 15 травня 1898 р. Членська вкладка чоловіків – 60 кр., жінок – 30 кр. Всього мужчин 24, жінок – 15, парубків 8, дівчат – 4, разом 51 член. Письменних – 22, неписьменних – 29. В касі залишилось готівкою 10 зл. р., 50 кр. Бібліотека має 90 книжок, читальня передплачує часописи “Свобода”, “Посланник”, “Господар”, даром одержує “Діло”, “Руслан”, давні річники “Зорі”.

Отець Андрухів Володимир – голова виділу товариства читальні “Просвіти”, Марія Озарків – заступник голови, Григорій Матофій – писар. Звітуючи, писар Григорій Матовій пише: “Читальня міститься в домі Йосифа Озаркового. (війта – Я. М.) Засідань виділу було 5, а то 1.05.1898 р.; 15.05, по Службі Божій у пам'ять свободи; 19.05.1898 р.; 12.06.1898 р. і 19.07.1898 р. Опісля вибухнув вогонь, і хата Йосифа Озарківа згоріла. Відтак тяжко було збиратися, бо годі було на хату згодитися. Дперва в падолисті наново збирались охотники у домі нової хати у Й. Озаркова. Ту загорілась школа. Щоби виучити язика в науці, спосібних хлопців, а при тім учитися читати і писати по-руськи, зголосилося 5 хлопців, котрі участвуют щоденно. Науку преподаю сам, з власної волі. При тім співаються пісні народні і церковні. О хор трудно, бо річ знана, певна заплата за то є, що ему даєся наука співу, то може би пішов, впрочім, немає ту таких, бо поїхали до Нью-Йорка і Канади. Головно спричиняються до утримання читальні Йосиф Озарків, Іван Сенів, Стах Беркій.

Сими часами задумуємо отворити крамницю і касу, але труднощі суть, бо я не маю гроша, а ту у нас містечко, а польські вороги много псують – ми боремося всіми силами!”

Слід відмітити, що писар виділу товариства читальні “Просвіти” в Журові Григорій Матофій довший час був дяком і добрим помічником священикові. Він був щирим патріотом, завжди чинив опір окупантам, так виховав і сина Лева, який був активним просвітянином. З-поміж усіх маломіщан Григорій Матофій найактивніше виступав проти поляків.

На приходстві о. Андрухів було весь час гамірно і весело. Дружина отця намагалася грати роль аристократки, вела великопанське життя, постійно влаштовувала в себе гучні гостини з музикою і танцями. І не було мови, щоби іноді заглянути до читальні або серед жіноцтва. Чоловік їй потурав. Зате читальня стояла пустою. Крамниця читальні, яку заснував о. В. Андрухів, підупала, бо пані їмосць все брала в ній на борг, але свого боргу ніколи не віддавала.

Із 1897 по 1899 роки, коли на журівській парохії був завідателем о. в. Андрухів, в архівах знайдено, крім звіту виділу читальні, досить цікавий лист за 22.03.1900 р. від Головного Виділу до всечеснішого о. Пеленського Андрія, пароха в Княгиничах: “Дня 20.02.1900 року отримав Головний Виділ письмо від п. Стефана Тустановського (*дідича Журова – авт.*) з просьбою о вислання контрольора до провірення рахунків крамниці у Журові. Позаяк справа ся здається бути важкою, проте Головний Виділ просить Вашу всечесність, яко найбільше укваліфікованого, щобиьте зволили в порозумінні з п. шебеляном Стефаном Тустановським перевести контроль крамниці і вислід ласкаво повідомити Головний Виділ “Просвіти”. Якщо самі будете перешкоджені, то звольте зі своєї сторони уповноважити когось іншого, кого будете вважати за найвідповіднішого.”

Чому саме дідич вимагав контролю читальняної крамниці? Справа в тому, що священик В. Андрухів вирішив відкрити при читальні кооперативну крамницю. Він зібрав з парафіян 100 ринських, але цього було мало, і він звернувся до дідича С. Тустановського, запропонувавши йому вступити до новоствореної крамниці з умовою с чистого доходу на користь дідича. Дідич дав 300 ринських на крамницю, сподіваючись з того мати прибуток, але не так сталося. Пані їмосць наробила боргів і крамниця прийшла до упадку. Дідич зі злості не підписав презенту о.

Володимирові Андрухіву на парохію в Журові, яку йому обіцяв.

В 1900 р. Консистерія призначила на журівську парохію о. Олексія Пристая. Першим архівним документом за час головування о. О. Пристая в товаристві читальні "Просвіта" є документ "Справозданє читальні "Просвіти" в Журові, повіт Рогатин від дня 10.03.1900 р.," коли відбулись загальні збори читальні. Із документа довідуємося, що в 1900 році було 35 членів, які оплатили членські вкладки (чоловіки – 30 сот., жінки – 60 сот, парубки – 25 сот, дівчата – 10 сот.). Читальня одержує газети "Діло" (від о. пароха), "Свободу", "Господар", "Місіонер" та книжки "Просвіти". При читальні працює бібліотека, має 124 книжки. В тому році вписалося 24 нових члени, але за цей рік живішого руху читальні не було з різних причин, не запланованих від виділу. При читальні основано в 1900 р. шпихлір. Крамниця мала обороту 3000 зл.р. (6000 кор.), товару з урядженням і інвентарем має крамниця 649 зл.р 64 кр. (інвентаризація з дня 14.03.1901 р.). Позаяк жидівські склепики одні вже упали, другі упадають, є надія, що крамниця розвивалась добре."

Із "Справозданя" з руху читальні "Просвіти" за 1901 р. відзначено, що читальня "Просвіти" в Журові "розвивається правильно. Сходи членів відбуваються вечорами не тільки в неділі і свята, але часто і в будні дні. Читальня та крамниця розвивається дуже добре. Товари доставляються з тресту з Кракова, з Будапешта, з Дрогобича, зі Львова і Станіславова. З Кут (нафта) та подріб'язки тоншої вартості товарів з Букачівець, Рогатина і Бурштина."

Голова виділу читальні о. О. Пристай подав заяву в Головний Виділ про виділення позики в квоті 1200 корон. На його заяву прийшло повідомлення з Головного Виділу з поясненням, як треба правильно оформити прохання про позику.

В "Справозданю" читальні "Просвіти" в Журові за 1902 р. довідуємося, що "останні збори відбулися 14.06.1903 р. за кількістю 25 чоловіків, 15 жінок, 5 парубків, 10 дівчат. Усі вони письменні. Загальний річний прихід – 30 кор. 25 сот., розхід – 30 кор. Крім знаних нам часописів передплачено ще й "Гайдамаки". Куплено дім за 1920 корон, тому читальня має довгу 1496 корон. Дім і город при ньому мають вартість 2000 корон. Загальний річний прихід – 1000 кор., розхід – 600 кор., чистий зиск в році – 400 корон. Крамниця заснована 20.03.1899 р., з капіталом 836 кор., міститься у власному домі читальні "Просві-

ти". Товари побирає у Шварца з тресту, у Гроса з Кракова, у Шварца з Будапешта, у Янковського зі Львова, у Фібера з Бельц, у Гаутмана з Букачівець, у Фіта з Ходорова, у Геліха з Бурштина і де тільки можна достати кращий товар."

В зв'язку з тим, що позика довго не надходила, о. О. Пристай, як голова виділу читальні "Просвіти", зажадав від Головного Виділу у Львові пояснення. Він переживав, що 1 травня 1902 р. читальня повинна заплатити першу рату в сумі 1000 корон продавцеві, бо "в противному разі читальня може вислизнути з рук задля недодержання реченця сплати 1000 корон, а також може пропасти завдаток у сумі 200 корон."

29.03.1902 р. Виділ читальні "Просвіти" в Журові просить Головний Виділ подати дату, до котрого числа Виділ Краєвий призначив для тутешньої читальні субвелянцію у сумі 900 кор., щоби можна чим скоріше дочекатися тої позики. Куплений від жида дім, читальню і крамницю, шпихлір та касу оцінено за 16 110 зл.

Перед посвяченням нового будинку читальні "Просвіти" на зборах членів було обговорено питання про відсвяткування річниці знесення панщини в Журові. Виділ читальні просив Головний Виділ делегувати на посвячення читальні в Журові В/п п. Цегельського.

Звіт за 1905 р. повідомляє, що у склад виділу читальні входять: о. Олекса Пристай – голова, Михайло Беркій – заступник голови, Гриць Матофій – секретар, Гриць Белегай – бібліотекар, п. Ольга Пристайова, Михайло Озарків, Степан Возняк – виділові.

1.03.1905 р. за закуплений дім буде сплачена остання рата – 112 корон. Пані Ольга Пристайова готує виставу "Тато на заручинах". В зв'язку із тим, що в містечку в 1905 р. всіх греко-католиків 450, читальня ний рух розвивався слабо.

"Справозданє" читальні "Просвіти" за 1906 р. повідомляє, що в Журові і Підмихайлівцях 13.01.1904 р. засновано позичкову касу "Райфайзенку" з капіталом 3000 кор., яка позичає гроші на 6%. Загальний річний прихід читальні 370 кор., чистий зиск в 1905 р. – 50 кор.

Звіт читальні "Просвіти" на час від дня 1 травня 1909 р. до 1910 р. повідомляє, що останні збори відбулися 1 травня 1910 р. Обрано виділ читальні: Голова – Віктор Ярощак, містоголова – Іван Фернега, писар – Євстахій Гриньків, касієр – Марія Федішин, господар – Іван Баранович, заступники виділу: Степан

Возняк, Йосиф Озарків.

В громаді є однокласова польська школа, в якій навчаються 63 дітей, що розмовляють по-українськи. Урядова мова в громаді – українська. До українських справ поляки і жида відносяться добре, бо членами читальні “Просвіти” є 13 поляків і один жид.

Виділ товариства читальні “Просвіти” в Журові повідомляє Головний Виділ у Львові, що загальні збори читальників з 14.08.1921 р. обрали виділ читальні в складі: голова – Іван Беркій, заступник голови – Микола Дашкевич, секретар – Гриць Сенів, касир – Дмитро Кіндій, бібліотекар – Гриць Сирлик. На заступників обрані Дмитро Фернега, Бобик Михайло.

Дня 7.07.1921 р. голова виділу читальні “Просвіти” в Журові о. Володимир Давидяк звертається до Головного Виділу товариства “Просвіти” у Львові з просьбою постаратися про затвердження статуту в намісництві, бо статут в часі війни загубився, і читальня не має ні одного примірника.

Дня 12.04.1922 р. староство в Рогатині заборонило на прохання драматичного гуртка поставити дві п’єси: “Перехитрили” і “Назар Стодоля” – в зв’язку з тим, що читальняний будинок не відповідає вимогам санітарним. Від 16 січня 1923 р., тобто від заборони староства в Рогатині грати п’єси в аварійному будинку, аматорський кружок припинив свою діяльність. За зароблені кошти від поставлених п’єс в сумі 15 000 м.к., рішили покрити цілий дах новими гонтами.

1.12.1922 р. до Головного Виділу товариства “Просвіта” прийшов донос від члена товариства читальні Дмитра Фернеги про те, що в роботі читальні в Журові творяться безпорядки, сварки, а навіть п’янство, а виділ читальні не приймає жодних заходів. Не передплачено жодної газети, хоч за поставлені п’єси зібрано 8 000 чистого доходу. Гроші даремно лежать, немає з них жодного прибутку. Дмитро Фернега просить Головний Виділ допомогти наладнати роботу в читальні. Головний Виділ звернувся до виділу філії товариства “Просвіти” в Бурштині, до пароха о. Олександра Гутковського, якому було послано на руки донос Фернеги Дмитра, щоб він вислав у Журів делегата, який би подбав, щоб культурно-просвітницька праця читальні йшла правильною дорогою і не давала причин до жалоб зі сторони деяких членів місцевої читальні, аби доходи читальні не марнувалися, а йшли на добро загалу.

Дня 14.08.1921 р. скликано загальні збори читальні, повідомив-

ши перед тим старство в Рогатині, що читальняний будинок в Журові відремонтовано. На загальних зборах було обрано новий виділ читальні: Іван Беркій – голова, Микола Дашкевич – заст. голови, Гриць Сенів – секретар, Гриць Сирлик – бібліотекар, Дмитро Кіндій – касир, Дмитро Фернега і Михайло Бобик – заступники. Повідомлено, що бібліотеку під час війни цілковито знищено, тільки один річник “Батьківщини” вцілів. Наново зав’язався аматорський кружок, котрий дав дві вистави “Перехитрили” і “Назар Стодоля”. Дня 11 березня 1923 р. на загальних зборах читальників обрано виділ: голова – Матофій Григорій, заступник голови – Сенів Михайло, секретар – Гриньків Михайло, касир – Беркій Іван, бібліотекар – Сенів Осип. На заступників виділових – Беркій Михайло і Гринишин Дмитро.

“Звідомлення читальні “Просвіти” за час від 1 липня 1927 р. по 30 червня 1928 р. Містечко Журів, пошта Журів, залізнична станція Чернів, політичний повіт Рогатин, судовий повіт Бурштин, філія “Просвіти” Бурштин, число мешканців у громаді – 1400, в тому числі українців 800, число рескрипту, затвердженого статутом читальні, – 1922. Останні збори відбулися 4 червня 1928 р., на них вибрано виділ у складі:

1. Голова – Фернега Дмитро, господар, 39 літ;
2. Заступник голови – Бобик Михайло, рільник, 30 літ;
3. Секретар – Озарків Іван, зарібник, 33 літ;
4. Скарбник – Возняк Володимир, рільник, 25 літ;
5. Бібліотекар – Гальків Андрій, рільник, 30 літ;
6. Господар – Бобик Дмитро, рільник, 28 літ;
7. Член виділу – Карась Семен, господар, 28 літ;
8. 1-й заступник – Бобик Дмитро, рільник, 28 літ;

Ревізійна комісія:

1. Озарків Омелян – писар громади, 29 літ;
2. Беркій Іван – столяр, 32 літ;
3. Кіндій Дмитро – тесляр, 30 літ.”

Подано “Анкетний листок у справі театральних гуртків”. З нього довідуємося, що крім Ольги Пристай, Кирила Беркія, Івана Беркія, Василя Беркія, Йосифа Сеніва, Богдана Дашкевича, керівником гуртка був о. Давидяк Любомир. В гуртку було 30 членів. При читальні був організований хор, диригентом якого був Беркій Богдан, потім о. Любомир Давидяк. В хорі було 20 співаків.

Дня 24.05.1929 р. на загальних зборах було обрано виділ

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

читальні: Голова – Беркій Іван, заступник голови – Карась Семен, касир Янкевич Іван, бібліотекар – Беркій Павло, секретар – Озарків Іван, перший виділовий Сенів Йосиф, 2-й виділовий Беркій Михайло. До контрольної комісії вибрали Озарківа Володимира, Возняка Володимира, Гринишина Дмитра.

Звідомлення з 1 липня 1931 р. по 30 червня 1932 р. число рескрипту затвердженого статуту читальні п. 4889/24/1. Останні збори відбулися 12 червня 1932 р. Обрано виділ: Голова – Кіндій Дмитро, заступник голови – Беркій Кирило, секретар – Беркій Богдан, скарбник – Бобик Михайло, бібліотекар – Беркій Василь, господар – Дашкевич Розалія, член виділу – Фернега Катерина, 1-й заступник – Сенів Андрій. Ревізійна комісія – Возняк Володимир, Шумило Богдан, Дашкевич Богдан.

При читальні організовано жіночу секцію і веде її “Союз Українок” на чолі з Розалією Дашкевич. Членами “Союзу Українок” організовано курси кравецтва, вишивки, куховарства і печива, годівлі птиці і домашніх тварин. При читальні є молочарня, якою завідує Беркій Іван і каса Стефчика. Для святкування “Просвіти” і збірки “Дару “Просвіти” рішено зайнятися членам читальні Ярощаків Тарасові і Василеві Сеніву.

З протоколу загальних зборів від 28.07.1939 р. довідуємося, що аматорський гурток поставив три п'єси, а хор – один концерт в роковини Тараса Шевченка. Відсвятковано 40-ліття заснування товариства читальні “Просвіти” в Журові. Хор надав допомогу філії “Просвіти” в Бурштині, яка відсвяткувала свято “Просвіти”.

З протоколу № 1/35 звичайних загальних зборів товариства членів “Просвіти” з дня 13.03.1935 р. довідуємося, що більшістю голосів вибрано такий виділ читальні: Беркій Василь – голова, Сенів Андрій – заступник голови, Наболотний Іван – секретар, Возняк Володимир – касир, Пазіняк Степан – бібліотекар, виділові Дашкевич Богдан, Сабатович Гнат, Кіндій Петро, заступники виділових – Ярощак Іван, Гриньків Євлампій, Сабатович Петро. В контрольну комісію обрано: о. Мирослава Липинського, Кіндія Дмитра, Карася Семена – господарем. Як мужа довір'я вибрано Семена Карася.

На загальних зборах 1937 р. вибрано до виділу Беркія Івана – голова, заступника голови – Фернегу Степана, секретаря – Беркія Павла, скарбника – Бобика Михайла, бібліотекаря – Дашкевича Богдана, господаря – Гриньківа Євломпія. Контрольна комісія: Карась Семен, Возняк Володимир, Матофій Лев.

Пацифікація і “ПРОСВІТА”

у спогадах о. Зиновія Карася

Я не можу визначити часу в своїй біографії, коли я вперше зустрівся з “Просвітою”. Мені здається, що такого часу і не було, бо з перших дитячих спогадів я пам’ятаю і “Просвіту”. Моя дитяча пам’ять зберегла епізоди із життя десь між 2,5 – 3 роки, і тоді я знав, що тато (колишній січовий стрілець, що поранений повернувся з Лисоні), і мама йшли або верталися з “Просвіти”. Добре пам’ятаю розповіді про пацифікацію, каральну експедицію польської жандармерії і війська в 1930 р. в нашому господарстві з того часу залишився речовий спогад. Жандарми піддавали поганьбленню не тільки українські культурні установи, зокрема, читальні “Просвіти”, крамниці “Кооперативи”, але і свідомих українців. Польський вояка замахнувся рушницею на тата в stodолі, де вони робили обшук, але тато відхилився і приклад рушниці вдарив по дерев’яній корбі млинка для віяння зерна. Корба розкололася на дві частини, але тато пізніше не робив нової корби, а дротом скріпив до купи тих дві половинки, і як спогад, корба служила, поки млинок і інші сільськогосподарські машини і знаряддя не опинилися на колгоспному тоці, де з часом з них нічого не залишилося. Щоби не повертатися до теми пацифікації, нагадаю, що під час неї було розстріляно члена “Просвіти” Романа Булку, членами “Просвіти” пізніше були і його сини. Про долю цієї родини подаю окрему публікацію.

Коли я підріс десь до віку 4 – 5 років, мене віддали в дитячий садок “Захоронку”. Він діяв тільки літом у приміщенні читальні “Просвіти”. Проводила його черниця з Підмихайлівського жіночого монастиря чину св. Василія Великого. Кожного ранку вона долала відстань 3 км, проводила з нами, малими, час. Навчала молитов, пісень, різних забав, а відпустивши нас додому, знову йшла в свій монастир. Пам’ятаю, що вже тоді в Галичині була відома пісня М. Вороного “О Україно, о люба ненько”. Сестра Вікторія навчила нас співати цієї пісні, ходячи по колу і тримаючись за руки. “Захоронці” і сестрі Вікторії мої ровесники багато в дечому завдячують.

Я застав “Просвіту” вже сформованою. До моєї появи на цій скорбній землі вже був будинок у формі простої селянської хати, тільки дещо більшої, розташованої причілком до дороги. Так були розташовані в цьому ряді всі хати в центрі села.

Пардон! Всі називали мій Журів містом. І з присілків, коли йшли до центру, то йшли "до міста". Події відбувалися "в місті". Того "міста" було як кіт наплакав. Колись невелика територія, обнесена валом і ровом з водою, в центрі якої стояв замок і величавий костел, побудовані в середині 16 ст., тепер була заселена українцями, поляками і жидами. З них тільки українці жили жвавим культурницьким просвітянським життям. При читальні "Просвіти" працювали драматичний і хоровий гуртки, "Кооператива", молочарня, "Сільський господар" тощо. Часто відбувалися імпрези, найчастіше театральні вистави силами сільських аматорів, або з сусідніх сіл Колоколина, Підмихайлівець, Григорова, Воскресінець. На такі вистави батьки часто брали і мене. Коли я вже пішов до школи, то на виставу потрапити стало трудніше, адже дітям шкільного віку доступ до будь-яких заходів в читальні польська державна адміністрація забороняла. На кожній виставі сидів жандарм (шандар), в обов'язок якого входило не допускати до читальні шкільну молодь і слідкувати, щоби не було будь-якої крамоли. На щастя, шандар (десь з центральної Польщі) не все розумів в українській мові. На виставу тої чи іншої п'єси мусив бути дозвіл повітового старости. Деколи вдавалося його обдурити. Для прочитання йому давали якусь нейтрально-політичну п'єсу, а готували зовсім іншу. На грудях кожного члена "Просвіти" був відповідний значок, в карточці записувались членські внески. Бути членом "Просвіти" вважалося честю. Порядок під час імпрез був ідеальний. І не внаслідок якогось особливого стеження за ним, а просто тому, що інакше не могло бути. Моральний стан кожного просвітянина був зразковим. Пошанування товарища, старших було само собою зрозумілим. Честь дівчини вважалася честю самого села. Гостей з інших читалень зустрічали як дорогих гостей, піклування про них було на першому місці. Їм виділялися найкращі місця, під час танцю свої могли і не танцювати, коли не вистачало місця, лиш би з гостями обійтися найкраще. Про пияцтво не могло бути й мови. Таких випадків, щоби хтось прийшов "підмогориченим" – "Просвіта" не знає. Просвітяни зверталися один до одного – пане, брате, сестро. На ти зверталися тільки близькі товариші, які зналися з дитинства. Звертання між 16-літніми гостями було тільки на "Ви". До речі, звертання до своїх батьків було також тільки на "Ви".

Рідко який хлопець чи дівчина не належали до "Просвіти".

До "Просвіти" вписувалися навіть свідомі наймити, що служили в польських родинах, бо бідність їх батьків змушувала наймитувати. Потім вони, як правило, пішли в УПА. А Дмитро Біленький, що наймитував в поляка-колоніста Журека, збирав нас, хлопчаків, на пасовиську, говорив, що мусить бути революція, бо далше такого стану в державі терпіти не можна. Ми не все розуміли, що то революція, але знали, що це має бути щось таке, як було за козаків. Поляки на наші імпрези за окремими винятками не ходили, а коли десь в 1930 р. збудували своє "Кулко", то і зовсім відділилися від українців. До половини 30-х рр. співжиття між поляками і українцями було поміркованим, хоч бійки поміж хлопчачами в школі були часті. Нас поляки обзивали "кабанами", ми поляків – "ляхами". Наші вчительки – рідні сестри Анна і Емілія Кшижановські, десь з центральної Польщі – до українських дітей були наставлені недоброзичливо. Школа в Журові була утравістична, тобто польськомовна, українська мова тільки як предмет вводилася з другої кляси. Вела українську мову Катерина Соломківна з Пукова – дочка свідомого українця Соломки; до речі, його прізвище вписане на меморіальній дошці в Рогатинській гімназії в числі тих, хто найбільше причинився до побудови на народні кошти будинку гімназії. Одначе, наша вчителька, хоч всеціло була на нашій стороні, вирішального голосу не мала. В 1944 р. її замордували большевики в пуківському лісі. Польські вчительки жиденят краще трактували, як нас, українців, одначе навчання відбувалося успішно. Закінчивши шість кляс нашої школи, молодь тягнулася до гімназії.

Стосунки між українцями і поляками погіршувалися з року в рік. З часу, коли поляки заснували молодіжні організації "Орлента" і "Щельци", а їхні молодіжні і дитячі журнали "Пломичек" і "Пломик" почали орієнтувати польську молодь у шовіністичному антиукраїнському дусі, прийшло до поважних сутичок. Однієї неділі в читальні відбувалася забава з танцями. Сюди увірвалися щельци з сусіднього Григорова, озброєні ножами і гумшляками (сталевими пружинами, обшитими шкірою, з ручкою, а на кінці – відливка зі свинцю), почалася бійка, було поранено ножом кілька наших хлопців: Гната Сабатовича, Івана Булку, Івана Матофія. На другий день було знайдено речові докази нападу, але польська поліція "ніяк не могла знайти нападників". Незважаючи на такі інциденти, просвітницьке

життя не тільки не завмирало, а ще більше набирало сили. Був кинутий клич: "Свій до свого по своє", тобто українець повинен купувати товари тільки в своїй кооперативі і тільки своїх фірм, а також продавати надлишки своїх сільськогосподарських продуктів. Це найбільше лякало жидів, бо ж торгівля була зосереджена в їхніх руках. З корчми залишився тільки будинок, в якому в мої часи була розміщена реміза (пожежна охорона з ручною помпою). На сільську кооперативу, що забезпечувала мешканців товарами першої необхідності, також був зроблений напад. Вночі проламано стіну і викрадено багато товарів. Як виявилось згодом, кражу вчинив свій "хрунь". При читальні функціонувала бібліотека. Голова "Просвіти" Богдан Дашкевич намагався закуповувати для бібліотеки книжки на актуальні теми, які будили б національну свідомість і почуття людської гідності. За позичення книжки для прочитання читач платив 5 грош, що йшли на закупівлю нових книжок. Також бралася частина грошей з вистав, забав на закупівлю книжок, газет і журналів. Дуже популярною була серія "Дешева книжка" – брошури на найрізноманітніші теми, газети "Народна справа", "Громадський голос" (дещо ліва), календар-альманах "Золотий колос", "Рідна мова". Багато дітей в селі мали передплачені батьками "Дзвіночок", "Малі друзі", "Ранок", "Світ дитини". Ці небагаточисельні видання відіграли величезну роль в пробудженні національної свідомості, патріотизму наших людей, особливо молоді. Потім ці молоді люди першими включилися в ОУН, а згодом УПА, першими і впали жертвою на кривавому полі, в тюрмах, таборах і в боях з окупантами всіх мастей.

Переслідування польських окупаційних властей не припинялося ні на один день, хоч до такої майстерності, до якої дійдуть згодом в НКВД, полякам було далеко. Звідкись і не знаю хто в село доставив "Тараса Бульбу" Гоголя. Польська поліція розгорнула цілу акцію для розшуку книжки, але так її і не знайшла. Непогано працювало товариство "Відродження". На кінець в селі залишилося три пияки, хоч в порівнянні до пияків наших днів вони не йдуть. Коли такий "пияк" випивав в жида "око" (125 мл) горівки, то це вважався таки пияк. Ніякі умовляння ні в громаді, ні в церкві не могли їх зупинити, тоді члени "Просвіти", молоді хлопці, як кару, одному влили в криницю пляшку дьогтю, іншому – розв'язали і розтягнули по саді мандлі (кулі соломи, приготовленої для зв'язування сніпків на покрівлю),

третього вечером кинули в яму, повну гноївки. А треба пам'ятати, що в родині кожного була дівчина на відданні. Встояти перед плачем зганьбленої дівочої честі батько не зміг. Так село позбулося останнього пияка. З того часу були започатковані весілля без алкоголю.

Не знаю з якого часу, бо я їх вже застав, були започатковані фестини, на які приходило багато молоді з навколишніх сіл. Кожний гурт дівчат і хлопців приходив організовано. Око милувало, коли на площу виходило сто дівчат зі серпами, завітчаними колоссям або стрічками, в національному одязі і виконували спортивні вправи. Хлопці із списами, шаблями, крісами (все дерев'яне) – також з різноманітними вправами. Хорові здвиги, походи Марійських дружин і т.д. і т.д. На багато дечого поляки мусили дивитися крізь пальці, бо побороти не змогли, не змогли виставити від себе чогось подібного. Незважаючи на заохоту від держави, польське громадянство не було здатне на такі заходи, які організовувала “Просвіта”. Вони могли тільки ненавидіти, шипіти і шкодити, де могли.

З “Просвіти” вийшли ті, що свідомо пішли на боротьбу за Українську державу в рядах ОУН. Роман Булка, син розстріляного, і Гнат Сабатович пройшли через Березу Картузьку, у Львівських “Бригідках” відбули покарання за приналежність до ОУН більше молодих хлопців. Багатолітній голова “Просвіти” Богдан Дашкевич емігрував до Америки перед наступом “перших совітів”. Часті реферати про різні історичні дати найчастіше готував і відчитував він, чого “визволителі” були б йому не вибачили.

З приходом “визвольної” червоної армії в 1939 р. “Просвіта” офіційно перестала існувати. Бібліотеку було заховано, глибокому схову піддали театральний реквізит, одяг, а були і справжні, як мені здається, цінні шаблі, мушкети, пістолі. Адже більшість п'єс, які ставили сільські аматори, були на теми періоду гетьманщини, Запорозької Січі, січових стрільців. На час “перших совітів” культурницьке життя завмерло цілковито, навіть сільські забави, танці перед Великим постом молодь влаштовувала чомусь в хатах, а не в клубі. З перших днів “визволення” в 1939 р. в селі постійно знаходився комісар – москаль Горосілов. Кожного тижня він влаштовував мітинг, але вже не в нашій читальні, а в будинку польського “Кулка”, що зберігся і досі. На мітингах вихвалявся спосіб совєтського життя. Як виявилось згодом, в завдання входило

стеження за всім, що діялося в селі, вербування конфідентів (сексотів). Перший вивіз в Сибір польських колоністів в 1940 р. ретельно підготував і спланував саме він. Кожного тижня він подавав в НКВД свій звіт. Арешти свідомих селян підготовляв також він. До своєї роботи залучав найбільш бідних селян, поляків і жидів, з них він мав добрих "осведомітелів". Перед початком советсько-німецької війни комісар зник.

З приходом німців просвітницька робота розгорілася з новою силою. Молодь горнулася до читальні. Майже кожної неділі відбувалися вистави, в тому числі п'єси на найновіші теми вже большевицької дійсності: "Проти брата станув брат", "Тріумф прокурора Дальського", "Чари однострою", "Партизани", "Марко проклятий" та інші. Жаль, що авторів я забув. Молодь заспівала нових пісень, досі не чутих: "Ми зродились із крові народу", "Ми, українські партизани", "Пісня про Лопатинського", "В Карпатах сум і жаль настав", багато пісень про події в Карпатській Україні. В 1943 р. відбувся останній фестин. Відчуваючи, що наступають події, коли треба буде на ділі показати свій патріотизм, молодь гуртувалася, хлопці почали записуватися в дивізію СС "Галичина", що покликана була стати зав'язком Української національної армії, інші готувались в УПА. Почався збір харчових продуктів, сільського полотна, яке фарбували і шили однострої, сільські шевці шили патронташі і інше шкіряне спорядження. А фронт насувався все ближче, і молодь співала, як ніколи. Патріотичні пісні лунали в чудесному виконанні, всіх їх перекривав голос знаменитого сильного тенора Славка Самардака (живе досі). Це були останні співи. Так молодь вже ніколи не співала. З приходом "других совітів" праця в "Просвіті", яка за німців неофіційно, але фактично плідно працювала, зовсім припинила своє існування. Бібліотеку розібрали люди, з часом з тих книжок не залишилося нічого, одні згнили від частих закопувань, інші попадали в руки облавників. Мені вдалося виховати досі єдину книжку з журівської читальні, незважаючи на часті обшуки в мене в часи арешту і пізніше – це є "Шевченкова криниця", зладжена Володимиром Дорошенком, згрупована дійсно криниця думок великого поета, що стосується різних аспектів суспільного, історичного, національного життя.

Не можу не згадати нашого дитячого "театру". Ми, хлопчакі, підбирали п'єси здебільшого з дитячих журналиків і влаштували виставу на присілку в stodолі. Ми мали немало аудиторію,

і не тільки дитячу. Перш за все до нас приходили “на виставу” до нашого “театру” наші батьки, старші брати і сестри, подивитися на своїх “артистів”. Сходилася вся дівчора і біла “браво”. Деякі вистави були платні “по білетах”, а п’єса “Солом’яний бичок” (сам бичок був виплетений із соломи) витримала кілька вистав. Не знаю, хто ще живий залишився з наших “акторів”, але спогади про ті часи залишилися дуже милі. “Просвіті” я завдячую дуже багато.

Менше враження і корситі залишила нам наша церква. Складалося так, що священики чомусь мінялися часто, і кожен новий отець не встигав загригти місця. В ранньому дитинстві пам’ятаю о. Давидяка, який мене і хрестив. Я запам’ятав його паралізованим, але мешкав він з родиною на плебанії. У Львові вчився його син Любомир, потім в большевицькі часи він мешкав у Коломиї. Потім був о. Баслядинський – целібс. Дуже добре село прийняло молодого о. Скробача з Вербиловець. Але після розгрому Церкви в 1946 р. він кудись виїхав, відмовився приймати православ’я і працював бухгалтером на Львівщині. Довгі роки село обслуговував о. Дмитро Сеньківський з Колоколина.

В минулому році я відвідав згадані села Колоколин, Підмихайлівці, Журів, зокрема монастир, де зараз знаходиться психіатрична лікарня. Позбавлені молоді, що масово переселилися в міста, ці села, колись повні життя, виглядають ще сумніше, як в роки 1944 – 48, коли в них лютували безконечні облави, лилася кров, але люди боролися.

о. З. К.

Громадський рух жіноцтва

В умовах бездержавного розвитку українців у всіх їх громадських рухах, організаціях, в тому числі і жіночих, домінувала проблема розбудови нації, повного її функціонування. По селах і містах почали створюватися жіночі громади, залежно від напрямку діяльності: церковно-доброчинні, культурно-просвітницькі і інші. В Рогатинщині існувала “Жіноча громада”, а в 1925 р. була заснована філія “Союзу українок”.

В 1892 р. в журівській парохії за о. Андрія Пеленського велику роботу серед жіноцтва проводила дружина священика пані

Голова Союзу
Українок
Ярощак Юлія

Меланія. Вона мала вдома достатком різної роботи, проте була теж дуже діяльна в громадському житті. Невтомно працювала серед сільського жіноцтва, яке просвічувала і виховувала. Одягнувшись в національний стрій, завжди ходила зі своїм чоловіком до читальні, де вголос читала для присутніх цікаві книжки і часописи. Вела гутірки та навчала жінок і дівчат, як і що варити або пекти. Своім впливом підносила рівень товариського життя серед сільського жіноцтва, зокрема оживляла читальню і викликала зацікавлення до неї навіть тих, що досі ставились байдуже або ворожо до освітнього і національного руху.

Слід згадати дружину священника Івана Созанського, яка була його помічницею у культурному розвитку Журова. Пані Созанська організувала журівське жіноцтво, заснувала сестринство і жіночий клуб. Вчила жінок і дівчат шити, варити, пекти, доглядати дітей і хворих та годувати домашню птицю. Вона також приходила в національному строю і захоплювала собою журівське жіноцтво. Навіть латинники приходили до читальні, щоб послухати, як їмосць вчить своїх газдинь і дівчат, бо і вони хотіли чогось навчитися від неї. Коли в журівську парохію перейшов о. Олексій Пристай, то разом з дружиною Ольгою щонеділі по полудню йшли до читальні. На пані їмосць чекало там маломістечкове жіноцтво. Дружина о. Олексія читала жінкам різні повісті, досхочу сміялись вони над жартами і співомовками Степана Руданського і щиро плакали над "Марусею" Квітки-Основ'яненка. Після читання вели розмови про різні домашні господарські справи. Їмосць навчала їх, як слід смачно і дешево варити і пекти, як заходитися біля ярини та як раціонально годувати птицю.

В жовтні 1934 р. відбувся жіночий Конгрес у Станіславові. Почалися поїздки голови філії "Союзу Українок" з Рогатина Кузикової по селах з метою відновлювати і засновувати нові гуртки "Союзу Українок". Студентка з Рогатинської гімназії Зеня Поташник-Воробець щонеділі їздила по селах, де збиралися

руховички-селянки і вчила їх рухових вправ. На "Свято Селянки" відбулися вправи "Боже Великий, Єдиний" з участю 500 молодих жінок і дівчат, серед яких були і дівчата з Журова. Олена Кісілевська видає в Коломиї журнали "Жіноча Доля" і "Жіноча Воля", які передплачували також декілька членкинь із Журова. Централь "Союзу Українок" редагує двотижневик "Жінка" і журнал "Громадянка" (для селянок). По селах організувались курси куховарства, печива, кравецтва, в тому числі і в Журові. В листопаді 1938 р. відбувся останній з'їзд "Союзу Українок", де були присутні делегатки із сіл Рогатинщини. З журівської делегації на з'їзді була голова "Союзу українок" Ярощак Юлія. Головами "Союзу Українок" обиралися Давидяк Гавриїла, дружина о. Давидяка Володимира, яка була дуже активною під час організації усіх святкувань. Її заступником була Мовчан із с. Вільхова, Дашкевич Розалія, яка була також активною організаторкою курсів і фестинів. Не відставала і Голова "Союзу Українок" Фернега Катерина і Крижанівська Феодосія. Членами "Союзу Українок" були Озарків Параскевія, Ярощак Марія, Ярощак Ольга, Ярощак Анна, Дашкевич Емілія, Гриньків Катерина та багато інших.

Промисел у Журові

За Австро-Угорщини доволі добре була розвинута торгівля, якою займалися в основному жиди. Виробилася така неписана опінія: "Хлоп до плуга, жид – до гендлю". Такий стан переходив від покоління до покоління, від батька до сина. В людській пам'яті збереглися прізвища деяких жидів-торгівців. Найбагатшим серед них був Леф Шая, що в Журові мав склеп промислових товарів в новому мурованому будинку, що слугував рівночасно житлом для родини. В Галичі Шая мав млин. Шане Куртц мав склеп тканин. Інші бідніші жиди Кальберк, Шраєр, Лайзер мали бідніші крамниці. Ще інші були перекупниками, гінцями. Скуповували в селах худобу, свиней, збіжжя, яйця, курей, гусей і перепродували в містах. Перед самою 2-ю світовою війною поспробували закладати свої крамниці і не жиди. Невеликий склепик заснували Журек – поляк-колоніст, Стах Гринджола – українець, але з приходом большевиків в 1939 р. вся ця торгівля

Різання дощок трачною пилою

згорнулася і залишилося тільки засноване новою владою сільське споживче товариство. Товарів привозили дуже мало, селяни займали черги з ночі, щоби купити кілька метрів мануфактури (ситець, сатин, вельвет) або пару тяжких неоковирних черевиків. Вперше на нашій землі появилися черги, спочатку навіть не було слова в нашому словнику на те, щоби назвати це явище, їх називали польським словом “огонок” (ogonek), тобто хвіст. Слово “черга” прийшло аж згодом, коли наші люди добре зжилися з цим явищем

за перших большевиків, за німців і за других большевиків, коли черга стала нормальним загальним явищем. І, наприклад, за Хрущова, кінець 50 – поч. 60-х років, за буханцем кукурудзяного хліба вистроювалася черга на довгі десятки метрів. Бувало, що вистоявши в черзі кілька годин, довелося відходити ні з чим, бо не стало хліба для всіх. Черги були за всяким товаром, до каси за заробітною платнею, до каси, щоби сплатити за комунальні послуги, за пломбуванням зуба, щоби потрапити до лікаря і т.д. Це явище існує і досі в незалежній Україні.

На Лисій горі в Журові здавна на поверхню виходив камінь, який з незапам'ятних часів люди ламали на будову. В масиві сірого каменю знаходилися поклади білого каменю – алебастру. В 1929 р. поляк Бухенек Ян, колишній польський легіоніст, заснував майстерню. В майстерні сільські умільці виготовляли з алебастру різні речі: пудернички, попільниці, цукернички, флакони, вази, лампи, підставки до годинників, фігурки птахів і тварин. Майстерня жваво розвивалася і з часом перетворилася на невелику фабрику. Основним майстром тут були Озарків Ярослав та Беркій Афтанас. Вироби точили на токарних верстатах, а потім жінки їх шліфували наждачним папером (глянц-папером), полірували політурою, виготовленою з порошків “помікс” і “санобер”. Готову продукцію Бухенек відправляв до

Варшави, Кракова, Торуня, де мав свої крамниці по збуту журівської продукції, яка користувалася добрим попитом.

Варто згадати, що для журівської церкви з алебастру був виготовлений мистецької вартості ківот – копія журівської церкви. Виготовили його журівські майстри під керівництвом Озаркова Ярослава. Окремі частини ківоту, що були зроблені з окремих плит, нарізаних пилою, склеїли казеїновим клеєм, який робили з трьох частин свіжовитисненого сиру (добре перетертого), до яких потім додавали одну частину гашеного вапна і знову добре перемішували. Купол ківоту-церковці виточили на токарному верстаті. Ківот був встановлений на престолі в церкві десь в 1936 р. Він прослужив журівським християнам аж до ліквідації церкви большевиками, коли більшість церковних речей було знищено. Ківот, як твір мистецтва, не був знищений. Він якимсь чином опинився у Львові і був пізнаний журів'янами. Намагання повернути його в журівську церкву поки що не увінчалися успіхом. Алебастровня перестала існувати з приходом німців.

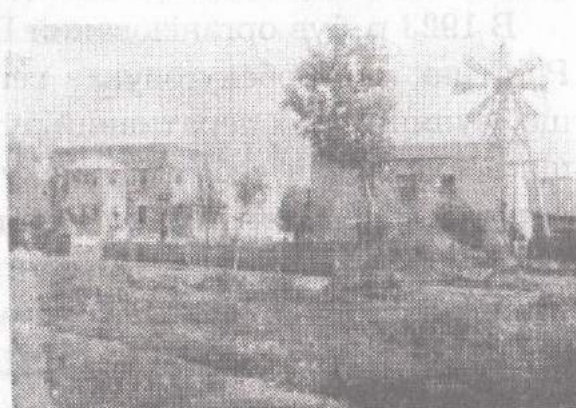
В селі була молочарня (філія Львівського маслозаводу), керівником якої став Беркій Іван. Вона давала деякі прибутки. Під могилами знаходилася цегельня, власниками якої були поляки Зембик і Ломбаза. На ставках працював млин.

В селі були муляри, кравці, ковалі, столяри, пічники, шевці, будівничі і люди інших професій.

Торфовище давало прибутки із висушеного торфу, яким селяни опалювали печі. Між селами Журів і Підмихайлівці була гуральня, яка давала великий дохід її власникові, бо в містечку було 4 корчми.

Озарків Стах закупив верстат для виготовлення цементної дахівки і реалізував свою продукцію.

Озарків Ярослав сконструював вітряк, який приводив у рух млинок, що переробляв просо на пшоно. Озарків Михайло плів із соломи кадуби для зберігання збіжжя, со-

*Вітряк, сконструйований
Озарківим Ярославом*

лом'яні капелюхи для маломіщан і кошички для вкладання тіста при випіканні хліба. В Озаркових Михайла і його брата Івана, були сади, тому дідусь Михайло побудував сушарню і на плетених лісках сушив яблука, груші, сливи, вишні. Після його смерті сушарню занехаяли. В селі був створений гурток музикантів, у який входили Казимир Ігначек, Озарків Ярослав, Костик Василь, Гречух Василь, Шепета Іван. Вони грали на весіллях, на різних урочистостях, на забавах молоді. Озарків Богдан, син Ярослава, завів пасіку. Мав 55 бджолиних сімей.

Кооперативний рух

Як знаємо з історії, вже за славних княжих часів добре розвивалася торгівля. Наш нарід мав купців, що торгували з багатьма країнами. Також за козаччини вела Україна жваву торгівлю. За часів Австро-Угорщини, крім приватних крамниць, засновувались при читальнях "Просвіти" так звані читальняні кооперативи. Найбільш вдало процвітала між них в Журові читальняна крамниця за о. О. Пристая. Був даний клич: "Свій до свого по своє!". Отець Пристай подбав про те, що всі свої, і навіть чужі, радше йшли купувати до читальняної крамниці, ніж до жидівських склепів.

За Польщі в Рогатинщині діяли 75 низових кооперацій, в тому числі в Журові. Більшість мешканців ставали членами кооперації і покупки робили тільки у своїй кооперації. Покупець у коопераційній крамниці ніколи не був обшахрований чи обрахований, як це траплялося в крамницях лихварів, які існували в Журові.

В 1923 р. був організований Повітовий Союз Кооперативів у Рогатині, який обслуговував всі низові кооперативи. Для того, щоб зупинити кооперативний рух, в якому польська адміністрація вбачала для себе небезпеку, почала переслідувати кооператорів, а також провела паціфікацію. Польські улани із Станіславова розбивали кооперативні крамниці, крали деякі товари, решту скидали на купу, поливали нафтою, троцили і ламали прилавки, полиці. Подібної паціфікації зазнав також Журів.

У кращі роки розвитку кооперативного руху надлишок

сільськогосподарської продукції селяни Журова збували через кооператив. Великий попит на журівське сільське масло був на той час на зовнішньому ринку. Також неабиякий збут мав журівський бекон, свинина відповідної ваги – 80 ± 2 кг. Доводилося майже щодня важити пацюка, щоби не перегодувати або недогодувати і вчасно здати. Попит мали яйця, пшениця, ріпак, цукрові буряки.

Після загарбання Західної України більшовикам на початку 2-ї світової війни кооперація втратила свій національний характер. Все кооперативне майно трактувалося як соціалістична власність, до якої ніхто не мав права крім держави. Кооперування сільського населення стало обов'язковим. Кожен голова сім'ї мав бути пайовиком. Після 2-ї світової війни в Журові було засновано ССТ (сільське споживче товариство), головою якого став Ткачик Василь. В ССТ працювала бухгалтерія, організатори доставляли товар. В селі було дві крамниці з продуктовими, промисловими і господарськими товарами. Існував склад доставки товарів. Працювала їдальня, буфет, будинок побуту, кравецька майстерня, перукарня. На сьогодні в Журові є три приватні крамниці. В складі доставки і продажу господарських товарів працював проворний Сторончак Іван Йосифович. Кращими продавцями були в продовольчому і промтоварному магазині Курган Марія, Бобик Михайло, Генжак Володимир, Озарків Михайло (з Підмихайлівців), Балюк Анна з Колоколина. В господарсько-скоб'яному магазині – Старончак Йосиф, у буфеті – Короташ Марія, Озарків Катерина, Кохан Олександра, Межерецька Леонора. Експедитором був Кохан Богдан. Складом товарів завідував Озарків Михайло. В їдальні працювали Кусень Текля і Сабатович Анна.

Ворожі відносини між поляками і українцями

З приходом німців спочатку всі зітхнули з полегшенням. Останній вивіз більшовиками, що планувався на червень 1941 р., не відбувся. Досить скоро ворожі відносини між поляками і українцями поновилися. В нашій околиці відбувалися досить криваві сутички і вогненні акції. Розпочалися вони з польського села Людвіківки. Через село, що в околиці Бурштина, проїжджа-

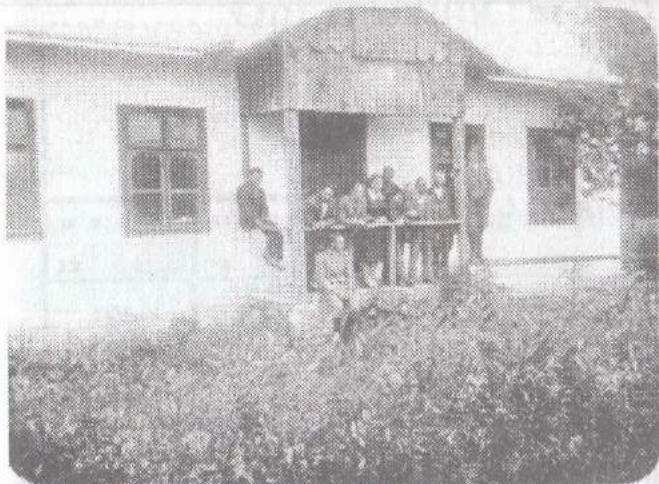
ла частина УПА, яка тільки зароджувалася. Останній віз, що дещо відбився від решти, поляки обстріляли. Когось поранили чи вбили – різне говорили. Через кілька днів село було оточене, запалене, а мешканці загинули. Пізніше згоріла Каролівка, бо всі поляки з неї скоріше виїхали. Згоріла навіть пшениця на пні. А Людвіківка – це перша велика пожежа, що забагрила кривавим заревом півнеба. Враження тривожне і страшне.

А от мій сусід, родич Рудик Ярослав, розповідає, що спалена Каролівка тільки здавалася завмерлою, бо в ній далше продовжувалось скрите життя поляків, які переховувались тайно в підвалах, бо поприбігали деякі поляки з Людвіківки, коли вона горіла. Він розповідає про неймовірний злочин цих поляків над одним хлопчиною з Чернева – Свачієм Володимиром, який віз сіно на поставку в Букачівці в час німецької окупації в 1943 р. Хотів нарвати собі черешень, коли переїжджав через Каролівку. Із криївок виповзли поляки, схопили його і почали мордувати. Розпекли дрiт на примусі і штрикали ним по тілі нещасного хлопчини, пхали дрiт йому в живiт, повідрiзували йому литки із нiг і довбали йому голову до самого мозку. Коли батько віз його додому, то самі німці жахалися від такого звірства над людиною.

о. З. К.

Громадська управа

За австро-угорської влади головною особою в селі був вiйт. Мав він при собі радних і посильних. Посильні збирали збори чи повідомляли якісь накази вiйта. Переважно вiйти були неписьменні, але мали при собі грамотних писарів. В 1893 р. в місті Журові був вiйтом Голіцький Іван – латинського обряду, а в 1900 р. – українець Сенів Іван. Це був добрий чоловік, але неграмотний і надто покiрний, а також любив заглядати до корчми. В 1901 р. вибрали нового вiйта, енергійного Йосифа Озарківа, що мав тоді поперх 30 років і тішився симпатією у всіх журівських громадян. Його жінка була римо-католичкою. Цей маломіщанин був зразковим мужем, батьком і діячем. Він мав дуже гарну вдачу, з кожним жив у згоді. Порога корчми не переступав, бо це, згідно з його поглядом, було не “гонорово”. Дуже любив українську мову, якою розмовляв з усіма, тобто в

Будинок гміни

*Озарків Омелян –
секретар гміни*

урядах, з поляками і жидами.

Озарків Йосиф брав активну участь в національному житті. Він був заступником голови читальні “Просвіта”, членом назірної ради збіжжевого читальняного шпихліра, скарбником каси Райфайзена, головою аматорського гуртка.

Парох о. О. Пристай згадує, що він в особі Й. Озаркова знайшов доброго співробітника в громадських справах. З ним працювалося дуже приємно, і священник з вйтом жили дружно. Озарків Йосиф завжди ставився з належним пошанівком і щирою любов'ю до о. О. Пристая. У зв'язку з тим, що в селі не було читальні, він відпустив свою одну кімнату на “Просвіту”, поки знайшли інше приміщення. Боровся проти пияцтва. На той час в селі було чотири корчми, заїжджий дім, а за селом – гуральня. Горілка була досить дешева, і багато селян ходило до корчми. Озарків Йосиф вйтував довго – 20 років, аж поки після світової війни не захопили владу поляки і поставили своїх вйтів. Такими були Левицький Кароль, Бартош Ян, Яла Ян, Стемпель С.

За польської влади в Журові була створена гміна і на посаду вйта вибрано поляка Стемпеля, а його заступником став Гучко Петро з Підмихайловець. Всі документи вів секретар. В уряді були радники, посильні, а також жандарми. На селян накладали досить високі податки. Деякі з них, бідніші, не могли сплачувати цих податків, а тому через суд відбувалися ліцитації їхнього майна. В селі було багато бідних. Населення Журова збільшувалось на користь поляків-колоністів, які прибували на поміщицькі землі.

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

Sołtys gromady Журів Rok 1942/43
 Poz. ks. wymiar 573
 KWIT Nr. 146
 P. Захарів Іван
 z В. Журів
 wpłacił tytułem підат. Журів за 1942/43

Pojedyńczo		R a z e m	
zł	gr	zł	gr
10	-	10	-

słownie z Десять złotych
Журів, dnia 1-8 - 1942р
 Pieczęć _____ Podpis Журицький П.

8

Зразки документів гміни

Master 4.

KASSENQUITTUNG № 7
 Kasowa dowódka płatności - Pokwitowanie kasowe
 dat. z. 83 Gr. 16 Pos. des Taxabietes 141
 dat. d. 15.5.42 Pos. gromadki

wpłacono: Журицький Іван
 tytułem: Журівський податок за 1942/43
 Журів

Suma: 119 50
 w słowach: Сто девятнадцать злотых 50 грошей

жовтня Народні Збори. Депутати міст і сіл Західної України виявили бажання народу злучитися навіки з Радянським Союзом. Делегатом із Журова був Кирило Беркій.

З приходом других большевиків головами сільради обиралися Федішин Дмитро, Дашко Олекса, Беркій Іван, Федорків Михайло, Короташ Йосиф, Дмитрів Михайло і інші. Згодом сільрада села Журова була об'єднана із Чернівською сільрадою, а потім і з Підмихайлівською. В наш час Журів належить до Підмихайлівської сільради, де головою є Сокіл Марія Іванівна.

Організація “Пласт” у Журові

*Нижній ряд:
Беркій Тарас, Генжак
Володимир, Гаврилюк
Іван. Верхній ряд:
Сабатович Тарас,
Гриньків Михайло*

“Пласт” – організація української молоді всебічного патріотичного самовиховання. Мету “Пласту” найкраще характеризує їхня присяга: “присягаюся своєю честю, що робитиму все, що в моїй силі, щоб бути вірним Богові і Україні, помагати іншим жити за пластовим законом і слухатись пластового проводу”. “Пластун – слівний, сумлінний, точний, ощадний, справедливий, ввічливий, братерський, доброзичливий, зрівноважений, корисний, слухняний, дбає про своє здоров’я, любить красу і дбає про неї.” Пластуни вітаються гаслом: “Сильно, красно, обережно, бистро!” – скорочено “СКОБ”. Через “Пласт” пройшло багато громадських і політичних діячів, які одержали добре виховання і гарт.

Ревним організатором “Пласту” в Журові був Дашкевич Володимир. Під його керівництвом пластуни Гаврилюк Іван, Бобик Богдан, Сабатович Тарас, Гриньків Михайло, Беркій Тарас, Генжак Володимир та інші, які охоче вступали в цю організацію, виконували фізичні вправи, будували фігури різної форми, змагалися в бігу, плаванню, в стрибках, вправляли класичну боротьбу, робили різні короткочасні і довготривалі походи. З метою вивчення історії краю йшли походом до Галича на археологічні розкопки в Крилосі. Під вмілим проводом керівника Дашкевича Володимира гартували дух і тіло.

В 1930 р. поляки заборонили “Пласт”, як патріотичну українську організацію націоналістичного спрямування. “Пласт” після заборони діяв підпільно.

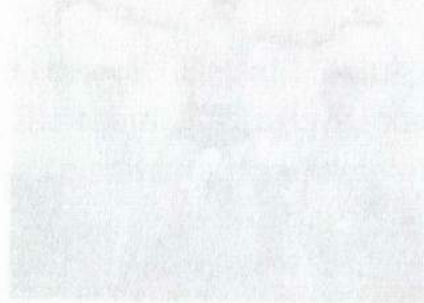
*Вежа:
Дашкевич Володимир,
Гаврилюк Іван, Бобик
Богдан*

Відновлення гімназії

Експедиція студентів I класу (нового типу) Рогатинської гімназії в 1934 р. на Чортову гору з метою вивчення рослинності.

Разом зі студентами посередині сидить керівник класу професор біології Вербяний Іван. У другому ряді третій справа сидить Ярослав Марків, а позаду нього – другий в третьому ряді Билиця Ярослав з с. Явче та третій – Паленичка з Букачевець, які боролись за Україну і загинули в бою. Другий в першому ряді зліва Гапишин Володимир з Рогатина, член ОУН, виїхав у Німеччину, перебував в курені “Нахтігаль”. В 1941 р. повернувся до Рогатина. після війни опинився в Америці. В другому ряді перший зліва – Ратич Олег, син професора рогатинської гімназії.

Перша большевицька окупація

Большевицька окупація (характеристика періоду)

Слово співавтора книжки о. Зиновія Карася читачам

Перш, ніж приступити до висвітлення періоду історії Журова за большевицької влади, треба дати хоча б коротку характеристику цього періоду.

Від закінчення татарського лихоліття наш край не переживав такої руїни, яку принесли з собою ті, що на своїх прапорах написали облудно: “рівність, справедливість, земля і воля”. Ні окупація нашого краю Польщею в середні віки, ні окупація Австро-Угорщиною, ні окупація німецькою займанщиною не принесли такої руїни в господарському, культурному, а найбільше в духовному житті нашому народові, як принесли північно-східні сусіди. Нахабно вкравши нашу назву “русичі” і присвоївши собі історію, вони взялися нищити нас як етнос. Українці, що споконвіку проживали на цій Богом дарованій нам землі, нікого на ній не скривдили, не вигубили, бо ми автохтони, і ні один історик не зможе нам довести, що колись ми сюди прийшли, як приходили пізніше кочові народи, що поступово загубилися, розсіялися між нашими предками і на віки злилися з нашим етносом в силу більш розвиненої нашої культури. Саме наші предки створили могутню хліборобську культуру. Тільки осілі народи творять культуру. Кочові народи такої створити не в змозі. Про це свідчить Черняхівська і Трипільська культура, досліджена В. Хвойкою в кінці XIX ст., про це свідчать багаточисельні осередки культури, відкриті на нашій землі археологами, про що було сказано на початку цієї книжки. У своїх працях “Оріяна” і “Праісторія України” Іван Кузич-Березовський переконливо доводить неперервність історії наших безпосередніх предків на 25 тис. літ назад, тобто від сходження останнього льодовика з наших теренів. Він каже: “При інтерпретації деяких джерел можу й помилятися, ці помилки справлять майбутні дослідники історії. Але я беззаперечно доказую, що від Мадленської доби (25 тис. літ до Христа) по через самарів-кімерійців, скитів, савроматів, аж до антів і русів – це звена одного ланцюга тяглости нашого народу, що виходить

з мизинського меандрового орнаменту”.

За цей величезний період часу наші предки витворили культуру найшляхетнішу, без крові, без насильства, без рабства. Культуру пошанування всіх станів, а головно пошанування жінки як матері. Порівняй, дорогий читачу, це пошанування продовжувачки роду з найцинічнішими поганьбленнями образу матері у виразах північного сусіда, висловах єдиних у своєму роді на планеті.

Так! Втративши свою незалежність внаслідок ослаблення нашої княжої держави (а на це були конкретні історичні причини), і це було в той час, як пише наш Шевченко: “Росії тоді ще й на світі не було”, наші діди й батьки терпіли всяку наругу, приниження, підневільну працю, але ні одна займанщина не принесла нам такого горя і такого моря крові, як принесли нам москалі. “Той Первий, що розпинав нашу Україну”, перший раз назвав нову імперію Росією, до того часу вона називалася Московія, а її мешканці називалися московіти, тому Шевченко постійно називає їх москалями.

Засвоївши все найгірше, що залишили їм у спадок монголи: хитрість, підступність, брехливість, несамовиту жорстокість – все це принесли з собою на нашу Україну.

З прикладів, які приводяться в цьому розділі, ти, дорогий читачу, особливо той, що маєш щастя народитися і жити в незалежній Україні, ти можеш сам переконатися, що ні одна з займанщин не принесла нам стільки горя і стільки жертв. І це в нашому маленькому Журові. Більші села втратили значно більше людей: жінок, дітей, чоловіків. Цілковито був зруйнований господарський і культурний уклад, що складався століттями і тисячоліттями. Найбільшу ж руїну і спустошення окупанти вчинили в людських душах, в психології. З того пошанування людини людиною, якими втішались ще недавно наші діди, не залишилося нічого. Скільки колосальної праці, до якої ми ще й не готові, доведеться прикласти, щоби все це відродити і вимести з наших душ ту нечисть, яку туди внесли. Наша мова, одна з найчистіших мов, вільних від бруталних висловів, в устах нашої молоді засмічена найогиднішими двоповерховими і триповерховими конструкціями мовного бруду, принесеного саме москалями.

Постарайся, дорогий молодий читачу, знайти джерела, бо на

це в нашій публікації місця замало, скільки праці вклали наші діди, щоби з своїх сіл позбутися пияцтва, яке принесли нам інші наші "приятелі" – жиди, запровадивши по селах корчми, через які висмоктували кров нашого народу, і врешті-решт вигнали цих кровопивць тільки тим, що перестали пити горілку. "Брати зі Сходу" знову навчили нас пити, навчили гнати самогон. Повір мені, бо я це добре пам'ятаю, що цього вміння наші люди не мали до 1939 р. І ось ми знову пропиваємо душі, хоч поет розпачливо закликає устами України: "Не пийте, хлопці, я в вас одна!" Нас навчили красти!

На хвильку мушу зупинитися і розповісти, як це сталося. наших людей насильно загнали в колгоспи. Пишу це з повною відповідальністю, як живий свідок цих подій. Людей переслідували найрізноманітнішими способами, щоби вони "добровільно" написали заяву про бажання вступити в колгосп. Я вже був вчителем в с. Топорівці на Городенківщині і мешкав у надзвичайно добрих людей. Господар тяжкою працею в Америці доробився того, що придбав собі господарство і мирно працював на своєму полі, сплачував непосильні побори спочатку німцям, а потім москалям, поки на початку 1949 р. нагрянула колективізація. Люди ночували в бідніших односельчан, в полі, у куцах понад потоком, на стріхах і в стодолах, бо вночі бригади "агітаторів" шастали по хатах, кого зловили, забирали в сільраду і там погрозами, побоями змушували "добровільно" написати заяву. Після такої заяви все майно: худоба, стодола, реманент – автоматично переходили у власність колгоспу, а колгоспник, вчорашній газда, ішов вже не на своє поле виробляти трудодні. А трудодні – це була така штука, що часто за світловий день не вдавалось його виробити. Восени робітникові виплачували за кожен трудовий день 200 г пшениці. На таку мізерію люди не могли вижити і тому йшли красти на колгоспне поле. Влада прекрасно розуміла цю ситуацію, але їй було вигідно тримати кожного колгоспника під загрозою арешту при зручній нагоді. Дівчину Пішак Палагну засудили на сім років лагерів за піввідра кормових буряків. Красти в колгоспі чи на заводі було навіть не соромно: своє беру, а звідси поступово в молодших поколінь виробився синдром залізти в чужу кишеню. Ось звідси всякі там лазаренки і інші злодюги, що обкрадають незалежну

державу.

З виникненням большевицької держави і з окупацією москалями Східної України, а в 1944 р. і Західної, почався брудний наступ на Церкву. Ту єдину інституцію, що ніколи не зраджувала свого народу, як це робили бояри і інші панівні верстви, що часто зрікалися свого роду, переходили у ворожий табір і допомагали "... з матері полатану сорочку знімати...". Західні сусіди згідно називали нас нацією хлопа і попа. Об'єднавшись, ці дві сили завжди знаходили в собі ту непохитну міць, що із покоління до покоління, від лихоліття до лихоліття генерувала зі своїх духовних надр людей, які ставали на чолі того хлопа і попа і чинили опір ворогові. Ліквідувавши "добровільно" УГКЦ в 1946 р., починається на перший погляд непомітна, але з кожним роком все глибша деградація духу українця.

Почавши нещадну, безоглядну боротьбу із збройним опором окупантові, з УПА і маючи колосальний досвід такої боротьби в минулому, большевики намагаються роз'єднати українців на ворожі табори. Нехай брат поборює свого брата сам. Так утворилися "істребительние батальйони" ("стрибки"), так вербувалися мережі донощиків, сексотів ("секретніе сотруднікі"). Ні одна країна на світі, ні один окупаційний режим не дійшов такого стану. Не було ні одного найменшого закладу, навіть шевської майстерні, де не було б сексота. Одних вербували за гроші, інших – шляхом залякування, шантажу. Навіть убивцю Степана Бандери Богдана Сташинського завербували шляхом шантажу. На одне і те саме завдання посилали кількох сексотів, про що вони знали, і не сказати правду своїм хазяям було страшно, "бо ж вони зловлять мене на неправді", і тому більшість сексотів працювали вірою і правдою, а в результаті – страшна кривда, переслідування, іноді смерть ближнього. І багато хто брав на своє сумління ту кривду і ту смерть. Для більшого переконання даю тобі можливість, шановний читачу, ознайомитися з оцим документом.

Цей документ віднайшов у Центральному Державному архіві громадських організацій України (колишній архів Інституту марксизму-ленінізму при ЦК КПУ) кандидат історичних наук Василь Марочкін. Документ вперше був опублікований в газеті "Літературна Україна" за 27 лютого 1992 р.

Приказ № 0078/42

г. Москва

22 июня 1944 года

По Народному Комиссариату Внутренних Дел Союза ССР и Народному Комиссариату Обороны Союза ССР:

Содержание:

О ликвидации саботажа на Украине и о контроле над командирами и красноармейцами, мобилизованными их освобожденных областей Украины.

§ 1. Агентурной разведкой установлено:

за последнее время на Украине, особенно в Киевской, Полтавской, Винницкой, Ровенской и других областях, наблюдается явно враждебное настроение украинского населения против Красной Армии и местных органов советской власти. В отдельных районах и областях украинское население враждебно сопротивляется выполнять мероприятия партии и правительства по восстановлению колхозов и сдаче хлеба для нужд Красной Армии. Оно для того, чтобы сорвать колхозное строительство, хищнически убивает скот. Чтобы сорвать снабжение продовольствием Красной Армии, хлеб закапывает в ямы. Во многих районах враждебные украинские элементы, преимущественно из лиц, укрывающихся от мобилизации в Красную Армию, организовали в лесах «зеленые банды», которые не только подрывают воинские эшелоны, но и нападают на небольшие воинские части, а также убивают местных представителей власти. Отдельные красноармейцы и командиры, попав под влияние полуфашистского украинского населения и мобилизованных красноармейцев из освобожденных областей Украины, стали разлагаться и переходить на сторону врага. Из вышеизложенного видно, что украинское население стало на путь явного саботажа Красной Армии и советской власти и стремится к возврату немецких оккупантов. Поэтому, в целях ликвидации и контроля над мобилизованными красноармейцами и командирами освобожденных областей Украины

ПРИКАЗЫВАЮ:

1. Выслать в отдаленные края Союза ССР всех украинцев, проживавших под властью немецких оккупантов.

2. Выселение производить:

А) в первую очередь украинцев, которые работали и служили в немцев;

Б) во вторую очередь выслать всех остальных украинцев, которые знакомы с жизнью во время немецкой оккупации;

В) выселение начать после того, как будет собран урожай и сдан государству для нужд Красной Армии;

Г) выселение производить только ночью и внезапно, чтобы не дать скрыться другим и не дать знать членам его семьи, которые находятся в Красной Армии;

3. Над красноармейцами и командирами из оккупированных областей установить серьезный контроль:

А) завести в особых отделах специальные дела на каждого;

Б) все письма проверять не через цензуру, а через особый отдел;

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

В) прикрепить одного секретного сотрудника на 5 человек командиров и красноармейцев.

4. Для борьбы с антисоветскими бандами перебросить 12 и 25-ю карательные дивизии НКВД.

Приказ объявить до командира полка включительно.

Народный Комиссар Внутренних Дел Союза ССР Берия

Зам. Народного Комиссара Обороны Союза ССР

Маршал Советского Союза Жуков

Верно: Начальник 4-го отделения полковник Федоров

(ЦДЛГОУф, 1, ап. 70, спр. 997, арк. 91)

Можеш собі уявити, що було б з нашим народом, якби цей наказ був приведений в дію, можливо тебе і на світі не було б. Ти в тих умовах міг би просто не народитися.

Всі ці сексоти і сьогодні живуть посеред нас. Всміхаються, тиснуть нам руки. Одні розкаялися, інші ні. Найвпливовіших (найвартісніших) спецслужби Російської Федерації “законсервували” (є таке поняття в шпигунів) і тримають їх, як потенційних юд українського народу, щоби використати собі на користь, нам на шкоду, а потім ліквідувати, як непотріб (забагато знав).

Про все це існує на сьогодні багатюща література, я не сказав нічого нового, але переходячи до найтрагічнішого розділу історії Журова, про це треба було нагадати.

Нагадаю тобі ще одне, дорогий читачу. Той же Кузич-Березовський пише: “Коли після II світової війни москалі опанували Польщу, то першим їх ділом було зорганізувати “комнезамів” – так, як це було в Україні в 1924 р., – і поділити панські маєтки. (фільваркових робітників і бідняків було в Польщі 1/3 населення) Але ще до приходу москалів з амвонів цілої Польщі залунали напимнення до солідарності народу: “Не граб нічого, що є ближнього твого, бо не знаєш, хто завтра буде грабити твоє. Не дайтеся москалям розбити на слої-шари, не робіть доносів і не грабуйте багатших за вас, бо вони не вкрали в нікого поле і худобу, а доробилися важкою працею. Захуйте єдність віруючого, старинного, культурного народу. Не грабте нікого, нехай граблять москалі. – Такі голоси з амвонів лунали в Польщі від липня 1944 од кінця 1945 р.

Велике було здивування москалів і польських комуністів, коли ніхто з бідняків не хотів панського поля.”

Ось такі “визволителі” 17 вересня 1939 р., внаслідок горезвісного пакту Ріббентропа-Молотова, переступили Збруч і увійшли до нашого села. Варто нагадати, що в кожне село був

призначений комісар. В Журові був Горосілов. Кожен тиждень трубач обходив село і скликав людей на мітинг до клубу, де постійно виступали агітатори разом з комісаром, і вихваляли совєцьку владу. В завдання комісара входило слідкувати за політичними настроями в селі, вербувати сексотів (тоді вони називалися активістами) і про все рапортувати владі в особі НКВД. Коли тікали большевики перед німцями в 1941 р., комісар також втік.

Червона армія тікала з поспіхом, тікала кілька днів без перерви. Адже, готуючись, як тепер стало відомо, до нападу на Німеччину, Сталін зосередив на західному кордоні величезні людські сили. Не видержавши першого удару німців, Червона Армія відкочувалась всіми дорогами, в тому числі через наше село з Григорова на Колоколин і далі, на схід. Відступала піхота. Дорогою з Ходорова на Рогатин відступали моторизовані частини. Німецькі літаки і артилерія підганяли їх. Обабіч дороги ще довго, геть аж до після війни, лежали розбиті авта, гармати, броньовані засоби, багато гарматних, танкових боеприпасів, навіть авіаційні бомби. Закінчувався бензин і транспорт покидали напризволяще. Тікали в повному розумінні цього слова. Спішно. Скаженіли енкаведисти, розстрілювали в'язнів в тюрмах, в селах заставляли знімати дзвони. За відмову – розстрілювали, а часто мордували в нелюдський спосіб священика, дяка, чи кого доведеться. Не зважаючи на цей поспіх, зуміли нам залишити своїх агентів, добре вишколених офіцерів НКВД, які з часом влилися в ОУН-УПА і зсередини наносили нам дуже болісні удари. Одним із таких в наших околицях був “Дир”. Свої “дири” були в кожному районі.

Коли ж валився СРСР на початку 90-х років, поспішати не було потреби, тому можна уявити собі, що нам полишили. Москва, розуміючи, що Галичину вдержати не вдасться, постаралася в першу чергу в наші товариства, організації, партії послати своїх людей. Знаючи, що УГКЦ неминуче відродиться, большевики через свої партійні органи, через завербованих молодих священиків кинули ідею Української Православної Автокефальної Церкви, щоб лише роз'єднати українців на ворогуючі конфесії, а крім того, православна, нехай і автокефалія, все ж ближча до автокефалії московської православної, ніж католики-православні. Так в 1921 р. з метою ослаблення могутньої Російської Православної Церкви дозволили в Росії “обновлен-

ческою", а в Україні – Автокефальну Церкву. В 1930 р. ослаблених в міжусобній боротьбі, всіх задушили, при тому духовенство УАПЦ було знищене фізично. В живих залишилися два дякони, яким вдалося змінити прізвища, місце проживання і вижити.

Остаточна загроза нашій незалежності з боку цих руїнницьких змін у нашій психології зникне аж тоді, коли українці знову стануть очищеною від большевицької скверни нацією і цілковито розпадеться остання імперія. А це станеться вже на протязі життя ваших поколінь, мої дорогі онуки і правнуки. Будьте гідні цих змін.

Галичина під владою совітів в 1939 – 41 роках

В серпні 1949 р. Гітлер і Сталін підписали угоду про поділ Європи на дві сфери впливу. Це дало привід до початку 2-ї світової війни. У вересні німецька армія зайняла Польщу, а совєцька армія перейшла Збруч.

Довідавшись, що в Чагрові є вже кавалерія Червоної Армії, Сенів Йосиф і Беркій Кирило за допомогою активістів села встановили тріумфальну браму при в'їзді в село і повісили синьо-жовтий прапор. Пішли в Чагрів і звідти привели 22 кавалеристів-червоноармійців, які увійшли урочисто, зустрінуті квітами. Побачивши синьо-жовтий прапор, командир загону кіннотників сказав: "Спасібо вам за прійом, но ету націоналістическую тряпку сейчас снують! Наш флаг красний, как красная кров, какою пролівали ми за советскую власть". Багато журівців, почувши це, зразу зрозуміли, яка буде влада. А були й такі, які сказали, що вірно говорить командир. Вже гірше, як було, не буде. Будемо вірними радвладі. Між ними і були Сенів Йосиф і Беркій Кирило, що потім зрозуміли свою помилку.

По приході большевиків у 1939 р. сталися великі зміни у житті села. Журів належав до Букачівського району Станіславівської області. На окупованих большевиками територіях перестали діяти всі колишні політичні партії, а також громадські, культурні, наукові, торговельні та промислові товариства і установи. Закрито усі часописи. Запанували большевицькі закони і порядок. Багато лідерів партій заарештовано. В 1940 р. почалися масові депортації місцевого населення в Сибір. З самого початку існування влади проведено конфіскацію поміщицьких і церковних

земель, націоналізацію банків і промисловості. Галичина увійшла до складу УРСР, про що, за офіційними даними, при виборах до Установчих Народних Зборів Західної України голосувало 84 % виборців. Від мешканців сіл Журова, Вишнева, Чернева, Підмихайлівець, Колоколина, Григорова, Лукавця вишнівського і Лукавця журівського депутатом Народних Зборів делеговано активіста с. Журів Кирила Беркія. Почався набір хлопців до Червоної Армії, утворено радянську міліцію, на чолі якої став Озарків Микола, а потім Гальків Андрій. В склад міліції увійшли Кіндій Дмитро, Бобик Дмитро, Якимів Іван, Федишин Михайло, вони ж допомогли роззброїти польську поліцію. Головою сільради було обрано Галькового Андрія, секретарем – Беркія Павла. Створено сільську комісію по розподілу землі поміщика Дембіцького. Беркія Павла було обрано землеміром. Земля була роздана безземельним і малоземельним. Відкрито семирічну школу. Почалася ліквідація неписьменності. Для селян організувалась вечірня школа. Замість читальні “Просвіти” почав працювати клуб і бібліотека при клубі. Згодом організовано акушерський пункт, яким завідувала Запаренко Мотря. Створено комбінат торфопідприємства, яким завідував директор Дубіков, прорабом був Озарків Ярослав, потім директором став Паньків Євген.

Розучувались радянські пісні, особливо популярною була “Копав, копав криниченьку”, а також “Виходила на берег Катюша”, розучувався “Інтернаціонал”, ним завжди починалися і закінчувалися мітинги. З підпілля вийшла КПЗУ. ОУН залишалася в глибокому підпіллі.

Згадка о. Зиновія Карася про вивіз польських сімей

Пам'ятаю перший вивіз. Він стався в січні – лютому 1940 року. Звалився несподівано. Ніхто не був підготовлений до таких акцій. Після цього жах впав чорною іржею на всіх, поляків і не поляків. Це відбулося на світанку з суботи на неділю. Пам'ятаю цю подію хоча б тому, що потім довгі дві зими 40 і 41 років наша родина кожного тижня під суботу спаковувала мішки, і в ніч на неділю батьки не спали. При скрученій лампі чекали світанку і виглядали у вікна, чи не їдуть по нас фіри. Такий був звичай у

большевиків: замовляти фіри з інших сіл, щоби призначені на вивіз не довідались заздалегідь. Раненько до кожного обійстя, з якого мали вивозити, під'їжджала окрема фіра з солдатом. На збори давалось здебільшого дві години, і потім ціла кавалькада фір з дітьми, жінками, чоловіками, старими людьми під охороною енкаведистів відправлялася до Букачевець, де на запасній колії стояв ешелон товарних вагонів. В перший вивіз він стояв у Букачівцях, здається, три дні, поки заповнений не вирушив у Казахстан. Тим разом вивезли родини коменданта поліції Туша, поліціанта Сцібловського, бідної вдови Еккерт з двома синами, родини Дороша, Снежика, Яворського. Найбільше вивезли з Підмогил і Замогил, а також тих, що мешкали біля колишнього двора, пізніше поліційного постерунку. Це в основному були колоністи, безперечно, шовіністи, і, як тоді говорили, конфіденти польської поліції, хоч і не всі. Наприклад, старий Дорош був просто мирним хліборобом і добрим чоловіком, зате два його сини – активні стшельци – були пройняті духом ненависті до всього українського. Снежик був кравцем, і діти його нічим не визначалися. Затє Яворський, колишній коваль, дав польській армії двох синів – офіцерів, Яська і Едмунда, – запеклих шовіністів. В ніч перед приходом большевиків вони відвідали батьків і втекли, правдоподібно, до Румунії. Мати їх була українського роду, але, під тиском освічених синів, стала мовчазною пригніченою жінкою. В день її вивозу з чоловіком і з дочкою Веронікою страшенно ридала, як ридають над небіжчиком. Майно вивожуваних забирали енкаведисти, а решту розтягнули наші люди. Невдовзі їхні хати заселили переселенці з-над Сяну. Ще пригадую собі прізвище Курецьких із Замогил. Батько був, здається, вдівець, але мав двох синів “орлент”. Також вивезли родину Круля – доброго господаря і чесного чоловіка. Але чи можна зрозуміти логіку тих, хто вивозив? В числі вивезених була також родина Кайдерів. Крім них, заарештували і вивезли поляків Левицького Адама, Андрушка Казимира, Голіцького Михайла, Митеньку Альбіна, Тонкевича Людвіка, Рисьовського (ксьондза), Помадовського Стефана, Кожемогу, всіх останніх, очевидно, знищили, бо відомостей про них немає.

Варто згадати про поляків, які залишилися після вивозу. Вони покинули Журів принаймні двома хвилями. До 1942 р. поляки і українці жили спокійно і мирно, за винятком деяких

дрібних непорозумінь. Непорозуміння траплялися серед нас, хлопчаків, що ходили до однієї школи. Підсичувані патріотичним і шовіністичним вихованням наших вчительок, а з нашої сторони – подіями, які в той час розгорталися на території Галичини зі сторони польської влади по упокоренню українського патріотичного духу, призводили до дитячих словесних конфліктів, а вже ті призводили до бійок. Пам'ятаю, що десь в 1938 р., коли поляки в Журові вже збудували собі “Кулко” (теперішній сільський клуб), вони спробували зблизити етнічні групи мешканців і запросили до себе на вечірку українців і жидів. Кожна група повинна була репрезентувати щось зі своєї національної культури: танець, пісню. Це було щось на зразок конкурсу. Не дуже він вдався, але відбувся мирно. Основні конфлікти назріли вже після початку другої світової війни. Коли була спалена Людвіківка, поляки жили постійно в очікуванні чогось несподіваного. І те несподіване прийшло весною 1943 р. Одного надвечір'я поляки почали спішно тікати. Вони брали найнеобхідніше і тікали в Букачівці. Що було причиною такого переполоху – ніхто і досі не знає, але що воно не мало під собою жодних підстав, свідчить те, що тим, котрі не піддалися паніці, нічого лихого не сталося. На другий день втікачі повернулися, але вже тільки чоловіки, забирали все, що вважали за потрібне, найняли собі вагони, мирно попрощалися з сусідами і виїхали до Польщі. Це були родини Журека, трьох братів Бартошів, Яцека.

Ті, що залишилися, мешкали до 1946 – 47 років, коли внаслідок операції “Вісла” польський уряд насильно виселив українців з Закерзоння, а на їх місце виселили рештки польських родин з Журова. Тоді виїхали Озарків, Стебельський, Моленда (та, що видала Булку). Частина поляків так і залишилася в Журові, особливо із змішаних родин.

Щодо вивозу українців, я менше про це знаю, бо в Журові вже в той час не проживав. Але про це згадує основний автор нашої книжки, пан Я. Марків. Вивозили родини заарештованих підпільників і родини тих, що загинули в боях. Таким чином, з Журова вивезли родини Галькового Андрія, Беркія Богдана (жінку), Сеніва Михайла (жінку), Гринькового Івана, Терлецького Василя, Федишиного Гната, сестер Стефанію і Ядвігу, які мали чоловіків – поляків.

о. З. К.

Спогад Возняка Михайла Петровича, колишнього воїна 2-ї світової війни

*Сидить Возняк Михайло, справа
Роман Булка*

Народився в 1918 р., закінчив семирічну школу, працював на господарстві батьків. 11 листопада 1940 р. призвали мене, разом з Гречухом Василем (одруженим), Булкою Романом, Янкевичем Дмитром (одруженим), Барановичем Іваном та Савкою Стахом на службу в Червону Армію. Служив у Грузії в місті Кутаїсі. Коли почалася війна, брав участь в укріпленні берегів моря від Батумі до Кутаїсі. На 2-му Білоруському фронті був контужений. Перейшов у боях Білорусь, Польщу, увійшов у Німеччину і форсував Одер. Дійшов у боях недалеко ріки Ельби. На озерах зустрілися з

англійцями. Брав участь в групі прийому репатріантів і РОА (Русская Освободительная Армія). Відсилали визволених з полону солдатів до ССРСР. В лютому 1946 р. переїхали в місто Дніпропетровськ. В 1947 р. мене демобілізували. В Чернівській семирічній школі працював учителем фізкультури. Одружився з учителькою з цієї школи Процик Ганною Степанівною. Працював бухгалтером в Букачівській наросвіті, а відтак рахівником Журівської семирічної школи за директорування Марківа Ярослава і разом з ним брав участь в будівництві нового будинку школи. З 1960 р. пішов на пенсію. Троє дітей – дві дочки і син. До війни брав участь у драматичному і співочому гуртку.

Трагедія Сеньового Йосифа

По розповіді о. З. Карася

В часи Радянського Союзу атеїстична влада робила все для того, щоби кількість релігійних громад зменшувалася. Для цього під різними приводами провокаційно закривали храми. Багато з цих храмів поперетворювано в музеї – це в кращому випадку. Інші – перетворювали на склади штучних добрив, а тоді з цих храмів хрести зрізали. Іншу частину храмів спалювали. Каплиці і придорожні хрести розвалювали. Для цієї роботи часто наймали місцевих людей – комуністів, комсомольців, трактористів, які тросами обчіпали каплицю і ривком трактора валили ці пам'ятники. Люди старшого покоління ще й тепер можуть назвати тих, найчастіше підкуплених, несвідомих наших братів, що внаслідок, як казали козаки, лакімства нещасного допускалися таких вчинків. Дуже багатьох з них пізніше наздоганяла або смерть, або каліцтво.

В нашому селі проживав Сенів Йосиф зі своєю родиною. Колишній січовий стрілець, він часто приходив до мого тата, велися довгі запальні розмови – спогади про минулі бої і про теперішню, на той час, польську окупацію. Нам, дітям, ці розмови дозволялося слухати, і вони багато заклали в дитячі душі тих почуттів, які залишилися на все життя.

З приходом большевиків в 1939 р. Йосиф Сенів перемінився, повіривши большевицькій пропаганді, він “почервонів” і став активістом. Нічого дивного в тому не було. Багато січових стрільців повірили, що на Наддніпрянщині справді виникла українська держава, хай навіть комуністична. Багато наших людей, в тому числі і стрільців, переїхали за Збруч і включилися в побудову соціалістичної держави. Всі вони потім поплатилися життям: хто на Соловках, хто в чекістських застінках.

Сеніву дали роботу в Букачівському комунальному відділі.

Якось з групою енкаведистів Сенів пішов громити Григорівський панський маєток. З пограбованого щось дісталось і йому. Привіз собі з Григорова трьохдверну шафу, а своєму малолітньому синкові – лещата (лижі) з міцними замками.

Іншим разом напад зробили на Підмихайлівський жіночий монастир сестер василіянок. В розпалі якогось гніву Сенів схопив розп'яття і пожбурих ним під стіл. З того часу почалися одне за одним нещастя в родині. Синок на лещатах подався на гору, під

скалу. З'їжджаючи з гори, впав, заплутався, а що замки не відпускали чоботят, то в снігу він пролежав певний час, поки робітники, які ламали камінь в скалі, ідучи додому, не підняли хлопця і доправили до хати. Хлопчина захворів на запалення суглобів і ніякі лікарські засоби не змогли його врятувати. Він помер. З дружиною співжиття поламалося. Одного разу він став причиною того, що жінка впала з драбини в сінях, травмувала голову і померла. Дочка Віра вийшла заміж за Панькового Володимира, працівника залізниці. З приходом других большевиків Паньків – член ОУН – став станичним, в ОУН була і Віра. Паньків, разом з Михайлом Чагринським керували самообороною в четі “Голуба” (Зобків Степан), займався господарськими справами для УПА. В 1949 р. під час облави Паньків разом з вагітною дружиною був заскочений облавниками на стриху хати Сеніва. На вимогу большевиків зійти зі стриху і здатися вони відмовилися. Паньків вирішив краще загинути, ніж потрапити в руки НКВД. Він застрелив дружину Віру, а потім застрелився сам. Обоє поховані на журівському цвинтарі 11.12.1949 р.

Переживши смерть дочки і зятя, Сенів Йосиф згодом прийняв до себе іншу жінку, зайшла в часи голодівки 1947 р. і мав з нею дві дочки. Сенів прожив ще певний час і помер. Провидіння хотіло, щоби він зазнав всього цього горя і мав час на розкаяння, бо ж сказано в Євангелії: “Бог не хоче смерті грішника”. І справді, Сенів Йосиф останні роки свого життя постійно ходив до церкви, цілував розп'яття, яке свого часу так необачно поганьбив. Що творилося в його душі – тільки Богові відомо.

Мені особисто він зробив добру послугу. Я вже вчився в Рогатинському педучилищі, коли про мене почав розпитувати начальник Букачівського МГБ Стріленко, бо йому донесли, що я маю пістоль. Я знаю, хто доніс, але мир душі її, бо під тортурами погодилася доносити.

Сеніву вдалося переконати Стріленка (які контакти в них були – мені невідомо), що це наклеп, і на цьому мої неприємності тоді, в далекому 47-му, припинилися. Дивні діла Твої, Господи, ведеш кожного окремою дорогою.

Німецька окупація

Німецька окупація

Невдовзі після початку німецько-радянської війни, 29 червня 1941 р., німецька армія вступила в Журів. Переважаюча більшість наших людей зраділа, що на місце диких садистів-москалів прийшли цивілізовані німці. Швидко створили сільську адміністрацію. Солтисом став Сенів Михайло, писарем – Озарків Омелян. Була створена українська поліція, начальником якої став Галяс з Воскресінець. Крім нього, з самого початку в поліції були Падучак Микола, Дзера, Лялька, Малецький і інші.

Заарештувавши у Львові український уряд Ярослава Стецька, що проголосив відновлення української держави 30 червня 1941 р., німці показали своє справжнє обличчя. Почалися такі ж самі контингенти сільськогосподарської продукції майже за безцінь, так само, як це було за большевиків, забирали коней для потреб армії (німці все ж таки платили), часті облави в містах для вивозу на роботу в Німеччину, арешти і прилюдні розстріли патріотичної молоді, акції по винищенню жидів, наявність концтаборів – все це заставило наших людей іншими очима побачити “цивілізованих європейців”. Насильно в Німеччину були вивезені з Журова Попадюк Анна, Гриньків Анна, Крижанівська Катерина, Зьрудловська Стефанія, Прус Варвара, Прус Михайло, Беркій Осип, Беркій Любомир, Наболотний Віктор, Дашкевич Михайло, Ябковський Франек, Бобик Богдан, Гринишин Дмитро.

Проте, зайняті фронтом, німці рідко втручалися безпосередньо в справи села після того, як військо пересунулося вглиб України, а потім і далі на Схід, переслідуючи відступаючу Червону Армію. Німців ми могли бачити тільки в більших містах і містечках. Село жило своїм життям. З підпілля вийшла ОУН, запрацювала “Просвіта”. Почали насипати символічні могили, що мали стати “свідком слави дідівщини”, вселяти патріотичний дух нашої молоді. Ініціаторами висипання такої могили в Журові були Дашкевич Богдан і Гриньків Євломпій. В читальні щонеділі відбувалася якась імпреза.

На Волині, а згодом і в Карпатах, почала створюватися УПА. Молодь хвилювалася, особливо ті хлопці, що з перших днів

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

приходу німців були готові йти добровольцями до війська, щоби виборювати незалежність. Дещо охоловши від першого запалу, внаслідок недружелюбного ставлення Гітлера до інтересів України, тепер знову почала готуватись до збройної боротьби, чекала тільки поклику. Той заклик подала ОУН у зв'язку з створенням УПА. журівська станиця, станичним якої був на той час Бобик Михайло, почала збір засобів для армії. Збиралися харчі, одяг, взуття, домоткане полотно, яке фарбувалося, і з нього шили однострої, збиралася зброя, боєприпаси і все відповідними каналами відправлялося в ліс. Армія збільшувалась чисельно, а для зміцнення морального і бойового духу в лісах проходила вишколи. Інструкторами були колишні старшини УСС, УГА, офіцери Червоної Армії, що перейшли на нашу сторону, підофіцери-українці колишньої польської армії. Створювалися санітарні частини, в яких часто-густо працювали лікарі-жиди, що таким чином зберегли своє життя.

Лад і порядок в селі забезпечувала українська поліція. 1942 рік ще залишився у пам'яті як часи голодівки. Виснажене поборами село зустріло весну 1942 р. тяжким передновинком, а тут ще німці забороняли нашим людям молоти зерно в млинах (дозволялося молоти лиш відповідну кількість і тільки після здачі контингенту). По селах пішла акція по знищенню жорен. Потягнулися гурти прошаків, що йшли на Поділля, щоби дістати чогось їстівного, і тих людей також переслідували німці, відбирали випрошене, часто били.

В 1943 р. на юнаків 18 літ накладали повинність відпрацювати на державу по кілька місяців. Це був так званий "баудінст". Хлопців одягали у відповідний піввійськовий дешевенький однострій і заставляли працювати здебільшого на ремонті залізничних колій. Годували дуже скупо, і з того приводу навіть почав творитися жартівливий фольклор. Хлопці співали пісні, які самі ж складали:

У баудінсті добра зупа,

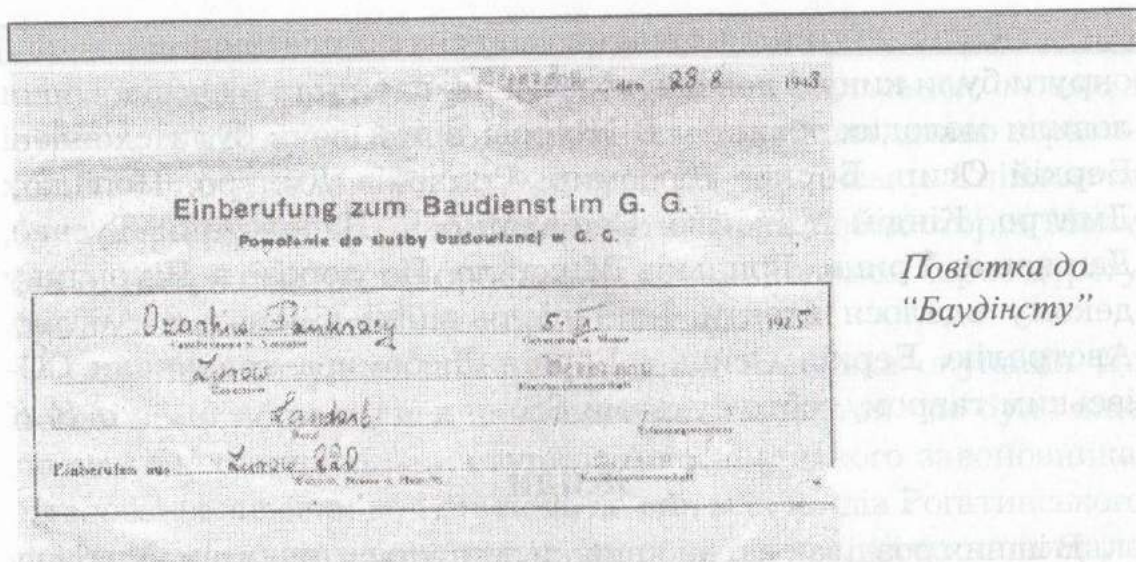
Літра води, одна крупа,

А фасоля як знайдеться,

То баудінстер аж стрясеться.

Праця таких робітників, очевидно, була не надто ефективною, бо невдовзі "баудінст" розпустили.

По наших теренах пройшли відділи Сидора Ковпака. Особливих наслідків вони не залишили, бо закріпитись не змогли.

Повістка до
"Баудінсту"

Дійшовши до Карпат, ковпаківські партизани були розгромлені німцями і нашими відділами УПА.

А між тим вже давно на Волині УПА вела бої з німецькими каральними батальйонами. Боротьба для УПА велась на два фронти – проти большевиків і німців, такі були реалії тодішньої нашої політичної і революційної ситуації. Вісті з большевицько-німецького фронту свідчили про те, що німці війну програли. Їхня армія поступово відкочувалась на захід. Всі розуміли, що нас чекає нова ситуація, і в першу чергу збройна. Тому посилено готувалась УПА, а також німці погодились на творення української добровільної дивізії, яку назвали "Галичина". Генеральна ідея була, щоби наші хлопці легально одержали добрий військовий вишкіл, зброю і легальний статус. В майбутньому дивізія СС "Галичина" мала стати зав'язком регулярної української армії. Так, як в час першої світової війни зав'язком української армії став легіон УСС.

З Журова в дивізію пішли Сенів Дмитро, Гринишин Іван, Дашкевич Володимир, Драб Володимир.

Багато дивізійників, пройшовши вишкіл і взявши зброю в руки, пішли в УПА. Після битви під Бродами також частина дивізійників перейшла в УПА і підкріпила старшинський корпус партизанських з'єднань. Таким з Журова був Дашкевич Володимир – "Донець"

В останнім місяці перебування на наших землях німці організували облави на селах по вилову юнацького елементу, який потім, пройшовши відповідний вишкіл в Німеччині, був використаний для протиповітряної оборони під час авіаційних налетів на німецькі міста повітряних сил англійців і американців. Якось в неділю, на світанні, в червні 1944 р. на багато сіл нашої

округи були кинуті донські козаки, що служили в німців, і вони ловили молодих хлопців. В Журові в той день були схоплені Беркій Осип, Беркій Любомир, Гриньків Дмитро, Попадюк Дмитро, Кіндій Михайло, Сенів Мирон, Наболотний Тусько, Дашкевич Гриць, Гриньків Михайло. По дорозі в Німеччину декому вдалося втекти. Інші після війни виїхали в Англію, Австралію. Беркія Осипа і Беркія Любомира таврували СС-івським тавром, тобто буквами SS. *о. З. К.*

Жиди

В інших розділах нашої книжки згадується, що, крім українців і поляків, в нашому містечку проживали також жиди. Ніде і ніколи ніхто не згадує, щоби життя цих громадян в часи будь-яких займанщин якимось притіснялося, щоби вони відчували кривду зі сторони автохтонів. Навпаки, займаючись лихварством, дрібною чи гуртовою торгівлею, жиди були елементом далеко не конструктивним, а споюючи малосвідомих українців у своїх корчмах, вони просто руйнували не тільки господарство, родинне життя, а й здоров'я наших селян. При тому, орієнтуючись на окупантів, діставали від них підмогу, захист за певні послуги. Жиди були просто-таки паразитами на тілі поневоленого народу. Ситуація почала мінятися після революції 1848 р. Із заснуванням "Просвіти", української кооперації, товариства тверезості "Відродження" настали тяжкі часи для місцевих жидів. Масово зникали корчми, український селянин більше не давав себе споювати і обдурювати. Довелося і жидам переорієнтуватися. І хоч вони ніколи не "понижувалися" до стану хлібороба, але мусили вчитися своїми руками заробляти на прожиток. Ряд сімей журівських жидів стали кравцями. Цілою родиною шили невибагливий селянський одяг на замовлення. Багато займалося торгівлею, хоч конкурувати їм з "кооперативою" після того, як був кинутий клич: "Свій до свого по своє!", тобто купувати тільки у своїх крамницях і тільки товари українських фірм, які все більше набирали сили, жидам ставало все важче. Багато жидів із села переселялися в міста і там закладали свої крамниці. Пам'ятаю будинок останньої корчми, але в мої дитячі роки в ньому була розміщена реміза – пожежна охорона. Тепер цього будинку вже нема.

Жиди мали свій осередок культурницького і духовного життя, який зосереджувався в їхній синагозі (божниці) і школі. Діти-жиденята вчилися і в державній, і в своїй школі. В родинях

плекали свою віру, звичаї, користувалися польською мовою і суржиком німецької, бо свою, арамейську чи іврит, давно втратили. З нашими селянами розмовляли по-українськи. Співжиття було мирним, хоч без особливих сентиментів з обох сторін. Мали жиди також свій окремих цвинтар, що знаходився через дорогу проти теперішнього колгоспного току.

Ось таку ситуацію в Журові застає німецька окупація. До жидів німці поставилися явно вороже, що на той час було вже по всій Європі, де тільки ступила нога німецького завойовника. Невдовзі їх вивезли до Рогатина, де для всіх жидів Рогатинського повіту було влаштовано гетто. За порядком в гетто наглядала внутрішня поліція, організована із самих жидів, озброєних кийками, яка до своїх співвітчизників часто ставилася доволі жорстоко. Через певний час німці влаштували акцію по знищенню жидів. В такий день приїжджала спеціальна німецька команда з відомства Гімлера – Айнзацкоманда. Заздалегідь за містом руками жидівських чоловіків викопували велику яму, а на другий день їм наказували виходити колоною і під охороною німців через місто вели до місця страти. Жиди йшли покірно, хоч знали, що це їх остання дорога.

Німці не ховалися із своїм вчинком, тому були люди, яким доводилося бачити сам акт страти. Всіх жидів заставляли роздягнутися (німці – народ практичний, і жидівський одяг використовували на якісь технічні цілі). Над ямою сідав на крісло німець, озброєний двома 25-зарядними пістолями. Закладав ногу на ногу. До нього по черзі підходили жиди, чоловіки, жінки, діти і він кожному стріляв в голову, а ногою штовхав у яму. Вистрілявши своїх 50 набоїв, відходив, а його місце займав інший німець з новими 25-зарядками. Деколи німці, забави ради, перекидали через яму товсту дошку, на дошку заганяли 12 жидів (було встановлено, що куля з німецького кріса здатна прошити 12 черепів), підходив німець і вистрілював в голову крайньому. Куля робила свою роботу, і всі, хто вбитий, хто тільки поранений, падали в яму. Бувало, падали живі, і після акції, поки яма залишалася ще відкритою, їм вдавалося вибратися з-під трупів і втекти. Декого з них потім переховували наші люди, і вдавалося переховати їх до відходу німецької армії в 1944 р. За переховування жидів німці карали смертю. З журівських жидів врятувалось два – батько і син.

На сьогодні жидівський слід в Журові затерся.

о. З. К.

Дещо про українську дивізію "Галичина"

Підготовляючись до походу на Схід, німецькі штаби розглядали можливість часткової співпраці з поневоленими большевиками народами. На це вказує дозвіл створити два курені українців, близьких і перевірених ОУН, під проводом Степана Бандери. Сформування цих двох куренів Дружин Українських Націоналістів (ДУН) "Нахтігаль" і "Роланд" мало більше пропагандивне, ніж бойове значення. Натомість організація ОУН мала на меті військовий вишкіл української молоді, знаючи, що вишколений вояк потрібний у боротьбі за українську державу. "Нахтігаль" 29 червня 1941 р. увійшов до визволеного від большевиків Львова під проводом Романа Шухевича. А "Роланд" виїхав до Румунії.

По-різному склалась подальша доля обидвох легіонів. Сьогодні більшість вояків дивізії "Галичина" проживає в Канаді, США, Англії, Німеччині, Австралії, Аргентині та інших країнах. Із села Журова Сенів Дмитро проживає в Німеччині, а Драб Григорій – у Львові, Дашкевич Володимир повернувся додому, пішов в УПА і загинув на Рогатинщині в бою з большевиками. Кохан Богдан – переселенець з Польщі – поселився в Журові, працював у журівському ССТ і тут помер.

Драб Григорій Федорович

Народився 1920 р. в с. Госенцево Мостиського повіту, освіта – 7 класів. В час 2-ї світової війни зголосився до дивізії "Галичина" в 1942 р. з метою пройти вишкіл і взяти участь у боротьбі за визволення України. В час тих подій опинився з батальйоном у Хорватії. Воював проти комуністичного режиму Тіто. Після капітуляції німецької армії батальйон здав усе збройне спорядження англійській армії, і сама дивізія "Галичина" здалась у полон англійцям під Трієстом. Нелегально Драб опинився в Польщі, у Ярославі. Разом з переселенцями переїхав до Журова. Влаштувався на роботу техробом Журівської семирічної школи в 1945 р., потім працював продавцем при ССТ в Журові. Подружив з дочкою Беркія Івана Ольгою, яка втратила чоловіка, і тепер у Львові живуть разом. З 1980 р. працює на просвітнянській ниві.

Друга большевицька окупація

Вдруге під большевицьким ладом

Дня 15 липня 1944 року фронт докотився до нашого села. Німці, відступаючи, щосили боронилися. В селі Журів створили оборонну лінію по річці Свірж. Вона стала перешкодою для просування Червоної Армії. Бій тривав дві доби, з 1 по 3 серпня 1944 року. Під час бою були спалені будинки Пазіяка Михайла, Барановича Романа, Возняка Василя, Щербицького Альбіна, Сеніва Дмитра, Крижанівського Петра. Багато будинків було пошкоджено. В бою за Журів загинуло немало червоноармійців. Повернувшись на західноукраїнські землі з апаратом НКВД, большевики першим із розпоряджень оголосили загальну мобілізацію чоловіків у віці від 18 до 50 років. Мобілізованих кидали майже голіруч на фронт в першу бойову лінію, під німецькі кулемети. Тоді було мобілізовано з Журова Озарківа Панкратія, Сабатовича Володимира, Сеніва Стаха, Беркія Якова, Ярощака Івана, Беркія Леонтія, Шпака Дмитра, Озарківа Юліяна, Барановича Степана, Дмитріва Василя, Бобика Володимира, Сабатовича Василя, Чагринського Василя, Іваницького Стаха, Гучка Миколу, Гучка Володимира, Возняка Миколу, Леня Михайла, Кіндія Петра, Барановича Стаха, Кіндія Володимира, Сеніва Дмитра, Белегая Володимира, Белегая Михайла, Сеніва Степана, Самардака Ярослава, Гаврилюка Михайла, Польника Михайла, Мацяка Тадея, Чагринського Івана, Микитку Федора, Озарківа Омеляна, Паньківа Ярослава, Кравціва Ярослава, Терлецького Миколу, Польового Миколу, Савчина Володимира, Карася Мирослава. Всіх 39 чоловіків. З них на війні загинули в боях Белегай Володимир (17.03.1945 р. в Польщі), Беркій Леонтій (22.02.1945 р. в Польщі), Іваницький Остап (17.02.1945 р. в Чехословаччині), Микитка Федір (пропав безвісти), Озарків Омелян (03.09.1944 р. в Румунії), Паньків Ярослав, Сенів Степан (пропали безвісти 1944 року), Сенів Дмитро (26.09.1944 р. в Польщі), Терлецький Микола (помер від ран в Німеччині), Чагринський Василь (1.10.1944 р. в Польщі), Польовий Микола (19.02.1945 р. в Німеччині), Польник Михайло (12.09.1944 р. в Польщі), Ярошак Іван (пропав безвісти 1945 р.), Савчин Володимир (14.04.1945 р. в Німеччині).

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

Головою сільради обрано Озарківа Миколу. Були назначені вибори у Верховну Раду УРСР, але їх селяни бойкотували. 9 грудня 1944 року приїхала бригада з 8 людей і військом. Вони мали завдання гонити людей на виборчі мітинги, охороняти виборчий будинок, зривати та нищити противиборчі кличі. В час виборів у Журові із 370 виборців голосувало 12 осіб. Вибори все-таки відбулися під сильним натиском частин НКВД та районних уповноважених. Людей силою затягали на виборчі дільниці. Солдати із членами виборчої комісії ходили із скриньками по хатах і самі кидали в урну бюлетені. Ось так були сфабриковані вибори.

Проведено суцільну колективізацію в селі, теж за допомогою солдатів та уповноважених з району. Всі селяни були насильно втягнуті в колгосп.

Почалися арешти і вивози в Сибір. Із села були вивезені Андрушків Михайло та його жінка Катерина, поляки – Катрич Франка і її чоловік Антон, Томкевич Анна, Метенька Катерина, Обаза, Зобків та деякі інші.

Багато чоловіків відмовились від призову в армію, ховались у криївках. При облавах висліджували їх боївки енкаведистів і частини внутрішніх військ. Їх арештовували і відправляли в Сибір. Котрі втікали або відмовлялися вийти з криївок, тих вбивали, хоч були вони без зброї. Почалося вистежування і знищення загонів самооборони, членів ОУН та УПА.

Закінчилась 2-а світова війна, поступово були зліквідовані загони УПА, члени проводу ОУН. Почалось мирне існування селян-колгоспників, які змушені були йти за безцінь в колгосп працювати, щоб виробити мінімум трудоднів. Якби не присадибні ділянки, то селяни не мали б змоги прожити, бо заробітку в колгоспі майже не було. Все зерно із колгоспу йшло на поставку і продаж державі, колгоспники повинні були здавати по рознарядці 500 л молока від корови і тільки тоді могли одержати кілька арів сіножаті для збору сіна. Коли вдалось комусь із колгоспників принести додому жменю зерна для курей чи в'язанку трави для корови, їх висліджували участкові міліціонери і строго судили. Так були засуджені Федішин Авель, Сенів Ганна, Бобик Дмитро, Беркій Омелян, Сабатович Катерина, Беркій Дмитро і інші.

Уповноваженими із міліції в селі довгий час перебували Товшканов, Горінов, Мазур Омелян. Часто навідувалися боївки

Тараканова, Баранова, Сойкіна, Бойцуна і інші. (М. Я.)

Завданням цих боївок було висліджувати найменші рухи в селі, а крім того, ці боївки, відіспавшись вдень на селянських харчах, вночі виходили на засідки, куди, на їх думку, могли переходити підпільники. Деколи їм вдавалося натрапити на слід, тоді зав'язувався бій з різними результатами. Переважно жертви були обопільні, але на місце вбитих большевиків присилали інших, наше ж підпілля не поповнювалося, бо провід ОУН, розуміючи безцільність дальшої боротьби і дальших жертв, підпілля згортав. Так поступово збройна боротьба припинилася, енкаведистські боївки перестали турбувати село. Боротьба перейшла в русло радянізації, русифікації, як тоді говорилося, "промивання мозків", зав'язувались на селах партійні "ячейки", комсомольські організації, в школі також піонерські організації, почалась поступова духовна руїна, яка мала за кінцеву мету повну денаціоналізацію і перетворення українців в т.з. "радянських людей". Варто згадати, що село, яке на початку століття нараховувало 1,5 тисячі мешканців, сьогодні має їх заледве 400 осіб.

В дальших підтемах розповімо про конкретні епізоди і конкретних людей нашого села, що стали жертвами цієї кривавої боротьби, інші свідомо принесли себе в жертву в боротьбі з окупантом за волю і честь українського народу.

о. З. К.

Злочинна пімста большевиків

Після другої окупації Галичини большевиками в короткому часі почалася мобілізація чоловіків до Червоної Армії. Багато молодих хлопців ще перед відступом німців подалися у відділи УПА. З початком мобілізації цей рух посилювався. Були і такі, що просто переховувалися, щоби не йти на гарматне м'ясо за інтереси окупанта. До таких родин застосовували різні способи впливу: пограбування майна, залякування, розстріл старих батьків, підпал будинків. Так поступили в селі Черневі в серпні 1944 р. Енкаведисти спалили тоді хати Багача Василя, Шакала Йосифа, Кайдана Михайла, Балука Герасима, Краховецького Василя, Якимового Василя, Зобкового Василя, Кайдана Володимира, Стефанишина Миколи і ряд інших господарств.

Бої самооборони з облавниками

*Ябковський Броніслав, Беркій Яків,
Сенів Ігор – члени ОУН і
самооборони*

Восени 1944 р. велика група облавників напала на Васючин. За день зловили багато тих, що переховувалися від мобілізації, і під вечір везли їх у Букачівці. Коли валка з полоненими дійшла до Дубини біля Колоколина, стрільці з самооборони з довколишніх сіл, а також із Журова вдарили з кулеметів і крісів і зовсім розпорошили валку. Полонені розбіглися. Жертв зі сторони учасників самооборони не було. Із сторони большевиків про число убитих і поранених невідомо, бо ніч покрила все.

Я. М.

Мені довелося тоді стояти на горбочку, звідки проглядалася дорога і було видно, коли большевики появляться з закруту дороги на Завинниці. Моїм завданням було подати сигнал і чимшвидше тікати додому. Сигнал від мене перебрала Марійка Озар і подала далі його по живому ланцюжку (радіозв'язку ми тоді не мали).

В складі облавників було багато міліціонерів, набраних окупантами з польського елемента навколишніх сіл, які з шовіністичних побуджень, з надією наживи шляхом грабунку, кражі, насильства в часі розправи з українцями подалися в советську міліцію, нап'яли на себе темно-сині мундири, з рук москалів взяли "трюхлінейки" (довжелезні кріси) і пішли воювати з дітьми і жінками. В бою були останніми боягузами. Від валки "героїв" цього дня зайшов до нас до хати один із них і попросив їсти. Мама дала йому їсти в постраху, що ось-ось почнеться бій. Коли почалася стрілянина на Дубині, він сплотнів. Просив заховати його і зброю. Згодом спохопився, злякався, щоби "кабани" його не вбили таки в хаті, і пішов в темінь ночі. Але дуже просив (поукраїнськи) молитися за нього, бо його чекає мама. Невдовзі большевики розформували ту міліцію. Але в нашому селі вони

вчинили ще один "геройський подвиг". Було це напровесні. Вода на лузі, що кожної осені розливалася на весь луг, а потім замерзала, вже розмерзла. Несподівано через Чернів нагрянула облава. Ніхто не сподівався, бо була неділя і час десь обідній. Два хлопці з Берестав, які не мали відношення до УПА, чомусь кинулися в сторону Залужжя тікати. Один із них був Микитка, що мав рідного брата на Колоколинському Залужжі Стефана Микитку. Сам недавно повернувся з Німеччини, куди був забраний німцями на роботу, а тепер, як репатріант, приїхав додому.

Втікачів побачили облавники, і синьомундирі міліціанти кинулися навздогін. Хлопці перебралися через ріку і в крижаній воді, майже до колін, вже добігали до берега. Група міліціантів добігла також до ріки і відкрила густий вогонь по втікачах. Віддаль була десь 300 м. Чи це було невміння стріляти, чи небажання вбивати, але постріли лунали марно. Нарешті за 20 м від берега впав один, потім другий. Один з втікачів почав вставати, але наступна куля знову поклала його у воду. Тоді під прикриттям товаришів один міліціонер відважився перебратись через ріку. Він добрів до втікачів, постягав з них чоботи (такий тоді був звичай в облавників) і подався в село.

Серед цих "героїв" був і мешканець нашого села Франек Зьрудловський – син гробокопача і одночасно пачкаря тютюну (контрабанда). Якось прийшов він додому зі своєю "вінтовкою" і з необережності заночував у батьків. Це була остання ніч цілої родини. Пишу, як свідок цих подій.

(о. З. К.)

Напровесні 1945 р. большевицький відділ з гарматою, кулеметами посунув до Васючина. Коли повертався під вечір зі здобиччю, з багатьма полоненими людьми, які ховалися від мобілізації, дорогу облавникам на Раківці заступив відділ самооборони. Бій розпочався на греблі між Воскресінцями і Підмихайлівцями. В бою загинув наш стрілець самооборони з Бахманки Василь Квас. З большевицької сторони були великі втрати. На другий день вранці везли своїх убитих і поранених. Арештовані люди були врятовані. Весною хлопчак пішли купатись на Раківець, коли сколихнулася вода з-під куща виплив труп жінки у військовому. Це була, мабуть, медсестра, яка брала участь у бою.

Я. М.

Чорне Різдво

*Якби то, думаю, якби
Не похилилися раби...*

Т. Шевченко

Того року довго не випадав сніг. Громіздкі колимаги облавників ще здалека сповіщали своїм гуркотом по нерівній замерзлій дорозі тих, що сторожували коло шматка підвішеної залізничної рейки. І відразу морозяне повітря розрізав різкий, так знайомий і страшний звук.

— Дзень, дзень, дзень, — кричав на сполох імпровізований дзвін, бо ж дзвони ще німці перелили на гільзи.

— Облава!

Ховалося все, що повинно було заховатися. Залишалися на всяку непевність старі і діти. Надворі не запишався ніхто. Село завмирало, лиш тривожно гавкали пси, де ще їх вдалося зберегти живими. Непевність і жах падали на село, як ржава мла. Здавалося, що навіть обтулені загатами хати тремтіли й маленькими вікнами сльозавили на такі грізні і страшні чотиригранні штики на довгих «образца 1891 года винтовках». Починалася вакханалія обшуків, допитів, побоїв, грабунків. Не одна загата буде розвалена, із стодоли викинуть снопи, зірвуть підлогу, розвалять піч, серед хати викопують яму, навіть витрясуть з горщиків вазонки, бо і там міг заховатися «бендера».

Десь аж під кінець грудня раптом повалив сніг. Густий, лапятий. Вирівнював дороги, вколисував до сну поля і білизною маскував згарища на спалених обійстях, звідки син або батько не пішов на большевицьке гарматне м'ясо.

Село Колоколин на славній колісь Рогатинщині, що дала стільки свідчень безмежної любові і жертвенности до Рідного Коханого Краю синами і доньками своїми від Роксоляни і ще раніше почавши, готовилося до сумного Різдва.

Бо кат червоний

Братів понищив нам рідних —

Сорок мільйонів чекає до бою —

Пімсти, пімсти!

Наспівували хлопчачки. Село спорожніло. Одні пішли в Дивізію СС «Галичина», щоб стати осередком майбутньої української армії, інших загорнули і, часто не навчених і неозброєних, погнали вмирати за інтереси червоної Москви на польських і німець-

ких полях, ще інші подалися на Волинь і в Чорний ліс, щоб стати на прю з новітніми завойовниками, ще інші своєю кров'ю оббризкували і обливали стіни Станіславівської тюрми, як от син колоколинського отця Сеньківського Славко, що здобувши гарну освіту, став душею сільської молоді. Вчив, виховував, своїм особистим прикладом прищеплював найкращі риси синівства рідної землі.

Поїдеш, паничу Славку, на 15 літ рубати тайгу, добувати колимське золото, щоби залити ненаситну пельку червонозоряному монстрові. І хто знає, чия доля краща: чи тих, яких поні-вечені тіла відразу вивезуть і прикриють дерном в Дем'яновому Лазі, чи твоя, що пройшовши всі кола большевицького пекла, повернешся-таки у «велику зону» для нових поневірянь?

Не будете ви, дорогі мої земляки, святкувати Різдва Христового в цьому 1945 р. Не прийдуть засівати хлопчики, не приїде молодь з Вертелом, не заколядують церковні браття, і старенький ваш отець не відправить вам навіть утрєні. Хтось з ваших-таки односельчан донесе червоним катам, що в скалі, де колись добували камінь — алебастр (пізніше піде він на оздобу московських станцій метрополітену) і поробили глибокі штольні, недосвідчені ваші хлопці, а з ними другий син о. Сеньківського — Микола, забарикадувалися для нерівного бою. Недосвідчені, бо не знали, який багатющий арсенал у їх переслідувачів, що вони ні гадки не мали дотримуватися міжнародних конвенцій про незастосування того чи іншого виду зброї. Цілий гарнізон — 350 червонопогонників з кулеметами, мінометами, навіть з гарматою накрили село. Те, що почалось в Колоколині, було ще хіба в час татарського лихоліття. Були розкидані всі оборони, перетрушено всі стодоли, всі закутки, перестріляно майже всіх псів. Тільки земля не давалася проколювати щупами — замерзла на кістку.

Всі спроби прорватися в скалу були відбиті. Невдач зазнали спроби виставити поперед себе мешканців села, навіть отця. Биті до крові, з ламаними кістками, селяни відмовилися лізти в скалу як щит для червонопогонників. Шанували свого отця, що цілий вік ділив долю і недолю із своїми вірними. Не допомогла ні гармата, ні міномети. Настали найтяжчі дні, дні непевності, бо чомусь червоні гості перестали штурмувати скалу. Чекали...

Нарешті приїхало велике вантажне авто, з нього знімали довгі металеві предмети. Ніхто такого досі не бачив. Це були балони з отруйним газом. По шлангах тяжкий газ — непереборний ворог —

поповз в штольню. На другий день солдати в протигазах виволокли тіла захисників. Впали всі! Хто і з якої родини скористався юдиним грошем за цей диявольський злочин, мені не відомо.

За пізнаних синів, як звичайно, поплатилися родини: хто тюрмою, хто Сибіром, хто розстрілом. Родину о. Сеньківського вигнали з пробоства, і до кінця своїх днів він з доньками мешкав у добрих людей і далі сповняв свій душпастирський обов'язок і то ціною підписаного православ'я в 1946 р. Жертвою ще впаде не здійснений зять о. Сеньківського Михайло Якимів. Помре в криївці під землею.

Разом з трупами із скали була винесена знаменита бібліотека Колоколинської читальні "Просвіта".

Тіла отруєних пізніше поховали на сільському цвинтарі, а от найстрашнішого ворога большевицько-московського режиму – книжки – спалили тут-таки, під скалою, обливши пальним. "Верней дело!"

Сьогодні відбудоване, оновлене село Колоколин живе новим життям у незалежній українській державі. І, може, не всі онуки і правнуки знають, що внаслідок лихоліття 40-50 років село втратило більше як триста своїх мешканців і тільки про поодиноких відомо, де лежать їхні кістки.

Мир вам, герої і жертви! Так вже судилося спочивати по цілій планеті з закритими і незакритими очима, і хіба що Господь збере нас всіх разом на останньому нашому суді і воздасть по ділах їхніх жертвам і катам, і тим, що катам помагали, рабам тілом і духом.

о. Зиновій КАРАСЬ.

Бій на Дубині біля Колоколина

Коли спецвідділ облавників НКВД повертався із заарештованими із села Підмихайлівців (арештували дружину Гучка Петра Ольгу, російського лікаря, мабуть, провокатора, який переховувався в монастирі, маскуючись тим, що не зумів втекти від німців, відбившись від валки біженців), то керівники самооборони "Голуб" (Зобків Степан) та "Зелений" (Зушман Іван) організували засідку на Дубині біля Колоколина із частин самооборони довколишніх сіл Григорово, Журова, Явча, Загір'я, Вільхови, Васючина, Підмихайлівців, щоб визволити заарештованих. Визволителі вибрали вигідну позицію, взявши обоз спецвідділу НКВД, який був їм на виду, у перехресний вогонь.

Бій був запеклий. Бойовий вишкіл кулеметника Шматолохи змусив замовкнути кулеметний відділ ворога. Відлуння бою було чути в райцентрі, а звідти на допомогу по виклику із Станіслава прилетів літак, який, вивчивши місце бою, скинув декілька авіаційних бомб. В командирському пориві Іван Зушман – “Зелений” – став мішенню для ворожої кулі, яка поразила його насмерть. Упав в бою боєць УПА Грабар Володимир, був важко поранений Левицький Мирослав. Та дорого заплатили облавники за смерть молодих героїв. Понад 10 вбитих, ще більше поранених вивезли з поля бою енкаведистські посіпаки. А пораненого лікаря повезли літаком у Москву, але по дорозі він помер. Був поранений син Гучка Петра Микола, який невдовзі помер. Командира “Зеленого” і стрільця Левицького Мирослава хоронили темної ночі на цвинтарі у Загір’ю, а повстанця Грабара Володимира – на цвинтарі в Підмихайлівцях.

Тоді був поранений стрибок Озарків Василь.

Вишкіл бійців УПА на “Золотій” і “Осовій” полянах в підстаршинській школі на Рогатинщині

В 1943 р. у лісах Рогатинщини біля сіл Воронова, Кутців, Яглуша, Виспи, Мелни, Заланова, Добринова, Дичок створено повстанські бази. Зокрема, між Залановом і Дичками діяла база “Осова”, а дещо на захід, в глибині лісів, неподалік села Мелни – “Золота поляна”. Тут проводився вишкіл сотні “Сіроманців” у складі вишкільного куреня “Гайдамаки” під керівництвом “Яструба” (Дмитра Карпенка), сотні “Рубачів”, якою командував сотенний “Довбня” (“Ворон”). Недалеко від неї розташувалась сотня “Полтавців”. Проводився у Добринівському лісі вишкіл підстаршин сотні “Чоса” для сотень “Риболовів”, “Лісовиків”, “Чорноморців”. В цих лісах орудувала сотня “Коса” (Зобківа Володимира, уродженця с. Підмихайлівець). Зокрема про нього відомо, що в 1924 р. служив у польському війську, член ОУН з 1933 р. У 1940 р. в с. Підмихайлівцях очолював осередок ОУН. З приходом большевиків пішов у підпілля. У 1943 р. проходив бойовий вишкіл в Карпатах, а в 1944 р. став сотенним. Сотня під орудою “Коса” успішно вела бої в Уневі, на Перемишлянщині, Бережанщині і Бродівщині.

Два місяці сотня “Коса” стояла в Ферлеєві (Липівка), де мала бій з ворогами. Сотенний “Кос” загинув у бою з ворогами під

час облави в с. Підмихайлівцях. Вийшовши з криївки запасним виходом, був поранений і щоби не здатися, застрелився. У тих повстанських загонах брала участь також наша журівська молодь.

Родина Сабатовичів

Жила родина Сабатовичів "Під могилами" і складалася з чоловіка Олекси, його жінки і двох дорослих дітей – сина Гната і дочки. Гнат був улюблений в селі хлопець. Мав він початкову освіту, але був дуже активний, патріотично настроєний, брав участь у різних заходах читальні "Просвіти". За членство в ОУН був заарештований поляками і відбував покарання в "Бригідках" і "Березі Картузькій". Усі раділи, коли повернувся з тюрми. Одружився з Попадюк Марією. За перших совітів працював підпільно в ОУН, а також і за німців. За других совітів, зраджений Гринджолою Любомиром, був схоплений і опинився в Букачівському НКВД. Переніс при допиті тортури і був перевезений в Станіславську тюрму. Тут закінчилося його життя. Був знищений тюремниками і, мабуть, загребаний в Дем'яновому Лазі. Дружина його померла. Сестра віддалася за Синишина, маму вбили большевики в ліску, про що мова буде в іншому місці.

Микитка Ольга Іванівна

Народилася в 1922 р. в с. Журів. Закінчила сільську школу. З 1942 р. була членом ОУН і розвідницею УПА під псевдом "Бджілка". Тримала зв'язок з явочними квартирами довколишніх сіл. В її хаті теж була явочна квартира. Разом зі своєю сестрою Катериною переводила на явочні квартири членів ОУН і повстанців УПА. Заготовляла харчі, збирала від населення одяг і взуття і переправляла до повстанців. Розповсюджувала листівки і підпільну літературу. Контакти мала тільки з керівництвом самооборони і службою СБ, а саме: "Гонтою" (Рудик Ярослав), "Максимом" (Бобик Лев), "Бурею" (Паньків Богдан), "Вуйком" (Вітер Микола), "Зубом" (Чорнописький), "Назаром" (прізвище невідоме).

Ольга була відважною дівчиною. Десь під зиму, коли землю притрусив сніг, на явочну квартиру вночі до Ольги прийшли

п'ять вояків УПА. Їх треба було перевести на іншу явочну квартиру. Але, не бажаючи залишати слідів на снігу (а наближався ранок), вояки залишилися в хаті. Щоби перевести в інше місце, треба було вибрати відповідний час, аби ні з ким не зустрінутись. Ольга поселила повстанців у Беркій Катерини, чоловік якої був арештований і засуджений за членство в ОУН. І свіжі сліди на снігу групи людей таки завели червонопогонників під хату Катерини. Хату обступили, розставили кулемети. Ольга, побачивши ранком таку картину, помітила місце скоростріла, направлено у вікно хати. Кинулася до хати, але її не пускали. Вона з розпачу кричала, що в хаті її дитина, і таки вдерлася всередину хати. Зорієнтувала повстанців про силу енкаведистів і місце скоростріла. Кинувши через вікно гранати, повстанці вискочили разом з Ольгою, і швидко всі зникли. По них стріляли, але нікого не вбили.

Не шкодуючи свого життя, боролася зв'язкова "Бджілка" за волю України.

В 1946 р. Ольга провела на явочну квартиру в Лукавець Вишнівський трьох повстанців – "Зуба" (Чорнописького) і ще двох невідомих. На квартиру увірвалися енкаведисти. Повстанці разом з Ольгою почали тікати. При втечі "Зуб" був поранений, але врятувався. Ольгу важко поранили і по-звірячому замордували. Повстанці привезли пораненого "Зуба" до Чернева (на Берестава). Там доглядала його сестра Ольги Катерина, нічого не знаючи про смерть сестри. Через три дні "Зуб" помер. 1 січня 1946 р. хоронили Ольгу на журівському цвинтарі, а "Зуба" – в Колоколіні.

Після смерті Ольги Катерина була змушена зголоситися в Букачівському НКВД, щоб врятуватися від арешту і суду. Живе вона і досі зі своєю родиною в Журові під прізвиськом чоловіка Павліш.

Микитка Ольга (розвідник ОУН), справа її сестра Микитка Катерина (по чоловікові Павліш)

Дашкевич Стефанія Миколаївна,

Дашкевич Стефанія, живе в Латвії

Народилася 1 січня 1926 р. – член молодіжної ОУН, мала зв'язки з керівниками проводу ОУН та УПА, спільно працювала підпільно зі своїм братом Володимиром (псевдо "Донець"), який був у службі СБ, а потім в УПА. Пройшла

курси медсестер в Підмихайлівському монастирі. Якось в 1945 р. в село прийшли енкаведисти, переодягнуті під упівців. Домагалися зустрічі з керівником ОУН. Не домігшись, провели арешти. Заарештували Стефанію, а також сестер Аню і Зоню Гринькових

В 1946 р. була арештована енкаведистами, пройшла тортури при допитах в Букачівській тюрмі, згодом була відправлена в Станіславівську тюрму. Засуджена на 10 років ув'язнення, покарання відбувала у Воркуті. Там познайомилася із засудженим латвійським націоналістом Кетітісом і вийшла заміж. Після відбуття строку покарання, подружжя виїхало в Латвію. Там же обоє повмирали.

Гринджола Любомир Стахович,

1922 р. народження, в с. Журів.

Член ОУН. В серпні 1944 р. був схоплений енкаведистами у Букачівцях. Не витримавши перших тортур, погодився видати членів ОУН. З накинутим мішком на голову, в якому були зроблені прорізи для очей, їхав по селу з енкаведистами і вказував, кого арештувати. За його вказівкою були заарештовані Беркій Кирило, Сабатович Гнат, Гриньків Михайло, Беркій Богдан, Озарків Микола, Булка Іван, Гальків Любомир, Сенів Михайло. Крім них спіймали не приналежного до ОУН Карася Мирослава і згодом під конвоєм відправили на фронт. Всі заарештовані зазнали тортур в Букачівській тюрмі і були відправлені в Стані-

славівську тюрму. Тут пропали безвісти Булка Іван, Михайло Сенів, Гнат Сабатович. Їхні тіла, мабуть, зотліли в Дем'яновому Лазі. Інші були відправлені в концтабори. Сам Любомир був засуджений до смертної кари, яку замінено на 20 років каторжних робіт. Відбув покарання в Комі АССР. Після виходу на волю залишився в Комі і там живе.

о. З. К.

Поневіряння сім'ї Гринджоли після арешту і судимості їх сина Любомира

Стах Гринджола не відомо звідки походить. Він приїхав з Америки з грошми. На парцеляції в с. Журові купив собі поле, побудувався, вважався заможним господарем. Жінка Гринджоли була родом із Самбірщини. Були в сім'ї два сини – старший Любомир і молодший Іван та дві дочки – Розалія і Ольга. Старий був жорстокою і грубою людиною, дітей часто бив. З сусідами був часто в гніві. Жінка Гринджоли була інакшої вдачі, але під впливом деспотичного чоловіка мовчала.

Дочка Ольга полюбила хлопця Івана Гаврилюка і хотіла з ним одружитися, але батько – багач не дозволяв. Вона втекла з дому, кілька днів переховувалася в Івана Гаврилюка і, таким чином, домоглася згоди на шлюб. Після арешту Івана Гаврилюка, члена ОУН, Ольга сумувала недовго. Вона зблизилася з Андрієм Бабієм з Каролінки, а після його арешту і розстрілу кудись виїхала і знайшла собі якогось військового. Любомир за німців поступив в поліцію, деє далеко. Повернувшись зі служби додому, проти волі батьків знайшов собі дівчину в Букачівцях Розалію, з нею одружився і перейшов до жінки мешкати. Влаштувався на роботу у бурякопункті, але довго там не був, бо прийшли большевики, а за фронтом – спецвідділи НКВД. За підозрою чи підказкою його затримали і, як вже про нього згадано, мучили і домоглися свого. Родина Гринджоли затривожилася, але ще займалася працею. Косили сіно, жали, молотили. Якось одного разу група енкаведистів прибула на Залужжя. Ольги в той час не було дома, непомітно втекла, бо до хати під'їхала більша група солдатів. Большевики кинулися розшукувати Ольгу, але не знайшли ні її, ні нікого з родини. Почали грабувати все, що було в хаті, в тому числі вивели худобу і погнали до Букачевець. Цей погром був влаштований через Любка. Старі переселилися

в Жидачівський район до родини Гринджолихи. Періодами ще мешкала в хаті Ольга та Іван. Згодом Гринджолиха повісилася з розпачу, а старий переселився до старшої дочки в с. Загір'я. Ще деколи навідувався до своєї хати, а потім помер. Хату віддали ветфельдшеріві Муравському. Молодший син Іван досі живе в Ходорові, навідується до хати і обробляє своє поле.

о. З. К.

Беркій Кирило, син Катерини

Народився в Журові в 1891 р.

Беркій Кирило з дружиною

зрозумів большевицьку підступність і знову переорієнтувався на ОУН – УПА.

19 серпня 1944 р. був спійманий енкаведистами, перебував в Станіславівській тюрмі 3 місяці, потім перевезли в м. Кемерово, де військовим трибуналом був засуджений на 25 років таборів.

Після смерті Сталіна в 1953 р., у зв'язку з амністією, скоротили йому термін до 15 років. В 1954 р. в листопаді повернувся в рідне село. Перебуваючи в тюрмі, почав сліпнути, поки врешті повністю не втратив зір. Прожив ще в рідному селі 18 років. Останні 4 роки життя лежав паралізований. Помер 23 грудня 1973 р., похоронений в с. Журові.

Озарків Микола Михайлович,

1906 р. народження, с. Журів.

Освіта – початкова школа. Член ОУН за польської окупації. Брав участь у роззброєнні польської поліції. Очолював сільську міліцію, був обраний головою громадської ради в Журові. За німецької окупації Озарків Микола працював в гміні радником. За активну участь в ОУН і за зв'язки з УПА, виданий Гринджолою Любомиром, пройшовши тортури, Станіславівським судом був засуджений на 25 років таборів. Відбував покарання в Караганді, де важко працював у шахті і був паралізований. Відбувши 12,5 років, згідно амністії, відпущений додому в 1977 р. Дома прожив ще 8 років, будучи паралізованим, і в 1985 р. помер. Похоронений в Журові. Сім'я була призначена до вивозу, але весь час дружина Гелена, дочка Олександра і син Михайло переховувались і уникли Сибіру.

Гальків Любомир Андрійович,

Народився 1925 р. в с. Журів.

Освіта – 7 класів. Одружений з Наболотною Володимирою. Член ОУН і самооборони. Був виданий Любомиром Гринджолою і схоплений Букачівським НКВД. Після допитів під тортурами, відправлений у Станіславівську тюрму. Засуджений на 15 років ув'язнення. Відбувши термін покарання, одружився з дівчиною із Здолбунова, яка також перебувала в Сибірі. Жили обоє в Здолбунові, там Любомир і помер 1975 р. і там же похований. Перша дружина – Наболотна Володимира – мала тяжку форму туберкульозу, з чого вилікуватись їй не вдалося. Померла і похоронена на журівському цвинтарі.

Батьки Любомира були вивезені в Сибір в Омську область. Повернувшись, поселилися в сина і жили в с. Глинські Здолбунівського району Рівненської області.

Сенів Михайло Гаврилович,

Народився в с. Журові. Освіта початкова. Активний учасник просвітянської роботи. В 1923 р. обирався заступником голови читальняного відділу товариства "Просвіта". В час большевицької

окупації ввійшов до організації ОУН. За німців був обраний солтисом української управи. За других совітів, виданий Грінджолою, був зазаарештований і пропав безвісти. Його дружину Анастасію вивезли в Омськ.

Дашкевич Богдан Миколайович,

1909 р. народження.

*Дашкевич Володимир з
братовою Дашкевич Емілією
та її дочкою Мартою.*

Кущовий провідник ОУН на території навколишніх сіл ще за польського панування. Активний просвітянин, неодноразово обирався членом відділу читальні "Просвіти", був бібліотекарем, вів драматичний гурток. Обирався у ревізійну комісію читальні "Просвіти". За німецької окупації підпільно працював в рядах ОУН. Став організатором, разом із Гриньковим Євплومیєм насипання символічної могили борцям за незалежну самостійну Україну.

Перед приходом совітів 1944 року виїхав в Німеччину, а звідти до Америки, і разом з емігрантами включився в політичну роботу. Довго не давався знати додому, не хочучи наводити репресій на родину, яку залишив під совітами. Після розпаду СРСР до нього навідувалася його дочка Марта. Помер в Америці і там похоронений.

Гриньків Євплomій (Євлампій) Стахович,

1914 р. народження.

Член ОУН за польської окупації, активний член "Просвіти", неодноразово обирався заступником відділу читальні, господарем читальні, був активним учасником драматичного і хорового гуртків. За радянської влади працював станичним. Був заареш-

тований енкаведистами і суджений. Відбув перший термін і пішов у підпілля. Потім був другий раз заарештований і суджений на 15 років концтаборів. Відбув свій термін і повернувся додому. Був деякий час дяком і брав активну участь у гуртковій роботі клубу. Помер в 1991 р. і похоронений в Журові. *Під час облав, бувало, переховувався в церкві під престолом. (З. К.)*

Дашкевич Володимир,

Народився 1923 р. в с. Журові.

Закінчив початкову освіту і навчався заочно під керівництвом директора школи Дмитріва Володимира. Склав екстерном екзамен за 7 класів рідної школи при Рогатинській гімназії. У 1942 р. була створена юнаками молодіжна ОУН. Керували нею Дашкевич Володимир і Бобик Лев. Сходилися на квартирі Озарківа Івана, бо син його, Панкрат, був членом тої організації. Також мали явочну квартиру в Беркій Катерини, чоловік якої, Павло, був у 1940 р. заарештований і засуджений. На сходинах члени ОУН вивчали "Декалог", історію України і дотримувалися заповіту завжди бути чесними і правдивими українцями, нікому не дозволяти плямити ні слави, ні честі своєї нації, боротися за здобуття української держави або загинути в боротьбі за неї. На зборах один до одного з пошаною зверталися на "Ви".

В 1943 р. Дашкевич Володимир пішов у дивізію СС "Галичина" з метою пройти вишкіл, взяти зброю до рук і з нею податися в УПА. Так він і вчинив. У підпілля пішов з псевдо "Донець", був у Службі Безпеки, а потім в УПА на Рогатинщині. В час облоги на березні 1947 р. був убитий в с. Підгороддя Рогатинського району. Місце поховання невідоме. Мати Володимира Розалія, сестра Стефанія та невістка Розалії – дружина Богдана довгий час були переслідувані органами КГБ.

Гриньків Анна (Людвіка) Петрівна,

Народжена в 1926 р. в с. Журів.

Суджена в 1946 р. на 10 років таборів і 5 років без права повернення в Україну. Відбула покарання в Комі АСР в м. Печора. Працювала на будівництві дороги. У 1956 р., після відбуття 10 років заслання, переїхала в Казахстан в м. Караганду. Вийшла

заміж за політичного в'язня із Станіславівської області Фенюка Степана. Чоловік Анни вже помер, а син, Фенюк Орест, темний, працює адвокатом. Проживає Анна із сином у Караганді.

Гриньків Софія Петрівна,

народжена 1927 р. в с. Журів.

Суджена в 1946 р. на 10 років концтаборів. Відбувала покарання в Комі АССР в м. Печора. Працювала на лісозаготівлях. Відбула всього 7 років і захворіла важкою формою туберкульозу. Була актована і звільнена, в 1953 р. повернулася в с. Журів і проживала у тітки Бобик Наталії. Згодом виїхала до своєї сестри Анни в м. Караганду на лікування. Там померла і похоронена.

Обидві сестри, Гриньків Анна (Людвіка) і Гриньків Софія, були хрещені в костелі, бо їх мати Катерина була римо-католичка і хотіла виховати своїх дочок польками. Батько, Гриньків Петро Васильович, був українцем греко-католицького обряду і не допустив до того, щоби дочки стали польками. Через це в сім'ї Гринькових йшли суперечки і незгоди. Батько виїхав в Канаду і там жив з другою дружиною, мав з нею двоє дітей. Мати Катерина теж жила з другим чоловіком – поляком Метенькою Альбіном, мала від нього також двох дітей. Сестри Анна й Софія залишилися без батьків. Сестра Катерини – Сенів Емілія Василівна,

Зліва: Гриньків Анна, за нею стоїть сестра Софія. Другий від Анни їх син Орест, серед них сім'я Вареницьких з Караганди, у яких гостює Анна з сином.

мати двох синів: Богдана (інваліда 2-ї групи), Зеновія та дочки Софії – була тіткою Анни (Людвіки) і забрала її до себе. Софію забрала тітка Бобик Наталія. Совіти заарештували Метеньку Альбіна, а згодом заслали в Сибір Катерину. Після заслання Катерина виїхала в Польщу.

Беркій Павло,

1902 р. народження, в с. Журові.

Освіта початкова. Бригадир дорожньої бригади. Активний учасник читальні "Просвіта", обирався секретарем віділу читальні. За перших совітів був недовго секретарем сільради, землеміром при розподілі панської землі. Член ОУН і самооборони. Був заарештований Букачівським НКВД і після допитів відправлений у Станіславівську тюрму. Суджений на 10 років. Коли польською письменницею Вандою Василевською була організована Людова польська армія з польських в'язнів, що знаходилися в Сибіру, і вислана під проводом Сікорського на фронт боротися проти німців, то в ній опинився і Беркій Павло, як колишній військовослужбовець польської армії. Воював до кінця війни і опинився в Німеччині. Написав дружині, що повертається додому, але дружина Катерина його не дочекалася. По дорозі додому був пограбований і вбитий в 1946 р. на терені Польщі.

Бобик Михайло,

1896 р. народження, в с. Журові.

Освіта початкова. Активний учасник читальні "Просвіта". Обирався заступником віділу товариства "Просвіта", другим віділовим і скарбником віділу. Працював деякий час продавцем крамниці. Член ОУН, харчовий станичний. Організовував збір продуктів, одягу і взуття для повстанців та їх доставку в ліс. Був заарештований Букачівським НКВД. Переніс в тюрмі катування і відправлений в Станіславівську тюрму. Засуджений на 10 років концтаборів. Відбувши покарання, повернувся додому і помер в 1966 р.

Беркій Богдан Петрович

Член ОУН, диригент сільського і церковного хорів, активний член "Просвіти". Обирався секретарем віділу читальні. Під його керівництвом сільський хор брав участь у концертах по відзначенню історичних дат на честь поетів, письменників, у відзначенні свята "Просвіти" в Журові і в Бурштині.

Заарештований за приналежність до ОУН, засуджений на

15 років концтаборів. Засуджена також була його дружина. Помер на чужині, де й похований.

Гриньків Михайло Іванович,

1922 р. народження, с. Журів.

Сім'я Гринькових.

Посередині сидить Гриньків Іван і його дружина. Біля них зліва син Дмитро, малий Беркій Євген і мала Федичин Юлія. Стоять зліва направо: Гриньків Анна (Беркій), Гриньків Катерина (Данилів), Гриньків Марія (Озарків) з дитиною, Гриньків Гелена (Гучко), Беркій Богдан (помер в Сибіру), батько і мати Гринькові (померли в Сибіру)

вивезена: мама – на Урал і там померла, а батько із сестрою Геленою – в м. Омськ. Звідти сестра втекла додому і довгий час переховувалася. Батько помер на засланні і похований засланою Федичин Авеліною.

Освіта початкова. Член ОУН за совітів. Мав зв'язок з УПА. В зв'язку з активною діяльністю в ОУН був виданий Гринджолою. Станіславським судом засуджений на 25 років таборів. Покарання відбував у Воркуті, працюючи в шахті, а потім кухарем. Відбув 10 років і згідно амністії в 1954 р. повернувся додому. Одружився з Бобик Олександрою прожив з дружиною і дітьми до 1989 р. Похоронений в Журові. Родина Гринькового Михайла була

Сенів Ігор Михайлович,

1923 р. народження, с. Журів.

Освіта – 7 класів, член ОУН і самооборони. Вірний друг члена самооборони Янкевича Богдана. Разом переховувалися від облав енкаведистських боївок. В 1945 р. спійманий енкаведистами і доставлений у Букачівську тюрму. Тут переніс жорстокі допити і нікого не видав. Доставлений у Станіславівську тюрму, де слід його губиться.

Терлецький Василь Петрович, “Линва”

1907 р. народження, с. Журів.

*Терлецький Василь,
член самооборони*

Як півсирота, без батька, з багатодітної сім'ї (12 дітей), був змушений наймитувати. Опанував фах стельмаха, працював каменоломом.

За німецької окупації вступив в члени ОУН, псевдо – “Батько”. Разом з членами ОУН увійшов в загін самооборони під керівництвом Панькового Володимира і Чагринського Михайла, військового командира. Їх завданням було переправляти у визначені місця загони повстанців, членів проводу ОУН, вести бої з ворожими боївками і спецрозділами НКВД. Таким чином, Терлецький Василь в складі самооборони брав участь в бою на “Дубині” зі спецзагоном НКВД, який після облав доставляв заарештованих до Букачівської тюрми. Воював проти польських шовіністів на Лукавці Журівському.

В 1945 р. Терлецький Василь разом з жінкою і Чагринським Михайлом був спійманий через зрадника на полі під час жнив. З Букачівської тюрми жінку відпустили, Чагринському вдалося втекти, а Терлецького тримали на допитах майже рік. В Станіславові був засуджений на 10 років таборів і 5 років позбавлення волі. Відбував покарання в Норильську, де працював на будові. У зв'язку з амністією після смерті Сталіна, як інвалід 2-ї групи, повернувся додому в 1955 р. Помер Терлецький Василь 6 листопада 1990 р. і похоронений в Журові.

Внаслідок судимості батька, малолітнього сина Петра, який мав тоді 9 років, у 1946 р. було вислано в Омськ. Ним заопікувалася вислана з Журова Сенів Анастасія. Пізніше під свою опіку його взяла Бунько Віра і привезла додому.

По вилученні трьох років в армії Петро одружився і тепер працює в агрофірмі “Золотий колос” шофером.

Гаврилюк Іван Ількович,

1921 р. народження, с. Журів.

Свят-Вечір у Воркуті.

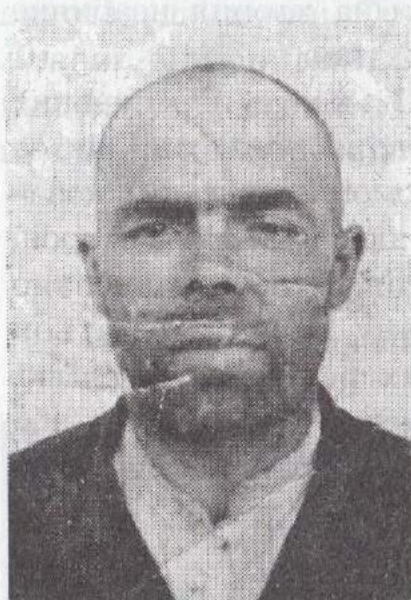
Освіта – 7 класів. Член ОУН з 1941 р. З осені 1944 р. перебував в УПА в сотні “Сіроманців”, псевдо “Туня”. Разом з ним в цій сотні був Янкевич Богдан. Потрапив у полон 2 липня 1945 р. і був засуджений. Відбував покарання у Воркуті до 1956 р. Ще за німецької окупації був у рядах самооборони, яку очолював Паньків Володимир. До самооборони належали також Бобик Левко (пізніший районний служби СБ), Янкевич Богдан, Гриньків Євплоній, Сенів Ігор, Ябковський Любомир, Гриньків Михайло, Чагринський Михайло. Іван був зятем родини Гринджоли. Повернувшись із таборів, одружився з Софією з Чернева.

Гаврилюк Іван стоїть посередині гурту, справа від нього Беркій Ганна і Гринджола Любомир, зліва Гринишин Марія. Сидять Сенів Дмитро, Беркій Тарас.

Федишин Гнат Іванович,

1900 р. народження, с. Журів.

Федишин Гнат

Освіта початкова. Член ОУН з 1943р. З 1944 р. – член самооборони, мав тісні зв'язки з УПА. Доставляв продукти харчування, зброю, одяг, взуття у відділи УПА. Заарештований енкаведистами в 1945 р. У Букачівській тюрмі пройшов неймовірні тортури. Засуджений Станіславівським судом на 15 років таборів. Відбував покарання в Красноярьську. Його сім'ю: дружину Євдокію, дочку Авеліну, сина Авеля – вивезли в місто Омськ. Відбувши покарання, Гнат приїхав до родини в Омськ в 1947 р. Тяжко хворів, помер і там похоронений.

Його син Іван ще малолітнім пішов в УПА, але звідти його відіслали додому. Боївка енкаведистів під керівництвом Тараканова, в якій знаходився поляк Ябковський із Журова, допитала Івана, вимагаючи зізнань про родину, яка таємно повернулася з Омська, і про УПА, але Іван нікого не видав. Тараканов вистрілив йому в ногу, коли і це не змусило його говорити, большевик відвів його за копицю соломи і там застрелив.

Карась Мирослав,

1926 р. народження, с. Журів.

Закінчив 7 класів журівської школи. Хоч до навчання великої охоти не мав. Кохався в конях, а звідси мав більшу охоту до праці в батьковому господарстві. Багато читав, особливо історичної белетристики. До читання всіх своїх дітей (три сини і одна дочка) наш тато привчив з найвчаснішого віку. Довгими зимовими вечорами вся родина працювала: жінки пряли, тато займався, здебільшого, римарством, хлопцям була також якась робота, а хтось вголос читав якусь добру книжку. Таким чином, за зиму в хаті прочитувалося багато. Не буду перераховувати, бо вийшов би великий список. Брат Славко пристосувався читати навіть

Карась Мирослав з дружиною Анною, дочками Зеновією і Оксаною, з зятями і онуками

при повному місяцеві. Всі твори Андрія Чайковського і Адріяна Каценка справили на хлопця неабияке враження.

Під кінець перебування на наших землях німців, за допомогою донських козаків, що служили на стороні німців, було влаштовано облаву нараз в багатьох селах раненько в неділю. Був, мабуть, червень або кінець травня, бо жита були вже високі. Козаки

виловлювали молодих хлопців і чоловіків для відправки в Німеччину. Шкодуючи будити вдосвіта своїх хлопців, тато розбудив нас в останню хвилину, і ми кинулися тікати житами в сторону Хащу, колоколинського ліска. Кулі свистали над головами, але ми щасливо всі втекли. Тоді з села забрали кількох хлопців, в тому числі мого найкращого товариша Наболотного Віктора ("Туська"). Фронт наближався, на сході гриміла канонада і молодь з тривогою чекала близьких подій. Мій брат був налаштований іти в УПА, тільки б пересунувся фронт. І фронт пересунувся. Спішно збирали зброю, боєприпаси, залишені від фронту, деяке спорядження виготовлялося сільськими кравцями і шевцями, навіть патронташі. Все ніби було готове і заховане в криївці (а було викопано в нас їх дві – одна в stodолі, а друга – у полі). Сталося інакше. Найближчий сусід Любомир Гринджола видав деяких членів ОУН. Коли під'їхала автомашина з енкаведистами зі сторони Журова, на подвір'ю в Булки Івана сидів з Іваном і мій брат, обговорювали щось своє. На гуркіт авта вони заховалися за stodолою в кукурудзу, звідки і вивели їх енкаведисти, заставили вилізти на авто, лягти під дула автоматів, і авто помчало. Івана тоді я бачив востаннє. Через тиждень брата під конвоем відправили до Рогатина на збірний пункт, що був розташований в будинку колишньої гімназії, а звідти погнали на фронт.

Брат був призначений до кулемета "Максима". Під час наступу по засніженому полі на території Польщі наступив на

міну. В результаті тут же, за фронтом, обидві ноги ампутували. Решту ран вилікували. Переніс 5 операцій, останні – без наркозу. Повернувся додому інвалідом, згодом одружився, збудував хату, виховав дві дочки. Останні роки зі всією родиною мешкав у Львові. Помер 1997 р., там і похоронений. Через брата я піддержував зв'язок з Гаєвим, постачаючи папір, копірувальний папір, друкарські машинки і свої вірші для підпільних видань.

о. З. К.

Кусень Софія Іванівна,

Народилася 1926 р. в с. Журів.

*Кусень Софія з чоловіком
Левцицьким Ярославом*

Після закінчення сільської школи батько віддає її на навчання до Львова, щоб здобула середню освіту. Невдовзі вона повернулася до батьків. Брала участь у гуртковій роботі при читальні "Просвіти" в Журові. З приходом большевиків включилася в юнацьку організацію при ОУН. Підтримувала зв'язки з УПА. За доносом була переслідувана Букачівським НКВД і змушена переховуватися у родині в с. Новошинах. Тут захворіла на малярію, яку вилікував військовий лікар. Тим часом НКВД заарештував сестру Теклю. Від неї домагалися зізнань про зв'язки з

сестрою Софією, але нічого не довідавшись, відпустили додому. Від голови колгоспу Гречуха Василя батько Іван Кусень довідався про загрозу для родини вивозу в Сибір. Своє господарство залишив на догляд людини з Бесарабії, і сім'я стала переховуватися. При облозі хати Софія з Теклею непомітно втікають. Софія довгий час переховувалася на хуторі Загора в сім'ї Матофія Зеновія. В 1946 р. все ж таки її заарештували і разом з Матофієм Зеновієм доставили в Букачівську тюрму. Допитували її енкаведисти Комісаров і Вінніков і катували так, що рани від побоїв ще гоїла напротязі двох років. В Станіславові засудили її на 10 років. Довбала вічну мерзлоту ломами і кирками.

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

Після смерті Сталіна наступають деякі послаблення режиму з правом проживання за зоною. Софія виходить заміж за засудженого Левицького Ярослава з Вільхової. Тут у них народжується дочка Марта. В 1957 р. Софія з чоловіком повернулися на Вільхову. Померла в 1981 р. і тут похоронена.

З-за полярного кола писала вірші:

*Як тяжко жити на чужині
Посеред гір, німих степів,
Де кругом тундра, гори, леди
В снігу, вірніше, слід звірів.*

*Я тужу в сніжнім Заполяр'ї,
Сную сумні думки свої
Про південь тихий і рідненький
І його теплі-теплі дні.*

*Так хочеться вернутись
В рідний дім, свою сім'ю.
Північні холода забути,
Обняти дорогу рідню свою.*

На вічну згадку найдорожчій родині із Таймира засилає дочка і сестра Зоня.

Янкевич Богдан Трохимович,

Народився 8 травня 1925 р., с. Журів.

Янкевич Богдан

Освіта – 4 класи. В підпільну роботу включився ще за німецької окупації. В ОУН був зв'язковим на терені довколишніх сіл. В 1943 р. і протягом 1944 перебував в УПА в сотні “Коса” (Зобків Володимир). Сотня під проводом “Коса” успішно вела бої в Уневі, на Тернопільщині, на Бережанщині і Бродщині. В 1945 р. Янкевич Б. повернувся додому і вступив до самооборони під командою Панькового Володимира. В той час, коли проходив бій самооборони на Дубині, Янкевич повертався із завдання на коні до Журова і був обстріляний кулеметом з літака. Одначе йому вдалося заховатися в покинутому підвалі. 25 червня 1945 р. большевицька боївка спіймала його.

При спробі втечі був поранений в руку. Тяжко катували в Букачівській тюрмі по три рази на добу протягом трьох місяців. В Станіславівському суді засуджений на 15 років таборів і 5 років позбавлення громадянських прав. Відбував покарання у Воркуті – 7 років працював у шахті. Згідно його заяви у Верховний Суд СРСР, 5 років йому скоротили, і в 1955 р. повернувся додому. Одначе прописки не одержав і тому виїхав в Одесу, а потім в Кривий Ріг. Аж згодом повернувся до Журова і працював причепником на тракторі.

Кусень Текля Іванівна

Народилася 1923 р. в с. Журові.

Кусень Текля

Закінчила сільську школу і допомагала батькам у домашній роботі, брала активну участь у співочому і драматичному гуртках при читальні “Просвіта” і в клубі. У підпільну роботу включилася в 1946 р. Була зв’язковою референта “Карпа” (Марків Я.) під псевдонімом “Люня”. Як член юнацької організації при ОУН, тримала зв’язок з підпільниками на явочній квартирі. Була заарештована Букачівськими енкаведистами і двічі сиділа у Букачівській тюрмі. Допитували її Стріленко, Комісаров, Вінніков. При допитах катували так, що подерли одяг, били спинками стільців по голові, часто непритомніла, але нікого не видала. Всю сім’ю Кусеня Івана – батька Теклі – призначили на вивіз в Сибір, тому батько, мати і її сестра Софія рік переходили в родині в місті Войнилів. Після смерті Сталіна амністія врятувала сім’ю від вивозу в Сибір. Текля одружилася з Генжаком О., який помер в 1986 р. Чотирьом дочкам дала належну освіту. Тепер проживає сама. Займається шиттям і для місцевої церкви, як дар, пошила вже 8 фелонів.

Чагринський Михайло,

народився 1912 р. в с. Журові.

Освіта початкова. Працював у домашньому господарстві. Служив у польському війську. За совітів вступив в члени ОУН і був заступником провідника самооборони Панькового Володимира по військовій частині. Коли через Журів проходили загони партизан Ковпака, то його батько переводив їх польовими дорогами до Чагрова. Михайло Чагринський разом з Василем Терлецьким, переховуючись від енкаведистів, у жнива працювали на полі. По доносу їх схопила боївка букачівських енкаведистів, але по дорозі в тюрму Чагринському вдалося вирватись і втекти. В тюрму доставили тільки Василя Терлецького із жінкою, яку потім відпустили. Очолюючи самооборону, Чагринський брав участь у боях з облавниками. По війні займався домашнім господарством. Помер 1984 р., похоронений на журівському цвинтарі.

Злочин польських шовіністів

В 1944-45 р. на журівському Лукавці отаборилось багато колишніх військовослужбовців польської армії. Ті, яких большевики не розстріляли в Катині, знайшли пристанище саме на Лукавці. Німецькі фольксдойчери, відступаючи, залишили там немало зброї. Зосередилось багато польського елемента. Стало голодно. В пошуках їди ходили по пивницях і забирали картоплю, залишену поляками. Почали наступати на хутори з українським населенням, вбивати, різати людей і грабувати все майно. Так на хуторі За лісом в Мандолині 21 листопада 1944 р., на свято Архистратига Михаїла, напала банда поляків на мирних жителів і почала чинити над ними розправу. Усіх різали ножами, а хто втікав, в того стріляли. Замордованих кидали в криниці. Напавши на родину Вітра Костя, зарізали його, жінку і двоє дітей Ганю і Антошка, а Марію поранили в ногу. Вона доповзла до лісу і там заховалася. В другій родині зарізали Паньківа Онисима і його жінку. Під ніж попав також Кучинський Петро, а його дочка Ольга втікала. В погоні її застрелили. Жінка Петра була в той час в стайні і заховалася за снопи, тому залишилася живою, чула все, як поляки питали один в одного, чи всі побиті. Не пожаліли стареньких Поповича і його жінку, вбили їх. Всіх

покидали в криницю, майно пограбували, худобу, свиней, коней забрали з собою.

Населення Журова було стривожене. Спонтанно утворився відділ самооборони. Багато селян ховалися по криївках. Курінний "Різун" (Андрусяк) зі своїм куренем підходив під Лукавець і намагався взяти його за ніч, але не зміг. Запалити село не вдалося, і під ранок курінь відійшов.

На Лукавці був млин. В цей тривожний час до нього відважились повезти своє мливо селяни з Підмихайлівець Белегай Дмитро, Белегай Марія і Гучко Розалія. Коли поверталися з мливом повз ліс, їм назустріч вийшла банда озброєних поляків. Вони силою затягнули віз з кіньми і селянами в ліс і почали їх катувати. Белегаю Дмитрові вибили зуби і замордували. Белегай Марії пустили кулю в голову, а Розалію покалічили і добили. Муку з возом і кіньми забрали з собою. Для покарання злочинців був організований загін самооборони під проводом четового "Голуба" (Зобківа Степана). Млин було зруйновано гранатами і взято кількох поляків, які мололи зерно на муку. Їх було страчено.

Ось так ворогували між собою дві нації, які могли жити в дружбі, коли б не вороже ставлення поляків до українців.

4 березня 1944 р. на варті стояли Чагринський Петро, Беркій Кирило, Беркій Тарас, Бобик Дмитро, Вариніцький Петро, Гринишин Іван. На них несподівано напав відділ власівців, поляків і німців. Вартові прийняли їх за партизанів. Деякі розбіглися по хатах, інших заставили лягти ниць на дорогу. Самі розійшлися по хатах з обшуками. В хаті 23-літньої дівчини Іваницької Михайлини сидів її хлопець із Корчунка біля села Колоколин. Він почув про напад німців, вискочив через вікно і втік. Нападники підбігли до вікна, побачили дівчину, яка стояла біля печі, і вбили її. Після цього зорганізували фіри, поклали на них всіх заарештованих і повезли в Бортники, де були інші заарештовані. Усіх їх, разом із журівськими арештантами, виставили поруч один біля одного і готувались розстрілювати. Вже була й дана команда "Ахтунг" ("готовсь"). Тут раптом приїхав автомобіль із гестапівцями. Один з офіцерів дав наказ зупинити розстріл. Заарештованих забрали в гарнізон на слідство, після чого повезли їх до Ходорова. Держали цілий день. Українська поліція їх годувала і обіцяла вночі відкрити двері тюрми, якщо довідається, що гестапівці мають намір їх розстріляти. Раненько приїхав до Ходорова директор Журівської школи Кісь

Павло із сестрою Беркія Тараса Анною. Директор, який володів добре німецькою мовою, пояснив гестапівцям, що люди не винні, і домігся того, що їх звільнили і відпустили додому.

Розправа польських шовіністів – мазурів

В 1945-46 р. на Лукавці переховувалися поляки, яких не вивезли совіти. Ще за радянської влади були найняті робітники для заготовки шпал на залізничну дорогу. В урочищі Гузів робітники різали в лісі заготовки на шпали. На них нагрянули злобні поляки-мазури і всіх до одного повбивали. Тоді загинули Саміла Іван, Вітер Василь, Галабудник Семко, Паньків Микола, Іванців і Макрій. Лежали вони, прикидані снігом, кілька місяців, поки знайшли їх тіла.

Спогади стрільця УПА Янкевича Богдана (“Тріски”)

Сотня сотенного “Коса” організувала напад на Стрілиська, недалеко м. Ходорова. Я знаходився тоді у відділі ройового “Пугача” і четового “Сокири”. Командував боєм курінний УПА “Яструб” (Дмитро Карпенко з Полтави, колишній командир танкових частин Червоної Армії). Метою нападу було визволити з тюрми заарештованих і засуджених до страти. Бій почався вночі. Кожен відділ повстанців мав своє конкретне завдання (военкомат, НКВД, адміністрація). Бій був завзятий і затяжний. В ньому загинув курінний “Яструб”. Поховали його на хуторі Кам’янка. Крім курінного, ми втратили ще двох бійців. Большевиків полягло значно більше. Було багато пораниених. Визволили ми з тюрми всіх заарештованих.

У лісі біля Унева на повстанців напали відділи внутрішніх військ Червоної Армії. Розвідка УПА попередила про цей напад, і тому до оборони було все підготовлено. Кожній сотні були дані бойові завдання, де мали розташуватися сотня “Коса”, сотня “Чорного”, сотня “Довбні” і сотня “Залізняка”. Бій тривав цілий день. Повстанці відбивалися скорострілами, гранатами, гранатометами, фаустпатронами і іншою ручною зброєю. Большевиків прогнали, завдавши їм великих втрат.

Були ще менші бої на Мелні. Рейди повстанців відбувались переважно вночі. В Рогатинщині під час переходу залізниці повстанців застукали большевики, але невеликий відділ солдатів був змушений відступити.

Розповідь о. Зиновія Карася про родину коваля Савчина

В Журові мешкала родина коваля Савчина, в якій були два сини і дві дочки. Катруся – моя ровесниця і однокласниця. Один із синів, Володимир, виїхав до Німеччини на роботу і не повернувся. Другий син, Дмитро, приблизно 23 або 24 року народження, хлопець-красень, гарної будови, тягнувся до знань. Він був без правої руки (відсутня кисть, відрізана січкарнею). З ровесниками в нього чомусь склалися вкрай недружні стосунки. Десь 1942 р. його схопили свої хлопці, завели до хати і, погрожуючи пістолем, побили залізним гачком, яким перегортають жар в печі. Відносини ускладнилися ще більше. З приходом большевиків в 1944 р. він був призначений на посаду секретаря сільради.

Пам'ятаю випадок: до нас до хати він зайшов з групою активістів, що збирали контингент (звичайне явище в той час). Під час вечері він поклав перед собою ручну гранату і погрожував, що, мовляв, якщо до нього зайдуть бандити, він почастиє їх "оцим горнятком".

Одного ранку 1944 року стало відомо, що Дмитро висить коло польського пробоства. Родина не відважилася знімати тіло, аж поки не приїхали енкаведисти, зняли труп і закопали тут же, на місці страти. Якщо його не перезахоронили, то і досі кістки лежать при дорозі. Наскільки пам'ятаю, його таким зробили наші хлопці: його цуралися, били і зробили ворогом, що врешті призвело до зради і до нікому не потрібної трагедії.

Дев'ять місяців страждань у совєцькій тюрмі за наклепницьким доносом

За доносом, що нібито являлися фольксдойчерами, були заарештовані Букачівським НКВД бухгалтер Букачівського райфінвідділу, мешканець Журова Озарків Омелян, його дочка Елеонора, брат Омеляна Ярослав, його сестри Левицька Ядвіга і Щербицька Стефанія. В тюрмі Букачівського НКВД зазнав великих знущань і катувань Озарків Омелян. Його били по животі палицями. Потім усіх ув'язнених відправили у Станіславівську тюрму. Тут вони пережили різні знущання з боку чекістів.

Озарків Омелян захворів на черевний тиф, і якби не його брат Ярослав, був би не вижив. Дев'ять місяців страждали невинні люди. Їх кусали воші, вони нюхали сморід параші, спали покотом на підлозі, в лазні їх обливали то дуже холодною водою, то дуже гарячою. При дезинфікації одягу і речей припалювали їх, обливали смердючою рідиною. Елеонору часто примушували мити коридори і туалети, в яких не раз бачила лежачих трупів. Мати Елеонори Параскевія часто возила передачі. Залізниці не було, бо була зруйнована ще з війни. Часто приходилося матері з передачею на плечах йти пішки, а потім довго вистоювати коло воріт тюрми і просити, щоб взяли передачу.

“Передайте передачу, може, він є ще тут,

А то завтра чи позавтра на Сибір го повезуть.”

“Не журися, стара мати, не повезуть на Сибір –

Твого сина вчора ввечер засудили на розстріл.”

Свідки, на яких посилався Омелян Озарків при слідстві, довели невинність родини у приналежності до фольксдойчерства. У списках фольксдойчерів, яким надавалася допомога харчами і одягом, сім'ї Озарківа не було, тому по дев'ятимісячному поневірянні Озарківа Омеляна, його дочку Елеонору і брата Ярослава звільнили, а сестер Левицьку Ядвігу і Щербицьку Стефанію заслали в Сибір без суду як полячок, тільки тому, що вони мали чоловіків-поляків. Свою кару вони відбули і повернулися додому.

Зв'язок із провідником обласної молодіжної ОУН Грамою Миколою

Я був тісно зв'язаний з провідником обласної молодіжної ОУН Миколою Грамою. Це мій колишній друг із 1940 року, коли ми вчилися разом на п'ятимісячних курсах в Станіславській педшколі. Досі зберігаю його запис в альбомчику: “Мій вірний друже! Тям, що на тобі мільйонів стан стоїть. І ти за мільйони даватимеш одвіт! На спомин вірному другові вписався Грама Микола”. На світлині бачимо дві зв'язкові ОУН УПА із явочної квартири в Старому Мартинові, де ми зустрічалися з Грамою Миколою. Була в нас явочна квартира і в Чагрові. На жаль, мій вірний друг загинув від більшовицької кулі в Новому Мартинові.

Боротьба УПА за волю України

*Зв'язкові ОУН-УПА зі
Старого Мартинова*

Багато було таких чоловіків, які ховалися по криївках, щоб не піти в армію. Радянським урядом була дана відозва, щоб голосилися, і вони не будуть покарані. Так деякі виходили з криївок і голосилися. Інших викривали в криївках і арештовували. Допитували, судили і засиляли в Сибір, а котрі не хотіли виходити з криївок, були закидані гранатами.

Проти большевицького насилля виступили загони УПА, а також самооборони, які діяли в своєму селі і на території навколишніх сіл. В село часто навідувалися члени проводу ОУН, а також члени СБ, які діяли на терені Рогатинщини, такі як “Гонта”

(Рудик Ярослав), який загинув в криївці Васючинського лісу, був виданий “Диром” (Гречух); “Скритий” (Михайло Сенюк) та “Буря” (Богдан Паньків), про них вже було сказано, які загинули в Григорівському лісі, давши облавникам свій останній бій; “Вуйко” (Вітер Микола), його важко поранили в Новому Мартинові війська “червоної мітли” і приволокли в колишне пробоство, де були на постою. Коли “Вуйко” прийшов до свідомості, його допитували і при тому стріляли в ноги, в руки, хотіли довідатися, скільки він застрелив комуністів. “Вуйко” сказав, що лічив до ста, а далше перестав рахувати. Його ще довго мучили, а потім скинули в ярк поблизу пробоства. Коли “червона мітла” вибралася з села, мартинівці поховали “Вуйка” на цвинтарі. “Гайовий” (Муцак Ярослав, 1913 р. народження) загинув 28 травня 1951 р. в Березівці. “Донець” (Дашкевич Володимир), “Максим” (Бобик Лев) – провідник СБ, обидва – уродженці Журова, і про них вже була згадка. Брат Лева Володимир пояснив, що Лев прибрав собі псевдо “Максим” від давнього скоростріла, який використовували у світовій війні. У бою під Львовом “Максим” був поранений і під зміненим прізвищем лікувався у Львівській лікарні, поражений гангреною, помер у

Клим Кравченко, 1920 р.н., в. с. Бучин Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Микола Мишко, 1922 р.н., в. с. Тернопіль Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Михайло Масник, 1927 р.н., в. с. Дуб Рогатинського району Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Василь Ковал, 1927 р.н., в. с. Тернопіль Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Василь Кравченко, 1932 р.н., в. с. Бучин Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Андрій Ковал, 1930 р.н., в. с. Смига Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Василь Ковал, 1925 р.н., в. с. Смига Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Михайло Масник, 1928 р.н., в. с. Журів Рогатинського району Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Володимир Ковал, 1925 р.н., в. с. Тернопіль Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Андрій Масник, 1921 р.н., в. с. Пучківці Рогатинського району Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Василь Ковал, 1931 р.н., в. с. Тернопіль Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

Микола Масник, 1921 р.н., в. с. Тернопіль Рогатинського району Жоданського району Закарпатської області. Загинув у 1945 р. в селі Журів.

с. Молодінче Ходорівського району, де і похований. Боднарчук Остап Михайлович, 1927 р. народження, стрілець УПА. При переході упівців у григорівський ліс в березні 1945 р., натрапили на енкаведистів. В перестрілці Остап загинув. Похоронений на журівському цвинтарі.

Дашкевич Лев ("Лис"), член ОУН-УПА, самооборони, тепер проживає в Підмихайлівцях. Грама Микола, ("Священик"), надрайонний провідник молодіжної ОУН, загинув в Новому Мартинові.

Ябковський Любомир Іванович, “Яструб”

Народився 30 червня 1928 р.

Ябковський Любомир

В підпільну роботу був включений в 1948 р. Заарештований Жидачівським КГБ 3 липня 1950 р. В 1951 р. засуджений Дрогобицьким військовим трибуналом Прикарпатського ВО по ст.ст. 54-1а і 54-11 на 25 років тюремного ув'язнення за членство у підпільній молодіжній організації “Месники”, яка боролася за незалежну соборну Україну. Був засланий у Воркуту. Там працював у вугільних шахтах. Разом з ним тут працював Озарків Михайло з Підмихайлівців, член УПА.

Любомир був звільнений Постановою комісії Верховної Ради СРСР від 22.08.1956 р. Термін судимості скорочений до фактично відбутого. Звільнився 23.08.1956 р.

Вірним другом і підпільником Ябковського Любомира був Юрко Кремінь, псевдо “Тарас” – син Василя Кременя із села Буянів Жидачівського району. Юрко був найстаршим сином у сім'ї. Закінчив середню школу в Журавно. Роботу знайшов у Букачівцях Станіславівської області, працював землепорядником у райземвідділі. Квартирував у вдови Ганни Ваньків, чоловік якої, працівник райвійськкомату, загинув у 1944 р. На квартирі разом з ним жив Ябковський Любомир, що вчився у Букачівцях у 10 класі. Недавній випускник і десятикласник швидко порозумілися між собою. Юрко побачив в Любомирі єдинодумця і відверто говорив про те, що його хвилювало. Обидва вболівали, що рідіють ряди патріотів, які зі зброєю в руках відстоюють волю України, що большевики хочуть зламати національний дух. Отже, ще в Букачівцях Юрко підбирав хлопців для підпільної роботи. Йосиф Кремінь, брат Юрка, розповів, що в Букачівцях було створено надійну бойову групу. Любомир, який потрапив до рук енкаведистів, не видав своїх товаришів. Завдячуючи йому, усі вони залишилися на волі. Ще до знайомства з Юрієм в Журові була створена молодіжна націоналістична організація, до якої належали Бобик Богдан, Бобик Ярослав, Генжак Володимир, Гринишин Дмитро, Сабато-

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

вич Тарас, Беркій Тарас, Беркій Ганна (Маруцак), Кусень Софія, Кусень Текля, Микитка Ольга і її сестра Катерина, Гриньків Софія і її сестра Людвіка (Ганна), Дашкевич Стефанія. Ця юнацька ОУН тримала зв'язок з членами УСБ: "Гонтою" (Рудик Ярослав), "Бурею" (Паньків Богдан), "Гайовим" (Муцак Ярослав), "Вуйком" (Вітер Микола), "Скритим" з вищого проводу ОУН (Михайло Сенюк), а також із самообороною чети "Голуба" (Зобків Степан), брат сотенного "Коса", до якої входив Любомир Ябковський і Зозуляк Іван із с. Човганів Стрийського району. Він служив у однієї вдовиці. Перед тим прибув з сотні "Сіроманців" під прізвищем Микитишин. Був відважним хлопцем, часто їздив до Стрия і до Болехова та відвідував села Поляницю і Царівку. Звідти привозив підпільну літературу і листівки, які розповсюджував не тільки серед підпільників, але і серед підлітків (Беркій Юліян, Хрущак Омелян). Одного разу Микитишин Іван привіз із Стрия пістоль і планшет з облігаціями позики, які дістав, роззброївши якогось офіцера. А через деякий час поїхав знову в Стрий і пропав безвісти. Була здогадка, що його спіймали енкаведисти за вказівкою офіцера, якого Іван роззброїв. Тоді в молодіжній організації керівного складу не було. Виконувалися завдання по розпорядженню підпільників. Після знайомства Ябковського Любомира з Кременем Юрком, який переконав його, що потрібно створити організацію з керівним складом і сильною конспірацією, домовилися, що Юрко Кремень приїде в Журів і буде на прийнятті присяги. Восени 1949 р. Любомир зібрав хлопців, і вечером всі вони прийняли присягу в присутності Кременя перед хрестом і тризубом. Членами організації "Месники" стали Ябковський Любомир, Генжак Володимир, Бобик Ярослав, Гринишин Богдан, Беркій Володимир, Беркій Отто. Провідником організації вибрали Ябковського, а заступником Генжака.

В підпільних документах Ябковського знайдено зміст присяги: "Я, прізвище, ім'я, вступаючи до лав КУНу, що утворений з ініціативи ОУН, з-під стягу Степана Бандери, складаю посвяту на довічне служіння інтересам українського націоналізму. Зобов'язуюся бути твердим у відстоюванні ідей української нації, ніколи не зганьбити українського націоналізму, бути гідним геройського чину своїх попередників, твердо дотримуватися Статуту та програмних положень українських націоналістів".

14 – 15 грудня 1950 р. в Дрогобичі за закритими дверима військовий трибунал ПрикВО розглянув справу підпільної молодіжної організації “Месники”. Вирок: Юрко Кремінь, 1930 р.н., засуджений до розстрілу (страчений 4.04.1951 р.), Йосиф Михайлович, 1930 р.н. із с. Карнавка Жидачівського району – засуджений до розстрілу (страчений 27.04.1951 р.), Іван Марчук, 1931 р.н., із с. Добрівляни Стрийського району – засуджений до розстрілу (страчений 27.04.1951 р.). інших 10 членів організації “Месники”, в тому числі Любомира Ябковського, засудили на 25 років концтаборів.

До кінця життя Любомир листувався після звільнення з каторги зі своїми друзями-підпільниками, які залишилися живими.

Ослаблений пережитим, 10 квітня 2000 р., з великою скорботою, процесією, перед якою майорів синьо-жовтий прапор, відійшов в останню путь. Вічна тобі пам'ять, наш друже!

Приклад цієї організації молоді засвідчує зі всією переконливістю про жорстокість совецьких судів. Адже хлопці не здійснили жодної терористичної акції і ніякий суд в світі так жорстоко не покарав би їх. Так могли карати тільки люди, весь уклад життя яких будувався на азійській жорстокості.

Подвиг повстанців Панькового Богдана, (“Бурі”) члена СБ, і Сенюка Михайла (“Скритого”) члена проводу ОУН.

В лісі, недалеко від хутора Борисів, в якому жив мешканець Журова Приймак Степан, знаходилася досить добре обладнана криївка із запасним виходом. В ній часто переховувалися повстанці із СБ, відпочивали вдень, а вночі виходили на виконання завдань. Цей лісок тягнувся біля залізничної дороги в сторону міста Журавно. Якась лиха людина донесла большевикам з Журавно, що в цьому лісі переховуються повстанці. Загін енкаведистів оточив криївку і вимагав, щоби повстанці здалися. “Буря” і “Скритий” вийшли запасним ходом, але побачивши, що вони оточені зі всіх сторін, вирішили дати большевикам останній бій. Вони закидали капітана з групою солдатів гранатами. Все це відбулось так несподівано, що енкаведисти не могли отямитись. На землі лежав важкопоранений капітан і двоє вбитих солдатів, а також поранені від вибухів гранат. Однак повстанцям

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

вирватись не вдалося. Вони загинули від автоматних черг. За пораненими був доставлений вертоліт. Він же забрав із собою тіла повстанців, яких закопали невідомо де.

Озарків Панкрат Іванович

Народився 1925 р. в с. Журів.

Озарків Панкрат, член
ОУН - УПА

Закінчив 6 класів і працював у сільському господарстві. Після відходу німців в 1944 р. був мобілізований в Червону Армію і зразу опинився на фронті. Воював у Польщі у військах 1-го Українського Фронту, згодом направили в Чехословаччину. Там закінчив службу і повернувся додому. В 1946 р. вступив в УПА на Рогатинщині, у сотню "Полтавців" під псевдо "Шах", де командиром був четовий "В'юн", ройовий "Орлик". Брав участь у бою з большевиками у Поморянах Львівської області. В УПА перебував

три місяці, відтак сотню із 180 стрільців було розділено на три групи і відіслано в розпорядження місцевої ОУН. В зв'язку з тим, що батько був паралізований, Панкрат змушений доглядати хворого батька. В 1952 р. навчався у Ворохтянській зооветеринарній однорічній школі і згодом працював зоотехніком в колгоспі ім. Тараса Шевченка в Журові. Тепер працює вдома в своєму господарстві, разом з дружиною. Є членом Українського товариства мисливців і рибалок.

Група охорони суспільного порядку

Під владою совітів в 1949 р. за ініціативою Букачівського НКВД дільничним Кащишиним була створена група охорони суспільного порядку. Старшим групи був призначений Сенів Михайло Миколайович. В склад групи входили Баранович Стах, Баранович Степан, Дмитрів Василь, Гац Володимир, Зазуляк Іван, Костик Василь, Озарків Олег, Озарків Панкрат, Сенів Володимир, Шпак Дмитро, Чагринський Іван. Група була розформована у 1952 р.

**Беркій Ганна Михайлівна (по чоловікові Сенів),
1928 р. народження та Гринишин Ганна Дмитрівна
(по чоловікові Сенів), 1927 р. народження.**

*Беркій Ганна Михайлівна
(по чоловікові Сенів),
справа Гринишин Ганна
(по чоловікові Сенів),
зв'язкові ОУН*

Дві нерозлучні подружки за большевицької окупації включилися в підпільну роботу при ОУН. Були зв'язковими, переносили "штафети" на явочні квартири. Часто потрапляли у небезпеку перед большевицькими боївками. Одного разу були схоплені боївкою, коли поверталися з виконаного завдання, передавши на явочну квартиру "штафету". Ледве викрутилися перед енкаведистами, сказавши їм, що нібито ходили провідати рідню.

Беркій Ганна мала зв'язок з керівником самооборони "Голубом", "Бугом" – (Зобковим Степаном), а також тісний зв'язок із членом самооборони Ябковським Любомиром, якого врятувала від арешту, сховавши його пістоль перед обшуком у його хаті.

Коли готувалася операція загонів самооборони по визволенню заарештованих із села Підмихайлівець, Беркій Ганна тримала зв'язок з керівниками операції "Зеленим" і "Голубом".

Батько Беркій Ганни, Михайло, паламар, був весь час переслідуваний совіцькими боївками, аж до самої його смерті за те, що він стояв в обороні Греко-Католицької Церкви, і за прихильність до українських повстанців.

Ганна їздила з делегацією до Івано-Франківська, щоби добитися відкриття греко-католицької церкви в Журові, яку закрили свого часу районні безбожники і робили спробу створити в церкві музей.

Брат Ганни – Гринишин Богдан, – був членом підпільної організації "Месники". Разом з добрим другом Ябковським Любомиром діяли в самообороні. Богдан часто хворів і помер.

Спогади колишньої вчительки Журівської школи Беркій (Ярощак) Галини Тарасівни

*Беркій Анна (Марущак) зі своїм
другом*

“Я про батьків мало знаю, бо була ще дитиною. Відомо мені, що мама була секретарем філії гуртка “Союзу Українок”. Писала всі протоколи засідань членів гуртка. Можливо, що була головою, бо кожного року були перевибори. Мама брала активну участь у хоровому і драматичному гуртках. Проводила молодіжні вечори.

Мій чоловік, Беркій Тарас, і його сестра Анна Беркій (по чоловікові Марущак) були зв'язковими молодіжної ОУН. Їх заарештували, з Букачівської тюрми були відправлені до Станіславова. При допитах дуже катували. Тарас казав, що треба

було мати тверду шкіру, бо били безбожно. Водою відливали його сестру Анну. Очних свідків енкаведисти не мали і були змушені їх відпустити.”

Б. Г.

З архівних документів мені відомо, що батько Галини Ярощак Тарас і його сім'я були активістами при журівській читальні і вели просвітницьку роботу. Для святкування “Просвіти” і збірки “Дару Просвіти” було вирішено виділом читальні зайнятись саме Ярощаків Тарасові.

А мати Галини, Ярощак Юлія, дійсно була головою філії гуртка “Союзу Українок”, про що свідчать старожили. Ярощак Юлія Степанівна, 1904 р. народження, організувала гуртки куховарства, шиття і вишивки.

Беркій Тарас Васильович, 1923 р. народження, був зв'язаний з підпіллям – з СБ і самообороною. В його домі була явочна квартира, де сходились члени ОУН. Його батько, Василь Беркій,

Беркій Тарас, чоловік Галини

був активістом читальні “Просвіти”, обирався головою читальні і членом виділу, був режисером драматичного гуртка. Його дочка Анна (Марушак), 1922 р. народження, брала активну участь у хоровому і драматичному гуртках. Мене дуже здивувало, коли я побачив її на сцені в ролі циганки Ази з п’єси

Старицького “Циганка Аза”. Як здібна артистка, сільська дівчина зуміла правдиво увійти в роль циганки, рухливої, буйної, з циганськими манерами.

Я. М.

Про Ганю Беркій треба сказати більше. Сьогоднішньому читачеві може і незрозуміло, чому автори книжки так багато місця відводять читальні “Просвіти” і гуртковій роботі. Сучасна людина, що звикла до телевізії, радіо, великих бібліотек, не може зрозуміти, що все культурницьке життя тих часів зосереджувалося саме в читальні. Тут можна було прочитати свіжі газети, не надто доступні бідній людині, можна було позичити книжку, а всю духовну освіту і духовну силу взяти саме з драматичних вистав і концертів. Молодь горнулася до “Просвіти”, і кожен хлопець, кожна дівчина вважали для себе за честь бути членом “Просвіти”. Тут панувала особлива атмосфера пошанування своїх товаришів, тут ніхто не смів образити хоч би єдиним словом дівчину. Честь дівчини вважалася окрасою села. Тут не могло бути й мови про п’янство, бо члени “Просвіти” цього не допустили б.

Всі головні ролі театральних вистав грала саме наша Ганя Беркій. А ставились переважно історичні п’єси: “Сава Чалий”, “Богдан Хмельницький”, “Невольник”, “Тріумф прокурора Дальського”, комедія “Чари однострою”, “Проти брата станув брат”, “Марко Проклятий”, “За сестрою” і багато інших. Не називаю авторів цих п’єс, вони відомі, і читач, якщо зацікавиться, знайде їх.

Ганя мала неабиякий акторський талант і в інший час могла б стати неабиякою акторкою. В 50-і роки, проживаючи з чоловіком в Букачівцях, працювала директоркою готелю. Ночуючи одну ніч в цьому готелі в 1956 р., засипаний запитаннями підступних ночуючих і щось невпопад відповівши, я заробив собі звідси додатковий донос, який був потім долучений до моєї слідчої справи.

о. З. К.

Українські переселенці з Лемківщини, Холмщини, Підляшшя і Перемишлянщини – поселенці Журова

На Рогатинську землю українці з Польщі були переселені влітку 1945 р. Депортація – результат советсько-польського договору “Про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР”. Відбулося примусове виселення.

В 1947 р. була проведена геноцидна акція “Вісла” польським урядом, і українці, що уникали переселення на Україну, були депортовані в північно-західні райони Польщі.

В Журові поселилося багато сімей, а саме: Костика Василя, Павліша Петра, Дашка Олекси, Колодія Андрія, Ференца Василя, Виблого Олекси, Стрихарського Павла, Кохана Івана, Фурманського Петра, Дармобідів Богдана і Степана, Стисла Володимира, Насіловського Петра, Микити Павла, Кохан Олександрі, Глуховича Степана, Напори Михайла, Білоцеркевича Івана, Підсудки, Чая, Шпака Володимира, Костика Івана, Польник Катерини, Ситника Івана, Демко Павліни, Голик Павліни.

З Журова виїхали в Польщу сім'ї Ябковського Кароля, Фецишина Дмитра, Щербицького Антона, Левицького Михайла, Зьрудловського Володимира, Ябковського Володимира, Ябковського Петра, Андрушкова Кароля, Катрича, Помадовського, Яли, Журека, Амуровича, Б'єнка, Бартоша.

В будинку Яли поселились в 1949-50 рр. чотири монахині з Підмихайлівського монастиря разом із хворою калікою-монахиною, яка мала пошкоджений хребет і не могла ходити. Монастир у Підмихайлівцях був ліквідований, і сестер-монахинь розігнали. В 1945 р. була заарештована органами НКВД мати-ігуменя Полянська Софія (Моніка). Її судили і вивезли в Сибір,

там вона й померла. Жили монахині в Журові, заробляючи рукоділлям (плели светри, рукавиці, вишивали), децю одержували з добровільних датків селян. По смерті хворої монахині виїхали з Журова. Там поселилась родина Межеричьких.

Засідка

Після вивозу поляків на Сибір на Підмогилах залишилося три хати. В одній мешкав Бажан (на цей час ця хата залишилася пустою). Неподалік від фігури Божої Матері було ще дві хати, розташованих поруч. Одна належала Сабатовичам (Гнату), а в іншій поселився переселенець з-за Сяну Лихач. Родина Лихачів виїхала в Україну під час горезвісної операції "Вісла", тільки старший син залишився в повстанській сотні, що постійно рейдувала на Засянню.

В таких місцях біля окремих хат, на перехрестях доріг большевицькі боївки часто влаштували засідки, надіючись напасти на слід упівців, що приходили до таких хат. Такі засідки часто закінчувалися кривавим боєм з жертвами з обох сторін. Цей випадок, про який хочемо розповісти, був саме таким. Пізня осінь 1947 р. Надворі дощ, болото, цілковита темрява. Під прикриттям ночі двоє наших партизанів підійшли до обійстя Лихача. Робили вони це дуже обережно і вміло. Один зайшов на подвір'я, другий мав би прикрити першого вогнем, якби виникла необхідність. Але й большевицька боївка (6 солдат і офіцер) розташувалася вміло. Большевик, мов кіт, накинувся на упівця ззаду, схопив його за горло і почав душити. Упівцеві вдалося розвернути автомат дулом назад, а що автомат був розбезпечений, то ціла серія куль прошила большевикові живіт. Звільнившись від напасника, упівець перескочив низький штахетник і дав ще чергу навмання в сторону нападників. Почергово відстрілюючись і відбігаючи, упівці відійшли. Большевики вдерлися до хати Лихача, заставили господаря запрягати коней, забрали на віз подушки і перини і, обтуливши пораненого, спішно від'їхали до Букачевець. Лихача довго мучили в тюрмі, намагаючись вирвати в нього признання, тримали його в підвалі, де було по коліна крижаної води, але, не добившись, відпустили додому.

о. З. К.

Відділення зв'язку в Журові

За австрійського і польського урядів в Журові існувало поштове відділення зв'язку, в якому спочатку працював поштовий урядник-поляк, після нього поштарка Айзенбергер – австріячка, а відтак Стояновська – полька із дочкою, що була польською шовіністкою. Брат Стояновської був сеймовим послом і організатором Польської Людової партії.

За радянської влади на пошті працювала Озарків Ганна Леонівна, 1926 р. н., з освітою 7 класів і закінчених курсів по підвищенню кваліфікації в 1946 р. в Станіславові.

До поштового відділення зв'язку в Журові належали села: Журів, Чернів, Колоколин, Григорів, Підмихайлівці, Вишнів і Княгиничі. При пошті в Журові були коні, їздовим яких був Сабатович Володимир. Листоношею в Журові був Костик Василь, у Підмихайлівці пошту доставляв листоноша Семків Михайло, до Григорова носили пошту Прус Анна, Прус Василь, Возняк Ольга. У Колоколин доставляв пошту Дутка Іван, а в Чернів – Стельмах Михайло. Телефоністом на пошті з 1949 по 1990 р. працювали Ткачик Іван у денну зміну та Беркій Северин, а в нічну – Озарків Созант. Зарплату одержували за кошти колгоспу. Пошта не мала свого будинку і винаймала приміщення спочатку в хаті Бобика Дмитра, а відтак в Озарків Віри. В 1979 р. побудовано власний будинок поштового відділення зв'язку в центрі села за державні кошти. Озарків Ганна Леонівна була кращим працівником районного поштового відділення зв'язку. В 1981 р. вийшла на пенсію. Начальником пошти після неї стала Коцюба Галина Дмитрівна. Сьогодні завідує журівською поштою Клюк Катерина.

Діяльність журівського клубу

В 1939 р., за час радянської влади, була припинена робота читальні “Просвіти” в Журові, а натомість урухомилась клубна робота, яка проводилася в колишньому будинку польського “Кулка”. За деякий час до роботи в клубі приступив Озарків Ярослав Стахович. Він взявся до ремонту будинку і організації хорошого гуртка, але був змушений залишити цю роботу з огляду на те, що провід ОУН не дозволив проводити жодних культурних заходів в час большевицької окупації. Життя клубу зовсім

Духовий оркестр. Художній керівник Кикена Петро Йосипович. Краці учасники оркестру: Федишин Володимир Дмитрович, Паньків Мирон Євгенович, Янкевич Дмитро Іванович

Кирила, хоролий гурток під керівництвом Беркія Богдана.

За других совітів робота клубу пожвавилась. В 1954 р. працював завідуючим клубу Данилів Ярослав Петрович (*про роботу згадує він у своєму дописі – Я.М.*). В 1956-58 рр. завідуючим клубом працює Беркій Северин. За його завідування активно працює аматорський гурток під керівництвом Марківа Ярослава Володимировича. В той час ставились п'єси: "Будка № 27", "Тарас – пастушок" (п'єса Марківа Ярослава на основі творів письменників О. Іваненко і С. Васильченка), "Сто тисяч", "Глитай, або ж Павук", інсценізації за віршами Тараса Шевченка "Тополя", "Розрита могила", "За байраком байрак". Виступав хор під керівництвом Озарківа Ярослава з концертами на день роковин Тараса Шевченка і у визначні історичні дати. Їхали з підготовленими п'єсами у села Підмихайлівці, Молодінче, Букачівці. Кращими аматорами були Озарків Панкрат, Беркій Северин, Федишин Володимир, Бобик Олександра, Беркій Іван, Гучко Олексій, Лисокобилко Тетяна, Рудик Марія, Белегай Марія, Марків Ярослав і ін.

Беркій Северин, як художник-аматор, разом з художником-аматором Марковим Ярославом малювали декорації до п'єс. В 1959-68 рр. в клубі знову працює Данилів Ярослав, а після нього Дмитрів Михайло Мартинович з Колоколина, а відтак Хамелко Люба.

завмерло, відбувались тут тільки мітинги, загальні збори, танці.

З приходом німців робота в клубі розгорілась. Просвітянську роботу вели активісти села Дашкевич Богдан (голова читальні), Гриньків Євлампій, Беркій Василь, Беркій Кирило, Беркій Богдан. Почали активно працювати аматорський гурток під керівництвом Беркія

Робота бібліотеки

В приміщенні клубу знаходиться сільська бібліотека. З 1954 р. по 1993 р. в ній працювала Іванченко Ольга Петрівна (по чоловікові Беркій). На початку 1954 р. у бібліотеці нараховувалось 1100 книжок, а через 10 років кількість книжок зросла до 9200. Бібліотекою проводилась пропаганда літератури з різних галузей знань, читацькі конференції, дитячі ранки, читання книг, літературні вечори і огляд літератури. В бібліотеку часто навідувались вчителі, дітвора і селяни, позичали художню літературу. Читачі найбільше цікавились історичною тематикою, художніми творами українських письменників-класиків.

В 1993 р. бібліотеку прийняла Лень Галина Миколаївна і до цього часу працює тут.

Спогади Даниліва Ярослава Петровича – клубного активіста та колишнього голови сільради

Данилів Ярослав

Я народився в 1936 р. в хліборобській сім'ї. В 1949 р. закінчив Журівську семирічну школу, а в 1958 р. – Вишнівську середню школу. В 1954 р. був прийнятий на завідуючого клубом в с. Журів, а в 1955 р. призваний в ряди Радянської Армії. В 1958 р. демобілізувався і в 1959 р. знову приступив до роботи в журівському сільському клубі. В 1966 р. поступив на заочне навчання у Львівське культурно-освітнє училище, яке закінчив в 1969 р. В клубі працював до 1968 р.

В час моєї роботи в клубі працювали драматичний та хорівий гуртки та діяв духовий оркестр.

Керівником драматичного гуртка був Марків Ярослав. Ставили п'єси: "Назар Стодоля", "Макар Діброва", "На перші гулі". Завжди вшановувались Шевченківські дні, читались реферати і лекції, школярами ставилась сценки. Кращими учасниками драматичного гуртка були Озарків Панкрат, Гучко Катерина, Гучко Олексій, Белегай Марія, Озарків Марія, Фе-

дишин Володимир, Гриньків Олександра і ін.

Керівниками хорového колективу були Озарків Ярослав, пізніше Сеньківська Ірина, а згодом Сеньківський Ярослав. З концертами виступали в своєму селі, а також виїжджали в села Підмихайлівці, Колоколин, Чернів, Вишнів і ін. Кращими учасниками були Гриньків Євlampій, Беркій Іван, Озарків Созант, Кіндій Євген, Беркій Надія, Вареницька Софія і багато інших. Хоровий колектив був учасником районних і обласних оглядів.

Художнім керівником духового оркестру був Кикена Петро Йосипович, активними учасниками – Федишин Володимир, Паньків Мирон, Янкевич Дмитро.

В 1969 р. я був обраний секретарем Чернівської сільради і працював до лютого 1975 р., а в лютому того ж року був обраний головою виконавчого комітету Підмихайлівської сільради. Працював до квітня 1984 р. Був звільнений достроково з причини похорону моєї матері священиком. В райкомі і райвиконкомі кричали, що від мене “тхне божественним духом”.

За час моєї роботи в сільраді виконувались і перевиконувались доведені завдання по продажу лишків сільськогосподарської продукції від населення: молока, м'яса, яєць, картоплі а також по достроковому збору сільськогосподарського податку і страхових платежів. За кращу роботу на районній дошці пошани була моя фотографія.

Своєчасно збирались і проводились виконками і сесії, на яких слухались різні питання: “Про стан громадського харчування в сільській та шкільній їдальнях”, “Про стан дотримання громадського порядку в селах”, “Про медичне обслуговування в селах” і інші питання.

Посильну допомогу надавали депутати Пох Олександр Васильович, Беркій Ольга Петрівна, Дашко Микола Васильович і ін. В даний час я очолюю церковний комітет, в який входять Белегай Марія Йосипівна, Янкевич Іван, Шумський Ігор, Беркій Володимир, Шпак Дмитро, Костик Роман. З допомогою комітету покрито бляхою верх церкви і дзвінниці, відновлено штукатурку стін; готуємось помалювати підлогу і зробити панелі. Найбільш активною в цьому відношенні є Белегай Марія.

Стрільць УГА

Озарків Омелян Стахович,

1900 р. народження, активіст села

Про нього вже дещо згадано, а про дальше його життя коротко опишу. Простудившись, юнаком часто хворів на легені. Був здібний до навчання, закінчив початкову школу і вчився в 1 – 2 класах Рогатинської гімназії. В 1913 р. залишив навчання через матеріальні нестатки. Довелось іти в найми до священика о. Давидяка В. По якомусь часі Омелян покинув службу і разом з братом Ярославом мурували печі і виконували інші ремонтні роботи, займалися столяркою. В час визвольних змагань за Україну в 1918 р. Омелян вступив до лав Січових Стрільців, а потім в УГА. На Східній Україні УГА опинилась в “чотирикутнику смерті”, та Омелян щасливо вийшов з нього. Деякий час знаходився в Єлисаветграді і Вінниці, а відтак повернувся додому. В 1923 р. поляки взяли його до війська. Повернувшись з війська, в 1925 р. Омелян одружився з Параскевією Федишин. В 1926 р. народилася дочка, яку в честь матері назвали Елеонорою. В 1931 р. народився син Леонтій. До 1934 р. Омелян працював секретарем гміни в Журові, а після практики у П'ясках в 1936 р. перейшов на посаду секретаря гміни в Кукільники, де працював до 1939 р. З 1940 р. був податковим інспектором в Букачівцях, згодом на посаді контролера-ревізора в Букачівському райвідділі аж до окупації німців. За німецької влади працював секретарем гміни в Журові, до приходу радянської влади. За наклепницьким доносом був заарештований совітами, про що сказано вище. В 1944 р. Омелян Озарків організував у Букачівцях райфінвідділ і був назначений облфінвідділом на завідуючого, а в 1945 р. переведений на роботу контролера КРУ Міністерства фінансів у Букачівському районі. З 1949 р. працював контролером-ревізором у Станіславській області. У 1950 р. став головним бухгалтером Букачівського райфінвідділу. В 1960 р. пішов на пенсію, і часто хворів на гіпертонію, помер 29.05.1974 р.

Польський жовнір

Озарків Ярослав Стахович,

1903 р. народження, активіст села

Озарків Ярослав

Про сина Стаха Озарківа Ярослава було вже згадано. Після закінчення сільської школи вчився у Рогатинській гімназії і там закінчив два класи в 1912-13 р., через матеріальні нестатки гімназію довелось залишити. Був у польській армії санітаром. Після служби у війську одружився з Кароліною Озарків, дочкою Озаркових Йосифа і Марії. Деякий час працював бригадиром-майстром в алебастровні поляка Бухенека. За радянської влади був прорабом на торфорозробках в Журові, а потім на Вільховій. У вільний від роботи час організував дитячий гурток мандоліністів, який виступав на олімпіаді від Журівської школи. За німецької окупації працював керівником торфорозробок в селах Вільхова і Осипівка. В Чернівській семирічці організував домрову капелу. За наклепницьким доносом був заарештований як фольксдойчер. Після звільнення з тюрми деякий час працював завідувачим клубом в Журові, де також вів хорівий гурток, а потім був вчителем праці і співу в Журівській семирічній школі. Працював у Букачівській середній школі вчителем співу і керівником співочого гуртка. При Букачівському народному домі вів хорівий гурток.

Ярослав мав великі здібності: був музикантом, грав на скрипці, акордеоні, гітарі, мандоліні, домбрі, на роялі, який вмів настроювати; був слюсарем і мулярем, пічником, столярюм і бляхарем. Вийшовши на пенсію, займався різноманітною працею, мурував кафельні печі. В 1985 р. важко занедужав і помер.

Озарків Елеонора (по чоловікові Марків, дочка Омеляна, 1926 р.н., вчителька Журівської школи, померла 1995 р.); Беркій Іван, Озарків Кароліна (дочка Озаркова Йосифа, дружина Озаркова Ярослава)

Учнівська підпільна організація в Рогатинській школі № 1

В 1968 р. в Рогатинській школі № 1, директором якої був Запірченко, організувалась підпільна учнівська організація "Тризуб", керівником якої став учень 10-го класу Мельник Григорій (псевдо "Тихий") з села Дібринова, а його заступником – учень 10-го класу Марків Володимир (псевдо "Лев") із с. Журова. Членами цієї організації були в Журові Романишин Михайло і Лень Володимир, а з села Підмихайлівець – учень 10-го класу Федорків Олег. Був у ній також син Городецьких Володимира і Дарії. Організація була зв'язана із ученицею Іриною (псевдо "Чайка"), зв'язковою з міста Ходорова. Метою організації було боротися проти большевицької несправедливості і гніту, викривати злочинність і наругу над політичними в'язнями. Органами КГБ було викрито 12 членів, їх заарештували, допитували, викликали і допитували батьків. У школі дали цим учням догани і видали негативні характеристики, в яких сказано про їх націоналістичну діяльність. З цими характеристиками вони не могли поступити в жодний вищий навчальний заклад. Довгий час за цими хлопцями ходила тінь органів КГБ. Батьків звинуватили у вихованні їх дочок і синів у антикомуністичному дусі. Директора школи Запірченка було знято з посади.

Нові часи

Заяць Богдана

24 серпня 1991 р. Верховна Рада УРСР прийняла Акт проголошення незалежності України. Люди нашого села, особливо старше покоління, зустріли його з великою радістю і надією на те, що, нарешті, прийшла сподівана воля, за яку боролися наші прадіди, діди, батьки. В цей день на державних будинках та хатах окремих селян були вивішені синьо-жовті прапори. В церкві відправлена Служба Божа. Сюди зішлись люди з цілого села, щоб подякувати Господові Богу за Його дар – волю для України.

Журівці відчували себе нарешті вільними людьми, які можуть розпоряджатися своєю долею.

Прийняття Акту проголошення незалежності України дало можливість селянам відкрити в нашому селі пам'ятник славному синові України Тарасові Шевченкові.

Була упорядкована могила героїв УПА на журівському кладовищі. Люди перестали боятися політичних переслідувань, їм відкрилися уста на прославу своєї волі, згадали колись заборонені пісні, заговорили про призабуті історичні події, про бої січових стрільців і УПА. В селі урочисто вшанували, ще живого, колишнього січового стрільця Івана Озаркового, згадали всіх, хто життя своє віддав за нашу волю. Почали творитися громадські організації. Вільно заговорили на сільських вічах, люди спрагло припали до газетних шпальт, журналів і призабутих книг.

І хоч перша хвиля ейфорії пройшла, бо Україна зустрілася з економічними і духовними труднощами, але світло, що раптом вибухнуло силою з п'ятьми, вже не в змозі ніщо погасити. Віримо в кращу долю і в щасливе майбуття звільненого народу.

Богдана Марків (Заяць)

Белегай Марія Йосипівна, 1936 р., народжена в с. Чернів, освіта вища. В журівській школі працює з 1957 р., громадська діячка, спричинилася до встановлення пам'ятника Тарасові Шевченкові, член церковного комітету, учасниця драматичного і хорового гуртків. Учителька української мови і літератури.

Село Журів сьогодні

На південний схід від села Григорова, на південь від села Підмихайлівець та на північний схід від села Чернів, в розлогій долині посеред річки Свірж – притоки Дністра, розкинулось село Журів теперішнього Рогатинського району Івано-Франківської області.

Неначе велетенські букети різнокольорових квітів, розкиданих по широкій місцевості, то тут, то там визирають світло-стінні хати з сіро-шиферними або черепичними дахами, а подекуди під яскравою бляхою. А біля них квітники з різнокольоровими айстрами, жоржинами, флоксами, півоніями, трояндами і рожами. Між добротними хатами зеленіють сади, а за ними городи з грядками всякої ярини. Ось так виглядає теперішнє село Журів, яке утворилося з прилеглих до центра присілків і хуторів.

На присілку Федорівка красуються три вулички, з яких одна називається Закорчма – в знак того, що на її розі була колись корчма. Доріжка веде на цвинтар, багатий на обладнані пам'ятники, могили померлих. Серед них висипана могила невідомому січовому стрільцеві. Друга вуличка зветься Зелена, бо вся обсаджена фруктовими деревами. На цій вулиці була явочна квартира Микитки Ольги. Третя вуличка – біля торфовища, названа "Худиковою", бо він перший тут побудувався.

По правій стороні течії річки Свірж далеко від центру села простягається головна вулиця і веде на Федорівку. Першим поселенцем її був Федір, і від нього пішла назва. Трохи далі за нею пролягає присілок Береза. Він дістав цю назву від того, що на правому березі великого ставу будувалися нові оселі.

Хутір Борисів дістав назву від Бориса, який перший поселився на полі під лісом. А далі видно хати під лісом, біля залізничного полотна. Цей хутір дістав назву Заайзенбан –

топонім з німецької мови, або Мандолина – (манлива долина). На деякій віддалі знаходився ксьондзів ліс (тепер його нема). Цю місцевість називали Дубина. Близько Федорівки пролягають великі поклади торфу, тому це місце дістало назву Торфовище. Там, де був великий став, тепер пролягають сіножаті із назвами Стависько і Зубельці.

По правій стороні від річки Свірж був колись двір (фільварок) поміщиків Грабської і Тустановського. Тепер там проходить вулиця з назвою Двір, а далеко від нього, біля річки Свірж, є місце, яке зветься Дворище або Замчище. За Двором в сторону Колоколина тягнеться вулиця Залужжя, названа поселенцями, які будували свої оселі за великим лугом. Коли звідти перейти польовою дорогою за гору, то побачимо тут хутір Загора, а за ним вдалині видно дві могили, за яким видніються хати. Це Підмогили і Замогили. Між Журовом і Підмихайлівцями тягнеться гай. В сторону села пролягає асфальтована дорога з назвою Завинниці. Цей місцевий топонім свідчить про те, що в давні часи в містечку Журові існували заводи вина і пива, бо недалеко на полі були плантації хмелю, залишки якого дотепер в'ються по вільхах. На межі між селами Журів і Підмихайлівці була колись гуральня, про це свідчать руїни від неї.

Центр села ще досі журівці називають містом, а місце біля церкви – ринком, на якому збереглась стара криниця. Із Підмихайлівців через центр Журова проходить асфальтована дорога, з лівої сторони якої красується поверхова школа, а за мостом з правої сторони – прекрасна мурована церква. За церквою з правої і лівої сторін побудовані нові будинки з цегли, покриті переважно шифером. Довкола дворів красується огорожа. В самій середині колишнього ринку досі зберігається чотирикутний двірський будинок, що колись був заїжджою корчмою. В пізніші часи він використовувався в різних цілях: був відданий в користування школи, де навчалися діти 1-4 класів, а в окремих кімнатах жили вчителі. Потім перейшов у користування сільради до того часу, поки не була з'єднана з Чернівською сільрадою. Згодом цим будинком користувалося сільське споживче товариство. Були тут крамниця, буфет і їдальня. В одній із кімнат була кравецька майстерня, а в другій – перукарня. Деякий час кімнатою користувалась АТС (телефонна станція). Тепер в цьому будинку з однієї сторони розміщена приватна крамниця, а з другої – розташований

молокопункт. За цим будинком був колись дім феліціянок. В час воєнного лихоліття він був зруйнований, а на його місці побудований новий будинок журівської сім'ї. З лівої сторони від дороги, де було розміщене ССТ, тепер є крамниця. З правої сторони дороги, посеред скверика, споруджений пам'ятник Тарасові Шевченкові, а за ним побудована нове приміщення пошти і капличка.

Ще за польського панування в Журові був побудований польською організацією "Стшельци" "Dom ludowy". Будинок існує до цього часу. В ньому розміщена бібліотека, є великий зал зі сценою і балконом. Тут проводиться клубна робота, відбуваються дискотеки, танці.

З лівої сторони дороги, де колись був млин, утворилась яма, засипана землею і поросла комишем, це місце називають Млинівка. З лівої сторони Млинівки веде вуличка до місця колишнього оборонного замку, зветься воно Замок. На руїнах цього замку були побудовані хати поляків Ігначека Казимира, Щербицького Альбіна, Томкевича Стаха, Яли. Тепер тут живе кілька сімей українців.

Після зміни русла річки Свірж вона навіки втратила свою привабливість. Туди, в сторону Чернівського млина, на журівській і колоколинській території був райський куточок. Величезні трави, кущі, дерева. Водились сарни, зайці, дикі качки. Річка була повноводна, затінена вербами, в ній водилося багато риби і раків. Тепер з річки зробився рівчак по коліна глибиною.

Поруч з церквою зі сторони моста через річку була колись тюрма. Це була звичайна хата без ґратів. Тут поліція саджала за малі провини на кілька днів людей з навколишніх сіл. Тепер з "журівської тюрми" не залишилося сліду. Поруч була олійня, але тепер її немає.

Якщо порівняти з давнім Журовом, то побут журівців зовсім змінився. Їхні колишні поля відійшли до створених советами колгоспів, а в розпорядженні селян залишилися тільки городи. В даний час селяни отримали земельні паї, які віддають в оренду. Технікою в обробітку їхньої землі допомагає теперішня приватна агрофірма "Золотий колос". Покращився культурний побут журівців. Багато з них одержали середню і вищу освіту, навчають своїх дітей у вищих навчальних закладах. Журівці працюють на заводах, в навчальних закладах і різних установах. Хоч в час побудови української держави панує економічна криза, та

все-таки наші селяни навчилися самостійно давати собі раду, щоб жити краще, як жили їхні батьки, діди і прадіди.

Сьогодні проживає в Журові 462 мешканці в 167 господарствах.

Українське товариство мисливців і рибалок

Журівський низовий колектив мисливців і рибалок заснувався 1947 р. Перші мисливці в Журові були: Озарків Созант Іванович – голова, Озарків Панкрат Іванович, Возняк Микола Михайлович.

В УТМР входять тепер мисливці із Підмихайлівцеь і Журова: Беркій Орест – керівник, Кучинський Дмитро, Савчук Ярослав, Мильович Михайло, Мосор Олег, Возняк Володимир, Кучинський Богдан, Кучинський Володимир, Озарків Дмитро, Озарків Мирослав, Бунько Володимир, Дячишин Ярослав, Озарків Михайло, Озарків Любомир, Озарків Панкрат, Булка Ігор, Іваницький Василь, Дмитрів Орест.

Члени УТМР весь час дбають про охорону природи і точно дотримуються статуту мисливців. Для тварин зимою виготовляють годівниці, із своїх припасів дають корм, організовано проводять полювання. Оберігають ліс від браконь'єрів, сезон полювання йде під керівництвом обласного УТМР. Охороняють також річку від забруднення і браконь'єрського вилову риби.

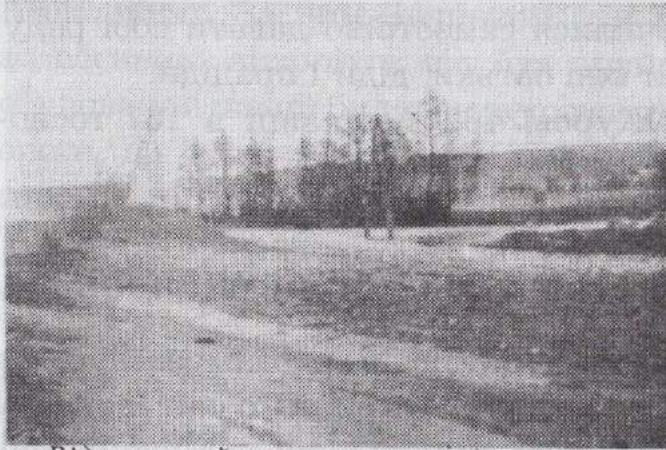
Обласна організація УТМР в 1996 р. нагородила грамотою, як кращого мисливця, Озарківа Панкрата, також в 1997 р. він був нагороджений Рогатинською районною радою УТМР грамотою.

Шляхетні справи журівців

Колись дорога від колгоспного току пролягала дещо лівіше, ніж тепер, в сторону присілка Загора. Вона відгалужувалася від дороги, що йде на Залужжя, і кривуляючи, глибока, розмита дощами, піднімалася вгору попри фігуру Божої Матері, яку розстріляли большевики під час облави, і йшла далі, до Могил.

Тепер фігуру Божої Матері відновлено завдяки журівцеві Белегаєві Богдану. За це вдячні йому всі журівці.

Із журівських жидів, яких німці розстрілювали в Рогатині біля цегельні, батькові і синові, пораненим, вдалося вибратися

Відновлений хрест на спогад знесення панщини

вночі з ями і втекти. Хлопчина ходив до школи з Карасем Зеновієм, який пригадує собі цей епізод, проте він не запам'ятав прізвища жидівської родини. Мешкала сім'я поруч з поштою в сторону церкви, мала крамничку. По вуличному називали їх "Шия".

Втікачів – жидів переховала родина українців, що мешкала в присілку Загора. Честь і шана цій родині, яка не побоялася німецької перестороги, адже за переховування жидів – розстріл.

Після скасування панщини в 1848 р. в кожному селі ставили пам'ятні хрести, як подяку Господеві за одержану волю. Такий хрест був встановлений на роздоріжжі на Федорівці. Кожного року до нього приходили з процесіями, відправляли молебні, ставили квіти. За большевицької влади була дана вказівка всі каплички і хрести зруйнувати. Місцева компартійна організація не забарилася вказівку виконати. Частина зруйнованого хреста було скидано в ріку Свірж. Люди відновили хрест, але він вдруге був зруйнований і вже безслідно зник. Завдяки журівцеві Бобику Богданові, колишньому голові церковного комітету, хрест було наново поставлено і урочисто посвячено.

Сільське господарство в Журові

Обідній відпочинок колгоспників

На полях сіяли жито і пшеницю, хліба завжди родило стільки, що було чим дотягнути до нового. Із зернових ще сіяли ячмінь, овес, гречку, горох, біб, вику, сочевицю і кукурудзу. Садили картоплю, буряки, ріпу, брукву, моркву, петрушку. Подекуди сіяли ріпак і продавали до оліярень

на олію. В 1905 р. було всього 8 газдів, що мали коней. В останньому десятилітті 19 ст. переживало галицьке сільське господарство дошкульну кризу. Вона охопила також великі земельні власності, тобто польських двірських господарів. Одні переходили помалу в жидівські руки через борги, а другі дідичі парцелювали серед місцевого населення, особливо серед мазурів, що їх навмисно спроваджували сюди. Журівський двір потопає у боргах, бо його власник, дідич Степан Тустановський, син Юлія Тустановського, був гулякою, перебував переважно за кордоном, і тому поступово спарцелював більшу частину журівського маєтку. За польського панування в селі проживала пані Грабська, яка закупила частину поля, а також поміщик Дембіцький, який володів кращими землями.

Коли було скасовано панщину в 1848 р., то селянам роздали частину землі, її звали розтиральною. Але не всі мали змогу обробляти її і тому продавали. Таким чином заможні селяни розбагатіли, а бідні ще більше збідніли. Найбагатшими в Журові були Фернега Дмитро та Іван Сабатович.

В 1857 р. у селян було 315 моргів орної землі та 12 моргів пасовиськ, а в одного тільки поміщика Віктора Бухенського – 565 моргів орної землі, 440 моргів луків, городу, 54 морги пасовиськ і 1777 моргів лісу. (*Skorowidz miejscowosci Galicji, Lwów, 1868 r. – Довідник місцевості Галичини, Львів, 1868 р.*) Масова еміграція українського селянства з Галичини була супровідним явищем занепаду галицьких дворів. Земельний голод, податкові тягарі і нужда виганяли селян за океан до Америки, Канади, Аргентини. Із Журова виїхали Озарків Стах, Озарків Емілія (Пасічник), Булка Микола і інші.

Щоб вийти журівцям із цієї нужди і біди, велику допомогу надав їм священик о. О. Пристай. Створено управу позичкової каси, що в той час була великим добродійством для українських хліборобів. Люди цінили її, бо переконалися, що це не є жидівська лихва. Свою позичку віддавали малими догідними ратами без процентів, наприклад, 200 корон – впродовж п'яти років. За польської влади каса Стефчика працювала під іншими умовами, невідгідними для селян.

Хлібороб безнастанно жив у тривозі. Він кидав у землю останнє зерно, яке знайшлося в коморі. Зі страхом чекав, чи

щось вродиться. Щоби виходити із такого становища, селяни користувалися порадами о. О. Пристая, як краще вести господарство. Отець замовляв для хліборобів мінеральні добрива, які доставляв "Сільський Господар" з Перемишля. Там селяни купували також різні сорти збіжжя і інше насіння.

За польської влади становище селян ставало чимраз гірше. Багато з них мали малі клаптики землі. Українцям було дуже трудно придбати землю, яку скуповували мазури, поляки і багачі.

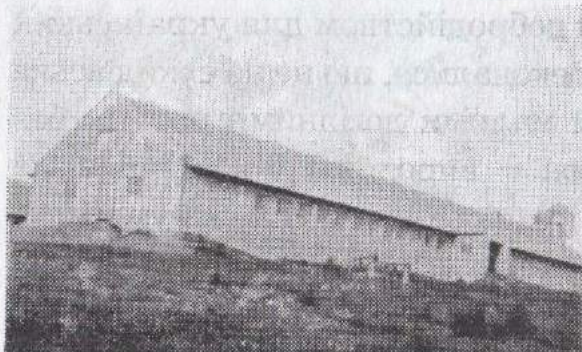
За радянської влади 1939 р. була створена сільська комісія по розподілу землі поміщика Дембицького. Земля була роздана безземельним та малоземельним селянам. В січні 1940 р. створено в селі колгосп ім. Т. Г. Шевченка. На час його заснування було близько 80 членів артлі. Першим головою колгоспу був Нога Федір, його замісником – Бобик Теодосія.

29 червня 1941 р. прийшли німці. Селяни зайнялися одноосібним господарством. На кожний двір був накладений контингент сільськогосподарської продукції. Із села вивозили щороку близько 1000 цт зернових, велику кількість картоплі. Від кожної корови селянин був змушений здати 400 л молока. Із села забирали рогату худобу на м'ясо. Хто справлявся з контингентом, тому на заохочення давали кілька пляшок горілки, селяни називали її "контингентівкою". За невиконання здачі контингенту на селян накладались контрибуції. Внаслідок вивезення сільськогосподарської продукції, в селі 1942-43 рр. був голод.

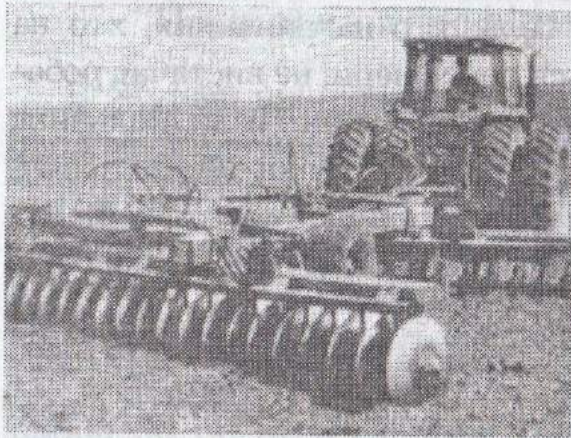
З серпня 1944 р. в село прийшли другі совіти. Селяни дальше сплачували величезні поставки, як і за німців, а в 1949 р. почалась суцільна колективізація села. Селяни відмовлялися йти в колгосп, їх заставляли силою підписати заяву. Накладали на селян великі податки за одноосібне господарство. Районні уповноважені селян

забирали в сільраду, тримали їх по кілька днів голодними або на морозі, щоби тільки підписали заяву. При допомозі енкаведистів таки було створено колгосп ім. Шевченка, головою якого став Іван Кохан.

У 1956 р. колгосп об'єднався з колгоспом "Червоний

Ферма колишнього колгоспу

Агрегат на підготовці ґрунту до
свієби

прапор” с. Підмихайлівці, але вже в 1957 р. відбулося роз-
крупнення. Головою колгоспу
став Гречух Василь. Колгоспне
господарство не ладналося.
Колгоспники заробляли копій-
ки, але змушені були йти на
роботу, щоби мати можливість
втримати корову, бо колгосп
виділяв кілька арів сіножаті і
пасовисько тільки тому, хто
виконав мінімум трудовнів.

Колгоспники збирали врожай зі своїх присадибних ділянок, особливо картоплю і деякі овочі. Зерна в колгоспі заробляли дуже мало, а тому готовий хліб були змушені купувати у продуктової крамниці.

Не зазнавши успіху, колгосп в 1959 р. знову укрупнюється. В нього входять колгосп ім. Тараса Шевченка с. Журів, колгосп ім. Калініна с. Колоколин, колгосп ім. Хрущова с. Чернів, колгосп “Перемога” с. Підмихайлівці, колгосп ім. Свердлова с. Григорів. Укрупнений колгосп назвали іменем Калініна. Головою колгоспу обрано Іванишина Андрія Петровича. Укрупнення не дало позитивних результатів. Село Колоколин відокремлюється в 1962 р., а в 1963 р. відходять села Григорів і Підмихайлівці. В Журові утворюється колгосп ім. 1 Травня. До нього входять села Журів і Чернів. Головою колгоспу залишається Іванишин. В колгоспі нараховувалося 207 га земельних угідь. Дещо піднялась врожайність сільськогосподарських культур. Якщо в 1953 р. було зібрано в середньому пшениці 11,7 цн/га, то в 1963 зібрано 14,5 цн/га, кукурудзи зібрано в 1953 р. 14 цн/га, а в 1963 р. – 45 цн/га. піднялась врожайність картоплі з 39 до 80 цн/га, цукрових буряків – з 54 до 200 цн/га.

Все-таки колгосп не став твердо на ноги, хоч був забезпечений сільськогосподарською технікою. Потім до нього приєднується с. Вишнів, і колгосп дістав назву “Прогрес”, який очолює Мельник Олег. Але за якийсь час Вишнів відокремлюється. Врожайність деяких сільськогосподарських культур підвищилась, особливо пшениці, але в колгоспі все-таки низька рентабельність. Вся

молодь намагається виїхати із села: хто на навчання, хто на різні роботи, – у селі залишаються пенсіонери; не вистачає робочих рук, колгосп виручають тільки механізатори. Після Мельника головою журівської спілки стає Озарків Степан Михайлович, який виявився неспроможний керувати і подає заяву на звільнення. Журівську спілку знову очолив Мельник Олег Леонідович. Створилася агрофірма “Золотий колос”, в яку входять села Журів, Підмихайлівці, Чернів. Становище покращилося. В 1999–2000 рр. засіяно озимих зернових 550 га і 50 га зимового ріпаку. Покращився стан тваринництва, збільшилось до 600 голів великої рогатої худоби. Труднощі з нестачею пального і мастил гальмують сільськогосподарське виробництво.

Розповідь фермера Хамелко Любові Михайлівни про діяльність ферми “Промінь”

Рішенням районної Ради народних депутатів від 17.12.1992 р. нам виділено 7 га ріллі для ведення селянсько-фермерського господарства. Основними видами нашого господарства, яке ми назвали “Промінь”, є:

- 1) вирощування зернових культур,
- 2) вирощування цукрових буряків,
- 3) м'ясне та молочне тваринництво,
- 4) свинарство.

В 1993 р. ми купили двох коней, зробили віз, сани, виготовили і придбали ручні знаряддя праці. В 1996 р. при допомозі обласної асоціації фермерів купили трактор ЮМЗ і в цьому році виготовили і закупили навісні обладнання: плуг, культиватор, борони. В березні 1998 р. взяли в аренду ще 6,4 га ріллі. На даний час разом з присадибною ділянкою і сінокосами ми маємо 14,5 га землі.

Урожайність за час нашого господарювання в середньому становить: зернові – 32–35 цн/га, цукрові буряки – 280–300 цн/га, картопля – 100–120 цн/га. На даний час в господарстві маємо 3 корови, 3 покриті телиці, пару коней. Надій молока від однієї корови за рік становить близько 3 000 л. Молоко здаємо на Рогатинський молокозавод. На полі працювати нам допомагають близькі родичі.

Приватна агрофірма “Золотий колос”.

В Журові працює приватна агрофірма “Золотий колос”. Її очолює Мельник Олег Леонідович. До приватної агрофірми (ПАФ) “Золотий колос” входять села Журів, Чернів і Підмихайлівці. В господарстві нараховується 1261 га орної землі, з них 500 га в Журові, на якій щорічно засівають 60 – 65 % зернових. Висівають, в основному, озиму пшеницю на площі 120 га, жито – на площі 30 га, ячмінь – на площі 70 га, овес – на площі 50 га. Із технічних культур вирощують льон (30 га), цукровий буряк (25 га), ріпак (15 га).

Врожайність озимої пшениці становить у 2000 р. 25 цн/га, окремі урочища поля видали по 35 – 40 цн/га, врожай цукрових буряків збирали по 310 цн/га (колишня ланкова Беркій Надія).

На тракторній бригаді ПАФ є 23 трактори, з них 4 гусеничні, 10 автомобілів, 6 комбайнів зернових і бурякових, 1 жатка і ряд іншої сільськогосподарської техніки. У здобутки господарства вкладають свою працю механізатори Журова: трактористи Озарків Мирослав, Бунько Володимир, Колодій Роман, Ябковський Дмитро, Беркій Михайло; шофери Беркій Степан, Лень Володимир, Терлецький Василь, Терлецький Петро; коваль Банась Володимир. Значний вклад у розвиток економіки господарства внесли голова ПАФ Мельник Олег Леонідович, інженер господарства Ябковський Богдан Любомирович, агроном Коцовська Орися Павлівна, бригадир Бобик Богдан Михайлович, колишня агроном Озарків Олександра Миколаївна.

В даний час на фермі працюють іздові Кохан Михайло і Сенів Омелян, тваринник Вариніцький Володимир. Колись працювали Шепета Марія, Петрашко Марія, Шумська Марія, Шумський Іван, Янкевич Оксана, Осташ Надія. В господарстві є дві ферми, де відгодовують телят, яких нараховується в даний час 300 голів, а також є корови – 110 голів.

Місцева організація Конгресу Українських Націоналістів

Голова Рогатинської районної організації Конгресу Українських Націоналістів Скасків Богдан організував у Журові сільську організацію КУН. Головою цієї організації було обрано

вчителя фізичного виховання Журівської ЗОШ I – II ст. Заяця Івана. В склад організації ввійшли: Гринишин Марія – заступник голови, Бобик Богдан, Гайдук Остап, Вареницька Марія, Рудик Ярослав. Організація КУНу зосереджувала свою роботу по розповсюдженню літератури, виданої осередком КУНу, включалася в пропаганду по виборах президента України, вела агітацію серед виборців, брала участь у районних і обласних нарадах і конференціях КУНу. Голова організації Заяць Іван особисто сприяв оргкомітетові з приводу написання історії села.

Польовий Ярослав Іванович

Народився 23.08.1944 р. Закінчив Львівську політехніку. Працював на різних керівних посадах. Займається підприємницькою діяльністю. Член Урави Львівського Земляцтва братів-Рогатинців. Досліджує старожитності рідного краю.

“Дорогий учителю!

Мій духовний борг перед Вашою світлою пам'яттю невичерпний... Тож з душевним трепетом офірую свої кошти на посмертне видання Вашої книжки.”

Ярослав Польовий

Пох Олександр Васильович

Народився 23.11.1923 р. в с. Песець Новоушицького району Хмельницької області. Закінчив Песецьку н/с школу з відмінними оцінками. Поступив на перший курс Кам'янець-Подільської фельдшерсько-акушерської школи. В зв'язку з переселенням школи в м. Проскурів (тепер Хмельницький) в червні 1941 р. закінчив Проскурівську фельдшерсько-акушерську школу і одержав спеціальність фельдшера. З перших місяців війни проживав в с. Песець до травня 1943 р. Потім за зрив по набору робочої сили німці мене заарештували, конфіскували все майно і посадили в тюрму в м. Нова Ушиця. Заарештували також маму, яка на той час була в хаті. Потім гебітскомісар наказав забрати мене в концтабір, а маму пустили додому. Під конвоем мене вивезли в Бар Вінницької області, звідти попав у Німеччину. В квітні 1945 р. нас звільнили війська

Пох Олександр

1-го Українського фронту, і мене забрали на службу в радянську армію. Служив в армії до березня 1947 р. і був демобілізований. Згідно Указу Президії ВР Станіславським облздороввідділом мене направили на роботу в Букачівську райсанстанцію, де працював по серпень 1952 р. на посадах пом. санлікаря, пом. епідеміолога і завідуючого санстанцією. З серпня 1952 р. по сьогоднішній день працюю завідуючим Журівським фельдшерсько-акушерським пунктом – 48 років.

Медпункт свого приміщення не мав, і я 5 років перебував, а разом з тим мешкав в будинку Кохана

Богдана Івановича, розташованому в центрі села. 5 років жив у будинку Федішиного Дмитра на Федорівці. З метою контролю приїхав головний лікар Бурштинського району Цукер Семен Михайлович і запропонував будувати приміщення для ФАП. Обіцяв надати грошову допомогу. Поступово заготовляли матеріал. Почато будівництво приміщення на початку 1963 р. Зав. Бурштинським райфінвідділом викликав мене і пригрозив, що буду сидіти в тюрмі, бо люди матеріали розкрадуть, а грошей на будівництво ФАП немає. Потрібне рішення Ради Міністрів УРСР. Великі труднощі виникали з головою колгоспу "1 Травня" Іванишиним А., який дуже неохоче, іноді навмисно не давав робочої сили і матеріалів.

Велику допомогу і натхнення добиватись свого надавав директор Журівської н/с школи Марків Ярослав Володимирович. Ми разом складали план приміщення, разом ходили до голови колгоспу Іванишина, який називав нас голотою, бо ми весь час щось просили: Марків – для школи, а я – для медпункту. Директор школи допоміг замовити в Перегінському промкомбінаті віконні і дверні блоки.

Головний лікар Галицького району Чемеринський виділив дошки для укладення підлоги. В 1966 р. будівництво приміщення було закінчено. Зав ФАПу перейшов жити у нове приміщення,

де було відкрито ФАП, родильне відділення і квартиру. Пізніше родильне відділення було закрито, бо згідно положення, жінки родили тільки в лікарнях. Тепер ФАП проводить велику профілактичну роботу по туберкульозу. Кожний рік проводиться флюорообстеження мешканців села на місці. Виявлені хворі безплатно обстежуються в тубдиспансері. Щорічно проводяться онкоогляди жінок на виявлення передракових і ракових захворювань. Проводиться патронаж вагітних жінок і дітей до одного року, профілактичні щеплення дитячого і дорослого населення, хронічні хворі взяті на диспансерний облік, обстежуються в Букачівській міській лікарні, а призначені лікування проводяться на ФАП.

За період роботи фельдшером в Журові, де пройшли мої молоді роки і наступила старість, одержав такі нагороди: орден Трудового Червоного Прапора в 1967 р., медаль "Ветеран праці" в 1986 р., значок "Відмінник охорони здоров'я" в 1953 р., медаль Пирогова в 1958 р., Почесну грамоту одержав вже за незалежної України в 1997 р.

18 червня 2000 р., О. Пох.

Возняк Орест Михайлович,

доцент Івано-Франківського університету

Возняк Орест Михайлович

Народився у с. Журів в 1949 році. Журівську восьмирічну школу закінчив у 1964 році. У 1970 році закінчив фізико-математичний факультет Івано-Франківського педагогічного інституту, а у 1974 – аспірантуру при кафедрі рентгенометалофізики Львівського університету. У 1975 році захистив кандидатську дисертацію "Рентгенографічне дослідження ближнього порядку в розплавах деяких бінарних та потрійних систем". З 1981 року – доцент кафедри фізики твердого тіла Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Підготував і прочитав близько п'ятдесяти різних загальних та спеціальних курсів, переважно з теоретичної фізики, квантової теорії систем багатьох

частинок та теорії твердого тіла.

Автор більше сідмдесяти п'яти наукових робіт, навчальних та медичних посібників. Роботи, що склали основу кандидатської дисертації, переважно відносились до теорії металургійних процесів, інші роботи стосуються теорії напівпровідників і відносяться до теорії енергетичного спектру і явищ переносу вузькозонних напівпровідників та впливу на них радіаційного опромінення, теорії низькорозмірних електронних систем та неупорядкованих електронних систем у магнітному полі.

Карась Зиновій Семенович

Народився в Журові 9 березня 1929 р. Священик Української Греко-Католицької Церкви, редактор епархіальної газети "Християнський вісник" Коломийсько-Чернівецької єпархії. Освіта: Рогатинське педучилище, Станіславський вчительський інститут (заочно), заочне відділення Ленінградської Духовної Семінарії. В 1954 р. висвячений на священика Митрополитом Алмаатинським і Казахстанським Миколою Могилевським. За націоналістичну пропаганду в 1957 р. заарештований. В 1958 р. засуджений до 10 р. ув'язнення і засланий в табори "Озерлагу" Іркутської області, а від 1960 р. в таборах "Дубравлагу" Мордовської АСР. 1967 р. звільнений і переїхав до Коломиї, де був увесь час під наглядом КГБ. Від 1989 р. займався громадською діяльністю. В 1990 р. в Коломийській газеті "Червоний прапор" опублікував першу статтю: "Децо з історії Української Греко-Католицької Церкви". В 1991 р. заснував "Християнський клуб", де виступав з лекціями і доповідями.

*Мордовія, 1960-і роки, табір
"Посьолок Сосновка".*

*о. Павло Василик, диякон Степан
Мамчур, невідомий, о. Зиновій
Карась, о. Ярослав Сірецький,
о. Денис Лукашевич*

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

Як член товариства "Просвіта" влаштовував літературні вечори, читацькі конференції, театральні вистави в клубах м. Коломиї та інших міст і сіл.

Тепер о. З. Карась готує різні матеріали, реферати. Наприклад, з нагоди 50-річчя героїчної смерті генерала Романа Шухевича – Головного Командира УПА – о. З. Карась написав обширний реферат, а також п'єсу "Зв'язкова генерала" (історична драма на 4 дії). До написання новели "Перша зірка" послужив спомин про катівську розправу червонопогонників над Матофієм Володимиром із Загори зимою 1945 р. В часописі "Християнський вісник" о. З. Карась постійно друкує свої статті, проповіді на релігійну тематику. Тут опублікований також нарис "Чорне Різдво" про трагічну долю о. Сеньківського, священика журівської церкви.

Я. М.

Моя життєва стежка

Марків Ярослав

Народився я в с. Підмихайлівцях Рогатинського повіту Станіславівської області в родині селян. Моя освіта: початкова школа в рідному селі, "Рідна школа" у Львові і Рогатині, Рогатинська гімназія (1934 р.), Рогатинське педучилище (екстерном), Станіславський учительський інститут (заочно) та Станіславський педінститут (у 50-х роках заочно), Львівський інститут ужиткового мистецтва (художнє відділення під керівництвом художниці Олени Кульчицької в 1941-43 роках (заочно два курси). Вчитель української мови і літератури, німецької мови та малювання. Працював директором

шкіл у с. Вільхова, с. Новий Мартинів, с. Журів протягом 15 років. На посаді директора 8-річної Журівської школи причинився до будови нового шкільного приміщення. В 1947 р. одружився з учителькою Озарків Елеонорою і виховав з нею двоє дітей – дочку і сина. В даний час вдівець, проживаю в родині дочки і продовжую свою творчу суспільно-громадську діяльність.

Змалку, завдяки батькові, а також художникові Дмитриву Івану (просвітянин з с. Підмихайлівців) та Михайлові Дутці (розписував церкву в с. Підмихайлівці), заохотився малюванням і став художником-аматором. Моїм другом по малюванню в дитинстві був Вульчин Євген. З ним я довго дружив, коли були студентами гімназій: я – в Рогатині, він – у Станіславові. Потім він став науковцем. За свої праці в художньому інституті я одержав відзнаки. Організував дві виставки своїх художніх творів: у час відзначення 85-річчя (1994) і 90-річчя (1999) Рогатинської гімназії та 800-річчя м. Рогатина і 500-річчя Роксоляни. Цим завдячую директорові гімназії Бандурі Б. і голові районної організації “Просвіта” Городецькій Д. З гімназійних років член ОУН. Разом зі своїм другом Вульчином Євгеном за розпорядженням місцевої ОУН готували реферат: “Бій під Крутами” для розповсюдження в підпільній організації. Виконував повноваження молодіжного референта з питань пропаганди в Підмихайлівській окрузі під псевдом “Карпо”. Приймав участь у формуванні і проводі груп молоді для вишколу в підстаршинській школі “Чоса” (Василя Гладуна) у Добринівському лісі (база вишколу вояків УПА для сотень “Риболовці”, “Лісовики”, “Чорноморці”, що входили до складу куреня під командою “Остапа” (Омеляна Польового). Виконував також інші доручення, як розповсюдження “бефонів”, проведення сценічних патріотичних вистав.

За бойкот виборів кандидата до Верховної Ради УРСР в 1947 р. був переслідуваний органами НКВД, а за втручання в оборону костела в Журові, який зруйнували сталіністи, та небажання вступити в компартію потрапив у неласку і цькування районними і місцевими комуністами. За їх вимогою я був змушений піти з посади директора школи.

З нагоди 130-річчя “Просвіти” і 10-річчя обласного об’єднання Всеукраїнського товариства “Просвіти” ім. Т. Шевченка був нагороджений грамотою від Івано-Франківського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка.

Марків Ярослав

Післямова

Нарешті закінчив я написання історико-епічного нарису "Село Журів, колишнє містечко Рогатинщини". Задум виникнення цієї книжки давній. До цього готувався я з того часу, відколи став директором Журівської семирічної школи. Поступово збирав матеріали, їздив у Станіславівський обласний архів, спілкувався з літніми людьми. Велику допомогу подала мені покійна Озарків Кароліна, яка мала виняткову пам'ять. Вона пам'ятала різні дати, події, прізвища та імена.

Приступаючи до написання нарису, я організував комітет, в який ввійшли: директор Журівської ЗОШ I - II ст Короташ Володимир Йосипович (по спеціальності історик); о. Карась Зиновій - священик Греко-Католицької Церкви в м. Коломиї, уродженець нашого села; Озарків Панкрат - пенсіонер, учасник ОУН - УПА; Беркій Ганна (по чоловікові Сенів) - колишня зв'язкова ОУН УПА; Озарків Зеновій - завідуючий Рогатинською телевізійною майстернею, бізнесмен, і я, Марків Ярослав, - пенсіонер, колишній директор Журівської восьмирічної школи.

Співавторами нарису є Короташ Володимир і о. Зиновій Карась, які подали цінні відомості з історії нашого села. Велику допомогу в зібранні матеріалу зі Львівського державного архіву надав колишній мій учень, теперішній член Управи Львівського Земляцтва братів-рогатинців - Польовий Ярослав Іванович, за це йому велика подяка. Безмежно я вдячний авторам нарисів Романові Коритку - "Опільське село Черче" та Ярославові Польовому - "Рідне село Підмихайлівці", з книжок яких я черпав деякі відомості.

Виношу подяку також Ігореві Ящуківі, який подав історичний матеріал про Журів і відомості про члена ОУН-УПА Івана Гаврилюка. Вдячний також синові Ябковського Любомира, Богданові, який передав мені усі матеріали про батька. Дякую членам оргкомітету Озарківу Панкрату за його допомогу в зібранні матеріалу, а також Беркій Ганні (Сенів) за фотографії, яка була моїм консультантом по уточненню історичних фактів. Моя подяка літнім людям Беркій Юзефі, Озарківу Стахові, Кіндій Магді за історичні факти. У великій мірі у написанні книжки дали допомогу ті особи з Журова, які були причетні до подій, особливо Беркій Юліан. Озарків Ганна, Рудик Ярослав, з

Підмихайлівець – Соколовський Володимир, Федорків Богдан, Гучко Мирослав, які давали мені точні інформації при допомозі Полека Мирослава.

Дуже допомогло мені спілкування з живими колишніми учасниками боротьби за визволення нашого народу Янкевичем Богданом, Озарківим Панкратом, Кусень Теклею, Микиткою Катериною, а також з родичами тих, які загинули або померли.

Тепер чекаємо відгуків від читачів про написання нарису.

Щиро приймемо як схвальні слова, так і критику, поради і роздуми читачів. Були в нас труднощі щодо деяких фактів, суперечливі відомості про ту чи іншу подію чи факти. І треба було встановити правду. І все-таки можуть мати місце огріхи з огляду на те, що конспірація підпільної боротьби була тим фактором, що заставляв нас базуватись на розповідях, спогадах, не позбавлених емоцій і драматизму.

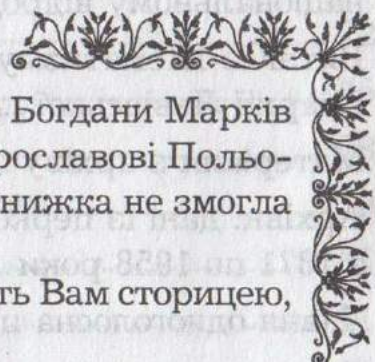
Все-таки, на нашу думку, ми намагалися в історичному нарисі села Журів подати його правдиву історію від давніх віків і до теперішнього часу. Треба відмітити, що є багато фактів, які нам досі не відомі. Тому історія села на цьому не закінчується. Її продовжать ті, що прийдуть після нас.

Від оргкомітету і особисто від пані Богдани Марків складаю найщирішу подяку панові Ярославові Польовому, без фінансової допомоги якого книжка не змогла б вийти з друку.

Нехай Господь милосердний віддасть Вам сторлицю, високоповажаний пане Польовий.

о. З. Карась

Зміст

Вступне слово	3
Давня доба Рогатинщини	5
Сива давнина Журова	5
Давня історія Журова	7
Архівні записи про Журів	7
В пошуках істини таємничої назви Журів	8
Журів за княжих часів і дата його заснування	10
Історичні відомості про містечко Журів на основі архівних документів	12
Інвентарний опис містечка Журова і села Підмихайлівців	13
Журівський замок. Його дата заснування	15
Журівське Замчище (Дворище)	17
Доля історичної пам'ятки – журівського костела	17
Легенда про Яцекову долину або Пропастисьце	20
Церква	21
Історія журівської церкви та її роль в духовному та національному відродженні журівців	21
Витяг із Шематизму Греко-Католицької Митрополичої Єпархії Львівської	21
Матеріали з архіву	25
Архівні дані із церковної книжки похоронів з 1871 по 1958 роки	26
Давня одноголосна церковна музика	29
Священики журівської церкви в часи австрійського (1772 – 1913), польського (1919-1939) і совєцького панування ..	29
Отець Андрій Пеленський	31
Отець Іван Созанський	32
Отець Володимир Андрухів	33
Отець Олекса Пристай	34
Парох Володимир Давидяк	38
Отець Любомир-Філатей Давидяк	39

Отець Дмитро Сеньківський	39
Будівництво церкви в Журові	39
Побудова нового приходства	42
Із спогадів о. Олекси Пристая	43
Каса Райфайзена	45
Гурток "Сільський Господар"	46
Розгром церкви при спробі створити музей	48
З листа Ярослава Петровича Даниліва	49
Школа	51
Сторінки історії журівської школи	51
Спогади о. Зиновія Карася про школу в Журові	61
Панування Австро-Угорщини	64
Галичина під владою Австро-Угорщини	64
Давній Журів у спогадах о. Олексія Пристая та літніх людей	66
Рільничий страйк	68
Члени роду Тустановських	68
Статистичні дані про населення Журова	70
Гімназисти Рогатинської гімназії ім. Володимира Великого із Журова	70
Нас будуть пам'ятати	72
Сотник УГА Володимир Марків	75
Карась Семен	78
Воєнні події в с. Журові в 1914 – 1920 роках	79
Будівництво залізниці	81
За океан на заробітки	81
Стихійне лихо	81
Польська окупація	82
Спогади о. Зиновія Карася про часи окупації Галичини Польщею	82
Політичні партії та організації села Журів за панування Польщі в 1920-1939 роках	83
Дещо про Українську Військову Організацію УВО	87
Озарків Леонтій	88

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

Доля сім'ї Булки Романа	88
Роль товариства читальні "Просвіти" в піднесенні освіти та культури журів'ян і їх боротьба за духовне і національне відродження	93
Паціфікація і "ПРОСВІТА"	101
Громадський рух жіноцтва	107
Промисел у Журові	109
Кооперативний рух	112
Ворожі відносини між поляками і українцями	113
Громадська управа	114
Організація "Пласт" у Журові	117
Відновлення гімназії	118
Перша большевицька окупація	119
Большевицька окупація (характеристика періоду)	119
Галичина під владою совітів в 1939 - 41 роках	126
Згадка о. Зиновія Карася про вивіз польських сімей	127
Спогад Возняка Михайла Петровича, колишнього воїна 2-ї світової війни	130
Трагедія Сеньового Йосифа	131
Німецька окупація	133
Німецька окупація	133
Жида	136
Децо про українську дивізію "Галичина"	138
Драб Григорій Федорович	138
Друга большевицька окупація	139
Вдруге під большевицьким ладом	139
Злочинна пімста большевиків	141
Бої самооборони з облавниками	142
Чорне Різдво	144
Бій на Дубині біля Колоколина	146
Вишкіл бійців УПА на "Золотій" і "Осовій" полянах в підстаршинській школі на Рогатинщині	147
Родина Сабатовичів	148

Микитка Ольга Іванівна	148
Дашкевич Стефанія Миколаївна	150
Ґринджола Любомир Стахович	150
Поневіряння сім'ї Ґринджоли після арешту і судимості їх сина Любомира	151
Беркій Кирило, син Катерини	152
Озарків Микола Михайлович	153
Гальків Любомир Андрійович	153
Сенів Михайло Гаврилович	153
Дашкевич Богдан Миколайович	154
Гриньків Євплемій (Євлампій) Стахович	154
Дашкевич Володимир	155
Гриньків Анна (Людвіка) Петрівна	155
Гриньків Софія Петрівна	156
Беркій Павло	157
Бобик Михайло	157
Беркій Богдан Петрович	157
Гриньків Михайло Іванович	158
Сенів Ігор Михайлович	158
Терлецький Василь Петрович, "Линва"	159
Гаврилюк Іван Ількович	160
Федишин Гнат Іванович	161
Карась Мирослав	161
Кусень Софія Іванівна	163
Янкевич Богдан Трохимович	164
Кусень Текля Іванівна	165
Чагринський Михайло	166
Злочин польських шовіністів	166
Розправа польських шовіністів – мазурів	168
Спогади стрільця УПА Янкевича Богдана ("Тріски")	168
Розповідь о. Зиновія Карася про родину коваля Савчина	169
Дев'ять місяців страждань у совецькій тюрмі за наклепницьким доносом	169

Село Журів - колишнє містечко Рогатинщини

Зв'язок із провідником обласної молодіжної ОУН	
Грамою Миколаю	170
Боротьба УПА за волю України	171
Ябковський Любомир Іванович, "Яструб"	173
Подвиг повстанців Панькового Богдана, ("Бурі") члена СБ, і Сенюка Михайла ("Скритого") члена проводу ОУН	175
Озарків Панкрат Іванович	176
Група охорони суспільного порядку	176
Беркій Ганна Михайлівна (по чоловікові Сенів), 1928 р. народження та Гринишин Ганна Дмитрівна (по чоловікові Сенів), 1927 р. народження	177
Спогади колишньої вчительки Журівської школи Беркій (Яроцак) Галини Тарасівни	178
Українські переселенці з Лемківщини, Холмщини, Підляшшя і Перемишлянщини – поселенці Журова	180
Засідка	181
Відділення зв'язку в Журові	182
Діяльність журівського клубу	182
Робота бібліотеки	184
Спогади Даниліва Ярослава Петровича – клубного активіста та колишнього голови сільради	184
Озарків Омелян Стахович	186
Озарків Ярослав Стахович	187
Учнівська підпільна організація в Рогатинській школі № 1	188
Нові часи	189
Село Журів сьогодні	190
Українське товариство мисливців і рибалок	193
Шляхетні справи журівців	193
Сільське господарство в Журові	194
Розповідь фермера Хамелко Любові Михайлівни про діяльність ферми "Промінь"	198
Приватна агрофірма "Золотий колос"	199
Місцева організація Конгресу Українських Націоналістів	199
Польовий Ярослав Іванович	200

Пох Олександр Васильович	200
Возняк Орест Михайлович,	202
Карась Зиновій Семенович	203
Моя життєва стежка	204
Післямова	206
Моє рідне село	214

малюнок Я. Маркова

Моє рідне село

Моє рідне село на полях розляглося,
На барвистій широкій долині.
Скільки гроз, лихоліть понад ним пронеслось,
Та стоїш ти, мій Журове, й нині.
Оспівали тебе історичні вітри,
Наче віщії персти Бояна,
Свідок слави заснув у могилах сумних
На твоїх перехрещених ранах.

Приспів.

Мій Журове рідний, шляхетний, прадавний,
В добрі і красі розцвітай:
Колоссям і дітьми, садами і квітцям,
Як весь наш оновлений край!

На лугах і в гаю дзвонять роси рясні,
Як летять журавлі понад Свіржем.
Скільки вод протекло, мов у сні... мов у сні..
Та тобі я зоставсь сином вірним.
Пив я воду чужу, мерз під сонцем чужим,
А на серці бряжчали кайдани,
Але пісню твою я зберіг назавжди,
Мій єдиний на світі, коханий!

Приспів.

Ти оновишся знов, мов земля щовесни,
У синах і онуках крилатих.
І у дочках твоїх чарівної краси,
Що завітнуть у вишитих шатах.
У твій храм я прийду, де ходив я завжди
Під його благодатне склепіння.
Щоб ввілляти й свої з-потойбіч молитви
У твоє тиходзвонне моління.

Приспів.

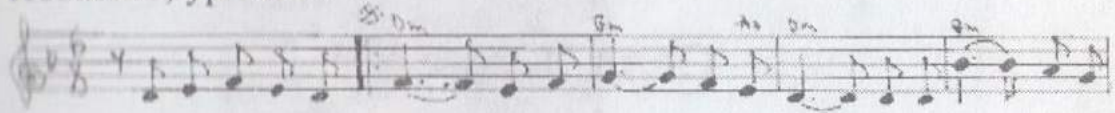
За Вкраїну святу, за красу, за добро,
За поля, щоб рясніли в любові,
Щоб на схилах твоїх не пролилося більш
Ні краплини невинної крові.

Я вже скоро піду за той обрій крутий,
 Де і сонце лягає спочити.
 Одну квітку з твоїх пишнobarвних долин
 Не забудь ти мені посадити.

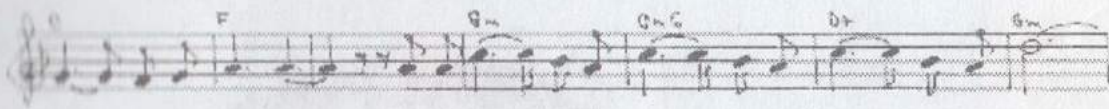
Приспів.

Слова і музика о. З. Карася

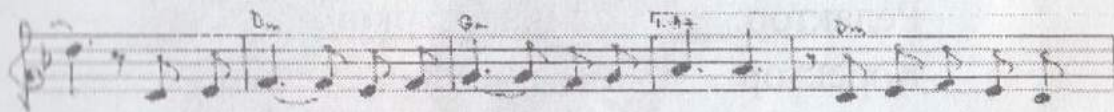
Повільно, урочисто

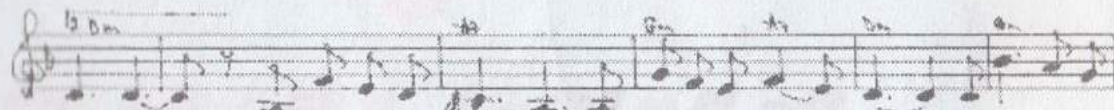
Мо-є рід-не се-ло на по-лях роз-ляг-лось на бар-вис-тій ши-
 Ос-пі-ва-ли те-бе іс-то-рич-ні віт-ри на-че ві-щі-ї

ро-кій до-ли-ні. Скіль-ки бур, ли-хо-лїть, по-над ним про-стяг-лось.
 стру-ни Бо-я-на. Сві-док слав-ви зас-нув у мо-ги-лах сум-них

Та сто-їш ти, мій Жу-ро-ве йни-ні.
 на тво-їх пе-ре-хре-ще-них ра-нах.

Мій Жу-ро-ве рід-ний шля-хет-ний пра-дав-ний в доб-рі і кра-

сі роз-цві-тай. Ко-лос-сям і дїть-ми, са-да-ми і квіт-тям, як

весь наш о-нов-ле-ний край.

край.

Історико-епічний нарис

Ярослав Марків

**Село Журів –
колишнє містечко Рогатинщини**

Редактор: Галина Озарків
Коректор: Богдана Марків-Заяць
Художник: Ярослав Марків

Комп'ютерний набір і верстка Олександра Селезінки
© "Християнський вісник", 2001

Формат 60 × 84/16.
Гарнітура Ukrainian Journal
Папір офсетний.
Друк офсетний.
Тираж 200 шт.
Замовлення № 11162.

Друк: Коломийська друкарня ім. Р. Шухевича, тел. (03433) 2-49-37

